

Başlarken

Merhaba Sevgili Okuyucularımız!

Ondört ayrı konuda değerli yazarlarımızın sizler için hazırlamış oldukları makaleler ile 111. sayımızı sizlerin istifadesine sunmaktan mutluluk duymaktayız. Kamu Yararı Statüsündeki Mahalli İdareler Derneğinin yayımı olan Mahalli İdareler Dergisi, yıl başından itibaren kağıt ve baskı fiyatlarının anormal ve hızlı yükselişi nedeniyle bazı ayları birleştirerek yayımlamak zorunda kalmıştı.

- **Belediye başkanları, il genel meclis üyelerine tanınan silah ruhsat hakkı** 26 Ağustos 2022 tarihli ve 31935 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte yapılan değişiklik ile Büyükşehir belediyelerine bağlı olarak kanunla kurulan ve kamu tüzel kişiliğini haiz **kuruluşların genel müdürleri** ve büyükşehir belediye **meclisi üyeleri de dahil edilmiştir**. Böylelikle Belediye Başkanları, Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri ve Büyükşehir Belediyelerine bağlı ASKİ, EGO gibi kuruluşların genel müdürlerine de silah alma ruhsatı hakları tanınmış oldu.
- En çok tereddüte düşülen konulardan birisi belediyelerde encümen başkanlığı idi. Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü’nün vermiş olduğu **Encümen üyeliği ve Encümene** başkanlık konusunda verilen görüşünün özet kısmını sizlerle paylaşıyoruz. (...)

“1-Encümenin belediye başkanı, iki meclis üyesi, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından seçeceği üye olmak üzere toplamda beş kişi olarak ve sayılarak belirlendiği, **encümen üyesi olarak seçilen iki meclis üyesine ek olarak belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilen bir meclis üyesinin daha olağan durumda encümene dâhil olamayacağı,**

- Belediye başkan yardımcılarının yalnızca meclis üyeliği kontenjanından encümen üyesi veya belediye başkanınca yerine görevlendirilmesi halinde encümen başkanı olarak encümene yer alabileceği, bunun dışında eksik üyenin yerine üye sayısını tamamlamak üzere görev alamayacağı,

2. Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısının veya encümen üyesinin encümene başkanlık edebileceği ve bu görevlendirmenin vekillik değil başkanlık olduğu,

- Belediye başkanının izin, hastalık veya başka bir sebeple görevi başında bulunmadığı hâllerde, bu süre içinde kendisine vekâlet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından birini **başkan vekili olarak görevlendireceği ve bu vekilin başkanın yetkilerini haiz olduğu** göz önüne alındığında başkan vekilinin olağan durumda encümenin de başkanı olarak görev yapacağı, dolayısıyla belediye başkan vekilliği yapan meclis üyesinin encümen başkanı olarak bulunduğu bir toplantıda iki meclis üyesinin daha bulunmasında sakınca olmadığı,

3. Encümen başkanlığını belediye başkan yardımcısının yaptığı durumlarda, encümen başkanı sıfatını o encümen toplantısı için belediye başkan yardımcısı taşıdığından meclis üyeleri arasından görevlendirilen başkan vekili ile toplantıyı yöneten başkan yardımcısının aynı anda aynı encümen toplantısına katılmasının mümkün olmadığı,

Değerlendirilmiştir.”

Sürekli değişen mevzuatı takip edebilmek için Mahalli İdareler Dergimize abone olunması ve dergimizi www.mahalliidarelerdergisi.com.tr adresinden takip etmenizi öneririz.

Gelecek sayıda görüşmek dileğiyle, hoşça kalınız.

04

Elektronik İhalelerde Dikkat Edilecek Bazı Hususlar
Feyat DEMİR

Mahalli İdarelerde Bütçe Hesaplarının İşleyişi
Ahmet ARSLAN

13

35

**Belediyelerin Tahsil Ettiği Mezar Yeri
Tahsis Ücretleri KDV'ye Tabi Midir?**
Emre UYLUKÇU

İhtirazi Kayıt'ın Mahiyeti ve Sonuçları
Atilla İNAN

41

47

Belediyelerce Öğrenci Yurtları Açıp İşletilmesi
Mustafa DÖNMEZ

**Sözleşme Yürütümü Esnasında Yıllara Sari Hale Gelen
Yapım İşlerinde Gelir Vergisi Stopajı Hesabı**
Gürkan GÜVEN

56

62

Ekmek Fiyatlarının Belirlenmesinde Belediyenin Yetkisi
M.Lamih ÇELİK

**Belediye Başkanları Kendi Belediyelerine Ait
Şirketlerde Müdür Olarak Görev Alabilir Mi?**
Erdoğan DEDEOĞLU

70

79

**Belediye Şirketlerinde Pay Sahiplerine Tanınan
Oy Kullanma Hakkı**
Ufuk ÜNLÜ

**Belediyeler Açısından
Anonim ve Limited Şirketlerin Farklı Yönleri**
Mustafa YAVUZ

87

94

**Belediyelerin Toplu Taşıma Araçları Servis Araçları ve
Taksi Sayılarını Belirleme Yetkisi**
Salih ÇALAL

**Ücretli Çalışanlara Toplu İş Sözleşmesi ile Geçmişe
Dönük Olarak Ödenen Ücret Farkları vb. Ödemelerin
SGK ve Vergi Dairesine Bildirimi**
Erdem AZMAN

102

107

**Devlet Memurunun Siyasi Parti Üyeliğine
İlişkin Önemli Karar**
Oktay ÇAMDELEN

**Hatalı Süre Uzatımında Harcama Yetkilisi ve
Gerçekleştirme Görevlileri Sorumlu Olacak Mıdır?**
Av. Necati TORUN

111

117

Kamu Sektöründe Örgütsel Tükenmişlik
Tahsin ÇAYIROĞLU & Yeşim GEZER AVCI

129

Mevzuat
Fihristi

140

Yargı
Kararları

151

Genelge ve
Görüşler

157

Sorular

Pratik Bilgiler

Devlet Memurlarıyla İlgili Mali Haklar	160
Devlet Memurlarına Sağlanan Sosyal Yardımlar	161
Belediye Başkan Ödeneği	162
Belediye Meclis Üyeleri Huzur Hakkı	162
Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	163
İl Genel Meclis Üyelerinin Huzur Hakları	163
İl Encümen Brüt Ödenekleri	163
Asgari Ücretin Net Hesabı ve İşveren Maliyeti	164
Gelir Vergisine Tabi Gelirlerin Vergilendirilmesinde Esas Alınan Tarife	165
1608 Sayılı Kanununa Göre 2022 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	165
2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununa Göre 2022 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	166
3194 Sayılı İmar Kanunu'na İlişkin İdari Para Cezaları	167
4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Uygulanacak Para Cezaları	169
Çeşitli Kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel	171
5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları	172
İdari Para Cezası Gerektiren Fiillerin Tekrarı	173
Belediye Para Cezası Niteliğinde Oluşan, Mahkemelerde Verilen Para Cezaları	174
Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği	174
5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	175
7126 Sivil Savunma Kanunu	175
6301 Sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu	175
Sigortalı Çalışanlardan Prime Esas Kazançlardan İstisna Tutulacak	175

H - Cetveli	176
Fazla Çalışma Ücretleri	177
Gayrimenkul Sermaye İratlarında Uygulanan Kira İstisna Tutarı	178
Hizmet Erbabına İşyeri veya İşyerinin Müstemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı	178
Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar	178
Engelliler İçin Vergi İndirimi	178
Yeniden Değerleme Oranları	178
Görevden Uzaklaştırma Haliinde Ödenecek Ücret	179
Ücretli Yıllık İzinler	179
İş Akdinin Feshinde İhbar Tazminatı Tutarları	179
Memur Ödemelerinden Yapılan Kesintiler	180
Devlet Memurlarına Hastalık ve Refakat İzni	181
Memurlarda Açıktan Vekalette Ödenecek Ücret	182
Devlet Memurlarında Kurum Dışından Vekalette Ücret	182
Kurum İçinden Vekalette Ödenecek Ücret	183
1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Ödemelerde Vergi Borcu Sorgulama	185
Ödemelerde SGK Borcu Yoktur Talep Etme Borç Limitleri	185
2886 Sayılı Devlet İhale Kanunundaki Parasal Limitler	186
Sular Hakkında Kanun	187
Tahsilatların Üzerinde Tutabilecekleri Para Limiti	187
Belediye Meclis Ve Encümen İçin Uzlaşma Limitleri	187
Parasal Sınırlar	188
KİK Eşik Değerler ve Parasal Limitler	192

Feyat DEMİR*

ELEKTRONİK İHALELERDE DİKKAT EDİLECEK BAZI HUSUSLAR

1. GİRİŞ

Kamu ihale Kurumu tarafından 18 Mayıs 2022 tarih ve 31839 sayılı Resmi Gazete’de Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır.

Yayımlanan bu yönetmelik değişikliği **iki aşamalı zorunlu bir “elektronik ihale”** sürecine geçişi getirmektedir.

Birinci aşamada 1/8/2022 tarihi ve sonrasında ilan edilecek ihaleleri (açık ihale ile gerçekleştirilen ve yaklaşık maliyeti eşik değerin yarısına kadar olan) kapsamaktadır.

İkinci aşamada ise 3/10/2022 tarihi ve sonrasında ilan edilen veya duyurulacak açık ihale usulü ile birlikte kanunun 21. maddesinin birinci fıkrasının (b), (c) ve (f) bentleri gereğince yapılacak pazarlık usulü ihalelerini (yaklaşık maliyeti eşik değerin yarısına eşit veya üzerinde olan ihaleler) kapsamaktadır.

Her iki aşama da idarelere yukarıda belirtilen şartları taşıyan ihalelerini uy-

gulama yönetmeliklerinin “elektronik ihale” başlıklı maddelerine göre yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

Başlamış olan ihaleler ise ilanı veya duyurusunun yapıldığı tarihteki yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılacaktır.

Ayrıca yönetmelikte Kamu İhale Kurumu birinci ve ikinci aşamada belirtilen tarihleri 2/1/2023 tarihine kadar bir veya birden fazla kez erteleyebilme yetkisine de sahip olduğu hükümleri yer almaktadır.

Dikkat edilirse 1/8/2022 tarihi sonrası ilan edilenlerden sadece açık ihaleler (yaklaşık maliyeti eşik değerin yarısına kadar olan) “elektronik ihale” olarak yapılacak, 3/10/2022 tarihi ve sonrasında ise açık ihalelere ilave olarak bazı pazarlık usulü ihaleleri de (kanunun 21. maddesinin birinci fıkrasının (b), (c) ve (f) bentleri) yaklaşık maliyeti eşik değerin yarısına eşit veya üzerinde olması şartıyla sürece dahil edilmiştir.

* Kamu İhale Uzmanı, E. İhale ve Satınalma Şb. Md.

**Bu arada mevcut durumdan çıkar-
mamız gereken sonuç,** Kamu İhale Ku-
rumunun 2/1/2023 tarihi sonrasında ki
yakın bir tarihte sınırlamaların tamamını
kaldırıp tamamen “elektronik ihale” sü-

recine geçeceğidir.

Yönetmeliğin getirdiği Elektronik
ihale zorunluluğundan dolayı eşik değer-
lere bakmamız gerekmektedir.

2022 Yılı Eşik değerleri (ve eşik değerlerin yarıları) aşağıda gösterilmiştir.

Mal / Hizmet Alımları - Genel Bütçeli	4.004.034 TL/2	=	2.002.017,00 TL
Mal / Hizmet Alımları - Diğer İdareler	6.673.409 TL/2	=	3.336.704,50 TL
Yapım İşleri	146.815.969 TL/2	=	73.407.984,50 TL

**İdareler yukarıda gösterilen 2022
yılı eşik değerlerin yarısını dikkate ala-
rak işlem yapacaklardır**

Bu duruma göre kanun kapsamında-
ki tüm idareler öncelikle 1/8/2022 tarihi
ve sonrasında ilan edilecek olan ihaleleri
(sadece açık ihale ile gerçekleştirilecek
ve yaklaşık maliyeti eşik değer yarısı-
na kadar olanlar zorunlu) e-teklif olarak
elektronik ihale yapacaklar.

3/10/2022 tarihinden sonra ise ilanı
veya duyurusu yapılacak açık ihaleler ile
birlikte Kanunun 21 nci maddesinin bi-
rinci fıkrasının (b), (c) ve (f) bentleri ge-
reğince pazarlık usulü (Yaklaşık maliyeti
eşik değer yarısına eşit veya üzerinde
olan) ile gerçekleştirilecek ihalelerden
olanların da aynı şekilde e-teklif alınarak
elektronik ihale yapmaları zorunlu hale
gelmiştir.

Kamu ihale kurumu tarafından aşā-
malı olarak geçilen *elektronik ihale* önce
pilot uygulama olarak bazı kurumlarda
uygulanmış¹ daha sonra yaygınlaşarak

devam etmiş² ve nihayet kapsamdaki tüm
idarelerin 1/8/2022 tarihi ve sonrasında
ilan edilecek ihalelerinde uygulanmaya
başlanacaktır.

Bazı idareler, aşamalı olarak geçilen
e-teklif alınarak yapılan *elektronik ihale*
uygulamasını yapmakta ve bu husus-
ta belli bir deneyimleri de oluşmuş du-
rumda, ancak yeni başlayacaklar veya
hiç yapmamış olanları da dikkate alarak
Kamu İhale Kurulu kararları ışığında
dikkat edilmesi gereken bazı hususları
değerlendireceğiz.

2. KONUYA İLİŞKİN TEMEL DÜ- ZENLEME

Öncelikle e-teklif alınarak yapılan
elektronik ihalelerin dokümanı kapsa-
mında yer alan “*Yeterlik Bilgileri Tablosu
Sunulan Ve Tekliflerin Elektronik Ortam-
da Alındığı İşlere ait Tip İdari Şartname*”
lerdeki *Tekliflerin sunulma şekli, Teklifle-*

taneleri Birliği ve Erzurum Kamu Hastaneleri Birliği tarafından
münferit sözleşme süreci tamamen elektronik ortamda yapılmak
suretiyle tıbbi cihaz, ilaç alımı ve bilgisayar alımı alanında yine
mal alımları kapsamında denenmiştir

2 2015 yılında tüm yerli isteklere EKAP'a kayıt yaptıрма zo-
runluluğu getirilmiş tebligatların gerçekleştirilmesi de EKAP
üzerinden yürütülmeye başlanmıştır. (GÜRBUZ Aysun- E-İhale
Kapsamında Avrupa Birliği ve Türk Kamu Alımları'nda Dinamik
Alım Sistemi'nin Karşılaştırmalı Analizi- ÇOMÜ Uluslararası
Sosyal Bilimler Dergisi S.4 –Sh.349)

1 Elektronik ihale alanında ilk pilot uygulama, tüm süreçleriyle
birlikte Hacettepe Üniversitesi tarafından 4.3.2011 tarihinde 3
kalem eldiven alımı ile mal alımları alanında gerçekleştirilmiştir.
Çerçeve Anlaşmalara ilişkin ilk e-ihale ise 19.6.2013 tarihinde
yine pilot uygulama olarak İstanbul Anadolu Güney Kamu Has-

rin alınması ve açılması, Tekliflerin değerlendirilmesi ve İhalenin karara bağlanması maddelerine bakmamız gerekmektedir.

Bu maddeler ‘Yeterlik Bilgileri Tablosu Sunulan Ve Tekliflerin Elektronik Ortamda Alındığı İşlere ait Tip İdari Şartnameler’de

“Madde 22- Tekliflerin sunulma şekli

22.1. e-teklifler istekliler tarafından EKAP üzerinden, yalnızca teklif mektubu ve ekleri doldurularak hazırlandıktan sonra e-imza ile imzalanarak ihale tarih ve saatine kadar gönderilir...

.....

22.8. İdarece talep edilmesi durumunda istekliler tarafından, e-teklifleri kapsamında beyan edilen bilgi ve belgelerden, EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanarak teyit edilemeyenler ekleri ile birlikte, belgelerin sunulmuş şekline uygun olarak süresi içerisinde sunulmak zorundadır.”

Madde 30 - Tekliflerin alınması ve açılması

.....

30.2. e-teklifler, ihale tarih ve saatinde hazır bulunanlar önünde, ihale komisyonu tarafından e-anahtarlar kullanılmak suretiyle EKAP üzerinde açılır. İsteklilerin teklif mektubu ile geçici teminatlarının usulüne uygun olup olmadığı kontrol edilir. İstekliler ile teklif fiyatları ve yaklaşık maliyet açıklanarak, EKAP üzerinden “İsteklilerce Teklif Edilen Fiyatlara İlişkin Tutanak” hazırlanır. Hazırlanan bu tuta-

naklar durum izleme ekranında ihaleye katılan istekliler tarafından görülebilir ve EKAP üzerinde kayda alınır. Teklifler ihale komisyonunca hemen değerlendirilmeye üzere ilk oturum kapatılır.

Madde 31 - Tekliflerin değerlendirilmesi

31.1. İlk oturumun kapatılmasından sonra, ihale komisyonu belirleyeceği bir tarih ve saatte toplanır ve EKAP üzerinde tekliflerin değerlendirilmesine başlanır.

31.2. Teklif değerlendirmesinde öncelikle ilk oturumda 30 uncu madde uyarınca e-teklifinin açılmadığı veya teklif mektubu ile geçici teminatının uygun olmadığı tespit edilen isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılır.

31.3. İhale dokümanında belirtilen geçici teminat mektubu, katılım belgeleri ve yeterlik kriterleri ile fiyat dışı unsurlara ve istenilmişse teknik şartnameye cevaplar ve açıklamalara ilişkin değerlendirme, istekliler tarafından beyan edilen bilgi ve belgelerden; EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanarak temin veya teyit edilebilenler için, sorgulama sonucunda elde edilen bilgiler; belirtilen yöntemle temin veya teyit edilemeyenler için ise beyan edilen bilgiler esas alınarak yapılır.

.....

31.8. Yapılan değerlendirme sonucunda, ihalede öngörülen şartları sağladığı anlaşılan veya yeterlik sertifikasının geçerlik süresi ihale tarihinden önce dolan teklifler değerlendirme dışı bırakılarak EKAP üzerinden “Uygun Olmayan e-Tek-

lif Kontrol Tutanağı” düzenlenir ve değerlendirme dışı bırakma işleminin gerekçelerini belirtilir.

Madde 36 - İhalenin karara bağlanması

36.1. Aşırı düşük tekliflerin açıklama istenmeksizin reddedileceği ya da diğer tekliflere veya yaklaşık maliyete göre aşırı düşük tekliflerin bulunmadığı ihalelerde, geçerli tekliflerden ekonomik açıdan en avantajlı birinci ve ikinci teklif olması öngörülen teklif sahiplerine; yeterli bilgileri tablosunda beyan ettikleri bilgi ve belgelerden EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanamayanlar ile teknik şartnameye cevaplar ve açıklamalara ilişkin tevsik edici belgeleri sunmaları, ayrıca ihale dokümanında öngörülmesi halinde numune/demonstrasyon işlemlerine ilişkin ürün örneklerini vermeleri/kurulumlarını yapmaları için makul bir süre verilir. Beyan edilen bilgi/belgeler ve teknik şartnameye cevaplar ve açıklamalara ilişkin tevsik edici belgeleri sunmayan istekliler ile numune ve/veya demonstrasyon işlemlerine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyen isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilir, sunduğu belgeler ile katılım ve yeterlik kriterlerine ilişkin şartları sağlayamayan istekliler ile numune ve/veya demonstrasyon değerlendirmesi başarısız sonuçlanan isteklilerin teklifleri ise değerlendirme dışı bırakılır. Bu işlemlere ekonomik açıdan en avantajlı birinci ve belirlenecek ise ikinci teklif sahibi tespit edilene kadar devam edilir.” Şeklinde yer almaktadır.

3. TEMEL İŞLEYİŞ

Bu Tip İdari Şartnamelere göre e-tekliflerin isteklilerce EKAP üzerinden yalnızca teklif mektubu ve eklerinin doldurularak hazırlanacağı ve e-imza ile imzalandıktan sonra elektronik ortamda gönderileceği, ihaleye katılabilmek için istenen belgelerin ise yeterli bilgileri tablosunda beyan edileceği düzenlemele-ri yer almaktadır.

Beyan şu şekilde olacaktır. Yeterlik bilgileri tablosunda her belge için ayrı satır açılmıştır. Bu belgelere ilişkin istenen bilgiler (tarih, sayı, istenen kriterler, açıklamalar v.d) ilgili satıra yazılarak doldurulacaktır. Yeterlik bilgileri tablosunda yer alan satırlara istenen belgelere ilişkin bilgi girişi yapılırken satırın sol tarafında yer alan belge isimleri ve istenen bilgiler dikkatlice okunmalıdır. İsteklilerce satırlar boş bırakılmamalı, doldurulurken ise eksik bilgi olmamalıdır. Tabloda satırlar tam olarak doldurulduktan sonra beyan tamamlanmış olur. Aksi halde eksik beyan olacağından istekliler değerlendirme dışı bırakılır.

İdarelerce e-teklifler açılırken öncelikle teklifler, geçici teminat ve Yeterlik bilgileri tablosunun olup olmadığı kontrol edilir. Özellikle fiziki ortamda yapılan ihalelerde olduğu gibi teklif ve teminatın uygunluğu incelenir. Yeterlik bilgileri tablosunda ise istenen belge veya kriterlere ilişkin bilgi girişlerinin yapıp yapılmadığına bakılır. Bu aşamada hiçbir teklifin kabul veya reddine karar verilmez ve birinci oturum kapatılır.

İhale komisyonunun kararlaştıracağı bir tarihte yapılacak olan ikinci oturum-

da beyan edilen bilgilerin geçici teminat mektubu, katılım belgeleri ve yeterli kriterleri ile fiyat dışı unsurlara ve istenilmişse teknik şartnameye cevaplar ve açıklamalara ilişkin değerlendirme, istekliler tarafından beyan edilen bilgi ve belgeler üzerinden yapılır. EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden teyidi yapılabilenler için sorgulama sonucunda elde edilen bilgiler, sorgulanamayanlar için ise beyan edilen bilgiler esas alınır.

Birinci ve ikinci ekonomik teklif belirlenene kadar bu işleme devam edilir. Diğer isteklilerin değerlendirilmesi beyan ettikleri bilgiler üzerinden yapılır. Bir ve ikinci ekonomik teklif sahiplerinin teyidi yapılamayan belgeleri varsa idarece makul bir süre verilerek bu belgeleri, belgelerin sunulmuş şekline göre vermeleri istenir. İstenen sürede belgeleri sunmayan isteklilerin geçici teminatları gelir kaydedilir.

Aşırı düşük tekliflere ilişkin açıklama istenen ihalelerde, yapılan tebligatlar (Standart Form-KİK021.1B) ile aşırı düşük açıklamalarla birlikte teyidi yapılamayan belgeler de istenmektedir. Bu durumda istekli aşırı düşük teklif açıklamalarıyla birlikte, teyidi yapılamayan belgeleri de sunmalıdır. Aşırı düşük açıklama sunmaması halinde sadece teklifi reddedilir başka işlem yapılmaz. Ancak aşırı düşük açıklama sunmasa dahi teyidi yapılamayan belgeleri sunması zorunludur. Aksi takdirde geçici teminatı gelir kaydedilir. Şayet isteklilerin sundu-

ğu belgeler uygun ise ihale komisyon kararı hazırlanarak kesinleşen ihale kararı ile birlikte tüm isteklilere gönderilir.

Öncelikle *elektronik ihalede* Yeterlik bilgileri tablosunun doğru ve eksiksiz bir şekilde doldurulması önem arz etmektedir. Şöyle ki fiziki ortamda teklif zarfı içinde sunulması gereken belgeler ihale komisyonları tarafından nasıl değerlendiriliyorsa, Yeterlik bilgileri tablosu da aynı şekilde ve yukarıda tip idari şartname hükümlerine göre değerlendirilmelidir. Basit bir anlatımla tablonun sol tarafındaki istenen belgelere ilişkin bilgilerin, sağ tarafında yer alan satıra istekli tarafından eksiksiz bir şekilde doldurulup doldurulmadığı veya beyan edilip edilmediği incelenmelidir.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus e-teklif veren isteklilerin ticaret sicil bilgileri dahil, bilanço ciro gibi belgeleri EKAP internet sayfası üzerinden idarece görülebilmektedir. Bu ihalelerde belgenin idarece görülmesinin bir ehemmiyeti olmayıp, belgenin geçerli kabul edilebilmesi için isteklinin belgeyi yeterli bilgileri tablosunda ayrıca beyan etmesi gerekmektedir. Beyan edilmeyen bilgi/belge ihalede sunulmamış veya yok hükmündedir. Dolayısıyla ihale komisyonları tarafından bilgi veya belgelerin EKAP üzerinden görülmesi herhangi bir önem arz etmemekte, belge veya bilginin varlığı tabloda beyan edilmesi ile gerçekleşmektedir. Belgenin EKAP üzerinden ihale komisyonu tarafından görülmesi sadece beyan edilen bilgi veya belgelerin teyidi amacına yöneliktir.

4. OLASI DURUMLAR VE DÜŞÜNCELERİMİZ

(Kurul Kararları ile birlikte)

Yukarıda kesinleşen ihale kararı gönderilmesine kadar olan ve kısaca anlattığımız sürece ilişkin olarak kamu ihale kurulunun konuya ilişkin değerlendirme örneklerine geçebiliriz.

1- Yeterlik bilgileri tablosunda iş hacmine (Ciro) ilişkin bilgilerin olmayışı;

İhale konusu işin ilan ve İdari şartnamesinde yeterlik kriterlerinden biri olarak iş hacmine (ciro) ilişkin bilgiler de istenmiştir. Ancak istekli tarafından Yeterlik bilgileri tablosunda iş hacmine ilişkin bilgiler beyan edilmemiştir. Kararın içeriğine baktığımızda “İş Hacmi Bilgileri bölümünün, İdari Şartname’nin 4.3’üncü maddesi uyarınca doldurulmasının istenildiği, ancak başvuru sahibi tarafından sunulan yeterlik bilgileri tablosu incelendiğinde İş Hacmi Bilgileri bölümünün boş bırakıldığı” tespit edildiğinden istekli değerlendirme dışı bırakılmıştır. (kamu ihale kurulunun 23.05.2019 tarih ve 2019/UH.I-641 sayılı kararı)

2-Yeterlik bilgileri tablosunda iş hacmine (Ciro) ilişkin yıla ait bilgilerin olmayışı; ihale konusu işin ilan ve İdari şartnamesinde yeterlik kriterlerinden biri olarak yukarıdaki örnekte olduğu gibi iş hacmine (ciro) ilişkin bilgiler de istenmiştir. Ancak istekli tarafından Yeterlik bilgileri tablosunda iş hacmine ilişkin bilgiler beyan edilirken parasal tutar yazılmıştır. Ancak hangi yıla ait olduğu bilgisi yazılmamış yani beyan edilme-

miştir. Kararın içeriğine baktığımızda “yeterlik bilgileri tablosunun ... “Yeterlik Değerlendirmesine Esas Alınması İstenen Yıllar ve Bu Yıllara Ait Toplam Ciro/Fatura Tutarı” beyanı esas alınarak yapılacağı, ancak başvuru sahibi istekli tarafından bu kritere ilişkin sadece ..tutarının beyan edildiği, ancak İdari Şartname’nin 7.4.3’üncü maddesine göre toplam cirosunu gösteren gelir tablosunda istenen yılların bilgisine yer verilmediği görüldüğünden başvuru sahibinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı” tespit edildiğinden isteklinin değerlendirme dışı bırakılmasına karar verilmiştir. (Kamu İhale Kurulunun 04.03.2020 tarih ve 2020/UY.I-471 sayılı kararı)

3- İstenen belgeleri süresinde vermeyen isteklinin teminatı gelir kaydedilir. İhale konusu işin ihale komisyonu değerlendirmeleri neticesinde yeterlik bilgileri tablosunda beyan edilen belgelerin birçoğu EKAP internet sayfası üzerinden teyidi yapılabilmektedir. Ancak bazılarının teyidi mümkün olmadığından yukarıda da bahsedilen idari şartname hükmü gereği, idarelerce isteklilere makul süre verilerek belge veya belgeler, belgelerin sunuluş şekline uygun olarak talep edilmektedir. İstenen belge veya belgeleri süresinde sunmayan isteklinin geçici teminatı gelir kaydedilir. “Deney Raporu, Erişilebilir ve Değişken Mesajlı Yaya Butonu (Asya ESUC IP65)” belgelerinin EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanarak temin veya teyit edilemeyen belgelerden olması nedeniyle,

...yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda, idarece verilen süre (idare tarafından verilen sürenin tamamının COVID-19 tedbirlerinin uygulandığı döneme ilişkin olmadığı) zarfında belgelerini sunmayan başvuru sahibinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılması ve geçici teminatının gelir kaydedilmesi işleminin yerinde olduğu,”(Kamu İhale Kurulunun 01.04.2020 tarih ve 2020/UM.II-627 sayılı kararı - 10.06.2020 tarih ve 2020/UM.I-1029 sayılı kararı)

4- İstekli tarafından alınmış geçici teminata ait bilgiler yeterlik bilgileri tablosunda yer almıyorsa elenme sebebidir. İstekliler tarafından yapılan hatalardan biri de bankalardan alınan e- geçici teminatlara ait ayırt edici numaraların yeterlik bilgileri tablosundaki ilgili satıra yazılmayıdır. E- Geçici teminat isteklilerce bankalardan alındığında EKAP internet sayfası üzerinden idarece görülebilmekte/erişilebilmektedir. İdarenin bu teminatı görmesi isteklinin bu belgesini sunduğu ve uygun olduğu anlamına gelmez. Belgenin idarece geçerli kabul edilebilmesi için istekliler tarafından beyan edilmesi yani e-geçici teminata ait ayırt edici numaraların yeterlik bilgileri tablosundaki ilgili satırına yazılmış olması gerekmektedir. Yeterlik bilgileri tablosunda beyan edilmeyen, ilgili satıra bilgileri yazılmayan belge yok hükmündedir. Örnek kararda “İdarece,San. ve Tic. Ltd. Şti.nin yeterlik bilgileri tablosunda geçici teminat bilgilerini doldurmadığı gerekçesi ile değerlendirme dışı bırakıldığı, ancak geçici teminatın elektronik ortamda erişilebildiğiyeterlik bilgileri tablosunun geçici teminata ilişkin satırlarının boş

bırakıldığı ve bu hususta herhangi bir beyanda bulunulmadığı tespit edilmiş olup,değerlendirmenin istekliler tarafından doldurulan Yeterlik Bilgileri Tablosu üzerinden yapılması gerektiğinden..” istekli değerlendirme dışı bırakılmıştır. (Kamu İhale Kurulunun 12.08.2020 tarih ve 2020/UY.I-1344 sayılı kararı)

5-Ortaklar veya Ortaklık hisse oranları ticaret sicil gazetesinde görülse bile yeterlik bilgileri tablosunda yer alması elenme sebebidir. İsteklilerin yeterlik bilgileri tablosunu doldururken ortaklara ait bilgileri hisse oranları da dahil, eksiksiz bir şekilde beyan etmelidirler. İsteklilerce ortaklara ait satırın boş bırakılması veya ortaklara ait bilgiler girilip sadece hisse oranlarının yazılmaması bile bilgi veya belgenin beyan edilmemesi anlamı taşımaktadır. İdarece ticaret sicil gazetesinde ortakların veya hisse oranlarının görülmesinin bir önemi bulunmamakta yeterlik bilgileri tablosunda ilgili satırın doldurulmaması veya eksik doldurulması değerlendirme dışı kalma sebebidir. “...Ticaret Sicil Gazetesinden şirket ortaklarının hisse miktarları görülse de, anılan istekli tarafından yeterlik bilgileri tablosunda ilgili kısımda beyanda bulunulmayarak boş bırakıldığından teklifinin kamu ihale mevzuatı ve İdari Şartname'nin 22.2'nci maddesine aykırı olduğu..... anılan isteklinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılması gerektiği” (Kamu İhale Kurulunun 18.11.2020 tarih ve 2020/UY.II-1885 sayı, 23.01.2020 tarih ve 2020/UH.I-157 sayı, 22.09.2021 tarih ve 2021/UY.II-1753 sayı ile 29.12.2021 tarih ve 2021/UY.II-2395 sayılı kararları)

6-Beyan edilen bilgi ile sunulan belge arasındaki uyumsuzluk teklifin geçerliliğini etkilemiyorsa belge geçerli kabul edilmelidir. İhale aşamasında istekliler tarafından yeterlik bilgileri tablosunda beyan edilen belge ile sunulan belge arasında farklılık olabilir. Ancak beyan edilen ile sunulan belge arasındaki bu farklılık ihalede istenilen şartları sağlaması ve geçerliliği etkilememesi kaydıyla, belge geçerli kabul edilir. Örnekte iş deneyim belgesi düzenlenemeyen özel sektöre yapılan bir işe ait iş deneyim bilgileri beyan edilirken sözleşme noter onaylı olarak beyan edilmiştir. Sunulan belgeler incelendiğinde beyan edilen bilgiler (sözleşme tarihi, iş deneyim tutarı) ile aynı olduğu ancak noter onayı olmadığından idarece değerlendirme dışı bırakılmıştır. Ancak Kamu İhale Kurulunca yapılan değerlendirme ile özel sektöre yapılan işlerde sözleşmelerin noter onaylı olma zorunluluğu olmadığı ve diğer bilgilerinde beyan edilenlerle aynı olduğu görüldüğünden isteklinin teklifinin değerlendirilmesine karar verilmiştir.

“... *Yeterlik Bilgileri Tablosu'nda noterlik onay bilgisinin belirtmeyebileceği dolayısıyla bahse konu sözleşmenin 12.11.2020 tarihli “Beyan edilen bilgileri tevsik eden belgelerin sunulması” konulu yazıya istinaden noterlik onayı olmaksızın sunulmasının Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin yukarıda bahsedilen “Elektronik ihale” başlıklı 59/A maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan hüküm kapsamında değerlendirilebileceği ve bu durumun teklifin geçerliliğini etkilemeyeceği anlaşılmaktadır.*” (Kamu İhale Kurulunun 30.12.2020 tarih ve 2020/UH.II-2183 sayılı kararı)

7- Yeterlik bilgileri tablosunda “ortaklar/üyeler/kurucular ile yöneticilere ait bilgiler” bölümündeki bilgi girişinin güncel olmaması elenme sebebidir.

20 Haziran 2021 tarihli ve 31517 sayılı Resmî Gazete’de mevzuat değişiklikleri yayımlanmıştır. Bu değişikliklere göre ilanı veya duyurusu 19 Ağustos 2021 ve sonrasında yapılan ihalelerde aday veya isteklilerin yönetimindeki görevliler ile ilgisine göre, ortaklarına/üyelerine/kurucularına ilişkin bilgileri EKAP üzerinden temin edilmektedir. Bahsedilen yönetmelik değişikliğine uygun olarak tüzel veya gerçek kişi isteklilerin belirtilen şekilde gerekli güncellemeleri yapmaları zorunlu hale gelmiştir. EKAP’ta yer alan belge sorgulama ekranlarında yer alan “*yönetici bilgileri sorgula*” ve “*ortaklık bilgileri sorgula*” butonları aracılığıyla idareler isteklilerin ticaret sicil bilgilerinin güncel olup olmadığını sorgulayabilmektedir. *Yönetici bilgileri sorgula* butonuna basıldığında ilgili isteklinin EKAP’ta kayıtlı il/ilçe bilgisi ile MERSİS entegrasyonundan yönetici bilgileri sorgulanabilmektedir. EKAP’ta kayıtlı herhangi bir bilginin yanlış olması durumunda entegrasyondan (MERSİS) bilgi gelmeyecek, bu durum aynı zamanda istekli tarafından güncelleme yapılmadığını da gösterecektir. Dolayısıyla EKAP ile MERSİS bilgilerinin eşleşmesi gerekmektedir. Bu eşleşme olmadığında istekliler değerlendirme dışı bırakılır. Tüzel kişiler de olduğu gibi gerçek kişilerinde bu güncellemeleri yapmaları önem arz etmektedir.

“*Yeterlik Bilgileri Tablosu'nda “ortaklar/üyeler/kurucular ile yöneticilere ait*

bilgiler” bölümünde gerekli bilgilerin yer almasını temin edecek şekilde başvuru sahibi tarafından yerine getirilmesi gereken işlemlerin (güncelleme) gerçekleştirilmediği,” tespit edildiğinden değerlendirme dışı bırakılması işleminde mevzuata aykırılık yoktur.

(Kamu İhale Kurulunun 29.12.2021 tarih ve 2021/UY.II-2395 sayı ile 26.01.2022 tarih ve 2022/UH.II-172 sayılı kararları)

5. DEĞERLENDİRME

Kamu İhale Kurulu kararları ile değerlendirmenin ne şekilde yapıldığına ilişkin örnekleri olabildiğince basit bir dille anlatmaya açıklamaya çalıştık. Bu arada Elektronik ihale uygulamasının sağladığı faydalara değinmek yerinde olacaktır. İdareler ihalelerini “*elektronik ihale*” (e-ihale) uygulaması şeklinde yapmaya başladıklarında bazı hususların da farkına varmaya başlayacaklardır. İlk fark edecekleri de İhalelerin fiziki yapılış ortamından farklı olarak, ihale günü ve saati kapı önlerinde, ihaleye teklif verecek istekli birikmelerinin nerdeyse hiç olmadığıdır. Bu husus idarenin kapısına gelmeden isteklilerin buldukları yerden e-teklif vermelerine olanak sağlanması ile olmaktadır. İdareler açısından klasörlerle ihale dosyası yerine evrak bürok-

rasinin nerdeyse tek dosyaya dönüşmesi bile başlı başına bir tasarruf ve devrimdir. Kamu İhale Kurumu ve emeği geçenleri tebrik ederiz.

Hem istekli hem de idare açısından isteklilerin teklif edilen fiyatları oturdukları yerden görmeleri tüm işlemlerin elektronik ortamda yapılması ayrı bir kolaylık sağlamaktadır. *Beraberinde şeffaflığı, rekabeti, güvenilir olmayı da getirmekte ve yolsuzluklarla birlikte spekülasyonların da önüne geçmektedir.*

E-teklif, fiziki ortamda alınan tekliften farklı olarak elektronik ortamda hazırlandığından, teklifin şekli içeriği (kazıntı, silinti, kaşe, imza v.d) ve bunun incelenmesinin de bir önemi kalmamıştır. Çünkü istekliler bu tekliflere sadece parasal tutar yazıp göndermektedirler.

Ayrıca idarenin aritmetik hata kontrolü de yapmasına gerek kalmamaktadır. İstekliler birim fiyatları e- teklif modülüne girdikten sonra sistem otomatik olarak ve hatasız bir şekilde zaten hesaplamaktadır. Teklif bu şekilde doldurulduktan sonra elektronik ortamda idareye gönderilmektedir. Bu saydıklarımızın dışındaki bir sürü kolaylık ve fayda da “elektronik ihale” (e-ihale) uygulaması yapılıncaya daha iyi görülecektir kanaatindeyiz.

Ahmet ARSLAN*

MAHALLİ İDARELERDE BÜTÇE HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

1. GİRİŞ

Bütçe hesapları gerek bütçenin doğru şekilde kullanılması gerekse hesap verilebilirlik ve şeffaflık açısından önemli hesaplardır.

Diğer hesaplardan farklı olarak bütçe hesaplarının tahakkuk esaslı değil, nakit esaslı olması da bunların işleyiş şeklinin özel olarak irdelenmesini gerektirmektedir.

Bu makalemizde bütçe hesaplarının işleyiş uygulamada sıklıkla karşılaşılan hatalar da dikkate alınmak suretiyle ve örnekler eşliğinde irdelenecektir.

1. Bütçe Hesapları

Bütçe hesapları mahalli idareler hesap planında “8” ile başlayan hesaplar olup, şunlardan oluşmaktadır.

80 Bütçe Gelir Hesapları

800-Bütçe Gelirleri Hesabı

805-Gelir Yansıtma Hesabı

81 Bütçe Gelirlerinden Ret ve İade Hesapları

810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hesabı

83 Bütçe Gider Hesapları

830-Bütçe Giderleri Hesabı

834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabı

835-Gider Yansıtma Hesabı

89 Bütçe Uygulama Sonuçları

895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabı

2. BÜTÇE HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

800-Bütçe Gelirleri Hesabı

1. Hesabın Niteliği

Bu hesap, mevzuatı gereğince bütçe geliri olarak nakden veya mahsuben yapılan tahsilatın izlenmesi için kullanılır.

Diğer bütçe hesapları gibi, Bütçe Gelirleri Hesabı nakit esasına dayalı bir

* Muhasebat Başkontrolörü

hesaptır. Dolayısıyla, bu hesaba kayıt yapılabilmesi için gelirin tahakkuk edilmesi yeterli olmayıp, nakden veya mahsuben tahsil edilmesi gerekmektedir.¹

Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planında söz konusu hesabın detay kodları (I. Düzey) şu şekildedir:

800		BÜTÇE GELİRLERİ HESABI
800	01	Vergi Gelirleri
800	03	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri
800	04	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler
800	05	Diğer Gelirler
800	06	Sermaye Gelirleri
800	08	Alacaklardan Tahsilat

Bütçe Gelirleri Hesabının Doğru Kullanımı Neden Önemli?

Bütçe hesabının doğru kullanımı, şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından önemli olduğu gibi bu hesaptaki tutarın doğru olması mahalli idareler açısından mali kural (limit, sınır) olarak belirlenmiş bazı kalemlerin de doğru hesaplanmasına imkan verecektir. Mahalli idarelerde sınır olarak bütçe gelirleri tutarına endeksli kalemler şunlardır:

- 1- Mahalli idarenin personel giderleri sınırı
- 2- Borçlanma limitleri.

3. HESABIN İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN ÖRNEKLER

Örnek 1: Geyve Belediyesi veznesince 34.000 TL tutarında emlak vergisi tahsilatı yapılmıştır.

100-Kasa Hs.	34.000	
120-Gelirlerden Alacaklar Hs.		34.000
800-Bütçe Gelirleri Hs.	34.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		34.000

Örnek 2: Bankadan hesap özet cetvelinden, önceden tahakkuku yapılmamış olan Temmuz ayına ait 500.000 TL tutarında Maliye payının belediyenin hesabına yatırıldığı anlaşılmıştır.

102-Banka Hs.	500.000	
600-Gelirler Hs.		500.000
800-Bütçe Gelirleri Hs.	500.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		500.000

Söz konusu tutarın tahakkuku daha önce yapılmış olsaydı 600-Gelirler Hesabı yerine 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabı kullanılacaktı.

¹ Ahmet ARSLAN; Mahalli İdareler Muhasebesi, Ekim 2020.

Örnek 3: Kayıtlı değeri 30.000 TL, birikmiş amortisman tutarı 17.000 olan taşıt aracı 2886 sayılı Kanuna göre yapılan ihale sonucunda 20.000 TL'ye satılmıştır.

102-Banka Hs.	20.000	
257-Birikmiş Amortismanlar Hs.	17.000	
254-Taşıtlar Hs.		30.000
600-Gelirler Hs.		7.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	20.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		20.000

Örnek 4: Kayıtlı değeri 754.000 TL olan bir arsa 1.243.000 TL'ye satılmıştır. Satış bedeli 3 ay sonra tahsil edilecektir.

127-Diğer Faaliyet Alacakları Hs.	1.243.000	
250-Arazi ve Arsalar Hs.		754.000
600-Gelirler Hs.		489.000

• **Satış bedeli vadesinde tahsil edilmiştir.**

102-Banka Hs.	1.243.000	
127-Diğer Faaliyet Alacakları Hs.		1.243.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	1.243.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		1.243.000

Örnek 5: Kayıtlı değeri 150.000 TL, birikmiş amortisman tutarı 42.000 TL olan bir makine 90.000 TL'ye satılmıştır. Satış bedeli belediye adına düzenlenen çekle tahsil edilmiştir.

101-Alınan Çekler Hs.	90.000	
257-Birikmiş Amortismanlar Hs.	42.000	
630-Giderler Hs.	18.000	
253-Tesis, Makine ve Cihazlar Hs.		150.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	90.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		90.000

Örnek 6: Bankadan gelen hesap özet cetvelinden, ilgili belediyelerce Elâzığ İl Özel İdaresi hesabına 230.000 TL tutarında Taşınmaz Kültür Varlıkları payı yatırıldığı anlaşılmıştır.

102-Banka Hs.	230.000	
600-Gelirler Hs.		230.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	230.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		230.000

Örnek 7: Çukurova Belediyeler Birliği Emanetler Hesabında kayıtlı tutarlardan 8.260 TL'si zamanaşımına uğramıştır.

333-Emanetler Hs.	8.260	
600-Gelirler Hs.		8.260
805-Gelir Yansıtma Hs.	8.260	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		8.260

Örnek 8: Banka hesap özet cetvelinden; büyükşehir ilçe belediyeleri ve İstanbul Su ve Kanalizasyon idaresi (İSKİ) tarafından tahsil edilen ÇTV'lerden İstanbul Büyükşehir Belediyesi payı olarak toplam 542.000 TL'nin aktarılmış olduğu anlaşılmıştır.

Büyükşehir Belediyesince yapılacak kayıt:

102-Banka Hs.	542.000	
600-Gelirler Hs.		542.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	542.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		542.000

Örnek 9: Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresinde (BUSKİ) vidanjör işlerinde görev yapan ve vidanjör çekim bedellerini tahsil etmeye yetkili kılınan muhasebe yetkilisi mutemedi (D), tahsil ettiği 3.000 TL'yi zimmetine geçirmiştir.

140-Kişilerden Alacaklar	3.000	
600-Gelirler Hs.		3.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	3.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		3.000

Örnek 10: Bucak Belediyesince yapılan fazla ve yersiz ödemeden dolayı Kişilerden Alacaklar hesabına alınan 6.000 TL tutarındaki alacak 250 TL tutarındaki faiziyle birlikte veznedenden tahsil edilmiştir.

Faizin tahakkuk kaydı:

140-Kişilerden Alacaklar Hs.	250	
600-Gelirler Hs.		250

Tahsilat kaydı:

100-Kasa Hs.	6.250	
140-Kişilerden Alacaklar Hs.		2.250
805-Gelir Yansıtma Hs.	6.250	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		2.250

Örnek 11: Sosyal yardım işlerinde kullanılmak üzere (E) Yatırım Holding Vakfı tarafından belediyeye 300.000 TL tutarında nakdi² bağış yapılmıştır.

102-Banka Hs.	300.000	
600-Gelirler Hs.		300.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	300.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		300.000

Örnek 12: Kütüphane olarak kullanılması şartıyla EFG A.Ş. tarafından 440.000 TL değerindeki bir bina belediyeye bağışlanmıştır.

252-Binalar Hs.	440.000	
600-Gelirler Hs.		440.000

Örnek 13: Bankadan gelen hesap özet cetvelinden Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne belediyenin Gecekondu Fonu özel hesabına 250.000 TL gönderilmiş olduğu görülmüştür.

102-Banka Hs.	250.000	
600-Gelirler Hs.		250.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	250.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		250.000

Örnek 14: Ilgaz Belediyesinin takipli alacakları arasında yer alan 40.000 TL tutarındaki alacak 3.400 TL tutarındaki faiziyle birlikte tahsil edilmiştir.

102-Banka Hs.	43.400	
121-Gelirlerden Takipli Alacaklar Hs.		40.000
600-Gelirler Hs.		3.400
805-Gelir Yansıtma Hs.	43.400	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		43.400

Örnek 15: Tokat Belediyesinin açmış olduğu yakıt alımı ihalesine katılan istekli (A)'dan geçici teminat olarak alınan 7.000 TL'nin yanlışlıkla idari para cezası (tahakkusuz bütçe geliri olarak) olarak kayıtlara alındığı anlaşılmıştır.

Yapılan yanlışlığın gün sonunda anlaşılması üzerine yapılacak düzeltme kaydı:

600-Gelirler Hs.	7.000	
330-Alınan Depozito ve Teminatlar Hs.		7.000
800-Bütçe Gelirleri Hs.	7.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		7.000

² Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğine göre; her türlü bağış ve yardım idareye gelir olarak kaydedilmekle birlikte sadece nakdi bağış ve yardımlar bütçeye gelir kaydedilir.

Bu örnekte, kayıt yanlışlığı kaydın yapıldığı yıldan sonra anlaşılmış olsaydı 600-Gelirler Hesabı yerine 630-Giderler Hesabı kullanılacak ve fakat dönemi kapandığı için bütçe gelir hesaplarında düzeltme kaydı yapılmayacaktı.

Örnek 16: Erzincan İl Özel İdaresince madenlerden idare payı olarak 400.000 TL tutarında tahsilat yapılmıştır.

102-Banka Hs.	400.000	
120-Gelirlerden Alacaklar Hs.		400.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	400.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		400.000

Örnek 17: Çerkeş Belediyesince tahsil edilen ÇTV'nin tamamının belediyeye gelir kaydedilmesi gerekirken 200.000 TL'lik kısmı yanlışlıkla Bütçe Emanetleri Hesabına kaydedilmiştir. Yanlışlığın farkedilmesi üzerine düzeltme kaydı yapılmıştır.

320-Bütçe Emanetleri Hs.	200.000	
600-Gelirlerden Alacaklar Hs.		200.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	200.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		200.000

Örnek 18: Malmüdürlüğü tarafından Honaz Belediyesi hesabına gönderilen 7.000 TL tutarındaki yapı denetim bedeli payı belediye tarafından gelir hesapları yerine yanlışlıkla Emanetler Hesabına kaydedilmiştir. Yapılan yanlışlık kaydın yapıldığı yıldan sonra fark edilmiştir.

Düzeltilme kaydı:

333-Emanetler Hs.	7.000	
500-Net Değer Hs.		7.000

Söz konusu kayıt yanlışlığı kaydın yapıldığı yıl içinde anlaşılmış olsaydı Net Değer Hesabı yerine Gelirler Hesabı kullanılacak ve ayrıca bütçe gelir hesaplarına da kayıt yapılacaktır.

Örnek 19: İstekli (C) tarafından su aboneliği depozito bedeli olarak 24.10.2019 tarihinde muhasebe birimi veznesine yatırılan 5.000 TL'nin aynı tarihte yanlışlıkla tahakkuksuz bütçe geliri olarak kaydedildiği, adı geçeninin depozito iadesi için başvurduğu 5 Ocak 2022 tarihinde anlaşılmış ve teminatı kendisine iade edilmiştir.

630-Giderler Hs.	5.000	
330-Alınan Depozito ve Teminatlar Hs.		5.000
330-Alınan Depozito ve Teminatlar Hs.	5.000	
100-Kasa Hs.		5.000

810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hs.	5.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		5.000

Bu örnekte de, kayıt yanlışlığı kaydın yapıldığı yıl (2019) içinde anlaşılmuş olsaydı 630-Giderler Hesabı yerine 600-Gelirler Hesabı, 810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hesabı yerine 800-Bütçe Gelirleri Hesabı kullanılacaktı.

4. SAYIŞTAY DENETİMLERİNDE SIKLIKLA TESPİT EDİLEN HATALAR

- Kuruma yapılan taşıt bağışlarının bütçeye gelir kaydedilmesi
- Kurumun sattığı mal ve hizmet karşılığı olarak yapılan tahsilat tutarlarının Katma Değer Vergisi tutarı da dâhil olmak üzere 800-Bütçe Gelirleri Hesabına kaydedilmemesi
- Gecekondu Fonu için özel bir banka hesabı açılmaması ve bu gelirin karşılığının bütçeye özel gelir ve özel ödenek olarak kaydedilmemesi
- Avukatlık vekâlet ücretlerinin %5'lik kısmının bütçeye gelir kaydedilmemesi
- Avukatlık vekalet ücretlerinin 3 yılın sonunda bütçeye gelir kaydedilmemesi
- Bütçe içi işletme faaliyetleri sonucu yapılan tahsilatların muhasebe kayıtlarında yer almaması
- İktisadi işletmesinin yıl içi mali işlemlerinin bütçe dışında takip edilmesi
- Kalkınma Ajansı'ndan alınan proje desteklerinin bütçe ile ilişkilendirilmemesi
- İdarenin vergi borçlarına mahsuben kiracılar tarafından doğrudan vergi dairesine yatırılan tutarların idare tarafından Bütçe Gelirleri Hesabına yansıtılmaması
- 800-Bütçe Gelirleri Hesabı ve 805-Gelir Yansıtma Hesabının hem 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabına tahakkuk kaydı yapılırken hem de nakden veya mahsuben gelir tahsilatı yapılırken kullanılması
- Kamu kurumu tarafından belediyeye yapılan nakit bağışın bütçeye gelir kaydedilmeyerek Emanetler Hesabında izlenmesi
- Katı Atık Birliğinin faaliyetleri sebebiyle ilçe belediyelerinden yapılan tahsilatların bütçeye gelir kaydedilmemesi
- Verilen nakit borçlar nedeniyle Su ve Kanalizasyon İdaresinden yapılan tahsilatların bütçeye gelir kaydedilmemesi
- Satışı gerçekleştirilen Hazine taşınmazlarından belediyeye aktarılan %10'luk ve %30'luk payların tek hesapta toplanması
- Alt Yapı Koordinasyon Merkezi Hesabının büyükşehir bütçesi içerisinde yer almayarak Emanetler Hesabında izlenmesi ve kurum bütçesine dâhil edilmemesi
- Gerçek ve tüzel kişilerden borçlanılan tutarların gelir hesaplarına kaydedilmesi
- Su ve Kanalizasyon İdaresi tarafından tahsil edilen ve büyükşehir belediyesi payı

olarak ayrılan Çevre Temizlik Vergisi gelirlerinin ilçe belediyesi tarafından 120-Gelirlerden Alacaklar, 600-Gelirler, 800-Bütçe Gelirleri ve 363-Kamu İdareleri Payları Hesaplarına kaydedilmesi, büyükşehir belediyesi payının (%20) gönderilmesine ilişkin kayıta ise 120-Gelirlerden Alacaklar ve 600-Gelirler Hesabının ters kayıtle kapatılması ve 810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hesabının kullanılması

805-Gelir Yansıtma Hesabı

1. Hesabın Niteliği

Bu hesap, Bütçe Gelirleri Hesabı veya Bütçe Gelirlerinden Ret Ve İadeler Hesabına kaydedilen tutarlar karşılığında kullanılır.

805-Gelir Yansıtma Hesabı sadece söz konusu hesaplarla karşılıklı çalışmakta olup bu hesaplar dışında 805-Gelir Yansıtma Hesabının kullanılması mümkün değildir.

Bu nedenle, Gelir Yansıtma Hesabının bakiyesinin Bütçe Gelirleri Hesabının bakiyesi ile Bütçe Gelirlerinden Ret Ve İadeler Hesabının bakiyesi arasındaki farka eşit olması gerekmektedir.

2. Hesabın İşleyişine İlişkin Örnekler

Örnek 1: Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre, Uşak Belediyesince envanteri yapılan 56.000 TL değerindeki bir bilgisayarın muhasebeleştirilmesi için düzenlenen muhasebe işlem fişi üzerinde,

255-Demirbaşlar Hs.	56.000	
500-Net Değer Hs.		56.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	56.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		56.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	56.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		56.000

şeklinde kayıt yapılmıştır.

Söz konusu hatalı kaydın aynı yıl içinde düzeltilmesi için yapılması gereken kayıt:

800-Bütçe Gelirleri Hs.	56.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		56.000
835-Gider Yansıtma Hs.	56.000	
830-Bütçe Giderleri Hs.		56.000

Bu örnekte, hatalı kayıt hatanın yapıldığı yıldan sonra farkedilmiş olsaydı, bütçe hesapları hatalı kaydın yapıldığı yılın sonunda kapanmış olduğundan herhangi bir düzeltme kaydı yapılmayacaktı.

81 Bütçe Gelirlerinden Ret ve İade Hesapları

Bu hesap grubu, bütçe geliri olarak nakden veya mahsuben yapılan tahsilattan mevzuatı gereğince yapılan ret ve iadelerin izlenmesi için kullanılır.

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İade Hesap grubu; 810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hesabından oluşmaktadır.

810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hesabı

1. Hesabın Niteliği

Bu hesap, bütçe geliri olarak nakden veya mahsuben yapılan tahsilattan kanunları gereğince yapılan ret ve iadelerin izlenmesi için kullanılır.

2. Hesaba İlişkin İşlemler

Bütçe Gelirleri Hesabından yapılacak ret ve iadelerde; muhasebe birimlerinde “Düzeltilme ve İade Belgesi (Örnek: 55)” düzenlenir. Bütçe gelirlerinden yapılacak ret ve iade işlemlerinde muhasebe işlem fişi muhasebeleştirme belgesi olarak kullanılır.

Bütçe gelirlerinden ret ve iadelerde bazı durumlarda 600-Gelirler Hesabı, bazı durumlarda ise 630-Giderler Hesabı kullanılır.

4. Hesabın İşleyişine İlişkin Örnekler

Örnek 1: Kurum kayıtlarında 140.000 TL olarak yer alan Emlak Vergisi borcuna karşılık olarak mükellef (D) tarafından yanlışlıkla 170.000 TL yatırıldığı yılı içerisinde anlaşılması olup fazladan tahsil edilen tutar ilgilinin başvurusu üzerine kendisine iade edilmek üzere emanet hesaplara alınmıştır.

120-Gelirlerden Alacaklar Hs.	30.000	
333-Emanetler Hs.		30.000
810-Bütçe Gelirlerinden Ret Ve İadeler Hs.	30.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		30.000

Tahsilatın tahakkuktan fazla olduğu yılı geçtikten sonra da anlaşılması olsaydı aynı kayıt yapılacaktı.

Örnek 2: Mükellef (F)'den işgal harcı (tahakkuksuz) olarak 2.000 TL tahsil edilmiştir. Daha sonra tahsilatın yapıldığı yıl içinde mükellefin itirazı üzerine işgal alanının yanlış hesaplandığı ve mükelleften 500 TL tutarında fazla tahsilat yapıldığı anlaşılması ve fazla tahsil edilen vergi kendisine ödenmiştir.

600-Gelirler Hs.	500	
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		500
810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hs.	500	
805-Gelir Yansıtma Hs.		500

Bu örnekte, tahakkuk ve tahsilatın fazla olduğu yılı geçtikten sonra anlaşılması olsaydı 600-Gelirler Hesabı yerine 630-Giderler Hesabı kullanılacak, diğer hesaplar ise aynen kullanılacaktı.

Örnek 3: Göksun Belediyesince emlak vergisi mükellefi (S) adına fazla tahakkuk ettirilen ve 2019 yılında tahsil edilen 800 TL tutarındaki emlak vergisi, 29.01.2020 tarihinde ret ve iade edilerek ilgilinin banka hesabına gönderilmiştir.

630-Giderler Hs.	800	
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		800
810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hs.	800	
805-Gelir Yansıtma Hs.		800

Örnek 4: Divriği Belediyesi veznesince 06.04.2020 tarihinde bina inşaat harcı olarak 18.000 TL tahsil edilmiştir.

100-Kasa Hs.	18.000	
600-Gelirler Hs.		18.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	18.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		18.000

- Harcı tahsil edilen inşaat ruhsatı birkaç gün sonra iptal edilmiş ve bu nedenle ilgili şahıs yatırmış olduğu ruhsat harcı bedelinin iadesini talep etmiştir. Belediyece harç bedeli ilgilinin banka hesabına aktarılarak iade edilmiştir.

600-Gelirler Hs.	18.000	
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		18.000
810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hs.	18.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		18.000

Örnek 5: Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresince (GASKİ) 01.07.2020 tarihinde harcamalara katılma payı olarak 451.000 TL tahakkuk ettirilmiştir ve aynen tahsil edilmiştir.

102-Banka Hs.	451.000	
120-Gelirlerden Alacaklar Hs.		451.000
805-Gelir Yansıtma Hs.	451.000	
800-Bütçe Gelirleri Hs.		451.000

- Daha sonra aynı yıl içinde ilgililerin itirazı üzerine yapılan incelemede maliyet hesaplarının yanlış yapılması nedeniyle harcamalara katılma paylarının 120.000 TL tutarında fazla tahakkuk ve tahsil edildiği anlaşılmıştır. Fazla tahsilatlar ilgililerin müracaatında kendilerine veznedenden ödenmek üzere emanet hesaba alınmıştır.

600-Gelirler Hs.	120.000	
333-Emanetler Hs.		120.000
810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hs.	120.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		120.000

83 Bütçe Gider Hesapları

Bu hesap grubu, nakden veya mahsuben yapılan her türlü bütçe giderinin, ekonomik sınıflandırmaya uygun olarak izlenmesi için kullanılır.

Bütçe gideri ödemeleri bu grup içinde açılacak Bütçe Giderleri ve Geçen Yıl Bütçe Mahsupları hesaplarına kaydedilir ve karşılığında Gider Yansıtma Hesabı kullanılır.

Bütçe Gider Hesapları grubu şu hesaplardan oluşmaktadır:

830-Bütçe Giderleri Hesabı

834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabı

835-Gider Yansıtma Hesabı.

830-Bütçe Giderleri Hesabı ile 835-Gider Yansıtma Hesabı karşılıklı olarak çalışmakta olup, 835-Gider Yansıtma Hesabı ayrıca 834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabı ile de karşılıklı çalışmaktadır³.

1. Hesap Grubuna İlişkin İşlemler

a) Bütçe Gider Hesaplarının Sınıflandırılması

Kurumların bütçe gider hesapları, gider bütçesinin ekonomik sınıflandırmasına uygun olarak yardımcı hesaplara ayrılır.

Bütçe giderleri kurumsal, fonksiyonel, finansman tipi ve ekonomik sınıflandırma olmak üzere dört bölümden oluşur.

Finansman tipi sınıflandırma ise, harcamanın hangi kaynaktan karşılandığını gösterir. Finansman tipi kodlama tek düzeyden oluşur ve tek haneli rakamla kodlanır.

Kurumların gördüğü hizmetlerin finansmanı; kendi öz kaynakları ile sağlanıyorsa “5-Mahalli İdareler”, dış proje kredileri ile sağlanıyorsa “7- Dış Proje Kredileri”, bağış ve yardımlardan sağlanıyorsa “8-Bağış ve Yardımlar” kodu ile kodlanır.

b) Gider Yansıtma İşlemleri

Bütçe Giderleri ve Geçen Yıl Bütçe Mahsupları hesaplarına kaydedilen tutarlar karşılığında Gider Yansıtma Hesabı kullanılır.

Bütçe giderleri Analitik Bütçe Sınıflandırması Rehberini dikkate alarak Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planında şu şekilde sınıflandırılmıştır (I. düzey):

³ Ahmet ARSLAN; Mahalli İdareler Muhasebesi, Ekim 2020.

830		Bütçe Giderleri Hesabı
830	01	Personel Giderleri
830	02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri
830	03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri
830	04	Faiz Giderleri ⁴
830	05	Cari Transferler
830	06	Sermaye Giderleri
830	07	Sermaye Transferleri
830	08	Borç Verme

2. Bütçe Giderlerinin Ödenek Hesaplarıyla İlişkilendirilmesi

Ödenegine dayanılarak tahakkuk ettirilip nakden veya mahsuben ödenen bütçe giderleri, en geç **gün sonlarında** il ve ilçe özel idareleri muhasebe birimlerince 905-Ödenekli Giderler Hesabına borç, 903-Kullanılacak Ödenekler Hesabı alacak, belediye, belediye bağlı idare ve mahalli idare birlikleri muhasebe birimlerince ise 905-Ödenekli Giderler Hesabına borç, 900-Gönderilecek Bütçe Ödenekleri Hesabına alacak kaydedilmek süetiyle ödenek hesapları ile ilişkilendirilir.

830-Bütçe Giderleri Hesabı

1. Hesabın Niteliği

Bu hesap, bütçe kanunları ve diğer kanunların verdiği yetkiye dayanılarak nakden veya mahsuben yapılan bütçe giderlerinin izlenmesi için kullanılır.

2. Hesabın İşleyişine İlişkin Örnekler

Örnek 1: Suruç Belediyesi tarafından temizlik hizmetleri alımı kapsamında yüklenici firmaya (belediye şirketi) 300.000 TL + KDV (%1) tutarında hakediş bedeli tahakkuk ettirilmiş, ancak nakit yetersizliği nedeniyle emanete alınmıştır.

630-Giderler Hs.	303.000	
360-Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs.		2.844
320-Bütçe Emanetleri Hs.		300.156
830-Bütçe Giderleri Hs.	303.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		303.000
905-Ödenekli Giderler Hs.	303.000	
900-Gönderilecek Bütçe Ödenekleri Hs.		303.000

830-Bütçe Giderleri Hesabının her kullanılışında ödenek kayıtlarının yapılabilmesi adına 905-Ödenekli Giderler Hesabının çalıştırılması gerekmektedir. Detaylı hesap planında 905-Ödenekli Giderler Hesabı ekonomik kod2 düzeyde detaylandırılmış iken

⁴ Faiz, dönem içerisinde birikmekle (tahakkuk etmekle) birlikte, ancak ödendiği zaman bütçeye gider yazılır.

830-Bütçe Giderleri Hesabı ekonomik ekod4 düzeyde detaylandırılmıştır. Bu iki hesabın birbiriyle paralel çalıştığı gözönünde bulundurulduğunda ekonomik ekod2 düzeyindeki tutarlarının da birbirine eşit olması gerekmektedir.

Örnek 2: Vezirköprü Belediyesi personelinin Haziran ayı maaşları banka hesaplarına aktarılmak suretiyle ödenmiştir.

Bordro Kalemi	Tutarı
Brüt Ücretler	780.000
SGK İşveren (Kurum) payı	156.000
SGK İşçi payı	117.000
Gelir Vergisi	93.600
Damga Vergisi	5.920
Sendika Aidatları	5.000
İcra Kesintileri	2.700

630-Giderler Hs.	936.000	
360-Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs.		99.520
361-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.		273.000
333-Emanetler Hs.		7.700
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		555.780
830-Bütçe Giderleri Hs.	936.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		936.000
905-Ödenekli Giderler Hs.	936.000	
900-Gönderilecek Bütçe Ödenekleri Hs.		936.000

Örnek 3: Giresun İl Özel İdaresince araç bakım onarım işleri için harcama yetkilisi mutemedine verilen 990 TL tutarındaki avansın mahsubu yapılmıştır. Yapılan harcamanın verilen avans miktarı kadar olduğu anlaşılmıştır.

630-Giderler Hs.	990	
160-İş Avans ve Kredileri Hs.		990
830-Bütçe Giderleri Hs.	990	
835-Gider Yansıtma Hs.		990
	990	
905-Ödenekli Giderler Hs.		990
903-Kullanılacak Ödenekler Hs.	990	

Örnek 4: Mersin Büyükşehir Belediyesince Mayıs ayında tahsil edilen eğlence vergisinden ilçe belediyelerine verilecek pay 300.000 TL olarak hesaplanmıştır. Söz konusu pay ilgili belediyelere daha sonra aktarılacaktır.

630-Giderler Hs.	300.000	
363-Kamu İdareleri Payları Hs.		300.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	300.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		300.000

Her ne kadar Bütçe Giderleri Hesabına kayıt için kural olarak nakden ve mahsuben bir ödemenin yapılmış olması gerekmektedir birlikte Yönetmeliğe göre, bütçe geliri olarak tahsil edilip, özel kanunları gereğince diğer kurumlara aktarılacak tutarlar hesaplandığında Bütçe Giderleri Hesabına kaydedilir.

Örnek 5: Ortaca Belediyesince tahsil edilen işyerlerine ait ÇTV gelirinden Muğla Büyükşehir Belediyesine verilecek pay 120.000 TL olarak hesaplanmıştır.

630-Giderler Hs.	120.000	
363-Kamu İdareleri Payları Hs.		120.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	120.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		120.000

- Hesaplanan pay Büyükşehir Belediyesi hesabına aktarılmıştır.

363-Kamu İdareleri Payları Hs.	120.000	
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		120.000

Örnek 6: Kahta Belediyesince 25.000 TL tutarında kırtasiye malzemesi alınmıştır. Harcama tutarı ödeme emri belgesine bağlanmakla birlikte ödeme nakit yetersizliği nedeniyle daha sonra yapılacaktır.

150-İlk Madde ve Malzeme Hs.	25.000	
320-Bütçe Emanetleri Hs.		25.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	25.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		25.000

Örnek 7: Ödeneği bulunmadığı için ödeme emri belgesine bağlanmayan ancak Bütçeleştirilecek Borçlar Hesabına kaydedilmiş olan 6.000 TL tutarındaki fatura ödeneğinin temin edilmesinin ardından ödeme emri belgesine bağlanmış ve ödemesi yapılmıştır.

322-Bütçeleştirilecek Borçlar Hs.	6.000	
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		6.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	6.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		6.000

Örnek 8: Hakkari İl Özel İdaresince yol yapımı için bazı arazilerin kamulaştırma işlemleri yapılmış ve toplam 820.000 TL tutarındaki kamulaştırma bedelleri ilgililerin hesabına aktarılmıştır.

250-Arazi ve Arsalar Hs.	820.000	
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		820.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	820.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		820.000

Örnek 9: Ortahisar Belediyesinin kamulaştırmaz el atma eylemine ilişkin olarak açılan davada mahkeme Belediye aleyhine 300.000 TL tutarında tazminata hükmetmiştir. Tazminat bedeli nakit mevcudu olduğunda ilgililerin hesabına aktarılmak üzere ödeme emri belgesine bağlanmıştır.

630-Giderler Hs.	300.000	
320-Bütçe Emanetleri Hs.		300.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	300.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		300.000

Örnek 10: Isparta İl Özel İdaresince binaların bakım onarımı için 10.000 TL tutarında ödeme yapılmıştır.

630-Giderler Hs.	10.000	
360-Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs.		95
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		9.905
830-Bütçe Giderleri Hs.	10.000	
830.03.08.01.Hizmet Binası Bakım ve Onarım Giderleri		
835-Gider Yansıtma Hs.		10.000

Örnek 11: Genç Belediyesinde geçici görevle başka bir yere gönderilen personel görev bitimini müteakip yolluk bildirimi ile birlikte kanıtlayıcı belgeleri birimine vermiştir. Yolluk gideri 1.600 TL olup söz konusu tutardan personele verilen 1.300 TL tutarındaki avans mahsup edildikten sonra kalanı hesabına aktarılmıştır.

630-Giderler Hs.	1.600,00	
161-Personel Avansları Hs.		1.300,00
360-Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. ⁵		2,28
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		297,72
830-Bütçe Giderleri Hs.	1.600,00	
835-Gider Yansıtma Hs.		1.600,00

⁵ Bu örnekte avansın verilmesi sırasında damga vergisi kesintisi yapıldığı varsayılmış olup, avansın mahsubunda damga vergisi avans tutarının üzerindeki harcama (300 TL) üzerinden hesaplanmıştır.

Örnek 12: Antalya Su ve Atıksu İdaresince (ASAT) kurulan şirketin ticaret siciline tesciliyle birlikte 50.000 TL tutarındaki sermaye payı nakdi olarak peşin ödenmiştir.

241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hs.	50.000	
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		50.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	50.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		50.000

Örnek 13: Karşıyaka Belediyesi; iştiraki şirkete olan 200.000 TL tutarındaki sermaye taahhüdünü yerine getirmiştir.

247-Sermaye Taahhütleri Hs.	200.000	
103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hs.		200.000
830-Bütçe Giderleri Hs.	200.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		200.000

Örnek 14: Siverek Belediyesinin satın aldığı 170.000 TL tutarındaki iş makinesinin bedeli yükleniciye ödenmiş, ancak daha sonra makinenin kullanımı sırasında makinenin teknik şartnamede istenilen ve fakat muayene ve kabul sırasında fark edilemeyen bazı özellikleri karşılamadığı anlaşılmış ve iş makinesi yükleniciye iade edilerek yapılan ödeme tutarı kendisinden talep edilmiştir. Ayrıca söz konusu alım için kullanılan tutarın ödeneğine iadesine karar verilmiştir.

140-Kişilerden Alacaklar Hs.	170.000	
253-Tesis, Makine ve Cihazlar Hs.		170.000
835-Gider Yansıtma Hs.	170.000	
830-Bütçe Giderleri Hs.		170.000
900-Gönderilecek Bütçe Ödenekleri Hs.	170.000	
905-Ödenekli Giderler Hs.		170.000

4. Denetimlerde Sıklıkla Tespit Edilen Hatalar

- Bütçe içi işletmeler için kullanılan ödeneğin 08-Borç Verme kodunda gösterilmemesi, söz konusu ödenek için ayrı bir özel hesap açılmaması
- Henüz ödemesi gerçekleşmemiş kıdem tazminatı karşılıklarının bütçe giderlerine kaydedilmesi
- Ödenen kıdem ve ihbar tazminatlarının 830-Bütçe Giderleri Hesabına kaydedilmemesi
- Su ve kanalizasyon idareleri tarafından büyükşehir belediyesine borç verilirken ve belediyeden olan alacakların tahsilinde, Bütçe Gelirleri Hesabı ve Bütçe Giderleri Hesabına kayıt yapılmaması

- Yapım işlerine ait hakediş bedellerinin “06-Sermaye Giderleri” kodu yerine “03-Mal ve Hizmet Alımları” koduna kaydedilmesi
- Faiz gelirlerinden kesilen vergilerin bütçeye gider kaydedilmemesi
- İller Bankasından alınan kredilerin faizlerinin Bütçe Giderleri Hesabına kaydedilmemesi
- Sermaye artırımına ilişkin ödemelerin Bütçe Giderleri Hesabına kaydedilmemesi
- Büyükşehir belediyesince tahsil edilen otopark işletim ücretleri ve müze giriş ücreti pay gelirlerinden ilçe belediyelerine ayrılan payların 830-Bütçe Giderleri Hesabı yerine 810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hesabında muhasebeleştirilmesi
- 830-Bütçe Giderleri Hesabının ekonomik kod bazında borç tutarları ile 905-Ödenekli Giderler Hesabının ekonomik kod bazında borç tutarlarının birbirine eşit olması
- Kurum tarafından nakit olarak verilen borçlarda, Bütçe Giderleri Hesabı ve Gider Yansıtma Hesabın çalıştırılmaması
- İller Bankası tarafından kesilen sermaye paylarının Bütçe Giderleri Hesabına kaydedilmemesi
- Mahsup dönemine aktarılan avansların mahsubunda 834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabının kullanılmaması
- Mahsup dönemine aktarılan herhangi bir ön ödeme bulunmamasına rağmen 834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabının kullanılması
- Su ve Kanalizasyon İdaresi tarafından büyükşehir belediyesine verilen borçların bütçe hesaplarına kaydedilmemesi
- Spor kulüplerine yapılan nakdi yardımların bütçenin “Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler” tertibi yerine “Temsil ve Tanıtma Giderleri” tertibinden ödenmesi ve “830.05.03.01.01. Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlara Transferler” koduna kaydedilmesi gerekirken “830.03.06.02.01. Tanıtma, Ağırılama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri” koduna kaydedilmesi
- Kalkınma ajansına ödenen cari transferlerin mali tablolarda sermaye transferi olarak gösterilmesi
- Ödenen kusursuz tazminat ve diğer yasal giderlerin faiz gideri olarak gösterilmesi
- Tahsil edilen çevre temizlik vergisinden büyükşehir belediyesine ayrılan %20’lik payın hatalı muhasebeleştirilmesi ve bütçeleştirilmemesi
- İller Bankası ve diğer bankalardan yapılan borçlanmalar için ödenen faiz tutarlarının Bütçe Giderleri ve Gider Yansıtma Hesaplarına kaydedilmemesi
- Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına ait binalar ile ibadethanelerin bakım onarımı için belediye tarafından yapılan giderlerin, 07-Sermaye Transferleri ödeneği yerine 06.07-Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri ödeneğinden yapılması

- Sosyal denge tazminatı kapsamında yapılan ödemelerin Personel Giderleri yerine Cari Transferler koduna kaydedilmesi
- Sosyal yardımların ekonomik sınıflandırmanın transfer kodlarında muhasebeleştirilmemesi
- Temsil, tören ve tanıtma giderleri niteliğindeki harcamaların “03.6 Temsil ve Tanıtma Giderleri” kodu yerine “Diğer Hizmet Alımları” kodunda muhasebeleştirilmesi
- Tırpan Motor Parçası ve Tamiri işine ilişkin giderin 03.7.3.02-Makine Teçhizat Bakım ve Onarım Giderleri yerine 03.2.9.01-Bahçe Malzemesi Alımları ile Yapım ve Bakım Giderleri koduna kaydedilmesi
- Soğuk Hava Deposu alımı işinin 03.7.1.90-Diğer Dayanıklı Mal ve Malzeme Alımları yerine 03.2.9.90-Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları koduna kaydedilmesi
- Misafirlere yemek ikramınının 830-Bütçe Giderleri Hesabınının 03.6.1.01-Temsil, Ağırılama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri kodu yerine 05.3.1.05-Memurların Öğle Yemeğine Yardım koduna kaydedilmesi
- Giderler Hesabı ile Bütçe Giderleri Hesabına ait bazı alt ekonomik kodlardaki tutarların birbirine eşit olmaması
- İlçe belediyesi tarafından tahsil edilen çevre temizlik vergisi bedellerinden büyükşehir belediyesine aktarılan paylar için bütçe hesaplarının kullanılmaması.

834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabı

1. Hesabın Niteliği

Bu hesap, mahsup dönemine aktarılan ön ödemelerden bütçe giderine dönüşenlerin izlenmesi için kullanılır.

2. Hesaba İlişkin İşlemler

Mali yıl içinde kamu görevlilerine veya harcama yetkilisi mutemedine bütçedeki ödeneğine dayanılarak verilen avanslar ile açılan kredilere ait mal teslim edildiği veya hizmet o yılsonuna kadar yapıldığı halde, herhangi bir nedenle mahsup belgeleri yılı geçtikten sonra verilenler veya mahsup belgeleri yılı içinde verildiği halde muhasebe birimince inceleme işinin sona ermemesi dolayısı ile mahsup dönemine aktarılmış olan tutarlar, muhasebe birimince, Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabına kaydedilmek suretiyle mahsup dönemi sonuna kadar kapatılır ve geçen yıla ait bütçe giderleri ilgili bütçe tertibiyle ilişkilendirilir. Söz konusu tutarlar mahsup döneminin sonunda ilgili yıl bütçe giderleri içinde raporlanır.

3. Hesabın İşleyişine İlişkin Örnekler

Örnek 1: Şarköy Belediyesi harcama yetkilisi mutemetlerine araç bakım onarımı işleri için verilen iş avanslarından toplam 3.000 TL'lik kısmına ilişkin mahsup evraki iş yoğunluğu nedeniyle incelenemediğinden avans artıkları mahsup dönemine aktarılmıştır.

- 31.12.2020 tarihinde yapılacak kayıt:

165-Mahsup Dönemine Aktarılan Avans ve Krediler Hs.	3.000	
160-İş Avans ve Kredileri Hs.		3.000
906-Mahsup Dönemine Aktarılan Kullanılacak Ödenekler Hs.	3.000	
900-Gönderilecek Bütçe Ödenekleri Hs.		3.000
901-Bütçe Ödenekleri Hs.	3.000	
907-Mahsup Dönemine Aktarılan Ödenekler Hs.		3.000

- Mahsup dönemine devredilen iş avanslarına ilişkin tahakkuk işlemleri 2021 yılı Ocak ayı içinde tamamlanmıştır.

630-Giderler Hs.	3.000	
165-Mahsup Dönemine Aktarılan Avans ve Krediler Hs.		3.000
834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hs.	3.000	
835-Gider Yansıtma Hs.		3.000
907-Mahsup Dönemine Aktarılan Ödenekler Hs.	3.000	
906-Mahsup Dönemine Aktarılan Kullanılacak Ödenekler Hs.		3.000

- Mahsup dönemi sonunu izleyen ilk iş gününde Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabı Gider Yansıtma Hesabı ile karşılıklı olarak kapatılır.

1 Şubat 2021 tarihinde yapılacak kayıt:

835-Gider Yansıtma Hs.	3.000	
834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hs.		3.000

Örnek 2: Kars İl Özel İdaresi harcama yetkilisi mutemetlerine posta giderleri için verilen iş avanslarından 4.500 TL'lik kısmına ilişkin mahsup evrakı iş yoğunluğu nedeniyle incelemediğinden avans artıkları mahsup dönemine aktarılmıştır.

- 31.12.2020 tarihinde yapılacak kayıt:

165-Mahsup Dönemine Aktarılan Avans ve Krediler Hs.	4.500	
160-İş Avans Ve Kredileri Hs.		4.500
906-Mahsup Dönemine Aktarılan Kullanılacak Ödenekler Hs.	4.500	
903-Kullanılacak Ödenekler Hs.		4.500
904-Ödenekler Hs.	4.500	
907-Mahsup Dönemine Aktarılan Ödenekler Hs.		4.500

- Mahsup dönemine devredilen iş avanslarına ilişkin tahakkuk işlemleri 2021 yılı Ocak ayı içinde tamamlanmıştır.

630-Giderler Hs.	4.500	
165-Mahsup Dönemine Aktarılan Avans ve Krediler Hs.		4.500
834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hs.	4.500	
835-Gider Yansıtma Hs.		4.500
907-Mahsup Dönemine Aktarılan Ödenekler Hs.	4.500	
906-Mahsup Dönemine Aktarılan Kullanılacak Ödenekler Hs.		4.500

- Mahsup dönemi sonunu izleyen ilk iş gününde Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabı Gider Yansıtma Hesabı ile karşılıklı olarak kapatılır.

1 Şubat 2021 tarihinde yapılacak kayıt:

835-Gider Yansıtma Hs.	4.500	
834-Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hs.		4.500

835-Gider Yansıtma Hesabı

1. Hesabın Niteliği

Bu hesap, Bütçe Giderleri Hesabı ve Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabına kaydedilen tutarlar karşılığında kullanılır.

Dolayısıyla, bu hesabın alacak bakiyesinin Bütçe Giderleri Hesabı ve Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabının borç bakiyeleri toplamına eşit olması gerekir.

Söz konusu hesabın işleyişi yukarıda Bütçe Giderleri Hesabı ile Geçen Yıl Bütçe Mahsupları Hesabı bölümlerinde örneklerle açıklanmıştır.

89 Bütçe Uygulama Sonuçları

Bu hesap grubu, bütçe gelir ve bütçe gider hesapları hesap grupları ile bütçe gelirlerinden ret ve iade hesapları hesap grubunda yer alan hesaplardan bütçe uygulama sonuçlarının üretilmesi için kullanılır.

Bütçe Uygulama Sonuçları hesap grubu; 895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabından oluşmaktadır.

895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabı

1. Hesabın Niteliği

Bu hesap, bir bütçe yılına ait bütçe gelir ve bütçe gider hesapları hesap grupları ile bütçe gelirlerinden ret ve iade hesapları hesap grubunda yer alan hesaplarda kayıtlı tutarlardan bütçe uygulama sonuçlarının elde edilmesi için kullanılır. Hesap bütçe uygulama sonuçlarının üretilmesinden sonra yansıtma hesapları ile karşılıklı olarak kapatılır.

2. Hesabın İşleyişine İlişkin Örnekler

Örnek: Isparta Belediyesinin bütçe hesaplarının yılsonu geçici mizanındaki görünümü şu şekilde şekildedir:

HS. KODU	HESABIN ADI	TUTAR		BAKİYE (KALAN)	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
800	Bütçe Gelirleri Hs.	654.000	4.758.000		4.104.000
805	Gelir Yansıtma Hs.	4.758.000	887.000	3.871.000	
810	Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hs.	233.000	0	233.000	
830	Bütçe Giderleri Hs.	4.230.000	302.000	3.928.000	
835	Gider Yansıtma Hs.	302.000	4.230.000		3.928.000

Söz konusu hesaplarla ilgili olarak yapılacak dönem sonu işlemleri şu şekildedir:

1- 800-Bütçe Gelirleri Hesabının alacak bakiyesinin 895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabına aktarılması:

800-Bütçe Gelirleri Hs.	4.104.000	
895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.		4.104.000

2- 805-Gelir Yansıtma Hesabının borç bakiyesinin 895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabına aktarılması:

895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.	3.871.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		3.871.000

3- 810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hesabının borç bakiyesinin 895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabına aktarılması:

895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.	233.000	
810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hs.		233.000

4- 830-Bütçe Giderleri Hesabının borç bakiyesinin 895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabına aktarılması:

895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.	3.928.000	
830-Bütçe Giderleri Hs.		3.928.000

5- 835-Gider Yansıtma Hesabının alacak bakiyesinin 895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabına aktarılması:

835-Gider Yansıtma Hs.	3.928.000	
895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.		3.928.000

Söz konusu işlemler tek bir yevmiye maddesi ile topluca aşağıdaki şekilde de yapılabilir.

800-Bütçe Gelirleri Hs.	4.104.000	
895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.		4.104.000
895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.	3.871.000	
805-Gelir Yansıtma Hs.		3.871.000
895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.	233.000	
810-Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler Hs.		233.000
895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.	3.928.000	
830-Bütçe Giderleri Hs.		3.928.000
835-Gider Yansıtma Hs.	3.928.000	
895-Bütçe Uygulama Sonuçları Hs.		3.928.000

4. Denetimlerde Sıklıkla Tespit Edilen Hatalar

- Bütçe hesaplarının yıl sonu toplamları arasında denklik bulunmaması
- Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabının bakiye vermesi
- Bütçe Uygulama Sonuçları Hesabının dönem içinde kullanılması.

KAYNAKÇA

- Ahmet ARSLAN; Mahalli İdareler Muhasebesi, Ekim 2020, Ankara
- Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği
- Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği

Emre UYLUKÇU*

BELEDİYELERİN TAHSİL ETTİĞİ MEZAR YERİ TAHSİS ÜCRETLERİ KDV'YE TABİ MİDİR?

1.GİRİŞ

Belediyeler tarafından mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanması için kanunlarla birçok görev ve yetki tanımlanmıştır. Bunlardan birisi de defin ve mezarlıklar ile ilgili işlemler olup belediye meclisi tarafından belirlenecek tarife kapsamında mezar yeri kullanım hakkının devredilmesi karşılığında ücret tahsil edilmektedir. Belediyeler esasen ticari amaçla faaliyet gösteren tüzel kişilikler olmayıp piyasa ekonomisi içerisinde sunduğu mal/hizmetler nedeniyle KDV mükellefi olması mümkündür. Makalede belediyelerin mezar yeri tahsis ücreti adı altında tahsil ettiği ücretlerin KDV'ye tabi olup olmadığı tartışılacaktır.

2.BELEDİYELERİN MEZAR YERİ TAHSİS ÜCRETİ OLARAK TAHSİL ETTİĞİ BEDELLERİN KDV KARŞI- SINDAKİ DURUMU

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97'nci maddesinde, belediyele-

rin; bu Kanun'da harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri hizmetler için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkili oldukları belirtilmiş olup, belediyeye tekel olarak verilmiş işlerin kendi özel hükümlerine tabi olacağı hükme bağlanmıştır.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 1. maddesinin üçüncü fıkrasının (g) bendinde, genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetlerinin katma değer vergisine tabi olduğu düzenlenmiş olup maddenin devamında da;

“Ticari, sınai, zirai faaliyet ile serbest

* E.Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı, Gelir Uzmanı

meslek faaliyetinin devamlılığı, kapsamı ve niteliği Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre; Gelir Vergisi Kanununda açıklık bulunmadığı hallerde, Türk Ticaret Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre tayin ve tespit edilir.

Bu faaliyetlerin kanunların veya resmî makamların gösterdiği gerek üzerine yapılması, bunları yapanların hukuki statü ve kişilikleri, Türk tabiyetinde bulunup bulunmaması, ikametgah veya işyerlerinin yahut kanunî merkez veya iş merkezlerinin Türkiye'de olup olmaması işlemlerin mahiyetini değiştirmez ve vergilendirmeye mani teşkil etmez hükümlerine” yer verilmiştir.

KDVK Genel Tebliği'nin “E- Kamu Kurum ve Kuruluşları, Dernek ve Vakıflar ile Mesleki Kuruluşların Vergilendirilmesi” başlıklı bölümünde belediyelerin vergilendirilmesine ilişkin aşağıdaki açıklamada bulunulmuştur:

“1. Katma Değer Vergisi Kanununun 1. Maddesinin 3. fıkrasının (g) bendinde sayılan; genel bütçeye dahil idareler, katma bütçeye dahil idareler, **belediyeler** ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birlikler, üniversiteler, dernek ve vakıflar ile her türlü mesleki kuruluşların **kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetleri Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamına girmediklerinden vergiye tabi olmayacaktır.** Bu kuruluşlar iktisadi işletme niteliği taşımadığından sahip oldukları gayrimenkullerin kiralanması işlemleri de vergiye tabi olmayacak, ancak Gelir Vergisi Kanununun 70. maddesi kapsamına giren diğer mal ve hakların kiralanması işlemleri ile bu kuruluşlarca gerçekleştirilen her türlü ithalat

vergiye tabi olacaktır. Bu meyanda belediyelerin sahip oldukları gayrimenkulleri kiralamaları vergiye tabi olmayacak, ancak bir iş makinasını kiraya vermeleri vergiye tabi tutulacaktır. Mesleki kuruluşların üyelerinden aldığı kayıt ve tasdik ücretleri de yukarıdaki tespitler

gereğince vergiye tabi tutulmayacaktır.

2. Öte yandan yukarıda sayılan kuruluşlara ait veya tabi olan veya bunlar tarafından kurulan ve işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşlar iktisadi işletme olarak mütalaa edilecek, bunların ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyetleri vergiye tabi olacaktır. Bu çerçevede belediyelere bağlı otobüs, havagazı, su, elektrik, mezbaha, soğuk hava deposu vb. işletmeler ile döner sermayeli kuruluşlar istisnalar kapsamına girmeyen faaliyetleri dolayısıyla vergiye tabi olurlar.” denilmiştir.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri dikkate alındığında; belediyelerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri kapsamında sayılmayan ve kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetlerinin 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamına girmediği, bu yüzden belediyelerin kurumsal anlamda katma değer vergisi mükellefi olmadığı ve yalnızca katma değer meydana getiren faaliyetleri icra ettiği takdirde o faaliyetler için KDV mükellefiyeti oluşacağı anlaşılmaktadır.

Buna göre belediye meclisi tarafından belirlenecek ücret tarifesine göre tahsil edilecek her türlü ücretin KDV kapsamına girdiğini söylemek mümkün değildir.

Çünkü yukarıda da belirtildiği üzere bir işlemin KDV kapsamına girdiğini söyleyebilmek için **“ticari, sımai, zirai ve mesleki nitelikte bir teslim ve hizmet”** mevcut olması gerekmektedir. Dolayısıyla belediye tarafından gerçekleştirilen her faaliyet kendi içerisinde değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

Belediyeler defin ve mezarlık hizmeti-ne ilişkin iş ve işlemleri gerçekleştirirken Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, Belediye Mezarlıkları Nizamnamesi, Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun, Büyükşehir Belediyesi ve Belediye Kanunu, Mezarlık Yerlerinin İnşası ile Cenaze Nakil ve Defin İşlemleri Hakkında Yönetmelik hükümlerini uygulamak zorundadır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7 nci maddesinde “mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek” görevi büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında gösterilirken defin ile ilgili hizmetleri yürütme görevi ise büyükşehir ilçe belediyelerinin görevleri arasında sayılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin Görev ve Sorumlulukları” başlıklı 14 üncü maddesinde de belediyeler defin ve mezarlıklar hizmetlerinden sorumlu olduğu açıklanmıştır.

Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde;

“Devlet mezarlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü yönetimindeki tarihi mezarlıklar ile şehitlikler ve cemaatlara ait özel statüsü bulunan mezarlıklar hariç, umumî mezarlıkların mülkiyeti belediye

bulunan yerlerde belediyelere, köylerde ise köy tüzel kişiliklerine aittir . Bu yerler satılamaz, ve kazandırıcı zamanaşımı zilyetliği yolu ile iktisap edilemez.”

Mezarlık Yerlerinin İnşası ile Cenaze Nakil ve Defin İşlemleri Hakkında Yönetmeliğin “Mezarlıkların Mülkiyeti” ile ilgili 8 inci maddesinde ;

“Umumî mezarlıkların mülkiyeti belediye bulunan yerlerde belediyelere, köylerde ise köy tüzel kişiliklerine aittir. Bu yerler satılamaz ve kazandırıcı zamanaşımı zilyetliği yolu ile iktisap edilemez”.

Belediye tarafından mezar sahiplerine; bedel karşılığı alınan mezarların kullanım hakkının satın alan kişiye ait olduğunu, kullanım tahsisini varislerine devredilebileceğini ve bu mezar yerine yapılacak mükerrer definin ancak varislerinin uygun göreceği kişilere ait olabileceğini belirtir, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-4'teki belge verilir. Mezar Yeri Kullanım Tahsis Belgesi verilirken başvuru sahiplerinin beyanı esas alınır ve işlemlerin tamamlanması sürecinde başvuru sahiplerinden nüfus kayıt örneği, nüfus cüzdanı sureti veya kimlik bilgilerine ilişkin başkaca bir belge talep edilmez. Belediyeler vermiş oldukları mezar yeri kullanım tahsis belgeleriyle ilgili bilgileri elektronik ortamda kayıt altında tutmakla yükümlüdürler. Cenazenin defin işlemleri sırasında daha önce mezar yeri kullanım tahsis belgesi almış olan cenaze yakınlarından bu belgeyi belediyeye yeniden ibraz etmeleri istenmez. Bu durumda cenaze yakınlarının mezar yeri kullanım tahsisi belgesinde belirtilen T.C. kimlik numarasını beyan

etmeleri yeterlidir. Mezar sahipleri sahip oldukları arazi sınırları haricinde merdiven, basamak veya bunlara benzer şeyler yapamazlar. Belediye tarafından uygun görülmesi halinde mezarlıkta çeşme veya hayrat yaptırmak isteyen kişiler taleplerini, T.C. kimlik numaraları ve iletişim bilgilerini beyan ettikleri bir dilekçe ile ilgili belediyeye bildirebilirler. Bu başvuru dilekçesi dışında başvuru sahiplerinden kimlik bilgilerine ilişkin ayrıca bir belge istenmez.”

Belediye Kanununun 79 uncu maddesinde ise “Diğer kanunlarla getirilen hükümler saklı kalmak üzere, mezarlıklar ile belediye sınırları içinde bulunan ve sahipsiz arazi niteliğinde olan seyrangâh, harman yeri, koruluk, dinlenme yerleri, meydanlar, bataklık, çöp döküm sahaları, yıkılmış kale ve kulelerin arsaları ve enkazı ve benzeri yerler belediyenin tasarrufundadır”

hükümlerine yer verilmiştir.

3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 16/A maddesi gereğince de genel mezarlıkların kamu hizmet malı olduğu hükme bağlanmıştır.

Bu hükümler bir arada değerlendirildiğinde mezarlıkların mülkiyetinin ilgili belediyelere ait olduğu, mezarlıkların belediye tüzel kişiliği dışında özel mülkiyete konu olamayacağı ancak belediye tarafından uygun bir bedel karşılığında mülkiyeti değişmeksizin kullanım hakkının vatandaşlara devredilebileceği anlaşılmaktadır.¹

¹ Burada kastedilen kullanım hakkının hukuksal niteliği bir taşınmaz mal mülkiyeti olmayıp ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde tesis edilmiş kendine özgü bir kullanım hakkıdır.(Bkz: Yar-

Belediyelerin tahsil ettiği mezar yeri tahsis ücretinin Katma Değer Vergisine tabi olup olmadığını belirleyebilmek için öncelikle iktisadi işletme oluşup oluşmadığı ve yapılan işlemin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikte bir teslim ve hizmet olup olmadığını değerlendirmek gerekmektedir

1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği uyarınca bir iktisadi işletmenin varlığından söz edebilmek için bağıllık, devamlılık ve faaliyetin ticari, sınai veya zirai bir mahiyet arz etmesinin gerekli olduğu düzenlenmiştir.²

Kanaatimizce mezar yeri tahsis işleminin, mezarlıkların belediye mülkiyetinde bulunması, kullanım hakkının belirli bir bedel karşılığında vatandaşlara tahsis edilmesi ve bu tahsis işleminin başka kişi ve kurumlar tarafından yapılamayacağı hususları göz önünde bulundurulduğunda kamusal bir faaliyet olduğu açıktır. Buna göre mezar yeri tahsis işleminin kamusal bir faaliyet çerçevesinde yapılması iktisadi işletme oluşturmadığı gibi ticari bir teslim kapsamına da girmediğinden tahsil edilen mezar yeri tahsis ücretinin KDV 'ye tabi olmadığı değerlendirilmektedir.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde, belediyelerin kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetlerinin Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamına girmediğinden vergiye tabi olmayacağı belirtilmiş ancak kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetler ile ilgili herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak

gıtay Hukuk Genel Kurulu 23.1.2002 T. E. 2002/11-2 K. 2002/18)

² 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği

belediyelerin kuruluş amacının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanması olduğu dikkate alındığında kamusal nitelikteki hizmetlerinin (çöp toplama, nikah işlemleri gibi) kuruluş amacına uygun faaliyetler olduğunun değerlendirilmesi isabetli olacaktır.³

Zira belediyenin mezarlık ve defin hizmetleri ile ilgili mevzuat kapsamında mezarlık alanlarının tahsisi ve kullanım hakkının devredilebilmesi de kamusal hizmetin bir parçası olduğundan her ne kadar tahsis işlemine istinaden ücret alınsa da bu işlem ile amaçlananın kanunen verilen görevi yerine getirmek olduğu ifade edilebilir.

Mezar yerlerinin satışından KDV alınıp alınmayacağına ilişkin Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından Türkiye Belediyeler Birliğine verilen bir özeldede;

“Belediyelerin kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla herhangi bir ticari amaç güdülmeksizin ve piyasa ekonomisi içerisindeki rekabet eşitsizliği yaratmayacak şekilde yürüttükleri mezar yeri tahsis işlemi, sadece belediye tüzel kişiliklerinin mülkiyetinde bulunan mezarlık alanlarının kullanım hakkının bir bedel karşılığı tahsisi şeklinde gerçekleştirilmekte olup bu hizmet dolayısıyla belediyeler bünyesinde bir iktisadi kamu kuruluşu oluşmayacağı ve kurumlar vergisi mükellefiyetinin de söz konusu olmayacağı tabiidir.” ifadelerine yer verilmiş, yazının devamında ise, “belediyeler tarafından verilen mezar yeri tahsisi işleminin, belediyelerin kamu hizmetleri arasında be-

di bir hizmet niteliğine haiz olduğu ve bu hizmet dolayısıyla belediyeler bünyesinde bir iktisadi kamu kuruluşu oluşmaması nedeniyle, söz konusu tahsis işleminin ticari faaliyet kapsamında değerlendirilmeyeceğinden dolayı yapılan satışların Katma Değer Vergisine tabi tutulmayacağı”⁴ bildirilmiştir.

Yine İçişleri Bakanlığı tarafından konu ile ilgili yayımlanan bir tamimde;

“..... belediyelere ait gayrimenkullerin kiralanması işlemleri, icar bedelleri, belediyelere ait emlakın satışı, ecrimisiller, fuhuşla mücadele gelirleri, grup ölçü ayar memuru maaşına iştirak payları, cezalar (para cezaları, vergi cezaları, gecikme zamları) mülk sahiplerinin taahhüt ettikleri belediye hizmet bedelleri, toptancı hali resmi, toptancı hali işgal ücreti, **mezar yeri ücreti**, mezar kazma ücretleri, mezar numara ücretleri, cenaze nakil ücretleri, numaralama ücreti, pazar yerleri bakım ve temizleme ücreti, düğün salonunda video çekim izni ücreti ve dezenfekte ücreti belediyelerin kuruluş amaçlarına uygun hizmetler olduğundan vergiye tabi bulunmamaktadır.”⁵ açıklamasına yer verilmiştir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Belediyelerin tabi olduğu mevzuat gereği birçok konuda vatandaşların ortak ihtiyaçlarını karşılamasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Belediyeler bu ihtiyaçları karşılamak için ücretsiz olarak sundukları hizmetlerin dışında kişilerin isteğine bağlı olarak belli bir tarife göre

3 Ömer Pulat, “Belediyelerin Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi Mükellefiyetleri”, Vergi Dünyası, Şubat 2013, Sayı:378

4 <http://www.dkkb.gov.tr/?p=8286> (Erişim Tarihi:14.07.2022)

5 <https://www.denet.com.tr/vergi/dosyalar/kdv6/KDV6-1.pdf>,sy:48, (Erişim Tarihi:14.07.2022)

ücret karşılığında bazı hizmetler de sunmaktadır. Bu kapsamda alınan ücretlerden birisi de mezar yeri tahsis ücretidir. Alınan bir ücretin Katma Değer Vergisi Kanununun konusuna girmesi için esasen bir bedel karşılığında ve sürekli olarak ticari, zirai ve mesleki mahiyette mal ve hizmet teslimi yapılması gerekmektedir. ***Ancak mezar yeri tahsis ücreti alınmak suretiyle vatandaşlara mezarlıkların kullanım hakkının devredilmesi sonucu belediyenin kuruluş amacına uygun bir kamu hizmeti sunulmaktadır. Dolayısıyla ticari bir teslim olarak nitelendirilmeyen bir işlemin KDV'ye tabi tutulması mümkün değildir.*** Belediyelerin 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97'nci maddesine dayanarak tahsil edecekleri ücretleri değerlendirirken **verilen hizmetin kamusal bir hizmet mi olduğu yoksa ticari nitelikli bir hizmet mi olduğunu değerlendirerek** işlem yapması gerekmektedir.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde belediyelerin kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetlerin ne olduğu açıklanmadığı için uygulamada tereddüt yaratabileceğinden Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından tebliğde detaylı düzenlemeler yapılarak değişiklik yapmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Katma Değer Vergisi Kanunu

Belediye Kanunu

Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Belediye Gelirleri Kanunu

Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun

Kadastro Kanunu

Mezarlık Yerlerinin İnşası ile Cenaze Nakil ve Defin İşlemleri Hakkında Yönetmelik

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği

1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği

Pulat Ömer,"Belediyelerin Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi Mükellefiyetleri", Vergi Dünyası , ,Şubat 2013, Sayı:378

<http://www.dkbb.gov.tr/?p=8286>
(Erişim Tarihi:14.07.2022)

<https://www.denet.com.tr/vergi/dosyalar/kdv6/KDV6-1.pdf,sy:48>, (Erişim Tarihi:14.07.2022)

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
23.1.2002 T. E. 2002/11-2 K. 2002/18

Atilla İNAN*

İHTİRAZİ KAYIT'IN MAHİYETİ VE SONUÇLARI

1. GİRİŞ

İhale hukukunda Yapım İşleri Uygulamasında çok etkin olan, yargılamayı ve savunmayı doğrudan etkileyen İhtirazi Kayıt müessesesi vardır. Eğer yargılamada yüklenicinin ihtirazi kayıta bulunmadığı saptanırsa, savunma hakkı ve olanakları kalmaz. Savunma hakkını tamamen etkileyen bu düzenleme konusunda ne hukukçular, ne öğretim üyeleri, ne de müteahhitler hiçbir araştırma yapmamışlardır. Bu araştırmamızla ilk defa savunma hakkını bu denli etkileyen bir konu mercek altına alınmıştır.

2. İHTİRAZİ KAYDIN DAYANAĞI VE NİTELİĞİ

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 1 inci maddesinde;

“...(1) Bu Genel Şartname, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa göre sözleşmeye bağlanan yapım işlerinin yürütülmesinde uygulanacak genel esasları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır...”

denilmektedir.

Değinen kuralın kapsamı ise, Yönetmeliğin 2 nci maddesinde;

“...(1) Bu Genel Şartname, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi idareler tarafından bu Kanun hükümlerine göre ihalesi yapılan ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa göre sözleşmeye bağlanan yapım işlerini kapsar.

(2) Yaklaşık maliyeti 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 13 üncü maddesinin (b) bendinin iki numaralı alt bendinde yer alan üst limit tutarının altında kalan yapım işlerinde, bu Şartnamenin 7 ve 16 ncı maddeleri ile 34 üncü maddesinin çalışma şartları ile ilgili son iki fıkrası, işin gereğine göre, sözleşmede belirtilmek kaydıyla idareler tarafından kısmen veya tamamen uygulanmayabilir ...” şeklinde ifade edilmiştir.

Bir başka deyişle, Kamu İhale Kanununa tabi idareler tarafından bu Kanun hükümleri ne göre ihalesi yapılan ve 4735

* E. Sayıştay Uzman Denetçisi, E. İhale Hukuku Öğretim Görevlisi

sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na göre sözleşmeye başlanan yapım işlerini kapsar.

A – İhtirazi Kayıt'ı Düzenleyen Kurallar

Yukarıda değinildiği üzere, ihtirazi kayıt Devlet İhale Kanununun yürürlükte olduğu tarihlerde Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinde Devlet İhale Kanunundan sonraki dönemde de Yapım İşleri Genel Şartnamesinde yer almıştır.

Devlet İhale Kanununda ihtirazi kayıtlarla ilgili düzenlemeler **Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinde düzenlenmiş** olup söz konusu düzenlemenin yasal dayanağı bir Bakanlar Kurulu Kararıdır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 8 inci maddesinde, Bakanlar Kurulu'nun

a) *Tip şartnamelerin genel ve ortak esaslarını belirlemeye,*

b) *Şartnamelere konulmak üzere 7 nci maddede sayılan hususlarla ilgili veya bunlar dışındaki konularda genel esaslar tespit etmeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.* Bu hüküm kapsamında Bakanlar Kurulu, 29.8.1984 tarihinde 84/8520 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla **Bayındırlık İşleri Şartnamesini** hazırlamıştır.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi ise,

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin Hukuk Düzenindeki Yeri

Görülüşü üzere, Yapım İşleri Genel Şartnamesi de bir idari düzenleme olmakla beraber, Bakanlar Kurulunca değil, **Kamu İhale Kurumunun çıkardığı bir idari düzenlemedir.**

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na göre gerçekleştirecekleri yapım işleri ihalelerinde uygulayacakları usul ve esasları düzenlemek amacıyla Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği öngörümüştür. Bu yönetmeliğin 14 üncü maddesinin 2 nci fıkrasında, idare tarafından ihale ve/veya ön yeterlik dokümanının hazırlanmasında, bu Yönetmelik ekinde yer alan; tip şartnameler, standart formlar, tip sözleşme, Yapım İşleri Genel Şartnamesi ve Kurum tarafından yayımlanan diğer mevzuatın esas alınacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda, yönetmelik ekinde **yapım işleri genel şartnamesine** yer verilmiştir. Bu şartnamenin amaç başlığını taşıyan 1 inci maddesinde ise, Genel Şartnamenin, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na göre sözleşmeye bağlanan yapım işlerinin yürütülmesinde uygulanacak genel esasları belirlemek amacıyla hazırlandığı ifade edilmiştir.

“Ataşmanlar ve İlgili Diğer Defterler” başlığını taşıyan 28 inci maddede, “...işyerlerinde, yapılan işlerin bütün ayrıntılarını günü gününe kayıt altına almak için, örneklerine göre şantiye günlük defteri, röleve ve atasman defterleri, bunlarla ilgili belgeler yüklenici ile birlikte yapı denetim görevlisi tarafından tutulacağı, yüklenicinin bu defterleri ve ilgili belgeleri imzalamak zorunda olduğu, bunlardan imzalı birer kopyanın yükleniciye verileceği, Yüklenicinin atasmanlar ve ilgili diğer defter ve belgeleri imzalamış olmakla içindekileri ve yapılan hesapların doğruluğunu kabul etmiş olacağı, imzalamaz ise veya **ihtirazi kayıtlar altında imzalarsa** karşı görüşlerini yazılı olarak bildirmesi için, defter ve

belgelerin kendisine gösterildiği tarihten başlamak üzere, on gün süre verileceği, bu süre içinde karşı görüşlerini yazı ile bildirmese belgelerin ve defterlerin içinde kayıtlı hususları kabul ve imza etmiş sayılacağı, bu durumu tespit eden bir tutanak düzenlenerek ataşmana ekleneceği...” belirtilmiştir.

İhtirazi kayda ilişkin diğer bir hüküm ise, geçici hak ediş raporları başlığını taşıyan 39. maddede düzenlenmiştir. Buna göre, “birim fiyat, anahtar teslimi götürü ve karma sözleşmelerde hak ediş raporlarının düzenlenmesinde, yüklenicinin geçici hakedişlere itirazı olduğu takdirde, karşı görüşlerinin neler olduğunu ve dayandığı gerçekleri, idareye vereceği ve bir örneğini de hakediş raporuna ekleyeceği dilekçesinde açıklaması ve hakediş raporunun “idareye verilentarihli dilekçemde yazılı ihtirazi kayıtlı” cümlesini yazarak imzalaması gereklidir. Eğer yüklenicinin, hakediş raporunun imzalanmasından sonra tahakkuk işlemi yapılmıncaya kadar, yetkililer tarafından hakediş raporunda yapılabilecek düzeltmelere bir itirazı olursa hakedişin kendisine ödendiği tarihten başlamak üzere en çok on gün içinde bu itirazını dilekçe ile idareye bildirmek zorundadır. Yüklenici itirazlarını bu şekilde bildirmediği takdirde hakedişi olduğu gibi kabul etmiş sayılır”. Yine aynı şartnamenin 40 ıncı maddesinin 9 uncu fıkrasında, “kesin hesapların idareye tesliminden sonra idarece incelenmesi sırasında yapılabilecek değişikliklere yüklenicinin bir itirazı olursa itirazlarının yerlerini de açık seçik belirtmek suretiyle bu husustaki karşı görüşlerinin neler olduğunu ve dayandığı gerekçeleri 39 uncu maddedeki usuller çer-

çevesinde dilekçe ile idareye bildirir” düzenlenmesi yer almaktadır.

B- İhtirazi Kayıt Konusunda Eleştiriler

Kamu ihale mevzuatı¹ kapsamında kamu ihale sözleşmeleri özel hukuk sözleşmeleri olarak değerlendirilmektedir². Gerçekten de 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 4 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasında, *Bu Kanun kapsamında yapılan kamu sözleşmelerinin tarafları, sözleşme hükümlerinin uygulanmasında eşit hak ve yükümlülüklerle sahiptir. İhale dokümanı ve sözleşme hükümlerinde bu prensibe aykırı maddelere yer verilemez. Kanunun yorum ve uygulanmasında bu prensip göz önünde bulundurulur* hükmü karşısında artık kamu ihale sözleşmelerinin ve bu arada yapım işleri sözleşmelerinin özel hukuk sözleşmeleri olduğu açıktır. Özel hukuk sözleşmelerinde ise eşit hak ve yükümlülüğe sahip olmak demek taraflar arasında eşitlikten başka bir şey değildir. Hal böyle olmakla birlikte özel hukuk alanında eşitlik ile kastedilen, bir sözleşmenin tarafları arasında altlık üstlük ilişkisi bulunmaması ve bu nedenle sözleşme görüşmeleri sırasında müzakerelere gücünün aynı olmasıdır. Bu anlamda, yüklenici ve isteklilerle, kamu tüzel kişileri arasında ne eşitlik vardır ne bunların müzakere gücü eş değerdir. Çünkü kamu tüzel kişilerinin yükleniciler ile ilişkisi 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu

¹ Kamu ihale hukuku ile ve mevzuatı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. OZAN CAN: Kamu ihale Hukuku, Ankara 2021.

² Buz, V.: Kamu İhale Sözleşmelerinin Kuruluşu ve Geçerlilik Şartları, Ankara 2007, s. 68 vd.; Karşı görüş için bkz. Günday, M.: İdare Hukuku Dersleri, B.9, Ankara 2004, s. 200-201.

gibi özel kanunî düzenlemeler çerçevesinde gerçekleşmektedir. Kamu ihale mevzuatı ise, kamu ihale sözleşmesinin kurulmasından önceki aşamayla, sözleşmenin kurulmasından sonraki aşamayı birbirinden ayırmaktadır³. Sözleşmenin kurulmasından önceki ihale aşamasına ilişkin olarak 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, sözleşme kurulduktan sonraki aşamaya ise, Devlet İhale Kanunu çerçevesindeki alım ve satım ihaleleri yönünden, tamamen özel hukuk esaslarına dayanan, sözleşmenin uygulanmasında tarafların eşit hak ve yükümlülükler sahip olduğu özel hukuk hükümleri ile kamu ihale sözleşmeleri için, özel hukuk ilkelerinin hâkim olduğu 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu uygulanmaktadır⁴. Kamu İhale mevzuatı ise, bir ihale yönteminin tespiti, ihale ilanı ve ihale kararı alınması sürecine ilişkin olarak idarenin kamu gücüne dayanan, re'sen ve tek yanlı olarak tesis ettiği bir sistem öngörmüştür. Dolayısıyla ihale sözleşmesi imzalanana kadarki süreçte idare hukuku ilkeleri hâkim olmakta, bu nedenle kamu tüzel kişileri, ihaleye katılan istekliler ile eşit konumda bulunmamakta, özel hukuktaki hukuksal ilişkilerden farklı ve üstün bir konumda yer almaktadır. Bundan dolayı, taraflar arasında müzakere olanağı da bulunmamaktadır. Bir ihalede sözleşme imzalanana kadarki süreçte, idarenin kamu gücü, idarenin tek yanlı olarak sözleşmeyi feshetme, herhangi bir gerekçe göstermeksizin ihaleyi iptal etme gibi üstün kamusal yetkileri, ihale şartnamelerinde kendini

göstermektedir. Böylelikle kamu ihalelerinde kamu tüzel kişilerinin, kamu gücünü kullanarak, tek yanlı ve yükümlülük doğurucu işlemler yapması mümkün olabilmektedir. Bunun tipik örneği ise, hak ediş ödemelerinde ihtirazi kayda ilişkin düzenlemelerdir. Her ne kadar Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, ihtirazi kayda ilişkin hükümleri münhasır bir delil sözleşmesi olarak görse de bunlar, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradeleriyle ve müzakereleriyle ortaya konan bir sözleşme hükmü niteliğinde değildir. İşte idarenin üstün konumu bağlamında hak ediş ödemelerinde yer verilen ihtirazi kayıt hükmü de bu eşitsiz konumun etkisi ile kaleme alınmış bir hüküm olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili mevzuat, eşitliği, henüz alt kanuni düzenlemelerde hayata geçirememiştir. İdari sözleşme mantığı ile hazırlanan şartnamedeki ihtirazi kayıta yükleniciye yönelik eşitsizlik, bunun en büyük delili olarak sayılmalıdır⁵.

Eşit hak ve yükümlülüklerin gözetildiği bir sözleşme ilişkisinde özellikle geçici hak ediş ödemelerinde bunun tam olarak yansıtmadığı açıktır. Şöyle ki, idare her ne kadar kağıt üstünde eşit gözükse de üstün yetkisini ve gücünü her aşamada göstermektedir. Bu üstün konumu görmezden gelemeyen yüklenicinin ilk geçici hak ediş düzenlenmesi aşamasında ihtirazi kayıt ileri sürmesi teorik olarak mümkün olmakla birlikte pratikte bir anlam ifade etmemektedir. Bu nedenle uzun süreli, yıllara sari bir iş yapan yük-

3 Buz: s. 85; Danıştay DDK., 7.3.2003 T., E. 2002/725, K. 2003/88 sayılı kararın ayrıntısı için bkz. www.danistay.gov.tr.

4 Buz, s. 87.

5 OZAN CAN: Yapım İşlerinde İhtirazi Kayıt İle İlgili Bazı Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, Panel Yapım İşlerinde İhtirazi Kayıt, Ankara Kasım 2014, s.108 vd.

lenicinin, üstün konumdaki idareye karşı geçici hak edişinde tabir-i caiz ise “sorun yaratması” sözleşme atmosferi içerisinde mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla tam eşitliğin olmadığı bir sözleşme ilişkisinde 4735 sayılı Kanununun 4 üncü maddesi anlamında tam eşitliğin tesisi için ihtirazi kayıt iradesinin ileri sürülebileceği iddia etmek zor görünmektedir. Bu olsa olsa kesin hak ediş düzenlenmesinde olabilir. O halde eşitliğin teorik olarak mümkün olduğu geçici hak ediş ödemelerinde ihtirazi kayıt ileri sürülebilmesine yönelik hüküm eşitsizlik hatta adaletsiz uygulamaya vücut verdiğinden gözden geçirilmelidir.

Diğer yandan sözleşmenin imzalanmasına kadarki süreç idarenin üstün olduğu bir konum olsa da sözleşme imzalandıktan sonra artık sözde de olsa taraflar sözleşme hükümlerinin uygulanmasında eşit hak ve yükümlülükler sahiptir. Bunun başka bir anlamı tarafların sözleşme özgürlüğü çerçevesinde konumlarının eşitliği olması gerekir. Esasında sözleşmenin, kişiliğin maddi ve manevi varlığını geliştirmek için yapıldığı göz önüne alındığında, sözleşme özgürlüğünün temel haklardan olduğu yadsınamaz⁶. O halde sözleşmede idarenin asli edimi olan hak ediş ödemesinde hakkı ortadan kaldıran veya ondan

vazgeçme sonucunu doğuran ihtirazi kayda ilişkin hükmün kanun, tüzük, yönetmelik değil de daha alt hiyerarşik bir düzenleme olan şartnamelerde yer verilmesi hakkın önemi karşısında hakkın korunmasına hizmet etmeyecek bir şekilde bürünmüştür. Dahası yüklenicilerin sözleşme yapma isteği esasında sözleşme özgürlüğünün icrasından başka bir şey değildir. Temel haklardan olan sözleşme özgürlüğü bağlamında yapılan bir sözleşmede edimin talebi de temel hak kapsamında değerlendirilmelidir. Temel hakkı sınırlandıran veya tamamen ortadan kaldıran, yani edimi artık talep edilemez bir hale sokan düzenlemelerin de kanun seviyesinde yapılması gerekir. Bu münhasır delil sözleşmesi niteliğinde olsa dahi kanuni düzenleme ile hükme bağlanması icap eder. Bu bağlamda ihtirazi kayda ilişkin hükmün kanun seviyesinde yapılması gerekir. Aksi takdirde temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran düzenlemelerin kanunla yapılabileceğine ilişkin 1982 Anayasası'nın 13 üncü maddesine aykırılık gündeme gelebilecektir⁷. Hatta ifade edilmelidir ki, çoğu zaman tip idari sözleşmelerde açıkça yer verilmeyen, sadece sözleşmenin uygulanmasında ek olduğu belirtilmekle yetinilen edimi talep etme temel hakkını ortadan kaldıran şartname hükmünün sanki yüklenicilerden saklanırcasına bu denli alt düzenlemeyle hükme bağlanması temel hakkın elde edilmesini imkânsız hale sokmaktadır. Bu nedenle geçici hak ediş ödemelerinde ihtirazi kayıt hükmüne yer verilecekse bunun kanun düzeyinde yapılması ve tip

6 Sözleşme özgürlüğü 1982 Anayasasının sosyal ve ekonomik haklar kısmında düzenlense de bu özgürlüğün, aslında Anayasasının 17/1. maddesinde ifadesini bulan ve temel hak ve özgürlüklerden olan, kişiliğin geliştirilmesi hakkının bir yansıması olduğu ifade edilmektedir (Brox, H./Walker, W. D.: Allgemeines Schuldrecht, 31. Aufl., München 2007, s. 27; Fikentscher, W.: Schuldrecht, 8. Aufl., Berlin-New York 1992, s. 77; Ayrancı, H.: “Sözleşme Kurma Zorunluluğu”, AÜHFD 2003, C. 52, S. 3, s. 229; Can, O./Zabunoğlu, H. G.: “Ticari Hükümler ve Yeni Anayasada Yer Alması Gereken Ticari Hükümlere İlişkin Bazı Öneriler”, ABD 2013, S. 1, s. 86.)

7 OZAN CAN: Yapım İşlerinde İhtirazi Kayıt İle İlgili Bazı Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, Panel Yapım İşlerinde İhtirazi Kayıt, Ankara Kasım 2014, s.109.

sözleşmelerde hüküm olarak yer bulması sağlanmalıdır.

3. İHTİRAZİ KAYIT'TA BULUNABİLME KOŞULLARI

İhtirazi kayıta ilişkin hükümler, yüklenicinin hak arama özgürlüğünü sınırlandıran hükümlerdir. Bu hükümlerin dar yorumlanması gerekir. Aksi takdirde hak arama özgürlüğü ölçüsüz şekilde sınırlandırılmış olacaktır. Bu ilke nazara alındığında sözleşmenin uygulanmasından sonra, bir tazminat davasında artık hak edişlere ihtirazi kayıt ileri sürülüp sürülmediği inceleme konusu yapılmamalıdır. Çünkü ihtirazi kayıta ilişkin hüküm, sözleşmenin uygulanması aşamasına ilişkin olup, sözleşmenin sona ermesi ve kesin kabul işlemlerinden sonra açılmış olan tazminat davalarında artık ihtirazi kayıt ileri sürülmemiş ise yüklenicinin alacak

talebinde bulunamaz şeklinde yorum yoluna gidilmesi mümkün olmamalıdır.

Kaldı ki, ihtirazi kaydın başta Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun 5 inci maddesinde yer alan tarafların eşitliği ilkesi ve savunma hakkına aykırı olduğu hakkında Danıştay'da görülmekte olan bir iptal davası da bulunmaktadır⁸. Bu arada, mahiyetleri itibariyle Hizmet İşleri Genel Şartnamesinde yer alan ihtirazi kayıtla ilgili hükmün iptal edildiğini de belirtmekte yarar vardır.⁹ Dolayısıyla öğretide sertçe eleştirilen ve dava konusu yapılmış olan ihtirazi kayıt ileri sürülmesine ilişkin hükümlerin somut uyumsuzlukta uygulanması mümkün olmayacaktır.

⁸ Danıştay 13. Dairesinin 2015/4470 Esas sayılı dosyası

⁹ Danıştay İdari Dava Dairesinin 21.04.2021 tarih ve 2021/DK.D-3 sayılı kararı

Mustafa DÖNMEZ*

BELEDİYELERCE ÖĞRENCİ YURTLARI AÇIP İŞLETİLMESİ

1. GİRİŞ

Belediyeler, belde halkının yerel nitelikli ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Belediyenin görev ve hizmetleri, 5393 sayılı Belediye Yasası'nda genel yetki ilkesi çerçevesinde düzenlenmiştir. Anılan Yasa ile **belediyelere yerel ortak nitelikte** olmak koşuluyla, çeşitli alanlarda görevler verilmiştir.

Bu cümleden olarak belediyelere, Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabileme veya yaptırabilme, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilme; gerektiğinde sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verme, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdî yardım yapma ve gerekli desteği sağlama, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere ödül verme olanağı getirilmiştir.

Günümüzde, özellikle büyük kentlerde yüksek öğrenim öğrencilerinin barınma sorunu yaşadığı göz önüne alındığında tüm kurum ve kuruluşların taşın altına ellerini koymaları büyük önem taşımaktadır. Bu kuruluşlardan biri de belediyelerdir. 2010 yılında yayımlanan Sayıştay kararıyla belediyelerin yurt açma ve işletme yetkisinin olmadığı belirlenmişti. Ancak, bu alanda 2012 yılından itibaren belediyelerin öğrenci yurdu açma ve işletme konusunda önemli yasal ve yönetsel değişikliklere gidilmiştir.

Bu yazımızda, belediyelerin öğrenci yurtları yapıp, işletip işletemeyeceği konusu ele alınıp, incelenecektir.

2. KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT

Belediyelere öğrenci yurtları yapımı konusunda ilgili temel mevzuat hükümlerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

3.7.2005 Tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun:

* İçişleri Bakanlığı, (E) Mahalli İd. Gn. Md. Şube Md.

“Belediyenin görev ve sorumlulukları” başlıklı 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi:

Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım **orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları** (Bu Kanununun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.) **hizmetlerini yapar veya yaptırır.**

“Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15 inci maddesinin birinci fıkrası ve birinci fıkranın (a) ve (h) bendi:

Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

a) Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.

.....

h) Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmek.

“Belediyenin giderleri” başlıklı 60 inci maddesinin birinci fıkrasının (p) bendi:

.....

p) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

3. YARGI KARARLARI

Sayıştay Genel Kurulu'nun 01.03.2010 Tarihli ve 5270/1 Sayılı Kararı:

* *Yükseköğrenim öğrencilerine yurt hizmeti sağlama görevleri Milli Eğitim Bakanlığına ait olup belediyelerce, mahallî müşterek ihtiyaçlar niteliğinde olmayan yüksek öğrenim öğrenci yurtlarının açılması ve işletilmesinin mümkün olmadığı hk.*

Belediyelerin yükseköğrenim öğrenci yurdu için bina tahsis edemeyecekleri, bu kapsamda belediye bütçesinden yapım, bakım, onarım, makine, teçhizat, kırtasiye ve demirbaş alımı ile bu yurtların işletilmesine ilişkin harcama yapmayacakları hususundaki tereddüt üzerine 832 sayılı Kanunun 31'inci maddesi uyarınca yazılan müzekkere hakkında 2. Dairece verilen 19.1.2010 tarihli ve 2010/7779/72619 sayılı karar okunarak, Gereği görüldü:

.....

İstanbul Belediyesi Muhasebe Birimi 2008 mali yılı hesabının yerinde incelenmesi esnasında, 5.4.2007 tarihli ve 2007/20 nolu meclis kararıyla, belediyeye ait Yıldız mahallesi 62 Pafta, 252 Ada 9 Parsel üzerindeki taşınmazın yükseköğrenimdeki kız öğrenciler için yurt binası, Gayrettepe Mahallesi 246 DY 3B Pafta 1436 Ada 30 Parsel üzerinde bulunan taşınmazın da yükseköğrenimdeki erkek öğrenciler için yurt binası (konu-

kevi) olarak tahsis edildiği, belediye bütçesinden yapım, bakım-onarım, makine teçhizat, kırtasiye ve demirbaş alımları ile işletilmesine yönelik harcamaların yapılmasının tespit edildiği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanununun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 14'üncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları açık bir şekilde düzenlendiğinden yapılan uygulamanın doğruluğu konusunda tereddütte düşülmesi üzerine, 832 sayılı Sayıştay Kanununun 31'inci maddesi ile Sayıştay Denetçi ve Raportörlüklerinin Denetim ve Çalışma Usulleri Hakkında Yönetmeliğin 43'üncü maddesi uyarınca konu hakkında tereddüt müzekkeresi yazıldığı anlaşılmıştır. Anayasanın 127'nci maddesine göre; mahallî idareler il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri olup, mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 14'üncü maddesinde, "Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park

ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

b) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerektiğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar.

Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürüle-

bilir.” şeklinde belediyelerin görev ve sorumlulukları açık biçimde belirlenmiştir.

Belediyeler, kanunda açık şekilde düzenlenmiş olan bu görev ve sorumluluklarını yerine getirirken aynı Kanunun “Belediyenin giderleri” başlıklı 60’ncı maddesinde sayılan giderleri yapabileceklerdir. Buna göre, belediye bütçesinden yapılan harcamanın, öncelikle mahallî müşterek bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik olması, 5393 sayılı Belediye Kanununun 14’üncü maddesinde belirtilen görev ve sorumluluklar arasında bulunması ve aynı Kanunun 60’ncı maddesinde sayılan giderler arasında yer alması gerekir. Oysa 5393 sayılı Belediye Kanununda, yükseköğrenim öğrencileri için yurt açmak ve işletmek, belediyenin görevleri arasında gösterilmediği gibi, bu yurtlar için yapılacak giderler de belediyelerin yapabileceği giderler arasında yer almamaktadır.

Diğer yandan, bir hizmetin mahallî müşterek ihtiyaç olarak nitelenebilmesi için; herhangi bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde yaşayan kişi, aile, zümre ya da sınıfın özel çıkarlarını değil, aynı yörede birlikte yaşamaktan doğan eylemli durumların yarattığı, yoğunlaştırdığı ve güncelleştirdiği, özünde yerel ve kamusal hizmet karakterinin ağır bastığı ortak ihtiyaç ve beklentileri ifade etmesi gerekmekte olup, belediyeler belediyeye sınırları içerisindeki mahallî müşterek ihtiyaçları yasalarla sınırları belirlenmiş alanlarda özerk bir biçimde yerine getirebilmeleri gerekmektedir.

Nitekim Anayasa Mahkemesinin 24.1.2007 tarihli, E.2005/95 ve K.2007/5

sayılı kararıyla; 5393 sayılı Belediye Kanununun 14’üncü maddesinin ikinci fıkrası olan “Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır.” hükmü iptal edilmiştir. Dolayısıyla, belediyelerin hangi mahallî müşterek ihtiyacın giderilmesine yönelik hizmet yürütebileceği ve bu hizmetin sınırlarının kanunla belirlenmiş olması gerekmektedir. 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun “Görev” başlıklı 2’nci maddesinde; yükseköğrenim gençliğinin barınma, beslenme ihtiyaçlarını ve maddi yönden desteklenmelerini sağlama görevi Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir. Bu Kanunun “Bağlı Kuruluşlar” başlıklı 55’inci maddesinde yer alan Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığının yükseköğrenim gençliğinin barınma, beslenme ihtiyaçları ile maddi yönden desteklenmelerini sağlama görevini yerine getirmektedir.

351 sayılı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanununun “Kurumun Amacı” başlıklı 2’nci maddesinde; kurumun amacının, yükseköğrenim gören öğrencilere bu kanun gereğince kredi vermek, yurtlar yaptırmak ve yurt işletmesini sağlamak suretiyle Türk gençlerinin yükseköğrenimlerini, sosyal ve kültürel gelişmelerini kolaylaştırmak olduğu ifade edilmiş, “Yurtların Üniversitelere Devri” başlıklı 22’nci maddesinde, Bayındırlık Bakanlığınca inşası ve donatımı tamamlanan yurtlarla, bu kanunla Kuruma intikal edecek bütün yurtlar işletilmek üzere Kurumca üniversitelere tahsis

olunacağı ifade edilmiş, “Mevcut Yurt ve Aşevleri” başlıklı Geçici 1’inci maddesinde, 5375 sayılı kanun gereğince Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yönetilmekte olan yurt ve aşevlerine ait bütün gayrimenkuller ile tesis ve menkuller bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Maliye ve Milli Eğitim Bakanlıklarınca görevlendirilecek üçer memurdan kurulan bir komisyon tarafından değerleri tesbit olunarak bu kuruma teslim edileceği hüküm altına alınmıştır.

5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanunun 1’inci maddesinde, gerçek ve tüzelkişiler tarafından yemekli ve yemeksiz öğrenci yurtları ve buna benzer kurumlar açılması ve işletilmesinin Milli Eğitim Bakanlığının iznine bağlı olduğu ve Milli Eğitim Bakanlığının bu gibi yurt ve kurumları tesbit edeceği esaslara göre denetleyeceği düzenlenmiştir.

3.12.2004 tarih ve 25659 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliğinin “Kapsam” başlıklı 2’nci maddesinde, Yönetmeliğin, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerine ait yurtların açılması, devri, nakli ve kapatılması, açılma izninin verilmesinde dikkate alınacak esaslar ile bunların yönetilmesi, işletilmesi, denetlenmesi ve öğrenci disiplin işlerine ilişkin hükümleri kapsadığı ve yönetmelik hükümlerinin, kamu kurum ve kuruluşlarına ait yurtlar hakkında uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

Bu nedenlerle Anayasal ve yasal çerçevede, yükseköğrenim öğrencilerine yurt hizmeti sağlamak görevi Milli Eği-

tim Bakanlığına verilmiş olup, Bakanlık bu görevini, bağlı kuruluşlarından birisi olan Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü aracılığı ile yerine getirmektedir. İstisnai olarak, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerine yurt açılması ve işletilmesi imkânı verilmiştir. Ancak, mevcut mevzuat hükümleri çerçevesinde, yükseköğrenim öğrencilerine yurt hizmeti verilmesinin, adil ve dengeli olması yönünde tek merkezden yürütülmesi amaçlanmaktadır. 5661 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde de gerçek ve tüzelkişiler tarafından yemekli ve yemeksiz öğrenci yurtları ve buna benzer kurumlar açılması ve işletilmesi Milli Eğitim Bakanlığının izniyle olabilmekte ve Milli Eğitim Bakanlığınca bu gibi yurt ve kurumların tespit edeceği esaslara göre denetlenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Milli Eğitim Bakanlığından izin alınmaksızın yüksek öğrenim öğrenci yurtlarının açılması ve işletilmesi mümkün değildir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14’üncü maddesine göre, belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla, konut ile gençlik ve spor hizmetlerini yapar veya yaptırır. Ancak yükseköğrenim gençliği için yapılacak yurt binaları bu maddedeki konut kapsamında değildir. Yurt binası ihtiyacı müşterek nitelikli bir ihtiyaç olmakla berber mahalli bir ihtiyaç değildir. Yurt ihtiyacı genel bir ihtiyaçtır. Belediyelerin gençlik ve spor hizmeti kavramı daha ziyade gençliğe bedeni spor hizmetlerinde destek olmak, malzeme ve tesisler kurmak yönüyle gerçekleştirilir. Maddede geçen gençlik ifadesinden yükseköğrenimdeki gençlere yurt binası

yapılacağı, işletilebileceği ve harcamalarının karşılanacağı anlamını çıkarmak mümkün değildir. Yine mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla öğrencilere malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak belediyelerin görevleri arasında olup, bu destek yurt binası yapma şeklinde değil kırtasiye gibi aynı yardımlar şeklinde yapılabilecek desteklerdir.

Bu itibarla; yükseköğrenim öğrencilerine yurt hizmeti sağlama görevleri Milli Eğitim Bakanlığına ait olup belediyelerce, mahallî müşterek ihtiyaçlar niteliğinde olmayan yüksek öğrenim öğrenci yurtlarının açılması ve işletilmesinin mümkün olmadığına, çoğunlukla karar verildi.

Sayıştay Genel Kurulu'nun 09.12.2014 Tarihli ve 39749 Sayılı Kararı:

... 5393 sayılı Kanunu'nun 14'üncü maddesinde, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; gençlik ve spor hizmetleri yapmak veya yaptırmak, gerektiğinde öğrencilere gerekli desteği sağlamak, belediyelere görev olarak verilmiştir.

Aynı Kanununun 15'inci maddesinde de, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmek, belediyenin yetkileri ve imtiyazları arasında gösterilmiştir.

Yüksek öğrenim öğrencilerine yurt hizmeti vermek, bir gençlik hizmeti ve

öğrencilere verilen bir destek olup, belediye sınırları içinde verilen bu hizmetin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olduğunda da kuşku yoktur.

Yukarıda açıklanan kanun hükümleriyle belediyelere verilen bu hizmetin yürütülmesi için gerekli giderlerin yapılmasına da, 5393 sayılı Kanun'un "Belediyenin giderleri" başlıklı 60'ıncı maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde yer alan, "Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler" hükmüyle imkan sağlanmıştır.

Bu konuda Sayıştay Genel Kurulunun, yüksek öğrenim öğrencilerine yurt hizmeti sağlama görevinin Milli Eğitim Bakanlığında olduğu ve belediyelerce öğrenci yurtlarının açılması ve işletilmesinin mümkün olmadığı yönünde 01.03.2010 tarih ve 5270/1 sayılı Kararı bulunmakta olup, 1272 sayılı ilamın 4. maddesinde konu edilen husus bu karardan önce gerçekleşmiştir.

Bütün bu gerekçelerle, belediyelerin yüksek öğrenim öğrencileri için yurt açmaları ve işletmelerinde mevzuata aykırı bir husus bulunmamaktadır...

4. KONUNUN İNCELENMESİ

Belediyelerin orta ve yükseköğrenim öğrencileri için yurt yapıp yapamayacakları ve bina tahsis edip edemeyecekleri, bu kapsamda belediye bütçesinden yapım, bakım, onarım, makine, teçhizat, kırtasiye ve demirbaş alımı ile bu yurtların işletilmesine ilişkin harcama yapp yapamayacakları uzun zaman tereddüt konusu olmuştur.

Yurt ve benzeri kurumlar, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerine barınma hizmeti vermek amacıyla açılmaktadır.¹ Gerçek ve tüzel kişiler tarafından yemekli ve yemeksiz öğrenci yurtları ve buna benzer kurumlar açılması ve işletilmesi, ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın, yükseköğretim düzeyinde ise Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın iznine bağlıdır

Bu bağlamda, belediyelere yurt açma izninin verildiği **2012 yılından önceki yasal hükümlere** bakıldığında;

16.08.1961 tarihli ve 351 sayılı Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu'nun "Kurumun amacı" başlıklı 2 nci maddesinde; Kurum'un amacının, yükseköğretim gören öğrencilere bu kanun gereğince kredi vermek, yurtlar yaptırmak ve yurt işletmesini sağlamak suretiyle Türk gençlerinin yükseköğrenimlerini, sosyal ve kültürel gelişmelerini kolaylaştırmak olduğu ifade edilmiş, "Kurumun Görevleri" başlıklı üçüncü bölümünde, Kurum tarafından yüksek öğrenim öğrencilerine öğrenim kredisi verilmesi; yurt yapı ve tesisleri için arsa temin edilmesi; bu arsalar üzerinde yurtların yapım, donatım, bakım ve onarım işleri ile bunlarla ilgili tesislerin Kurum tarafından hazırlanacak bir programa göre Bayındırlık Bakanlığı'nca² ve öncelikle yürütülmesi; inşası ve donatımı tamamlanan yurtların işletilmek üzere üniversitelere devri; her üniversiteye yurt işletmeleri için lüzumlu döner sermayenin Kurumca temin olunması gibi hususlara yer verilmiştir.

1 Yurt ve benzeri kurumların açılması, 5661 sayılı Kanun'un 1 inci maddesi ile 25.8.2011 tarihli ve 652 sayılı Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında KHK'nin 13 üncü maddesine göre işyeri açma ve çalışma ruhsatına tabidir.

2 Bayındırlık Bakanlığı : Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Ancak söz konusu Kanun'da, belediyelerin yüksek öğrenim öğrencileri için yurt açmalarını yasaklayıcı herhangi bir hüküm bulunmadığı gibi, bu konudaki yetkiyi münhasıran Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na veren bir hüküm de bulunmamaktadır.

Zira, kanun koyucu gerekli gördüğü hallerde belli bir kuruma "münhasır yetki" vermekte veya kamu kurumları için yasaklayıcı hükümler getirmektedir. Bu bağlamda, izin, ruhsat ya da denetim gibi hususlar dışında, yüksek öğrenim öğrencileri için yurt açma konusunda, herhangi bir kuruma tekel nitelikte yetki tanıyan ya da belediyelerin bu konuda faaliyet göstermelerini yasaklayan açık bir kanun hükmü bulunmamaktadır.

Keza, 24.3.1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğretim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanun hükümlerine göre de gerçek ve tüzel kişiler tarafından yemekli ve yemeksiz öğrenci yurtları ve buna benzer kurumlar açılması ve işletilmesi Millî Eğitim Bakanlığı'nın izniyle olabilmekte ve anılan Bakanlıkça bu gibi yurt ve kurumların tespit edeceği esaslara göre denetlenmeydi. Bu çerçevede, Millî Eğitim Bakanlığı'ndan izin alınmaksızın yüksek öğrenim öğrenci yurtlarının açılması ve işletilmesi mümkün değildi.

3.12.2004 tarihli ve 25659 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliği'nin "Kapsam" başlıklı 2 nci maddesinde, bu Yönetmeliğin, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerine ait yurtların açılması, devri, nakli ve kapatılması, açılma izninin verilmesinde dikkate alınacak esaslar ile bunların yö-

netilmesi, işletilmesi, denetlenmesi ve öğrenci disiplin işlerine ilişkin hükümleri kapsadığı ve yönetmelik hükümlerinin, kamu kurum ve kuruluşlarına ait yurtlar hakkında uygulanmayacağı belirtilerek, birer kamu tüzel kişisi olan belediyeler, bu yönetmeliğin kapsamı dışında tutulmuşlardır. Dolayısıyla bu Yönetmelik hükümlerinden hareketle, belediyelerin yüksek öğrenim öğrencileri için yurt açıp açamayacakları hususunda bir sonuca ulaşmak mümkün değildir.

Ancak yasaklayıcı bir hükmün bulunmaması, herhangi bir kamu kurumunun istediği alanda sınırsız ve kuralsız biçimde faaliyet gösterebileceği anlamına gelmemektedir. Zira Anayasa'nın 6 ncı maddesi hükmüne göre, hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz. Dolayısıyla, belediyelerin yükseköğrenim öğrencilerine yurt hizmeti sağlayabilmeleri için, yasaklayıcı bir hükmün bulunmamasının yanı sıra, bahse konu alanda faaliyet gösterebilmelerine imkan sağlayan bir hukuکی dayanağın da bulunması gerekir.³

Bu açıdan bakıldığında, ilk halinde 5393 sayılı Kanun'un 14 üncü maddesinde; belediyelerin, mahallî müşterek nitelikte olmak koşuluyla, konut ile "**gençlik ve spor hizmetlerini yapacağı veya yaptıracağı**" belirtilmekte ise de, maddede geçen gençlik ifadesinden yükseköğrenimdeki gençlere yurt binası yapılacağı, işletilebileceği ve harcamalarının karşılanacağı anlamını çıkarmak mümkün değildir.

İşte bu tereddüt, **Sayıştay Genel Ku-**

³ Sayıştay Temyiz Kurulu, 9.12.2014 Tarihli ve 39749 Tutanak Sayılı Karar

rule'nun 01.03.2010 tarihli ve 5270/1 sayılı Kararı ile, "Yükseköğrenim öğrencilerine yurt hizmeti sağlama görevleri Milli Eğitim Bakanlığına ait olup belediyelerce, mahallî müşterek ihtiyaçlar niteliğinde olmayan yüksek öğrenim öğrenci yurtlarının açılması ve işletilmesinin mümkün olmadığı," belirtilerek giderilmişti.

Gerçekten belediyelerce yükseköğrenim öğrenci yurdu açılabilmesi, işletilebilmesi ve bu amaçla harcama yapılabilmesi için, bu görevlerin 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinde belirtilen görev ve sorumluluklar arasında bulunması ve aynı Kanun'un 60 ıncı maddesinde sayılan giderler arasında yer alması gerekirdi. Ancak, 5393 sayılı Kanun'da, yüksek öğrenim öğrencileri için yurt açmak ve işletmek, belediyenin görevleri arasında gösterilmediği gibi, bu yurtlar için yapılacak giderler de belediyelerin yapabileceği giderler arasında yer almamaktaydı.

Esasen, yükseköğrenim gençliği için yapılacak yurt binalarını genel bir ihtiyaç olarak görmek, bu ihtiyacın yerel ortak nitelikli olmadığını öne sürmek kanaatimizce doğru bir değerlendirme değildir. Zira, yükseköğrenim öğrencilerine yurt hizmeti vermek, bir gençlik hizmeti ve öğrencilere verilen bir destek olup, belediye sınırları içinde verilen bu hizmetin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olduğunda da kuşku yoktur.

Tartışmalar bu yönde devam ederken, 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanun'la 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının

(a) bendinde yer alan “gençlik ve spor” ibaresinden sonra gelmek üzere **“orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları”** ibaresi eklenerek, belediyelerin görev ve sorumlulukları arasına orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurdu yapma yetkisi dahil edilmiştir.

Bu düzenlemeden sonra Sayıştay Genel Kurulu, yükseköğrenim öğrencilerine yurt hizmeti sağlama görevinin Milli Eğitim Bakanlığı'nda olduğu ve belediyelerce öğrenci yurtlarının açılması ve işletilmesinin mümkün olmadığı yönündeki 01.03.2010 tarihli ve 5270/1 sayılı Kararı'nı değiştirmiştir. Ayrıca, ortaokul ve ortaöğrenim öğrencileri ile yükseköğrenim öğrencileri için yurt açılması ve işletilmesine ilişkin 351 ve 5661 sayılı Yasalarda da değişikliklere gidilmiştir.

Bütün bu yasal ve yargısal gelişmelerden sonra belediyeler;

- Ortaöğrenim öğrencileri için yurt açıp işletmeleri,
- Yükseköğrenim öğrencileri için yurt açıp işletmeleri,
- Bina ve arsa tahsis edebilmeleri, görev ve yetkisine sahip olmuşlardır.

Bu arada belirtelim ki, belediyelerce açılacak orta ve yüksek okul öğrenci yurtlarının 3.12.2004 tarihli ve 25659 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliği'nde belirlenen kriterlere uygun olmalıdır.

5. SONUÇ

Belediyelere eğitim, sosyal hizmet ve yardımlar alanında başta 5393 sayılı Yasa

olmak üzere, çeşitli yasalarla görevler verilmiştir.

Bu kapsamda verilen eğitim görevleri bağlamında belediyeler, Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilme veya yaptırabilme, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilme; gerektiğinde sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verme, yurt içi ve yurt dışı yarışmalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere ödül verebilme görev ve yetkisiyle donatılmıştır.

Belediyelerin, 2012 yılından önce 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda hüküm bulunmadığı için öğrenci yurdu açabilmesi, işletmesi ve bu amaçla harcama yapabilmesi mümkün değildi. Zira, orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları yapılması yerel değil, genel bir ihtiyaç olarak görülmekteydi.

Durum bu minvalde iken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “gençlik ve spor” ibaresinden sonra gelmek üzere **“orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları”** ibaresi eklenerek, belediyelerin görev ve sorumlulukları arasına orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurdu yapma yetkisi dahil edilmiştir.

Bu düzenlemeden sonra belediyelerin orta öğrenim öğrenci yurtları yapılıp işletmesi, yükseköğrenim öğrenci yurtları yapılıp işletmesi, bina ve arsa tahsis etmesi, orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları için harcama yapabilmesi görev ve sorumluluk alanına dahil edilmiştir.

Gürkan GÜVEN*

SÖZLEŞME YÜRÜTÜMÜ ESNASINDA YILLARA SARI HALE GELEN YAPIM İŞLERİNDE GELİR VERGİSİ STOPAJI HESABI

1. GİRİŞ

Yapım işi ihaleleri; ülkemizdeki yol, köprü, kamu kurumu inşaatları, şehir hastaneleri gibi devasa projeler çerçevesinde düşünüldüğünde kamu ihaleleri içerisinde belkide en fazla önemiyet verilen bir alandır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yapım işi ihaleleri kapsamında sayılan hususlar aşağıdaki gibi uzun bir listedir: Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, havalimanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisi, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak ıslahı, taşkın koruma ve dekapaj gibi her türlü inşaat işleri ve bu işlerle ilgili tesisat, imalat, ihzarat, nakliye, tamamlama, büyük onarım, restorasyon, çevre düzenlemesi, sondaj, yıkma, güçlendirme ve montaj işleri ile benzeri yapım işlerinin hepsi bu ihale alanına girmektedir.

Yapım işi ihalelerinde gerçekleştirilen iş ve işlemlerin bazıları sonucunda ver-

gi kanunları çerçevesinde çeşitli vergiler doğmaktadır. Bu vergilerden bir tanesi de Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi çerçevesinde doğan yıllara sari inşaat işlerinden alınan gelir vergisi stopajıdır. (tevkifat)

Kamu idarelerinde, yıllara yaygın yapım ve onarım işlerinden gelir vergi kesintisi yapılırken yapım ve onarım sözleşme yürütümü esnasında yıllara sari olması durumunda tüm sözleşme bedeli üzerinden mi gelir vergisi stopajı yapılacağı konusu idareler ile müteahhitleri karşı karşıya getiren bir konu olup Sayıştay Temyiz Kurulu'nun vermiş olduğu bir karar ile birlikte makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. YAPIM İŞİ İHALELERİNDE GELİR VERGİSİ STOPAJI KONUSU

Yapım işi ihalelerinde, kamu idareleri ile sözleşme imzalayan ve işi yürüten yüklenicinin hakedişinden kesilen gelir vergisi stopajı hakkında temel açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

* Mühendis, Yapım İşi İhaleleri Uzmanı

2.1. Gelir Vergisi Stopajı Hakkında Genel Düzenleme

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun “Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işleri” başlıklı 42 nci maddesinde:

“Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat (dekapaj işleri de inşaat işi sayılır) ve onarma işlerinde kar veya zarar işin bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, mezkûr yıl beyannamesinde gösterilir.

Mükellefler bu madde kapsamına giren hallerde her inşaat ve onarım işinin hasılat ve giderlerini ayrı bir defterde veya tutmakta oldukları defterlerin ayrı sayfalarında göstermeye ve düzenleyecekleri beyannameleri işlerin ikmal edildiği takvim yılını takip eden yılın Mart ayının başından yirmibeşinci günü akşamına kadar vermeye mecburdurlar.”

düzenlemesi yer almaktadır.

Gelir Vergisi Kanununun 42 nci maddesi uyarınca, yıllara yaygın yapım ve onarım işlerinde kar ve zarar işin bittiği yıla ait sayılıp, o yılın beyannamesinde gösterilerek vergilendirilir. Bu durumda doğal olarak ara süre içerisinde hak edişler alıp bunun vergisini daha ileri yıllarda veren müteahhit için kazanç fazlası ortaya çıkacaktır. Yasa koyucu yıllara yaygın yapım ve onarım işlerinde, vergilendirme açısından sağladığı avantajın karşılığı olarak yıllara yaygın yapım ve onarım işlerinde kaynakta vergi tevkifatı esasını getirmiştir.

Vergi tevkifatı, yani kaynakta vergi kesilmesi bir vergilendirme yöntemi de-

ğil, bir vergi toplama biçimidir. Verginin sonradan mahsubu yapılmak üzere yapılmak üzere ödeme yapılırken kesilmesidir.

G.V.K. nun 94 üncü maddesi uyarınca; Bütün kamu kurum ve kuruluşları, diğer kurumlar, iş ortakları, vakıflar dernekler gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur ticaret ve serbest meslek erbabı, kazançlarını bilanço veya ziraai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler, yasa da sayılan ödemeleri yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmağa mecburdurlar. Aynı maddenin 4 üncü bendi gereğince yukarıda belirtilen kurum ve kuruluşlar yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri dolayısıyla bu işleri yapanlara ödenen istihkak bedellerinden %5 oranında tevkifat yapmak zorundadırlar.

2.2. Gelir Vergisi Stopajı Oranı Nedir?

Uzun yıllar boyunca yapım işi ihalelerinde uygulanan gelir vergisi stopaj oranı yüzde 3 idi. 04 Şubat 2021 Tarihli ve 31385 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “03.02.2021 Tarihli ve 3491 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Eki Karar” ile yıllara sari inşaat işleri hakediş ödemelerinden yapılan gelir vergisi oranı değiştirildi.

Gelir vergisi kanununda belirtilen esaslara göre birden fazla takvim yılına yaygın inşaat ve onarım işleri ile uğraşan kurumlara bu işlerle ilgili olarak yapılan hakediş ödemelerinden yapılan %3’lük gelir vergisi kesintisi %5 olarak değiştirildi.

2.3. Gelir Vergisi Stopajı İçin Gerekli Şartlar Nelerdir?

Gelir Vergisi Kanununda öngörülen yapım ve onarım işlerinden söz edebilmek için,

- Bir yapım ve onarım işi olması,
- Yapım ve onarım işinin taahhüt işi olması,
- Yapım ve onarım işinin birden fazla yıla yaygın olması,

koşullarının bir arada olması aranır.

3. SÖZLEŞME YÜRÜTÜMÜ ESNASINDA YILLARA SARI OLAN BİR İŞE İLİŞKİN STOPAJ TÜRÜM SÖZLEŞME BEDELİ ÜZERİNDEN Mİ GERÇEKLEŞECEKTİR?

Kamu idareleri ile yüklenici firmalar arasında sıklıkla tartışma konusu olan bu durum Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 23.06.2021 tarih ve 49765 Tutanak No'lu Kararı ile sonuca bağlanmış gözükmektedir.

3.1. Tartışma Konusu Olay

Söz konusu iş "Beton Kilitli Parke, Bordür, Kum (Elenmesi Gerekmeyen İnce) ve Tek Katlı Sathi Kaplama Yapılması" işi olup bir yapım işidir.

Sözleşme imzalandığı süreçte yıllara sari bir iş değildir. Bu nedenle de gelir vergisi stopajı söz konusu değildir.

Anılan işe ilişkin olarak ilk hakedişin 18.10.2018 tarihinde,

2. hakedişin ise 13.12.2018 tarihinde, hakedişlerin tahakkuk ve ödemesinin 31.12.2018 tarih ve 1236 yevmiye numarası ile gerçekleştirilmiştir.

Sözleşme imzalandıktan sonra idare ile yüklenici arasında alınan karar neticesinde süre uzatımı verilmiş olup iş yıllara sari bir iş haline gelmiştir.

Sayıştay tarafından yapılan denetimlerde ilk ve 2. Hakedişten de gelir vergisi stopajı yapılması gerektiği ancak yapılmadığı için 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71'nci maddesi uyarınca iş yıllara yaygın hale geldiği halde, yapım işine ilişkin hakedişlerin ödenmesi sırasında gelir vergisi kesintisinin yapılmaması ve bu nedenle yükleniciye fazla ödeme yapılması sonucu oluşan ... TL'ye Sayıştay Dairesince tazmin hükmü verilmiştir. Bu tazmin hükmü sorumlular tarafından temyiz edilmiştir.

3.2. Konunun Örnekle Açıklanması

Sözleşmemiz 1 milyon TL sözleşme bedeli üzerinden akdedilen bir iş olsun. Ve sözleşme akdedildiği anda yıllara sari bir yapım işi değildir.

Ekim ayında 300.000,00 TL

Aralık ayında 600.000,00 TL ödenmiş ve süre uzatımı verilerek iş yıllara sari olmuştur.

İşte Sayıştay Denetçileri tüm sözleşme bedeli olan 1 milyon TL üzerinden gelir vergisi stopajı hesaplanması gerektiği için stopaj oranı yüzde 5 örneği üzerinden 50.000,00 TL lik bir kesinti yapılması gerektiği iddiasındadır.

İdare ise iş sözleşme bedelinin 900.000,00 TL ödendikten sonra yıllara sari olduğu bu nedenle sadece geri kalan sözleşme bedeli tutarı olan 100.000,00

TL üzerinden gelir vergisi tevfikatı hesaplanması gerektiğini (5.000,00 TL) iddia etmektedirler.

3.3. Kamu Görevlilerinin Savunması

Kamu görevlileri savunmalarında;

İlgili kararın C bendinde; “süre uzatım kararı ile iş yıllara sari hale geldiği halde, yıllara yaygın hale geldikten sonra ödenen hakedişlerden gelir vergisi yapılmaması sonucunda ... TL kamu zararına sebebiyet verilmektedir.” denildiğini,

Gelir Vergisi Kanunu’nun 44. maddesinde; “İnşaat ve onarma işlerinde geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hallerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarih; diğer hallerde işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih bitim tarihi olarak kabul edilir. Bitim tarihinden sonra bu işlerle ilgili olarak yapılan giderler ve her nam ile olursa olsun elde edilen hasılat, bu giderlerin yapıldığı veya hasılatın elde edildiği yılın kar veya zararının tespitinde dikkate alınır.” denildiğini,

Anılan işe ilişkin olarak ilk hakedişin 18.10.2018 tarihinde, 2. hakedişin ise 13.12.2018 tarihinde, hakedişlerin tahakkuk ve ödemesinin 31.12.2018 tarih ve 1236 yevmiye numarası ile gerçekleştirildiğini, verilen bu kararın kendi içerisinde çelişkili olduğunu, şöyle ki; verilen süre uzatımı kabul edildiği takdirde işin yıllara sari hale geldiğinin kabul edileceğini, bu halde de kalan hakediş üzerinden vergilendirme yapılacağını, ancak gelir vergisinden doğan kurumun zararı hesap olunurken, damga vergisine ilişkin yapılan atıflar dikkate alınmayarak süre uzatımı

kabul edilmiş ve bu duruma göre yanlış bedelde gelir vergisi hesap edildiğini,

Zira süre uzatımı kabul olunduğu takdirde; kalan hakediş yaklaşık ... TL+KDV (Bu rakam üzerinden Gelir Vergisi: ... TL x 0,03=... TL’dir.) olup gelir vergisinin bu bedel üzerinden doğacağına da muhakkak olduğunu, bununla birlikte yüklenici firmayla yapılan görüşme sonucunda mali dönemlere ait kurumlar vergisi beyannamelerinin alınıp ekte sunulduğunu, (EK5-Geçici Vergi Beyannameleri)

Verilen cezanın gerekçesinde “süre uzatım kararının hakedişlerin düzenlenmesinden sonra verilmesi, düzenlenmiş ancak henüz ödemenin yapılmamış olması sebebiyle gelir vergisi kesintisinin yapılmasına da engel oluşturamayacaktır.” denildiğini, bu gerekçe usul ve yasaya hakkaniyete aykırı olup; elde edilmeyen bir gelire ilişkin olarak yükleniciye fazla ödeme yapılması gerekçesi ile kamu zararı doğduğu sonucuna varılamayacağını, bu konuda cezayı kesen kurumun süre uzatımı kabul edip etmediğinin anlaşılacakla; süre uzatımının kabul edilmesi halinde kalan bakiye üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılacağını muhakkak olduğunu,

İfade etmişlerdir.

3.4. Sayıştay Temyiz Kurulu’nun Kararı

Sayıştay Temyiz Kurulu’nun 23.06.2021 tarih ve 49765 Tutanak No’lu Kararında aşağıdaki değerlendirmelerde bulunulmuştur;

Gelir Vergisi Kanunu’nun 42’nci maddesinde Gelir Vergisi Tevfikati düzenlen-

mektedir. Aynı Kanunun “Vergi Tevkifatı” başlıklı 94. maddesinin 3. bendinde:

“42 nci madde kapsamına giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara (kurumlar dahil) ödenen istihkak bedellerinden, (2009/14592 sayılı B.K.K. ile “42 nci madde kapsamına giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara ödenen istihkak bedellerinden % 3” Yürürlük; 3.2.2009)” denilmektedir.

Gelir Vergisi Kanununun 44 üncü maddesine göre;

“İnşaat ve onarma işlerinde geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hallerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarih; diğer hallerde işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih bitim tarihi olarak kabul edilir.”

Yapım işinin birden fazla takvim yılına sirayet edip etmediğinin belirlenebilmesi için, sözleşmeye göre işin başlangıç ve bitiş tarihlerinin iki farklı takvim yılına ait olması gerekmektedir. Başlangıçta yıllara yaygın olmayan bir işte, süre uzatımı verilerek işin bitim tarihi sonraki yıla sarktığına, yıllara yaygın hale geldiğinden, süre uzatım tarihinden sonra düzenlenip ödenecek hakedişler ve ödemelerden gelir vergisi kesintisi yapılması gerekecektir.

Söz konusu iş başlangıçta yıllara sari olmamakla birlikte daha sonra taraflar arasında süre uzatımı konusunda yapılan anlaşma üzerine süre uzatım kararından itibaren yıllara sari hale gelse de bahse konu işin 1 ve 2 nolu hakedişlerinin süre uzatım kararından önce onaylanması

ve hakedişlerin aynı yıl içinde ödenmesi ayrıca işe ait kazancın tamamının yılı geçici vergi ve Kurumlar vergisi beyannamesine dahil edilmiş olduğu tabii bulunduğundan, 193 sayılı Kanunun 42’nci maddesi kapsamına girmediği anlaşılan ödemelerden gelir vergisi kesintisi yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Görüleceği üzere Sayıştay Temyiz Kurulu kararında söz konusu işin yıllara sari olmasına sebebiyet veren süre uzatım kararından önce ödenmiş bulunan hakedişlerden gelir vergisi stopajı yapılmasına gerek olmadığı doğrultusunda karar verilmiştir.

4. SONUÇ

Yapım işi ihaleleri ülkemizdeki yol, köprü, kamu kurumu inşaatları, şehir hastaneleri gibi devasa projeler çerçevesinde düşünüldüğünde kamu ihaleleri içerisinde belkide en fazla ehemmiyet verilen bir alandır.

İhale sürecinde istekliler ihale dokümanına bağlı olarak tekliflerini sunmakta, ihale günü ve saatinde en uygun teklifi veren istekli ihale komisyon kararı ile belirlenmekte, böylece ihalenin yüklenicisi ilan edilmekte ve sonuç olarak yüklenici ile idare arasında bir sözleşme imzalanmaktadır. Sözleşme yürütümü esnasında da idare tarafından çeşitli belgeler düzenlenerek karşılıklı imza ile ödemeler gerçekleştirilmektedir. İşte tüm bu özetlenen süreç içerisinde çeşitli vergiler doğmaktadır.

Vergi tevkifatı, yani kaynaktan vergi kesilmesi bir vergilendirme yöntemi değil, bir vergi toplama biçimidir. Verginin

sonradan mahsubu yapılmak üzere yapılmak üzere ödeme yapılırken kesilmesidir.

G.V.K. nun 42 nci maddesine göre yıllara sari inşaat ve onarım işinden gelir vergisi doğmakta olup bu verginin doğabilmesi için bazı koşulların bir arada olması gerekir. Faaliyetin konusu inşaat ve onarım işi olmalıdır. İnşaat ve onarım ve onarım işi bir taahhüdü gerektirmelidir. İnşaat ve onarım işi yıllara sari olmalıdır.

G.V.K. nun 94 üncü maddesi uyarınca; Bütün kamu kurum ve kuruluşları, diğer kurumlar, iş ortakları, vakıflar dernekler gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur ticaret ve serbest meslek erbabı, kazançlarını bilanço veya ziraai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler, yasada sayılan ödemeleri yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmağa mecburdurlar. Aynı maddenin 4 üncü bendi

gereğince yukarıda belirtilen kurum ve kuruluşlar yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri dolayısıyla bu işleri yapanlara ödenen istihkak bedellerinden %5 oranında tevkifat yapmak zorundadırlar.

Makalemizde belirtmiş olduğumuz üzere sözleşme imzalandığı tarihten yıllara sari olmayan yapım ve onarım işi, sözleşme yürütümü esnasında yıllara sari olması durumunda tüm sözleşme bedeli üzerinden mi gelir vergisi stopajı yapılacağı konusu idareler ile müteahhitleri karşı karşıya getiren bir konudur.

Sayıştay Temyiz Kurulu, tarafından verilmiş bulunan kararda yıllara sari olmadan önce ödemesi gerçekleştirilmiş olması kaydıyla hakedişlerden gelir vergisi stopajının yapılmasına gerek olmadığı karara bağlanmıştır.

KAYNAKÇA

www.resmigazete.gov.tr

M.Lamih ÇELİK*

EKMEK FİYATLARININ BELİRLENMESİNDE BELEDİYENİN YETKİSİ

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun ekme yapımı 4.000 bin yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Kültüre ve coğrafyaya göre farklı ekme çeşitlerine asırlar boyunca rastlanılmaktadır. Ekmeğin her çağda insanoğlunun temel besin kaynağı olarak kabul edilmektedir. Ekme su, un, maya ve tuz ile üretilen temel gıda maddesi olarak tanımlanabilmektedir. Farklı çeşit ve özelliklere sahip ekme türleri olsa da çalışma açısından Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın "Türk Gıda Kodeksi Ekme ve Ekme Çeşitleri Tebliği"nin 4'üncü maddesinde tanımlanan buğday ununa, su, tuz, maya vb. katkı maddeleri ile yapılan ekme üzerinde durulmuştur.

Ekmeğin üretim ve tüketim sürecinde merkezi hükümet ve yerel yönetimlerin rolü her dönemde belirleyici olmuştur. Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nde ekmeğin üretim sürecinde önemli bir yer tutan tahıl ve buğday üretimi ilk olarak düzenlenmiş, ardından ekmeğin temel girdisi olan unun üretimi ve kalitesi belirli

standartlara kavuşturulmuş, ekmeğin üretimini sağlayan fırıncıların işyerlerinin özellikleri ve ekmeğin fiyatı belirli kurallara dayandırılmıştır (Özgüdenli ve Uzunağaç, 2014, s. 43-50).

İnalcık, Osmanlı'da halkın ekme ihtiyacının karşılanamaması, ekmeğin kalitesinin düşüklüğü halk arasında yaratacağı hoşnutsuzluk nedeniyle sultanın iradesinin sarsılması anlamı taşıdığından bizzat padişah tarafından takip edildiğini belirtmektedir (İnalcık, 1994, s. 117).

1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelerin yeme, içme ve eğlence yerlerine ilişkin fiyat tarifesi verme, mal ve hizmetlerin tarifelerine uygunluğu kontrol etme ve hatta ekme ve francala imal eden fırın ve fabrikaların imalat ve üretimden kaçınmaları durumunda belediyelere mülki amirin onayıyla fırın işletebilme yönünde yetki, sorumluluk ve hak verilmiştir.¹

1 3.4.1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu, belediyelere ekme için azami satış fiyatı belirleme yetkisi tanımıştır. Söz konusu Kanun'un 15/43. maddesinde; "Ete, ekmeğe, yaş meyve

* Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı

Şehirlerdeki gıda temini ve fiyat istikrarı için 1940 yılında Milli Koruma Kanunu çıkarılmış, bu kanun ile hükümetin mal ve hizmetlerin üretim, fiyat, satış gibi hususlarını düzenlemeye yetkili olduğunun ve yetkisini de belediyeler ile birlikte uygulayabileceğinin yasal çerçevesi çizilmiştir. Tekeli (2009), Milli Koruma Kanunu kaldırılınca belediyelerin mal ve hizmetlerin fiyat etiketini düzenleme işleminde önemli boşluklar oluştuğunu ifade etmektedir.

Günümüzde 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu çerçevesinde gıda, halk sağlığı, bitki ve hayvan sağlığı, tüketicinin menfaati ve çevrenin korunması gibi konular dikkate alınarak ekmeğin üretim süreci belirli kurallara bağlanmıştır. 5996 sayılı Kanuna göre üretilen, satılan ve toplu tüketime konu olan bütün gıda maddelerinin ve özellikle ekmekte gıda güvenliği Tarım ve Orman Bakanlığınca sağlanmaktadır. 5996 sayılı Kanuna göre çıkarılan “Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği” de gıda ürünlerinin bilhassa ekmeğin üretim, dağıtım ve tüketim sürecindeki kriterleri belirlemektedir. Ekmeğin üretim sürecini belirleyen esas düzenleme ise “Türk Gıda Kodeksi Ekmek ve Ekmek Çeşitleri Tebliği” dir

ve yaş sebze ile odun ve mangal kömürüne doğrudan doğruya ve kati lüzum halinde mahalli idare kurullarınca tasdik edilmek şartıyla diğer gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerine toptan ve perakende azami satış fiyatları ve yaş meyve ve sebze münhasır olmak üzere kar hadleri tespit etmek ve icabında 2490 ve 1050 sayılı kanunlar hükümlerine bağlı olmaksızın bu maddeleri satın almak, satmak, stok etmek veya belirli bir kar haddi dahilinde satın aldırarak, sattırarak ve ihtiyacı olanlara maksada göre dağıtmak üzere bir fon tesis ederek tanzim satış mağazaları kurmak ve hayatı ucuzlatacak sair tedbirleri almak” belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır

2. EKMEK FİYAT TARİFELERİNE İLİŞKİN MEVZUAT DÜZENLEMESİ NASILDIR?

Ekmekte azami fiyatın belirlenmesine ilişkin tacir ve esnaf niteliğindeki fırıncılar için iki ayrı mevzuat vardır. Esnaf ve Sanatkârlar Odalarına bağlı esnaf niteliğindeki işletmeler, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu’nun 62. maddesindeki düzenlemeye göre belirlenen azami fiyatlara uymak durumundadırlar. Tacir ve sanayici niteliğinde olan ve Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıtlı işletmeler ise, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu’nun 12. maddesi ve bu maddeye dayanarak çıkarılan “Tacir ve Sanayiciler Tarafından Üretilen Mal Ve Hizmetlerin Azami Fiyat Tarifelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde belirlenen azami satış fiyat tarifesine uymak durumundadırlar. Her iki düzenlemede de belirlenen azami fiyat, uygulanacak fiyatlar bakımından bir üst sınırı tespiti anlamında olup, fırıncılar fiyatlarını bu sınırın altında olmak üzere belirlemekte serbest olmalıdırlar. Tarifenin belirlenmesi ve tarifeye nasıl itiraz edileceği gibi hususlar, gerek esnaf, gerekse tacir niteliğindeki fırıncılar için paralel şekilde düzenlenmiştir.

Esnaf ve Sanatkârlarca Üretilen Mal ve Hizmetlerin Fiyat Tarifeleri Hakkında Yönetmeliğin “Fiyat tarifelerinin belirlenmesi ve onay esasları” başlıklı 5 inci maddesi;

“(1) Esnaf ve sanatkârlarca üretilen her türlü mal ve hizmetlerin fiyat tarifele-

ri, bağlı buldukları odalarca hazırlanır ve odanın bağlı olduğu birlik yönetim kuruluna sunulur. Odalar, tarifesi yapılacak mal ve hizmetler için bir önceki dönem belirlenmiş olan tarifedeki hadler üzerinden, gerekli maliyet hesaplarını yaparak, buna ilişkin belgelerle birlikte, yeni döneme ait tarifelerini, incelenmek üzere birliğe verirler.

(2) Birlik yönetim kurulu, fiyat tarifesi- nin birliğe sunulmasından itibaren otuz gün içinde, gerektiğinde bu konuda oluşturulacak komisyon veya uzman kişi ve kuruluşların görüşlerini de alarak, inceledikten sonra tarifeyi aynen onaylar ya da gerekçesiyle birlikte reddeder. Birlik yönetim kurulu, bu süreyi hiçbir şekilde uzatamaz. Ancak, 4/1/2012 tarihli ve 28163 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Ekmek ve Ekmek Çeşitleri Tebliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde tanımlanan ekmek fiyatına ilişkin tarifeler, sırasıyla, ilgili belediye, Ticaret İl Müdürlüğü, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, ticaret ve sanayi veya ticaret odası ile ilgili odanın temsilcilerinden oluşan komisyonun değerlendirmesinin, ilgili federasyonun ve Ticaret Bakanlığının görüşünün alınmasından sonra Birlik tarafından onaylanır.” hükmünü amirdir.

3. EKMEK FİYAT TARİFELERİNİN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN SÜREÇ NASIL İLERLEYECEKTİR?

Ekmek maliyetinin oluşmasında; fırın tipi, fırın kapasitesi, işçi giderleri, fırın yeri ve kirası, yasal yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmemesi gibi hususların büyük öneme sahip olması nedeniyle

maliyeti ortaya koyan standart bir uygulamaya rastlamak mümkün değildir. Un fiyatları, Türkiye genelinde bölgeler itibarıyla farklılık göstermektedir. Ayrıca girdinin peşin veya vadeli alınması, alınan miktar ve buğday fiyatlarına bağlı bir biçimde mevsimlere göre önemli fiyat farklılıkları oluşabilmektedir. Genel imalat giderlerini oluşturan kalemlerin başlıcaları; nakliye, maya, tuz, ekme katkı maddesi, fırın yakıtı, su, elektrik, kira vb. gibi genel giderlerdir. İşçi giderlerinde işçi sayısı yanında işçilerin sigortalı olup olmaması da önemlidir. İşçilik giderlerinin ve genel işletme giderlerinin önemli bölümü sabit maliyetler olup, toplam ekme miktarı arttıkça, ekme başına düşen maliyet azalacaktır. Bu durum kapasitesini artıramayan veya atıl kapasiteyle faaliyet gösteren fırınlar için maliyet artırıcı bir husustur.

Öncelikle fırıncılık ve unlu mamüller imalatı ve ticareti mesleğinde kayıtlı olanların üye olduğu esnaf ve sanatkârlar odaları, ekme fiyat tarifesini hazırlayarak bağlı buldukları birliğe başvururlar. Başvuruyu alan birlik, adı geçen Yönetmelikte öngörülen katılımcılar ile toplantı yapılarak odanın sunduğu ekme fiyat tarifesinin görüşülmesini sağlamak üzere **ilgili belediye, ticaret il müdürlüğü, il tarım orman müdürlüğü, ticaret ve sanayi veya ticaret odası ile ilgili odanın temsilcilerinden oluşan bir komisyon** kurulmasına yönelik işlemleri yapacaktır. Adı geçen temsilcilere komisyona katılımın zorunlu olduğu bildirilerek davet yazılı olarak yapılmalıdır. Yazılı bu davete icabet etmeyen olursa Ticaret Bakanlığına onay için gönderilirken

bu husus açıkça belirtilmeli ve temsilcilere gönderilen davet yazısı ek yapılmalıdır. **Alınan komisyon kararı ilgili birlik tarafından öncelikle Türkiye Fırıncılar Federasyonuna görüş alınmak üzere gönderilir. Daha sonra komisyon kararı, Federasyon görüşü ile birlikte ilgili birlik tarafından Ticaret Bakanlığına görüş almak üzere sunulmaktadır.** Bakanlığın görüşü alındıktan sonra, ekmek fiyat tarifesi, ilgili birlik tarafından tarifenin onaylanmasıyla yürürlüğe girecektir.

4. KOMİSYONLARDA YER ALMASI ZORUNLU OLAN TEMSİLCİLER KİMLERDİR?

1) **İlgili Belediye:** Çalışma bölgesi il olan odaların ekmek fiyat tarifelerine ilişkin oluşturulan komisyonlarda o ilin belediye temsilcisi; çalışma bölgesi ilçe olan odaların ekmek fiyat tarifelerine ilişkin oluşturulan komisyonlarda o ilçenin belediye temsilcisidir. Büyükşehir olan illerde ilgili belediye Büyükşehir Belediyesi'dir.

2) **Ticaret İl Müdürlüğü:** Tarife belirlenecek odanın bulunduğu ildeki ticaret il müdürlüğünden bir temsilcidir.

3) **İl Tarım ve Orman Müdürlüğü:** Tarife belirlenecek odanın bulunduğu ildeki il tarım ve orman müdürlüğünden bir temsilcidir.

4) **Ticaret ve sanayi veya ticaret odası:** Hangi il/ilçe için fiyat tarifesi belirleniyorsa o il/ilçenin çalışma bölgesinin dahil olduğu ticaret ve sanayi veya ticaret odası temsilcisidir. Fiyat teklifi veren oda ilçede ise, o ilçede faaliyet gösteren ticaret ve sanayi veya ticaret odası varsa o

odanın, eğer ilçede ticaret ve sanayi veya ticaret odası yoksa il merkezindeki ticaret ve sanayi veya ticaret odasının temsilcisinin komisyonuna katılması zorunludur.

5) **İlgili oda:** Ekmek fiyat tarifesi değişiklikleri için başvuruda bulunan esnaf ve sanatkarlar odası temsilcisidir. Fiyat tarifesi teklifinde bulunan esnaf ve sanatkarlar odası başkanı aynı zamanda birlik başkanı ise, komisyonunda birlik başkanı sıfatıyla değil; oda başkanı sıfatı ile imza atmalıdır.

5. ONAYLANAN TARİFELER KİMLER İÇİN GEÇERLİDİR?

Birlik tarafından onaylanan tarife, komisyonunda imzası bulunan odanın üyeleri için geçerlidir. Şöyle ki, adı geçen Yönetmeliğin 5 inci maddesinde açıkça belirtildiği üzere, esnaf ve sanatkarlarca üretilen her türlü mal ve hizmetlerin fiyat tarifelerinin, bağlı buldukları odalarca hazırlanarak odanın bağlı olduğu birliğe iletilmesi esastır. Bu sebeple, odalarca hazırlanarak birliğe iletilen ve komisyon kararı alınarak Türkiye Fırıncılar Federasyonu ile Ticaret Bakanlığının görüşünü ve birlik onayını alan **ekmek fiyat tarifeleri yalnızca bu işlemleri gerçekleştiren odalara üye olan esnaf ve sanatkarlar için geçerlidir.** Bununla birlikte, yapılan başvuruların bazılarında il merkezinde fırıncı esnafının kayıtlı olduğu esnaf ve sanatkarlar odasının fiyat tarifelerinin bütün il ve ilçelerde geçerli olacağı şeklinde yanlış bir değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Fiyat tarifelerinin coğrafi sınırlar için belirlenmediğinin, yalnızca ilgili oda için belirlendiğinin tekrar edilmesinde fayda görülmektedir.

Ayrıca, zaman zaman ilçelerdeki odalar için belirlenecek ekmeğin fiyat tarifelerinde ilgili oda temsilcileri yerine merkezde bulunan oda temsilcisinin ya da birlik temsilcisinin komisyonda yer aldığı görülmektedir. Bu minvalde, ilçelerde geçerli olacak bir fiyat tarifesi belirlenirken, ilçelerde bulunan fırıncı esnafının kaydolduğu odaların temsilcilerinin, ilçe belediye temsilcilerinin ve hangi ilçeler için fiyat tarifesi belirleniyorsa o ilçenin çalışma bölgesine dahil olduğu ticaret ve sanayi veya ticaret odası temsilcisinin komisyona katılım sağlaması gerektiği değerlendirilmektedir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri çerçevesinde ekmeğin azami satış fiyatının ilgili oda tarafından belirlenmesinde rekabet hukuku açısından bir problem bulunmamaktadır. Bununla birlikte, azami nitelik taşıyan bu fiyatın bir teşebbüs birliği kararıyla veya teşebbüslerin kendi aralarında yapacakları bir anlaşma ile tek satış fiyatına dönüştürülmesi, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin "Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacı taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylem ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasadır" şeklindeki hükmü karşısında bir ihlal niteliği taşıdığı açıktır.

6. TARİFENİN ALTINDA BİR BEDELLE EKMEK SATIŞI YAPILABİLİR Mİ?

YARGITAY 11. HD E: 2020/5907 K: 2021/3406 T: 07.04.2021 kararında belirtildiği üzere;

6102 sayılı TTK'nın 55/1-e. maddesi "İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur" hükmünü haizdir. Bu hüküm uyarınca aynı meslek dalında faaliyet gösteren kimse-lerin tamamının uyması zorunlu olan ve kanun veya sözleşme hükümleri ile tespit edilmiş olan veya bir meslek dalında genel geçerliliği olan iş şartlarına uymamak haksız rekabet olarak kabul edilmiştir. Hüküm ile rakiplerin kanun, sözleşme veya ticari örf ve adet ile belirlenmiş iş şartlarına uymamak suretiyle haksız bir avantaj sağlamaları engellenmek istenmektedir. Bu bakımdan TTK'nın 55/1-e. maddesi anlamında haksız rekabetten bahsedebilmek için bir meslek dalında rakiplerin de uymakla yükümlü olduğu kuralların bulunması ve bu kurallardan birine aykırı davranıştan söz edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda meslek kuruluşlarınca belirlenen fiyat tarifeleri iş şartlarına örnek olarak gösterilebilir. Somut uyuşmazlıkta Sivas Ticaret ve Sanayi Odasının ve Sivas Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği'nce 2017 yılı için 250 gram ekmeğin azami fiyatının 1,00 TL olarak belirlendiği, davalının ise 0,90 kuruş tan satış yaptığından azami haddi aşmadığı anlaşılmaktadır. Şu halde TTK'nın 55/1-e maddesi anlamında haksız rekabetin varlığından söz etmek mümkün değildir. Öte yandan, 6102 sayılı TTK'nın 55/1-a-6. maddesi "Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgu-

lamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur” hükmünü haizdir. Bu hüküm uyarınca haksız rekabetin varlığından söz edebilmek için tedarik fiyatının altında satışa arz hususunun varlığı en temel şart olup, anılan kanun maddesinde ifade edildiği üzere tedarik fiyatının altında satışa arz halinin bulunup bulunmadığının tespiti bakımından haksız rekabette bulunduğu iddia olunan kişinin gerçek tedarik fiyatını ispatladığı durumda bu fiyat nazara alınarak değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa gelindiğinde, İlk Derece Mahkemesince davalı tarafça ekmeğin maliyetine ilişkin sunulan kayıtlar üzerinden aldırılan bilirkişi raporunda davalının 250 gr. ekmeği 0,871 TL'ye mâl ettiği tespit edilmiştir. Bu halde davalının gerçek tedarik fiyatını ispatladığı kabul edilerek tedarik fiyatının altında satışın bulunmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmesi gerekir.

Özetle fırıncı sattığı fiyattan daha ucuza mal ettiği ispatlaması şartıyla tarifinin altında bir fiyatla ekmeği satması mümkündür.

7. HANGİ EKMEK ÇEŞİDİ İÇİN FİYAT TARİFESİNİN NE ŞEKİLDE ALINMASI ZORUNLUDUR?

Esnaf ve Sanatkârlarca Üretilen Mal

ve Hizmetlerin Fiyat Tarifeleri Hakkında Yönetmelikte yapılan değişiklik ile Türk Gıda Kodeksi Ekmek ve Ekmek Çeşitleri Tebliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde ekmeğin “*Ekmek: Buğday ununa; su, tuz, maya (Saccharomyces cerevisiae) gerektiğinde şeker, enzimler, enzim kaynağı olarak malt unu, vital gluten ve izin verilen katkı maddeleri ilave edilip bu karışımın tekniğine uygun olarak yoğrulması, şekillendirilmesi, fermentasyona bırakılması ve pişirilmesi ile yapılan ürünü*” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu ekmeğin için fiyat tarifelerinin; mezkur Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü ile ilgili belediye, Ticaret İl Müdürlüğü, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, ticaret ve sanayi veya ticaret odası ile ilgili odanın temsilcilerinden oluşan komisyonun değerlendirmesinin, Türkiye Fırıncılar Federasyonunun ve Ticaret Bakanlığının görüşünün alınmasından sonra Birlik tarafından onaylanacağı düzenlenmiştir.

Türk Gıda Kodeksi Ekmek ve Ekmek Çeşitleri Tebliğinin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında “*Bu Tebliğ kurutulmuş ekmekleri, yufka, bazlama, pide, simit ve benzerlerini kapsamaz.*” hükmü yer almakta olup **diğer ekmeğin çeşitleri, kurutulmuş ekmekler, yufka, bazlama, pide, ramazan pidesi, simit ve benzerleri için fiyat tarifelerinin belirlenmesinde anılan komisyonun değerlendirmesi ve ilgili Federasyon ile Ticaret Bakanlığının görüşünün alınması söz konusu değildir.** Bakanlık tarafından fiyat tarifelerine ilişkin verilen görüşler de yalnızca Tebliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının

(e) bendinde tanımlanan ekmeğin için geçerlidir.

8. BELİRLENEN EKMEK FİYAT TARİFELERİNE KİMLER İTİRAZ EDEBİLİR, İTİRAZ SÜRECİ NASILDIR?

Esnaflık ve Sanatkarlarca Üretilen Mal ve Hizmetlerin Fiyat Tarifeleri Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası ile 6 ncı maddesinde sırasıyla,

“Birlik yönetim kurulunca onaylanan fiyat tarifesi, belediye, mülki amirlik ve ilgili odaya yedi gün içerisinde tebliğ edilir ve tebliğ tarihinden itibaren yürürlüğe girer.”

“Belediyeler veya o yerin en büyük mülki idare amiri, onaylanarak yürürlüğe giren tarifeleri uygun bulmadıkları takdirde, ilgili oda veya birlikle anlaşma sağlayamazlarsa, tarifelerin kendilerine tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde 7 nci maddede belirtilen komisyona itiraz edebilirler. İtiraz, onaylanan tarifelerin uygulanmasını durdurmaz. Komisyon, itirazları başvuru tarihinden itibaren en geç beş gün içinde karara bağlar. Komisyon, tarifeleri uygun bulmadığı takdirde, kararın birliğe tebliğ tarihinden itibaren tarife yürürlükten kalkar. Komisyon tarafından alınan kararlar, karar tarihinden itibaren üç gün içinde taraflara yazılı olarak tebliğ edilir. Komisyona yapılan itirazlarda komisyona ilgili oda yetkilisi de davet edilerek, tarife hakkında görüşü alınır. Ancak, oda yetkilisinin oy kullanma hakkı yoktur. Komisyon kararına karşı, kararın kendilerine yazılı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde ilgililer, ticari davaları görmeye yetkili mahkeme nezdinde itiraz-

da bulunabilir. Mahkemenin bu konuda vereceği karar kesindir.”

hükümleri yer almaktadır.

Mezkur Yönetmeliğin 7 nci maddesinde “Komisyon”;

“ (1) Belediyeler veya o yerin en büyük mülki amiri, yürürlüğe giren fiyat tarifelerini uygun bulmadığı takdirde, ilgili oda veya birlikle anlaşmaya varamazlarsa, onbeş gün içinde o yerin mülki amirinin ya da görevlendireceği yardımcısının başkanlığında, ticaret ve sanayi veya ticaret odasından bir temsilci ile esnaf ve sanatkarlar odaları birliği temsilcisinden oluşan bir komisyon kurulur.

(2) Komisyon, başkanın yazılı çağırısı üzerine toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Kararlar gerekçeli olarak alınır. Toplantılarda çekimser oy kullanılamaz.” şeklinde tanımlanmıştır.

Özetle, fiyat tarifesi belirlenen odanın bulunduğu il/ilçenin belediyesi veya en büyük mülki idare amiri, başlangıçta ilgili oda veya birlikle anlaşma sağlayamazlarsa; 7 nci maddede belirtilen komisyona itiraz edebilirler. İtiraz, onaylanan tarifelerin uygulanmasını durdurmaz. Komisyon, itirazları başvuru tarihinden itibaren en geç beş gün içinde, gerekçelerini de belirterek karara bağlar. Komisyon, tarifeleri uygun bulmadığı takdirde, kararın birliğe tebliğ tarihinden itibaren tarife yürürlükten kalkar. Komisyonun itirazı red veya kabul edebileceği ancak yeni bir tarife yapamayacağı görüşü hakimdir.² Komisyon kararına karşı, kararın kendilerine yazılı tebliğ tarihinden

2 Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 2016/15555 E. , 2019/2180 K.

İtibaren on gün içinde ilgililer, ticari davaları görmeye yetkili mahkeme nezdinde itirazda bulunabilir.³ Mahkemenin bu konuda vereceği karar kesindir. Kesin olan kararların temyiz istemleri hakkında mahkemece bir karar verilebileceği gibi, 01/06/1990 gün, 3/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca Yargıtay tarafından da temyiz isteminin reddine karar verilebilecektir.⁴

Belediye itiraz ettiği ekmek zammının komisyonunda kabul edilmesi halinde dava açma hakkı bulunmaktadır.

9. SONUÇ

Belediyeler ekmek zammını yargıya taşımak yerine kentliye ucuz ekmek tedarikini sağlamak, kentin ekmek fiyatında düzenleyici ve dengeleyici bir rol üstlenmek amacıyla ekmek fabrikalarını kurmuştur.

Türkiye'deki 30 büyükşehir belediyesinden 12 büyükşehir belediyesince halk ekmek fırını işletildiği görülmüştür. Belediyelerin fırınları ya belediye bütçesine bağlı işletmeler ya da ayrı tüzel kişiliği olan şirketler olarak kurulabilmektedir.

3 UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ . Hukuk Bölümü E: 2013/604 K: 2013/926 T: 04.06.2013

Olayda kanun ve yönetmelik hükümleri uyarınca, mal ve hizmetlerin fiyat tarifelerinin bağlı oldukları odalarca hazırlanacağı ve fiyat tarifelerinin uygulanacak azami hadleri göstereceği, bu tarifelerin uygun bulunmaması halinde (yapılan itiraz üzerine), tarifelerin uygunluğunun teşekkül edecek bir komisyonunda görüşülüp karar verilebileceği gözetildiğinde, komisyon kararlarına karşı adli yargı nezdinde itirazda bulunulabileceği açıktır. Bu durumda, İli genelinde satışı yapılacak azami ekmek fiyatları ve gramajların belirlenmesine ilişkin komisyon kararına karşı açılan davanın görüm ve çözüm yerinin adli yargı olduğu sonucuna varılmıştır.

4 Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/2059 E. , 2017/5053 K.

Belediyelerin halk ekmek fabrikalarında üretilen ekmek, belediyelerin halk ekmek büfelerince halka ulaştırılmaktadır. Belediyelerce halk ekmek büfelerinin işletilmesi üç şekilde gerçekleştirilmektedir. Birincisi belediyelerin kendi personelleri eliyle işletilmektedir. İkincisi, şehit ve gazi yakınları, engelli bireyler ve kadınlara eliyle de büfelerin işletilmesi sağlanmaktadır. Son olarak, belediye fabrikalarının ekmek büfeleri üçünün kişilere bayilik olarak satılabilmekte, kiralanabilmektedir.

Haksız yapılan artışlara karşı belediyeler yasadan doğan yetkilerini kullanarak konuyu yargıya taşınmaları gerekir.

KAYNAKÇA

Kuter, M. 2011. İnsan ve Ekmek. Bursa Büyükşehir Belediyesi, 1.Baskı, Kuter Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri, Bursa.

Sarıhan, A.Z. 2016. Ekmek ve Unlu Mamul Sektörü: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Sor Medya Yayıncılık,

Özgüdenli, O. G. ve Uzunağaç, Ö. (2014). Selçuklu Anadolu'sunda ekmek. Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1(1), 43–72.

İnalcık, H. (1994). İaşe osmanlı dönemi. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi içinde (s. 116– 119). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Tekeli, İ. (2009). Cumhuriyetin belediyeçilik öyküsü (1923-1990). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

Erdoğan DEDEOĞLU*

BELEDİYE BAŞKANLARI KENDİ BELEDİYELERİNE AİT ŞİRKETLERDE MÜDÜR OLARAK GÖREV ALABİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Belediyelerle ilgili yasal düzenlemeler 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yapılmış olup bu Kanunda belediye; Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır.

Aynı Kanunda belediyenin organları da belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olarak sayılmıştır.

Belediyenin organları arasında sayılan belediye meclisi, belediyenin karar organı olup ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelerden oluşur.

Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında;

a) İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri ara-

sından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden,

b) Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden, oluşur.

Belediyenin organları arasında sayılan belediye başkanı ise, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilir.

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve yürütme organı olup aynı zamanda belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanları seçimle işbaşına gelen görevlilerdir.

Belediye başkanları, belediyenin en büyük amiri olmak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye tüzel kişiliğini temsil etmek gibi nitelikleri se-

* Sayıştay Uzman Denetçisi, Kamu Yönetimi Uzmanı

bebiyle birçok görevler ve yetkilerle donatılmıştır.

Bu makalemizde belediye başkanlarının kendi belediyelerine ait belediye şirketlerinde şirket müdürü olarak görev alıp alamayacakları konusu incelenecektir.

2. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNUNDA BELEDİYE BAŞKANLARI

5393 sayılı Belediye Kanununun 37 nci maddesine göre belediyenin organları arasında sayılan belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilir.

Belediye başkanları, görevlerinin devamı süresince siyasî partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamazlar; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamazlar ve yönetiminde bulunamazlar.

Belediye başkanının görev ve yetkileri de Kanunun 38 inci maddesinde şöyle sayılmıştır:

a) Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.

b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

c) Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.

d) Meclise ve encümene başkanlık etmek.

e) Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.

f) Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.

h) Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.

i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.

j) Belediye personelini atamak.

k) Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.

l) Şartsız bağışları kabul etmek.

m) Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.

n) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak.

o) Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak.

p) Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

Kanunun 39 uncu maddesinde belediye başkanının özlük hakları konusu düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeye göre belediye başkanına nüfusu;

a) 10.000'e kadar olan beldelerde 70.000,

b) 10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde 80.000,

c) 50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde 100.000,

d) 100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde 115.000,

e) 250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde 135.000,

f) 500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde 155.000,

g) 1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde 190.000,

h) 2.000.001'den fazla olan beldelerde 230.000,

Gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek ödenir. Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplanmasında (c) bendinde belirtilen gösterge rakamı esas alınır.

Belediye başkanının görevli, izinli ve hasta bulunduğu sürelerde ödeneği kesilmez.

Belediye başkanlığı yapmış olanların, personel kanunlarına tâbi bir kadroya atanmaları hâlinde belediye başkanlığında geçen süreleri memuriyette geçmiş sayılır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü buldukları için uygulanan sosyal hak ve yardımlar, aynı esas ve usullere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü buldukları için uygulanır.

Kanunun 40.ncı maddesine göre belediye başkanı izin, hastalık veya başka bir sebeple görev başında bulunmadığı hâllerde, bu süre içinde kendisine vekâlet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından birini başkan vekili olarak görevlendirir. Başkan vekili, başkanın yetkilerine sahiptir. Başkan vekiline, görev süresince başkana ödenen aylık brüt ödeneğin gün hesabı üzerinden ödenek verilir.

Kanunun 42 nci maddesine göre belediye başkanı, görev ve yetkilerinden bir kısmını uygun gördüğü takdirde, yöneticilik sıfatı bulunan belediye görevlilerine devredebilir.

Kanunun 43 üncü maddesine göre Belediye başkanının kendisinin, birinci ve ikinci derecedeki kan ve kayın hısımlarının ve evlatlıklarının, belediye ile ihtilâflı olduğu durumlarda dava açılması ve bu davada belediyenin temsili, meclis birinci başkan vekili, bulunmadığı takdirde ikinci başkan vekili veya bunların yetkilendireceği kişiler tarafından yerine getirilir.

Kanunun 44 üncü maddesine göre belediye başkanlığı, ölüm ve istifa hâllerinde kendiliğinden sona erer.

Belediye başkanının;

a) Mazeretsiz ve kesintisiz olarak yirmi günden fazla görevini terk etmesi ve

bu durumun mahallin mülkî idare amiri tarafından belirlenmesi,

b) Seçilme yeterliğini kaybetmesi,

c) Görevini sürdürmesine engel bir hastalık veya engellilik durumunun yetkili sağlık kuruluşu raporuyla belgelenmesi,

d) Meclisin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılması,

Hâllerinden birinin meydana gelmesi durumunda İçişleri Bakanlığının başvurusu üzerine Danıştay kararıyla başkanlık sıfatı sona erer.

Kanunun 45 inci maddesine göre belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması durumunda, vali tarafından belediye meclisinin on gün içinde toplanması sağlanır. Meclis, birinci başkan vekilinin, onun bulunmaması durumunda ikinci başkan vekilinin, onun da bulunmaması durumunda en yaşlı üyenin başkanlığında toplanarak;

a) Belediye başkanlığının boşalması veya seçim dönemini aşacak biçimde kamu hizmetinden yasaklanma cezasının verilmiş olması durumunda bir başkan,

b) Başkanın görevden uzaklaştırılması, tutuklanması veya seçim dönemini aşmayacak biçimde kamu hizmetinden yasaklama cezası alması durumunda bir başkan vekili,

Seçer.

Ancak, belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesinin terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılması veya tutuklanması ya da kamu hizmetinden

yasaklanması veya başkanlık sıfatı veya meclis üyeliğinin sona ermesi hallerinde 46 ncı maddedeki makamlarca belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesi görevlendirilir. Görevlendirilecek kişinin seçilme yeterliğine sahip olması şarttır. Görevden uzaklaştırılan veya tutuklanan belediye meclisi üyesinin istifa etmesi halinde de bu fıkra hükümleri uygulanır. Bu fıkra gereğince belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde bütçe ve muhasebe iş ve işlemleri valilik onayı ile defterdarlığa veya mal müdürlüğüne gördürülebilir. Bu belediyelerde belediye meclisi, başkanın çağrısı olmadıkça toplanamaz. Meclisin, encümenin ve komisyonların görev ve yetkileri 31 inci maddede belirtilen encümen üyeleri tarafından yürütülür.

Belediye başkanı veya başkan vekili belediye meclis üyeleri arasından ve gizli oyla seçilir. İlk iki oylamada üye tam sayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır. Dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, belediye başkanı veya başkan vekili seçilmiş olur. Oyların eşitliği durumunda kur'a çekilir.

Birinci fıkranın (b) bendi uyarınca başkan vekili seçildikten sonra belediye başkanlığının (a) bendinde belirtilen nedenlerle boşalması durumunda bu maddeye göre belediye başkanı seçilir.

Yeni seçilen belediye başkanının görev süresi, yerine seçildiği başkanın görev süresi ile sınırlıdır. Başkan vekili, yeni başkan seçilinceye veya görevden uzak-

laştırılmış ya da tutuklanmış olan başkan göreve dönünceye kadar görev yapar.

Belediye başkanı veya başkan vekili seçilinceye kadar belediye başkanlığı görevi, meclis birinci başkan vekili, bulunmaması durumunda ikinci başkan vekili, onun da bulunmaması durumunda vali tarafından görevlendirilecek bir kamu görevlisi tarafından yürütülür.

Belediye başkanı veya başkan vekili seçimi en geç onbeş gün içinde tamamlanmadığı takdirde belediye meclisinin feshine ilişkin hükümler uygulanır.

Kanunun 46 ncı maddesine göre belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekili seçiminin yapılamaması durumunda, seçim yapıncaya kadar belediye başkanlığına büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı, diğer belediyelerde vali tarafından görevlendirme yapılır. Görevlendirilecek kişinin belediye başkanı seçilme yeterliğine sahip olması şarttır.

Kanunun 27 nci maddesine göre belediye başkanı ve meclis üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantılarına katılamazlar.

Kanunun 28 inci maddesine göre de belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren iki yıl süreyle, meclis üyeleri ise görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz.

3. BELEDİYE BAŞKANLARININ BELEDİYE ŞİRKETLERİNDE MÜDÜR OLARAK GÖREV ALMASI

5393 sayılı Belediye Kanununun 70 inci maddesinde belediyelere, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usûllere göre şirket kurabilme yetkisi verilmiştir. Bu yetkiye istinaden birçok belediye tarafından çeşitli alanlarda kurulmuş belediye şirketleri bulunmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve yürütme organı olup aynı zamanda belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanlarının, belediyenin en büyük amiri olmak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye tüzel kişiliğini temsil etmek gibi nitelikleri sebebiyle birçok görev ve yetkileri bulunmaktadır.

Bu görev ve yetkilere sahip olan belediye başkanları kendi belediyelerine ait belediye şirketlerinde müdür olarak görev alabilir mi? Bazı belediyelerde özellikle yeni seçilen belediye başkanlarının ve meclis üyelerinin kendi belediyelerine ait belediye şirketlerinde müdür olarak görevlendirildiği görülmektedir. Bu konuda çeşitli tereddütler yaşanmakta olup bir Sayıştay Mali Denetim Raporunda belediyede meclis üyelerinin şirket müdürü olarak görevlendirilmesi bulgu konusu olarak yer almıştır.

Doğrudan belediye başkanları ile ilgili olmamakla birlikte benzer şekilde seçilen meclis üyelerinin belediye şirketinde müdür olarak görevlendirilmesi ile ilgili bir belediyenin 2017 yılı Sayıştay Mali Dene-

tim Raporunda şu tespit ve değerlendirmelere yer verilmiştir:¹

“Belediye meclis üyeleri 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 27 ve 28’inci maddesinde yer verilen hükümlere aykırı şekilde münhasıran kendileriyle ilgili görüşmelerin olduğu meclis toplantılarına katılarak oy kullanmış ve Belediye’ye ait olan şirkette müdürler kurulu başkanı ve şirket müdürü adı altında görev almışlardır.

5393 sayılı Kanun’un “Başkan ve meclis üyelerinin görüşmelere katılamayacağı durumlar” başlıklı 27’nci maddesinde;

“Belediye başkanı ve meclis üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantılarına katılamazlar”

düzenlemesine yer verilmiştir. Aynı Kanun’un “Başkan ve meclis üyelerinin yükümlülükleri” başlıklı 28’inci maddesinde ise;

“Belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren iki yıl süreyle, meclis üyeleri ise görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz”

düzenlemesine yer verilmiştir.

5393 sayılı Kanun’un 27’nci maddesi hükmü gereği meclis üyelerinin münhasıran kendileriyle ilgili konuların görüşüldüğü toplantılara katılmaları yasaklanmıştır. Kanun’un 28’inci maddesinde ise meclis

üyelerinin belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremeyeceği, komisyonculuk ve temsilcilik yapamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemelere aykırı şekilde Belediye meclis üyeleri ve münhasıran kendilerini ilgilendiren konuların görüşüldüğü 05/07/2017 tarihli meclis toplantılarına katılmışlar ve kendileriyle ilgili alınan 135 numaralı kararda oy kullanmışlardır. Alınan bu kararla bahsi geçen meclis üyeleri 5393 sayılı Kanun’un 28’inci maddesinde düzenlenen hükme aykırı şekilde sermayesinin tamamı Belediye’ye ait olan Kent Hizmetleri İnş. Tur. Eğ. Tic. San. Ltd. Şti’ nin müdürler kurulu başkanlığı ve şirket müdürü olarak şirketin temsilciliğini yapmak üzere görevlendirilmişlerdir. Ayrıca Belediye Meclisi tarafından alınan 09.11.2016 tarih ve 128 sayılı karar ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine uyulmaksızın ihale yapılmadan 140 personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı işi meclis üyelerinin temsilciliğini ve yöneticiliğini yapmakta olduğu Kent hizmetleri İnş. Tur. Eğ. Tic. San. Ltd. Şti. tarafından taahhüt edilerek Belediye’ye karşı yüklenmeye girilmiştir.

Kamu idaresi cevabında; özetle,

Belediye meclis üyelerinin kendileriyle ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantısına katılması ve oy kullanmasıyla ilgili olarak; 5393 sayılı Belediye Kanununun 27 inci maddesinde yer verilen yasaklamanın kişileri ya da yakınlarını ilgilendiren, oy kullanmaları sonucu kendilerine ya da maddede sayılan yakınlarına fayda sağlayan belediye iş ve işlemleri ile ilgili kararlar almalarının önüne geçilmesini amaçla-

1 <https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/2772-canakka-le-gelibolu-belediyesi>

diği, bulguda belirtildiği şekilde maddenin geniş yorumlanması durumunda encümene, denetim komisyonuna, ihtisas komisyonlarına ya da seçimleri takip eden ilk toplantıda başkan vekili ve katip üye seçimine ilişkin toplantılara katılımın da mümkün olamayacağı, bulguda belirtilen 05.07.2017 tarihli meclis toplantısında da belediye şirketine yönetici seçimi yapıldığı ve aynen encümene, denetim komisyonuna veya ihtisas komisyonlarına üye seçimi mantığı ile hareket edildiği, dolayısıyla adı geçen meclis üyelerinin bu seçime ilişkin toplantıya katılmalarının 5393 sayılı Kanununun 27 inci maddesine aykırılık teşkil etmemesi gerektiği belirtilmektedir.

Belediye meclis üyelerinin sermayesinin tamamı belediyeye ait olan ve belediyeye karşı yüklenme ve taahhüde giren şirkette müdürler kurulu başkanı ve şirket müdürü adı altında şirketti temsil etmeye yetkili olarak görevlendirilmeleriyle ilgili olarak; Belediyeyi temsilen belediye şirketinde görev almanın 5393 sayılı Kanununun 28'inci maddesinde düzenlenen yasak kapsamında olduğu yönündeki değerlendirmenin kanunun amacından uzak ve geniş bir yorum olduğu, Danıştay 1. Dairesinin 21.09.1984 gün ve Esas No: 1984/224, Karar No: 1984/209 sayılı kararında, «İl özel idaresinin ortak Olduğu bir anonim şirketin genel müdürlük görevini il özel idaresine 'karşı' bir görev ya da iş olarak nitelendirmeye olanak bulunmadığı gerekçesiyle 'özel idare müdürlüğü görevinden ayrılan bir kişinin, özel idarenin ortak olduğu anonim şirketin genel müdürlük görevini üstlenmesinin 2531 sayılı Kanununun 2 inci maddesindeki yasak kapsamında bulunmadığını yönünde karar verdiği, ayrıca şirketi temsile yet-

kili olanların belediye ile ilgili ihalelerde 4734 Sayılı Kanun ve 2886 Sayılı Kanun gereğince ihale işlemlerini hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve denetlemekle görevli olmadığı da düşünüldüğünde Belediye Kanunu 28 inci maddeye aykırılığın söz konusu olmadığı belirtilmektedir.

Sonuç olarak Kurum tarafından verilen cevapta; belediye meclis üyelerinin kendileriyle ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantısına katılması ve oy kullanmasıyla ilgili olarak 5393 sayılı Kanun'un 27'nci maddesiyle getirilen yasaklamanın oy kullanmaları sonucu kendilerine ya da maddede sayılan yakınlarına fayda sağlanmasını engellemeye yönelik olduğu, bulguda ise bu hükmün geniş yorumlandığı, böyle bir yorumda meclis üyelerinin encümen, ihtisas komisyonları ve denetim komisyonuna üye seçimlerine ilişkin toplantılarda da oy kullanmasının mümkün olmadığı belirtilerek adı geçen meclis üyelerinin bu seçime ilişkin toplantıya katılmalarının 5393 sayılı Kanun'un 27 nci maddesine aykırılık teşkil etmemesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak alınan meclis kararı kurum tarafından verilen cevapta belirtildiği şekilde encümen, ihtisas komisyonları ve denetim komisyonuna üye seçimi gibi 5393 sayılı Kanun'la belediyenin organlarının oluşumu ve işleyişine ilişkin bir karar olmayıp sadece belirtilen meclis üyelerini ilgilendirmektedir. Bu nedenle belediye meclis üyelerinin sadece kendilerini ilgilendiren bir konunun görüşüldüğü toplantıya katılıp oy kullanmaları 5393 sayılı Kanununun 27'nci maddesi hükümlerine aykırıdır.

Kurum tarafından verilen cevapta belediye meclis üyelerinin sermayesinin

tamamı belediyeye ait olan ve belediyeye karşı yüklenme ve taahhüde girişen şirkette müdürler kurulu başkanı ve şirket müdürü olarak şirketi temsil etmeye yetkili görevlerde bulunmasının 5393 sayılı Kanun'un 28'inci maddesinde düzenlenen belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinin belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremeyeceği, komisyonculuk ve temsilcilik yapamayacağı yönündeki yasaklama kapsamında olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca İl Özel İdaresi müdürlüğü görevinden ayrılan bir kişinin İl Özel İdaresinin ortak olduğu bir anonim şirketin genel müdürlük görevini yapmasıyla ilgili olarak Danıştay 1. Dairesi tarafından 2531 sayılı Kanun'un 2'nci maddesindeki yasak kapsamında bulunmadığı yönünde karar verildiği emsal gösterilerek şirket müdürü ve müdürler kurulu başkanlığı yapan kişilerin belediyenin ihale ile ilgili işlerinde görev almadığı belirtilmektedir.

Belediye meclis üyelerinin şirket müdürü ve müdürler kurulu başkanlığı yaptığı ve temsile yetkili olduğu şirket, belediyeye karşı yüklenme ve taahhütte bulunmaktadır. Dolayısıyla şirketin belediyeye karşı yapmış olduğu işlemlerle ilgili karar alma yetkisi şirketi temsile yetkili şirket müdürü ve müdürler kurulu başkanına aittir. Dolayısıyla şirket müdürü ve müdürler kurulu başkanı tarafından şirket yöneticisi olarak belediyeye karşı taahhüde girmektedirler. 5393 sayılı Kanun'un 28'inci maddesiyle getirilen yasaklama sadece belediye başkanı ve meclis üleriyle ilgili özel bir düzenlemedir. Kurum tarafından emsal gösterilen Danıştay kararına konu olayda ise daha önce il özel idaresinde görev yapan kişinin il özel idaresinin ortağı

olduğu şirkette genel müdürlük görevini yapması söz konusu olup şirket müdürü olarak il özel idaresine karşı taahhütte bulunması söz konusu değildir. Bu husus Danıştay 1. Dairesinin ilgili kararında aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

“İl özel idare müdürlüğü görevinin Kanununun 1 inci maddesinde sayılan görevlerden olduğunda kuşku yoktur. Ancak, 2 nci maddede getirilmiş olan yasaklama kapsamında sayılması ana koşullarından birisi, alınacak görev ve işin girişilecek taahhüdün ya da yapılacak komisyonculuk veya temsilciliğin daha önce hizmetinde bulunulan daire, idare, kurum ve kuruluşta “karşı” bir görev, iş taahhüt komisyonculuk veya temsilcilik niteliğinde bulunmasıdır.

İl özel İdaresinin ortak olduğu bir anonim şirketin genel müdürlük görevini il özel idaresine “karşı” bir görev ya da iş olarak nitelendirmeye olanak bulunmadığı açıktır.”

Kararda belirtilen olayda daha önce il özel idaresinde görev almaktayken genel müdürlüğünü yaptığı ve il özel idaresinin ortağı olduğu şirket tarafından il özel idaresine karşı bir görev, iş taahhüt, komisyonculuk veya temsilcilik üstlenilmemiştir. Belediye meclis üyelerinin yönetiminde bulunan şirket ise belediyeye karşı taahhütte bulunmaktadır. Bu nedenle belediye meclis üyelerinin meclis üyeliği görevinin devamı esnasında ve görev süresinin bitmesinden itibaren bir yıl süreyle belediyeye karşı taahhütte bulunan şirkette yönetici olarak görev almaları 5393 sayılı Kanun'un 28'inci maddesi hükümlerine aykırıdır.”

5393 sayılı Belediye Kanununun 27 ve 28 inci maddelerinde belediye başkanları ve meclis üyelerinin, meclis görüşmelerine katılamayacakları durumlar ve yükümlülükleri ortak olarak belirlenmiştir.

Yukarıda bahsedilen Sayıştay Mali Denetim Raporunda, belediye meclis üyelerinin meclis üyeliği görevinin devamı esnasında ve görev süresinin bitmesinden itibaren bir yıl süreyle belediyeye karşı taahhütte bulunan şirkette yönetici olarak görev almaları 5393 sayılı Kanun'un 28 inci maddesi hükümlerine aykırı bulunmuştur.

Belediye meclis üyelerinin meclis üyeliği görevinin devamı esnasında ve görev süresinin bitmesinden itibaren bir yıl süreyle belediyeye karşı taahhütte bulunan şirkette yönetici olarak görev almaları uygun bulunmadığından, yükümlülükleri ve görüşmelere katılamayacakları durumlar ortak olarak belirlenen belediye başkanlarının da aynı gerekçelerle görevinin devamı esnasında ve görev süresinin bitmesinden itibaren bir yıl süreyle belediyeye karşı taahhütte bulunan şirkette yönetici olarak görev almalarının 5393 sayılı Kanun'un 28 inci maddesi hükümlerine aykırı olacağı değerlendirilmektedir.

4. SONUÇ

Belediye Kanunu ile belediyelere, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilme yetkisi verilmiş ve bu yetkiye istinaden belediyeler tarafından birçok belediye şirketi kurulmuştur.

Belediyeler tarafından kurulan bu şirketlerde belediye idaresinin başı ve yürütme organı olup aynı zamanda belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi olan belediye başkanlarının, zaman zaman şirket müdürü veya yöneticisi olarak görev aldıkları görülmektedir.

Yukarıda bahsi geçen Sayıştay Mali Denetim Raporunda, belediye meclis üyelerinin meclis üyeliği görevinin devamı esnasında ve görev süresinin bitmesinden itibaren bir yıl süreyle belediyeye karşı taahhütte bulunan şirkette yönetici olarak görev almaları 5393 sayılı Kanun'un 28'inci maddesi hükümlerine aykırı bulunmuştur.

Belediye başkanları ile meclis üyelerinin yükümlülükleri ve görüşmelere katılamayacakları durumlar Kanunda ortak olarak belirlendiğinden, belediye meclis üyeleri için getirilen kısıtlamanın belediye başkanları için de geçerli olacağı kuşkusuzdur.

Bu nedenle belediye meclis üyelerinin meclis üyeliği görevinin devamı esnasında ve görev süresinin bitmesinden itibaren bir yıl süreyle belediyeye karşı taahhütte bulunan şirkette yönetici olarak görev almaları uygun bulunmadığından, yükümlülükleri ve görüşmelere katılamayacakları durumlar ortak olarak belirlenen belediye başkanlarının da aynı gerekçelerle görevinin devamı esnasında ve görev süresinin bitmesinden itibaren bir yıl süreyle belediyeye karşı taahhütte bulunan şirkette yönetici olarak görev almalarının mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

Ufuk ÜNLÜ*

BELEDİYE ŞİRKETLERİNDE PAY SAHIPLERİNE TANINAN OY KULLANMA HAKKI

1. GİRİŞ

Belediye şirketleri, belirli bir dönemde giriştikleri faaliyetler sonucu kar elde etmek amacıyla bir araya gelen ve sonrasında bu karın dağıtıldığı ortaklıklardır. Belediye şirketlerinin bir iç organı olarak genel kurul, şirket organlarının seçimine, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporuna, kârın kullanım şekline, dağıtılacak kâr ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesine, yönetim kurulu üyelerinin ibraları ile faaliyet dönemlerini ilgilendiren ve gerekli görülen diğer konulara ilişkin müzakereler yapmakla görevlidir. Ancak şirketi temsil yeteneği bulunmaktadır. *Anonim şirketlerde pay sahipleri oy haklarını karar organı olan genel kurulda, paylarının toplam itibari değeriyle orantılı olarak kullanırlar.* Oy hakkı bir hukuki işlem niteliğinde olup, pay sahiplerinin temsili adına en önemli haklardandır.

2. ZORUNLU BİR ORGAN OLARAK GENEL KURUL

Anonim şirket statüsündeki belediye şirketlerinde genel kurul, kanunla sadece kendisine tanınmış konular olan; yönetim kurulu üyelerinin seçimi, görevden alınması, kar dağıtımı, sermayenin artırılması gibi kanunla kendisine tanınmış konularda karar alan, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin usulüne uygun çağrısı üzerine, belirli bir gündemi görüşmek veya karara bağlamak üzere toplanan zorunlu bir organdır.¹ Genel kurulun iç organ olma özelliği; genel kurulun bazı istisnalar dışında şirketin dış ilişkilerine dair kararlar alamaması, şirketi dışarıya karşı temsil edememesi, şirketin yönetimine ilişkin yetkilerinin olmamasını da beraberinde getirir.² Genel kurul toplan-

1 ALTAŞ, Soner, Anonim Şirket Genel Kurul Rehberi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.21,

2 TEKİNALP, Ünal, Tek Kişilik Ortaklık I Tek Paysahipli Anonim Ortaklık, 1. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, s.164.

* Cumhurbaşkanlığı Denetçisi

tılarında, pay sahiplerinin oy haklarını kullanması sonucunda, genel kurul kararı ortaya çıkmaktadır. Genel kurul kararı, genel kurul olarak toplanan pay sahipleri veya temsilcilerinin oyları ile meydana gelen, ortaklığın hukukî bir sonuç sağlanmasına yönelik iradesi şeklinde tanımlanabilir.³

Genel kurul toplantıları *olağan* ve *olağanüstü* yapılmakla birlikte, ayrıca imtiyazlı pay sahiplerinin bulunduğu şirketlerde *imtiyazlı pay sahipleri özel kurul toplantısı* yapılır.

Olağan genel kurul toplantıları, şirket organlarının seçimine, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporuna, karın kullanım şekline, dağıtılacak kar ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesine, yönetim kurulu üyelerinin ibraları ile faaliyet dönemlerini ilgilendiren ve gerekli görülen diğer konulara ilişkin müzakereler yapmak ve karar almak üzere her hesap dönemi için yapılan toplantılardır.⁴

Olağanüstü genel kurul toplantısı, olağan genel kuruldan farklı olarak, toplantının yapılabilmesi için belli bir zamanı olmayan ivedi ve mecburi sebepler çıktığı takdirde veya lüzumu halinde yapılan, bununla birlikte gündemini toplantının yapılmasını gerektiren sebeplerin oluşturduğu genel kurul toplantısıdır.⁵

3 MOROĞLU, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, B. 4, İstanbul 2004, s.6

4 ATIK, Bekir, Örnek ve İçtihatlarla Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantısı, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2013, s.25

5 YAYLA, Ümit, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Borsaya Kote Ortaklıkların Genel Kurul Toplantıları, Kadir Has Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.105.

İmtiyazlı pay sahipleri özel kurulu ise anonim şirket organlarınca alınan bazı kararların imtiyazlı pay sahiplerini etkilemesi halinde kurulur.

Genel Kurul toplantısı hazırlık işlemleri genel kurulun usulüne uygun yapılabilmesi için gerekli unsurlardır, toplantıya katılacakların belirlenmesi, toplantıya davet, toplantı salonunda bazı belgelerin hazır bulundurulması ve hazır bulunanlar listesinin düzenlenmesi genel kurul toplantısına hazırlık işlemleri olarak sayılabilir.⁶ Genel kurul çağrısının yapılmasına ilişkin olarak kanunda uyulması gereken usul kuralları öngörülmüştür. Genel kurulda alınan kararlarının geçerliliğini etkileyebileceği için söz konusu düzenlemelere hassasiyetle uyulması gereklidir. Ayrıca 6102 sayılı Kanun ile getirilen hükümler uyarınca kurumsal temsilci çağrısı, organın temsilcisinin ve bağımsız temsilcinin belirlenmesi gibi işlemlerin de genel kurul çağrısının ilanından önce yerine getirilmesi gerekmektedir.⁷

Anonim şirket genel kurul toplantılarının yapılacağı yer şirketin esas sözleşmesinde belirtilir. Esas sözleşmede aksine hüküm olmadıkça, şirketin merkezinin bulunduğu mülki idare birimi sınırları içinde yapılır. Şirket merkezinin bulunduğu yerde toplantının hangi adreste yapılacağı esas sözleşmede özel olarak belirtilmemişse, bunu belirleme yetkisi toplantı çağrısı yapanlara aittir. Toplantının, şirket merkezinin bulunduğu mülki idare birimi sınırları dışındaki başka bir

6 MACİT, İpek, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde Genel Kurul, İzmir Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014, s.9.

7 YAYLA, a.g.t., s.54.

yerde veya yurt dışında yapılabilmesi için bunun esas sözleşmede açıkça düzenlenmesi gerekir. Çağrı ilanında; toplantı yerinin doğru, anlaşılır ve ayrıntılı biçimde belirtilmesi gerekir. Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede belirtilen şekilde, internet sitesi açmakla yükümlü olan şirketler internet sitelerinde ve her halde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilan ile çağrılır.

3. GENEL KURULDA OY HAKKININ KULLANIMI

Oy hakkı genel olarak bir yetkidir. **Türk hukukunda oy hakkı;** pay sahiplerine, ortaklık sıfatı dolayısıyla tanınan ve genel kurul toplantısında şirketin müşterek iradesinin oluşumuna katkıda bulunarak şirketin organizasyonu, yönetimi ve temsili gibi şirket işlerine ait konularda etkide bulunma yetkisi olarak tanımlanabilir.⁸ **Anonim ortaklık,** pay sahiplerinin kişiliklerinden bağımsız, ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir. **Pay sahibi,** genel kurulda oy kullanarak ortaklığın iç iradesi anlamına gelen genel kurul kararının oluşumuna katkıda bulunur. **Genel kurul kararı ise,** yönetim kurulunca uygulanarak ortaklığın dış ilişkilerine yansır.⁹

Oy hakkının kullanımında **genel kural;** pay sahiplerinin, oy haklarını genel kurulda, paylarının toplam itibarıyla orantılı olarak kullanmasıdır. Bu kuralın istisnası 6102 sayılı Kanun'un 1527'nci maddesinin beşinci fıkrasıdır. Anılan fıkraya göre anonim şirketlerde

genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fiziki katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

Oy hakkı pay sahibinin en geniş anlamda yönetime katılmasını sağlar. Çünkü pay sahibi oyu ile seçimlerde tercihlerini bildirir, organlarda yer alan üyeleri denetler, onları ibra eder veya ibrayı reddeder; iptal davası açmak, bilgi edinmek, karın dağıtımını sağlamak ve oranını belirtmek, azlık haklarının bazılarının kullanılmasını gerçekleştirmek gibi diğer haklarını oy hakkı aracılığı ile kullanır; bilançonun oylanmasından, esas sözleşme değişikliklerine, tahvil ihracından feshe ve tasfiye işlerine kadar anonim ortaklığı ilgilendiren ve genel kurul kararlarına bağlı olan çeşitli konularda iradesini açıklar.¹⁰

Oy hakkı, 6102 sayılı Kanunun 434'üncü maddesi uyarınca genel kurulda kullanılmalıdır. 435'inci madde uyarınca oy hakkı, payın, kanunen ya da esas sözleşmeyle belirlenmiş bulunan en az miktarın ödenmesiyle doğar. Oy hakkının doğumu için, esas sözleşmede daha yüksek bir miktarın ödenmesi öngörülmemişse bunun, öngörülmemiş ise pay tutarının dörtte birine karşılık gelen miktarın ödenmesi gereklidir.¹¹

Oy hakkı, payın, kanunen veya esas sözleşmeyle belirlenmiş bulunan en az

8 TEOMAN, Ömer, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, İstanbul, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1983, s. 4,

9 SAKA, Zafer, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, İstanbul 2004, s.50.

10 POROY, Reha, TEKİNALP, Ünal ve ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku; Adi Ortaklık, Ticaret Ortaklıklarına İlişkin Genel Hükümler, Kolektif, Komandit, Paylı Komandit, Limited, Anonim ve Holding Ortaklıkları ile Kooperatif, Gözden Geçirilmiş 9. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003, s.548.

11 BİLGİLİ, Fatih ve DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, Bursa, 2013, s.318.

miktarının ödenmesiyle doğar. Bir başka deyişle oy hakkı payın taahhüt edilmesiyle değil, kanunda veya esas sözleşmede öngörülen tutarın ödenmesiyle doğar. Pay taahhüdünde bulunanlar ödeme yükümünü yerine getirmedikçe bu paylar için oy kullanamazlar. Ayrıca pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir iş veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamaz. Böylelikle oydan yoksunluğa sebebiyet veren hallerin içine, pay sahibinin, karı veya kocasının, alt ve üst soyunun ortağı oldukları şahıs şirketleriyle, hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri de dâhil edilmiştir. “Hâkimiyet altında” bulunma ise içtihat yolu açık olmak üzere şirketler topluluğuna ilişkin hâkimiyetin kıyas yolu ile uygulanması suretiyle belirlenebilir. Yapılan bu eklerle öğretilde eleştirilen bir kanun boşluğu doldurulmuştur.

Oy hakkının pay sahibine ait olması 6102 sayılı Kanuna göre pay üzerinde intifa hakkı bulunması dışında mutlak bir nitelik taşır. Payların rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödünçü sözleşmesi ve benzeri sözleşmeler sebebiyle başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması pay sahibinin genel kurula katılma ve oy kullanma yetkilerini ortadan kaldırmaz. Pay sahibi tarafından özel olarak yetkilendirilmediği sürece pay senedini, rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödünçü sözleşmesi veya benzeri sözleşmeler sebebiyle elde bulduran kimselerin oy kullanması 6102

sayılı Kanunun 427 nci maddesine göre hukuka aykırıdır. Bu çerçevede anonim ortaklık genel kurullarında oy hakkı sahibi pay sahibi ve payın üzerinde intifa hakkı bulunması halinde intifa hakkı sahibidir. Oy hakkı pay sahibi tarafından özel olarak yetkilendirilmişse rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödünçü sözleşmesi ve benzeri sözleşmeler sebebiyle payı zilyetliğinde bulduran kişiler tarafında da kullanılabilecektir.¹²

Oy hakkının en önemli özelliklerinden biri, bağımsız şekilde kullanılabilmesidir. Bağımsız şekilde oy kullanma özgürlüğü oy hakkını hiç kullanmamak, tamamen kullanmak ve kısmen kullanmayı kapsadığı gibi, temsilci aracılığı ile de oy kullanma hakkını kapsamaktadır. Oy hakkının kısmen kullanılabilmesi payların bağımsız birer pay sahipliği mevkii oluşturması ile açıklanabilmektedir. Ayrı pay sahipliği mevkii oluşturmanın temeli de oy hakkının pay sahibine değil, paya bağlanması kuralına dayanır.¹³

Kural olarak her pay sahibi sadece bir paya sahip olsa da en az bir oy hakkını haizdir. Şu kadar ki, birden fazla paya sahip olanlara tanınacak oy sayısı esas sözleşmeyle sınırlandırılabilir. Burada her “pay sahibinin en az bir oyu vardır” başka bir ifadeyle, “oysuz pay sahibi olmaz” ilkesini koymaktadır. Bu ilkeye bağlı kalmak şartı ile oy hakkının pay sahibi temelinde sınırlandırılabilmesine izin verilmiştir. Bu, eski hukukta açıkça öngörülmemiş bulunan, esas sözleşmeye bu yolda hüküm konulup konulamaya-

¹² YAYLA, a.g.t., s.105.

¹³ TEOMAN, a.g.e., s.11.

cağı tartışmalı olan ve hâkim öğretisi tarafından da reddedilen bir kuraldır. 6102 sayılı Kanunun sistemine göre payların çoğunluğuna sahip olmak hukuken oyların çoğunluğunu haiz olmak sonucunu doğurmayabilir; esas sözleşme bu sonucu önleyebilir. Diğer yandan, pay sahibine veto hakkı tanınıp tanınmayacağı sorununun hareketle ortaya çıkabilecek veto hakkına benzer sonuç da sorgulanabilir. Bununla birlikte, şirketin finansal durumunun düzeltilmesi sırasında payların itibarî değerleri indirilmişse payların indiriminden önceki itibarî değeri üzerinden tanınan oy hakkı korunabilir. Bu durum, zora giren bir şirketin finansal durumunun düzeltilmesi amacıyla payların itibarî değerlerinin kanunda öngörülen asgarî değer altına indirilmesine cevaz vermiştir. Buna dayanılarak payın itibarî değeri indirilmiş olsa bile, indirimden önceki itibarî değerinden oy hakkı sağlar. Bu kuralın payın itibarî değerinin sıfır Yeni Türk Lirası olması halinde de uygulanıp uygulanmayacağı çözümü öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakılmış bir sorundur.

Oy hakkında imtiyaz tanınması da mümkündür. Oyda imtiyaz, eşit itibarî değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir. İmtiyaz tanınmasının bazı nedenleri bulunmaktadır. Şirketin yabancılaşma tehlikesi, şirket üzerinde belirli pay sahiplerinin kontrol sağlaması veya mevcut kontrolün korunması veya yatırımcıların teşvik edilmesi gibi nedenler oy hakkına imtiyaz tanınmasına neden olmuştur. İmtiyaz tanınması yöntemi emredici bir hükümle sınırlanabilir. Oysa imtiyaz eşit itibarî

değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilmek suretiyle tanınır; farklı itibarî değerdeki paylara eşit oy hakkı tanınarak değerdeki paylara eşit oy hakkı yaratılamaz. Bu yasak oyda imtiyaza ilişkin kanunî sınırlamaların özellikle kaldıraç gücü sınırlamasının dolandırılmasının engellenmesi ve karışıklıklara yol açılmaması için öngörülmüştür.

4. OY HAKKININ KISITLANMASI

6102 sayılı Kanun kapsamında, oy hakkının kısıtlanmasına ilişkin alt başlıklar aşağıdaki gibidir.

4.1. Oy Sözleşmeleri

Oy sözleşmeleri, adından da anlaşılacağı üzere, bir sözleşmedir. Bu sözleşmeler, pay sahibi haklarından oy hakkının belirli bir yönde kullanılması, çekimser kalınması ya da hiç kullanılmaması konusunda taahhüt içeren sözleşmelerdir. Oy sözleşmelerinin konusunu oy hakkının devredilmesi oluşturmaz. Oy sözleşmeleri oy hakkının nasıl kullanılacağına belirlenmesini sağlar.¹⁴

Oy sözleşmeleri, pay sahipleri arasında yapılabileceği gibi, pay sahipleri ile üçüncü kişiler arasında da yapılabilir. Ayrıca, henüz pay sahibi sıfatını kazanmamış, ancak ileride kazanacak olan kişiler de oy sözleşmelerinin tarafı olabileceklerdir.¹⁵

Oy sözleşmeleri sözleşmelerin nispi niteliğinden dolayı sadece tarafları için bağlayıcıdır. Diğer bir ifadeyle sözleşmeye aykırı yönde oy kullanılması genel

14 ÇEKER, Mustafa. Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2000, s.223.

15 MOROĞLU, Erdoğan, Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri, Baskı:3, Ankara 2002, s.47.

kurul kararının geçerliliğini etkilemez. Ancak sözleşmeye aykırı hareket eden taraftan tazminat yahut sözleşme kapsamında kararlaştırılmış ise cezai şart talep edilmesi mümkündür.¹⁶

Oy anlaşmalarının konusu oy hakkının bir başkasına devredilmesi değil; belli bir yönde veya çekimsiz oy kullanılmasıdır. Oy anlaşması gereği oy hakkı, genel kurulda pay sahibi ya da temsilcisi tarafından anlaşmada taahhüt edildiği yönde kullanılır.¹⁷

4.2. Birikimli Oy

Birikimli ya da bilinen oy kullanımı; pay sahibinin, sahip olduğu payların miktarı ile seçilecek yönetici miktarının çarpımı kadar oy hakkına sahip olmasıdır. Başka bir söyleyiş ile birikimli oy kullanma bir anonim şirkette azınlık pay sahiplerinin bütün oy güçlerini kazancağını umut ettikleri bir adaya/ adaylara yönlendirmelerini sağlayan bir tekniktir. Bu yüzden, birikimli oy tekniğini kullanılabilmesi için yapılacak seçimde mevcut adayların sayısının birden fazla olması gerekmektedir.¹⁸

Anonim şirketlerin genel kurullarında yönetim kurulu üyelerinin seçilmesinde pay sahibinin kullandığı tek bir oy, seçilecek her bir yönetim kurulu üyesi için geçerli olur. Yani A,B ve C'nin yönetim kuruluna aday olduğu bir seçimde pay sahibi tek bir kabul veya red oyu verir ancak bu oy hem A, hem B hem de C için vermiş sayılır. Ticaret Kanununun kabul

ettiği bu sisteme yaygın etkili oy sistemi denilmektedir. Ancak bu sistemde yönetim kurulu üyelerinin seçiminde çoğunluk paya sahip ortakların oyu geçerli olmakta ve azınlığın oyları üye seçimine etki edememektedir. Yaygın etkili oy sisteminin yukarıda açıklanan sakıncasını gidermek için kullanılan sistemlerden birisi birikimli oy sistemidir. Birikimli oy sisteminde, pay sahibi, kullandığı oyun her bir yönetim kurulu üyesi için ayrı ayrı etki etmesinden vaz geçmekte ve oyunun tüm etkisinin bir veya birkaç yönetim kurulu üyesi üzerinde toplamaktadır.¹⁹

Birikimli oya ilişkin esaslar, 29.08.2012 tarihinde yayımlanan “Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ” ile belirlenmiştir. Söz konusu esaslara göre, genel kurulda birikimli oyun kullanılabilmesi için esas sözleşmede;

a) Oy hakkı veren tüm payların sahiplerinin, yönetim kurulu üye seçiminde oylarını bir veya daha fazla aday için birikimli olarak kullanabileceklerine ilişkin açık bir hükmün bulunması,

b) 6102 sayılı Kanunun 360 ıncı maddesi uyarınca yönetim kurulunda belirli grupların temsil edilmesine ve/veya yönetim kurulu üyeliğine aday önerme hakkına ilişkin hükümlerin bulunmaması,

c) 6102 sayılı Kanunun 479 uncu maddesi uyarınca paylara oyda imtiyaz tanınmasına ilişkin hükümlerin bulunmaması,

19 YAYLA, a.g.t., s.113.

16 ÇEKER, a.g.e., s.234.

17 MOROĞLU, a.g.e., s.4.

18 KOCAOĞLU, Necip K., *Anonim Şirketlerde Birikimli Oy Kullanımı*, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı: 2010/4, 2010, s.105-106.

ç) Yönetim kurulu üye sayısının üçten az olmayacak şekilde sabit bir rakam olarak belirlenmiş olması,
gerekir.

Birikimli oy kullanacak pay sahiplerinin veya temsilcilerinin, genel kurul tarihinden en az bir gün önce, birikimli oy kullanma isteklerini şirkete yazılı olarak bildirmeleri zorunludur. Genel kurulda birikimli oy yönteminin uygulanması için bir pay sahibinin veya temsilcisinin bildirim yapması yeterlidir. Ancak genel kurulda bütün pay sahiplerince oybirliği ile karar alınmış olması şartıyla bildirim zorunluluğu aranmadan birikimli oy kullanılabilir. Birikimli oy, yazılı oy pusulaları ile kullanılır. Bu pusulalarda birikimli oyun dağılımı gösterilir ve oy kullanan kişinin sahip olduğu oy sayısı, adı ve soyadı ile imzası yer alır. Yazılı oy pusulaları genel kurul toplantı başkanına sunulur. Başkan, birikimli kullanılan oy sayısını kontrol etmek ve mükerrer oy kullanılmasını önleyecek tedbirleri almakla yükümlüdür.

4.3. Oylamanın Sonucu

Bir genel kurul kararının oluşması için müzakerelerin yapılması ve oylamanın tamamlanması yeterli olmayıp sonucun hukuk zemininde varlık kazanması için oylama sonucunda oyların belirlenen yöneme göre sayılarak sonucun tutanakla tespit edilmesi gerekmektedir. 6102 sayılı Kanunun 422 nci maddesinde toplantı tutanağın alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içereceği hükme bağlanmıştır.²⁰

20 YAYLA, a.g.t., s.114.

Toplantı başkanı oylama sonucunun tespitini; toplantıya fiziken katılanlar ve elektronik ortamda katılanlar tarafından kullanılan oyları dikkate alarak yapar. Oylama sonucu açık şekilde toplantı tutanağında yer alır.²¹

5. SONUÇ

Anonim şirket statüsündeki belediye şirketlerinde; şirket organlarının seçimine, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporuna, kârın kullanım şekline, dağıtılacak kâr ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesine, yönetim kurulu üyelerinin ibraları ile faaliyet dönemlerini ilgilendiren ve gerekli görülen diğer konulara ilişkin müzakereler yapmakla görevli organ genel kuruldur. Pay sahipleri genel kuruldaki haklarını oy kullanarak yerine getirirler. Böylelikle yönetime katılım sağlanmış olur. Genel kurul toplantılarında her pay sahibinin en az bir oy hakkı vardır. Oy hakkı, payın, kanunen veya esas sözleşmeyle belirlenmiş bulunan en az miktarının ödenmesiyle doğar. Bir başka deyişle oy hakkı payın taahhüt edilmesiyle değil, kanunda veya esas sözleşmede öngörülen tutarın ödenmesiyle doğar.

Oy kullanma hakkı anonim şirketlerde pay sahiplerine tanınmış önemli ve etkili bir kişisel haktır. Pay sahipliğine ilişkin yetkilerin kullanımı oy kullanımı ile somutlaşır. Payların toplam itibari değeri ile oy kullanımı arasında benzer bir etkileşim bulunmaktadır. Bir başka deyişle, paylarının toplam itibari değeriyle orantılı olarak oy kullanılır.

21 MACİT, a.g.t., s.35.

Oy hakkına ilişkin kısıtlamalar; oy sözleşmeler, birikimli oylar ve oylamanın sonucu şeklinde, üç farklı başlık altında toplanır. Oy sözleşmeleri, pay sahibi haklarından oy hakkının belirli bir yönde kullanılması, çekimser kalınması ya da hiç kullanılmaması konusunda taahhüt içeren sözleşmelerdir. Oy sözleşmelerinin konusunu oy hakkının devredilmesi oluşturmaz. Birikimli oy kullanma ise bir anonim şirkette azınlık pay sahiplerinin bütün oy güçlerini kazanacağını umut ettikleri bir adaya/adaylara yönlendirmelerini sağlayan bir tekniktir. Bu yüzden, birikimli oy tekniğini kullanılabilmesi için yapılacak seçimde mevcut adayların sayısının birden fazla olması gerekmektedir. Oylama sonucunda oyların belirlenen yöneme göre sayılarak sonucun tutanakla tespit edilmesi gerekmektedir. Oylama bu şekilde hukuki bir işlem niteliği kazanır.

KAYNAKÇA

ALTAŞ, Soner, Anonim Şirket Genel Kurul Rehberi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.

ATİK, Bekir, Örnek ve İçtihatlarla Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantısı, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2013.

BİLGİLİ, Fatih ve DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, Bursa, 2013.

ÇEKER, Mustafa, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2000.

KOCAOĞLU, Necip K., *Anonim Şir-*

ketlerde Birikimli Oy Kullanımı, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı: 2010/4, 2010.

MACİT, İpek, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde Genel Kurul, İzmir Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.

MOROĞLU, Erdoğan, Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri, Baskı:3, Ankara 2002.

MOROĞLU, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, B. 4, İstanbul 2004.

POROY, Reha, TEKİNALP, Ünal ve ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku; Adi Ortaklık, Ticaret Ortaklıklarına ilişkin Genel Hükümler, Kolektif, Komandit, Paylı Komandit, Limited, Anonim ve Holding Ortaklıkları ile Kooperatif, Gözden Geçirilmiş 9. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003.

SAKA, Zafer, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, İstanbul 2004.

TEKİNALP, Ünal, Tek Kişilik Ortaklık I Tek Paysahipli Anonim Ortaklık, 1. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011.

TEOMAN, Ömer, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, İstanbul, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1983.

YAYLA, Ümit, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Borsaya Kote Ortaklıkların Genel Kurul Toplantıları, Kadir Has Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Mustafa YAVUZ*

BELEDİYELER AÇISINDAN ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERİN FARKLI YÖNLERİ

1. GİRİŞ

Şirketler, iktisadi ve ekonomik hayatın en önemli yapı taşlarından birisidir. Ülkemizde şirketlere dair temel düzenleme 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) olup, anılan Kanunun 124. maddesinde kollektif, komandit, anonim ve limited şirketler ile kooperatifler ticaret şirketi olarak sayılmış, ayrıca kollektif ve komandit şirketler şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler de sermaye şirketi olarak sınıflandırılmıştır. Ticaret Bakanlığı verilerine göre ülkemizde 30.06.2022 tarihi itibarıyla 171.148 anonim şirket ve 1.038.303 limited şirket bulunmaktadır.²

Mahalli idare birimi olan belediyeler, diğer tüzel kişiler gibi şirket kurabilmekte veya kurulu şirketlere ortak olabilmektedir. Zira 5216 sayılı Büyükşehir Belediye

yesi Kanununun³ 26. maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanununun⁴ 70. maddesinde, büyükşehir belediyeleri ve diğer belediyelerin kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabileceği öngörülmüştür. Belediyeler tarafından kurulabilen şirket türleri ise anonim ve limited şirketler olup, uygulamada bu şirketler 'belediye şirketi' olarak adlandırılmaktadır.

İşte bu çalışmada, belediyeler açısından anonim ve limited şirketlerin farklı yönleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

2. ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERİN FARKLI YÖNLERİ

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taah-

1 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

2 <https://ticaret.gov.tr/istatistikler/bakanlik-istatistikleri/ic-ticaret-ve-tuketici-istatistikleri/sirket-bilgileri> (Erişim-25.07.2022).

3 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 23.07.2004 tarihli ve 25531 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

4 5393 sayılı Belediye Kanunu, 13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

* Gümrük ve Ticaret Uzmanı

hüt etmiş oldukları sermaye paylarıyla ve şirkete karşı sorumludur. Limited şirket ise bir veya daha çok gerçek ya da tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşan şirkettir. Ortaklar, limited şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

Anonim ve limited şirketlerin farklı yönleri aşağıda sistematik olarak açıklanmıştır.

2.1. Ortak Sayısı

TTK'ya göre anonim ve limited şirketler tek kişi ile kurulabilmekte ve ortakları gerçek veya tüzel kişi olabilmektedir. Bu bağlamda, sermayesinin tamamı kendilerine ait olmak üzere belediyeler, tek ortaklı anonim ve limited şirket kurabilmektedir. Bununla beraber, anonim şirketlerin ortak sayısında bir üst sınır bulunmazken, limit şirketlerin ortak sayısı 50'yi aşmamaktadır. Anonim şirketlerde ise pay sahibi sayısının 500'ü aşması halinde bu şirketlerin payları halka arz olunmuş sayılmakta ve söz konusu şirketler hakkında 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri uygulanmaktadır.

2.2. Şirketin Amacı ve Konusu

Hem anonim şirketler hem de limited şirketler kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilmektedir. Bu açıdan, mezkûr şirketler, her türlü iktisadi ve ticari etkinliği

yapabilme olanakları bakımından geniş bir faaliyet alanına sahiptirler. Bununla birlikte, 5216 ve 5393 sayılı Kanunlar gereğince belediye şirketlerinin, belediyelere verilen görev ve hizmet alanlarında faaliyet göstermek üzere kurulmuş olması gerekmektedir.

2.3. Sermaye

Sermaye sistemi bakımından anonim şirketlerde esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemi, limited şirketler de ise yalnızca esas sermaye sistemi uygulanabilmektedir. Esas sermaye, tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayedir. Kayıtlı sermaye de, anonim şirketlerin, TTK'nın esas sermaye sistemindeki sermayenin artırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın yönetim kurulu kararı ile yeni pay çıkarmak suretiyle ulaşılabilecekleri azami sermaye tavanını gösteren sermayedir.

Esas sermaye tutarı; anonim şirketlerde 50.000 TL'den ve kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde başlangıç sermayesi 100.000 TL'den, limited şirketlerde ise 10.000 TL'den aşağı olamaz. Dolayısıyla, zikredilen limitlerden daha aşağı bir tutarla anonim veya limited şirket kurulamaz. Buna mukabil TTK, her iki şirket türü için de sermaye üst sınırı öngörmemiştir.

Bu arada, yukarıda ifade edildiği üzere, kayıtlı sermaye sistemi sadece anonim şirketler için geçerli olup, limited şirketlerde bu sistem uygulanmamaktadır. O halde, limited şirketlerde esas sermaye artırımını sadece genel kurul kararıyla

yaşanabilmektedir. Anonim şirketlerde ise sermaye artırımının, esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu kararıyla yapılması mümkün olmaktadır.

Öte yandan, şirket sermayesi paylardan oluşur ve her bir payın itibari değeri anonim şirketlerde en az 1 kuruş, limited şirketlerde ise 25 Türk lirasıdır. TTK'ya göre hem anonim hem de limited şirketlerde, nakdi sermayenin yanında, üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Ancak, bu şirketlerde hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz (TTK md. 342, 581).

Son olarak, anonim şirketlerde nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az %25'i tescilden önce, gerisinin de şirketin tescilini izleyen 24 ay içinde ödenmesi gerekir. Bu kural limited şirketler hakkında da geçerli iken, 15.02.2018 tarihli ve 7099 sayılı Kanunla limited şirketler bakımından nakdi sermayenin en az %25'inin tescilden önce ödenmesi şartı kaldırılmış, sermaye borcunun tamamının 24 ay içinde ödenebilmesine imkan sağlanmıştır.

2.4. Halka Açılma

Türk hukukunda sadece anonim şirketlerin halka açılma imkanı bulunmakta ve bu şirketler paylarını halka arz edebilmektedir. Limited şirketlerin ise halka açılması mümkün olamamaktadır.

2.5. Şirket Organları

Şirketlerin zorunlu organları, anonim şirketlerde genel kurul ve yönetim kurulu; limited şirketlerde ise genel kurul ve müdür, birden fazla müdür varsa müdürler kuruludur. Genel kurullar bu şirketlerin karar ve irade organı, yönetim/müdürler kurulu ise idare ve temsil organıdır.

TTK'nın 617/3. maddesinde yer alan yollama nedeniyle anonim şirketlerin genel kurullarına ilişkin hükümleri, Bakanlık temsilcisine ilişkin olanlar hariç, kıyas yoluyla limited şirketler hakkında da uygulanmaktadır. Yeri gelmişken belirtelim ki, TTK'nın 407/2. maddesi ve Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik⁵ kapsamında şirketin faaliyet alanına ve genel kurul gündemine bağlı olarak bazı anonim şirketlerin genel kurullarında Ticaret Bakanlığı temsilcisinin hazır bulunması şart iken, limited şirketlerin hiçbir genel kuruluna Bakanlık temsilcisinin katılması gerekmemektedir.

Diğer taraftan, anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere seçilir. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa aynı kişinin yeniden seçilmesi mümkündür (TTK md. 359). Limited şirket müdürlerinin görev süresiyle ilgili olarak ise TTK'da bir üst sınır öngörülmemiştir. Dolayısıyla, müdürlerin görev süresi, belli bir sınıra tabi olmadan şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla belirlenebilir.

5 Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, 28.11.2012 tarihli ve 28481 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Yöneticilerin sorumluluğu bakımından anonim ve limited şirketler arasında bir fark bulunmamaktadır. Keza şirket kurucuları ile anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri, limited şirketlerde müdürler, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem ortaklara hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar (TTK md. 553/1, 644/1-a)

2.6. Ortakların Sorumluluğu

Anonim ve limited şirketlerin üçüncü kişilere olan borçlarından dolayı sorumluluk, yalnızca malvarlığıyla sınırlı olmak üzere kural olarak şirkete aittir. Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye paylarını ödemekle, limited şirketlerde bunun yanı sıra ayrıca şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdür ve bu sorumluluk şirkete karşıdır.

Buna mukabil, şirketin ödenmeyen amme borçlarından dolayı ortakların sorumluluğu şirketin türüne bağlı olarak değişmektedir. Nitekim anonim şirket ortakları hiçbir şekilde şirketin amme borçlarından sorumlu değildir. Anonim şirket ortaklarının tek sorumluluğu taahhüt ettiği sermaye borcunu ödemektir. Limited şirket ortakları ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun⁶ 35. maddesi uyarınca

şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme borcundan sermaye hisse-leri oranında doğrudan doğruya sorumludurlar.

Kanuni temsilcilerin şirketin amme borçlarından sorumluluğu noktasında ise anonim ve limited şirketler açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Aynı Kanunun mükerrer 35. maddesine göre anonim ve limited şirketlerin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin, başka bir deyişle anonim şirket şeklinde kurulmuş belediye şirketlerinde yönetim kurulu üyelerinin, limited şirketlerde ise müdürlerin şahsi mal varlıklarından tahsil olunur.

2.7. Ortakların Yönetimde Bulunması

Anonim şirketlerde hiçbir ortağın yönetim kurulunda yer alması kanunen zorunlu değildir. Dolayısıyla, bu şirketlerde yönetim kurulunun tamamı, ortak olmayan üçüncü kişilerden oluşabilir. Ortaklar da diledikleri takdirde yönetimde yer alabilir. Limited şirketlerde ise durum farklıdır. Zira anonim şirketlerde olduğu gibi limited şirketlerde de dışarıdan üçüncü kişiler müdür olarak atanabilmekle birlikte, en azından bir ortağın, şirketin yönetim hakkına ve temsil yetkisine sahip bulunması ve bu bağlamda en az bir ortağın müdür olarak atanması şarttır (TTK md. 359, 623/1).

2.8. Pay Devri

Anonim şirketlerde paylar hamiline

⁶ 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 28.07.1953 tarihli ve 8469 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

veya nama yazılı olabilir. Hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesi suretiyle payı devralan taraftan Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılacak bildirimle hüküm ifade etmekte, nama yazılı paylar ise kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe herhangi bir sınırlandırmaya bağlı olmaksızın devredilebilmektedir. Dolayısıyla, anonim şirketlerde pay devri yaparken noterde devir sözleşmesi düzenlenmesi ve devir işleminin ticaret siciline tescil ettirilmesi gerekmektedir.

Limited şirketlerde ise esas sermaye payının devrinin yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noterce onanması şarttır. Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devrine genel kurulun onay vermesi zorunludur. Devir bu onayla geçerli olur. Ayrıca devir kararı, ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Görüldüğü üzere, limited şirketlerde pay devrinin yapılması, anonim şirketlere nazaran daha zordur.

Son olarak belirtelim ki, anonim şirketlerde payı temsil eden kıymetli evrak (nama veya hamiline yazılı) çıkarılabilirken, limited şirketlerde ortaklık payını temsil eden belge çıkarılsa ve bu nama yazılı olsa dahi kıymetli evrak niteliğinde değildir.

2.9. Pay Devrinde Vergilendirme

Anonim şirketlerde, iki yıldan fazla elde tutulan pay senetlerinin bu süre geçtikten sonra elden çıkarılmasından doğan kazanç, 193 sayılı Gelir Vergisi

Kanununun⁷ mükerrer 80/1-1 maddesi uyarınca gelir vergisine tabi değildir. Limited şirketlerde ise esas sermaye payı ne zaman devredilirse edilsin, süre sınırı gözetmeksizin elde edilen kazanç, değer artışı kazancı olarak gelir vergisine tabidir.

2.10. Avukat Bulundurma Zorunluluğu

1136 sayılı Avukatlık Kanununun⁸ 35. maddesine göre asgari sermaye miktarının (50.000 TL) beş katı (250.000 TL) veya daha fazla esas sermayesi bulunan anonim şirketler, sözleşmeli bir avukat bulundurmak zorundadır. Bu yükümlülüğe aykırı davranan anonim şirketlere Cumhuriyet savcısı tarafından sözleşmeli avukat tayin etmedikleri her ay için suç tarihinde yürürlükte bulunan asgari ücretin iki aylık brüt tutarı kadar idari para cezası verilir. Söz konusu düzenleme sadece anonim şirketlere özgü olup, limited şirketler hakkında uygulanmamaktadır. Bu halde, sermaye miktarı ne olursa olsun limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketleri de dâhil olmak üzere hiçbir limited şirket sözleşmeli avukat bulundurmak zorunda değildir.

2.11. Ticari Defterleri Tutma

TTK'ya göre anonim ve limited şirketler tacir sıfatını haizdir. Dolayısıyla, söz konusu şirketler TTK'da öngörülen ticari defterleri tutmakla yükümlüdür. Belediye şirketlerince tutulması gereken defterler ise yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, genel kurul

⁷ 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 06.01.1961 tarihli ve 10700 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁸ 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, 07.04.1969 tarihli ve 13168 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

toplantı ve müzakere defterleri ve yönetim kurulu karar defteridir. Ancak, limited şirketlerde müdür veya müdürler kurulunun şirket yönetimi ile ilgili olarak aldığı kararlar genel kurul toplantı ve müzakere defterine kaydedilebileceği gibi ayrı bir müdürler kurulu karar defteri de tutulabilir. Ayrı bir müdürler kurulu karar defteri tutulması halinde müdür veya müdürler kurulu kararları genel kurul toplantı ve müzakere defterine kaydedilemez.

2.12. Tahvil ve İntifa Senedi Çıkarma

Anonim şirketler, genel kurul kararıyla, her çeşidi ile tahvil, finansman bonusu, varlığa dayalı senet, iskonto esaslı üzerine düzenlenenler de dâhil diğer borçlanma senetleri, alma ve değiştirme hakkını haiz senetler ile her çeşit menkul kıymet çıkarabilir. Limited şirketlerde ise tahvil ve diğer senetler çıkarılamaz.

İntifa senedi çıkarma bakımından ise anonim ve limited şirketler arasında bir fark olmayıp, her iki şirket türünün de intifa senedi çıkarılması mümkündür.

2.13. Bağımsız Denetim

Bağımsız denetim açısından anonim ve limited şirketler bakımından bir farklılık bulunmamaktadır. TTK'nın 397/4. maddesine istinaden bağımsız denetime tabi olacak anonim şirketler Cumhurbaşkanınca (Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmeden önce Bakanlar Kurulunca) belirlenmektedir. Aynı Kanunun 635. maddesinde yapılan atfı dolayısıyla, bu hüküm limited şirketler hakkında da uygulanmaktadır. Anonim

ve limited şirketler ve dolayısıyla belediye şirketleri için bağımsız denetime tabi olma kriterleri, en son Bakanlar Kurulunun 2018/11597 sayılı Kararı ekindeki 'Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar'⁹ ile belirlenmiş olup, hali hazırda bir anonim veya limited şirketin bağımsız denetime tabi olup olmadığı bu Karara göre tespit olunmaktadır.

2.14. Şirketten Çıkma ve Çıkarılma

Anonim şirketlerde, pay sahiplerinin mahkeme veya genel kurul kararıyla şirketten çıkarılması söz konusu değildir. Sadece pay bedelini ifa borcunu yerine getirmeyen ortaklar için TTK'nın 480 ve devamı maddelerinde ıskat da dâhil bazı yaptırımlara yer verilmiştir.

Buna mukabil, limited şirketlerde şirket sözleşmesi, ortaklara şirketten çıkma hakkını tanıyabilir ve bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlayabilir. Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Diğer taraftan, şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir (TTK md. 638, 640).

2.15. Esas Sözleşme Değişikliği İçin Gereken Nisaplar

Anonim şirketlerde esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, TTK'da veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile

⁹ 2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı, 26.05.2018 tarihli ve 30432 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

alınır (TTK md. 421). Limited şirketlerde ise aksinin şirket sözleşmesinde öngörülmemesi ve TTK'da farklı bir düzenlemenin olmaması halinde şirket sözleşmesi, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir (TTK md. 589).

3. SONUÇ

Büyükşehir belediyeleri ile diğer il, ilçe ve belde belediyeleri, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliği haiz olmak üzere anonim ve limited şirket kurabilmekte veya kurulu bulunan şirketlere ortak olabilmektedir.

Belediyeler tarafından kurulabilen şirket türleri ise sermaye şirketi niteliğini haiz olan anonim ve limited şirketlerdir. Anonim ve limited şirketler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri kapsamında faaliyet göstermektedir. Söz konusu şirketler arasında birçok benzerlik bulunmasının yanında, özellikle ortak sayısı, şirketin amacı ve konusu, sermaye, halka açılma, şirket organları, ortakların sorumluluğu, ortakların yönetimde bulunması, pay devri, pay devrinde vergilendirme, avukat bulundurma zorunluluğu, ticari defterleri tutma, tahvil ve intifa senedi çıkarma, şirketten çıkma ve çıkarılma, esas sözleşme değişikliği için gerekli nisaplar gibi hususlarda iki şirket türü arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır.

Bu nokta belediyelerin şirket kurarken veya kurulu bir şirkete ortak olurken, anonim ve limited şirketlerin aralarındaki farklar ile anılan şirketlerin avantaj ve dezavantajlarını göz önünde bulundurarak değerlendirmede bulunmaları ve buna göre hareket etmeleri menfaatlerine olacaktır.

KAYNAKÇA

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (28.07.1953 tarihli ve 8469 sayılı R.G.).

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu (06.01.1961 tarihli ve 10700 sayılı R.G.).

1136 sayılı Avukatlık Kanunu (07.04.1969 tarihli ve 13168 sayılı R.G.).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (23.07.2004 tarihli ve 25531 sayılı R.G.).

5393 sayılı Belediye Kanunu (13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846).

Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (28.11.2012 tarihli ve 28481 sayılı R.G.).

2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı (26.05.2018 tarihli ve 30432 sayılı R.G.).

<https://ticaret.gov.tr>

Salih ÇALAL*

BELEDİYELERİN TOPLU TAŞIMA ARAÇLARI, SERVİS ARAÇLARI VE TAKSİ SAYILARINI BELİRLEME YETKİSİ

1. GİRİŞ

Kamu hizmeti, bir hükümet tarafından kamu kurumu aracılığı ile yetki alanlarında yaşayan kişilere doğrudan sağlanabilen (kamu sektörü aracılığıyla) veya hizmet sunumunun finansmanı ile sağlanan bir hizmettir. Kamu politikası halkın ilgisine ve motivasyonuna yapıldığında kamu hizmeti sağlayabilir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinin (f) bendi uyarınca toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletirmek belediyenin yetkileri ve imtiyazları arasında sayılmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'inci maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde; "Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletirmek, bü-

yükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek" büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasındadır.

Anılan yetki ve sorumluluklar gereğince, belediyelerce toplu taşıma ve servis araçları ile taksi sayılarının belirlenmesi konusuna yönelik açıklayıcı bilgiler bu yazımız kapsamında ele alınacaktır.

2. BELEDİYE MEVZUATI AÇISINDAN TOPLU TAŞIMA

Belediye mevzuatında toplu taşımayla ilgili hükümler bulunmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanununun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 14 üncü maddesinde; "a) ..., ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; ..., şehir içi trafik; ..." hükmü, "Beledi-

* Ticaret Bakanlığı Başmüfettişi

yenin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 15 inci maddesinde; “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır: ... f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletirmek. ... p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek. ... Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.” hükmü, 18 inci maddesinde ise; “... e) Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.” hükmü, “Uygulanmayacak hükümler” başlıklı 84 üncü maddesinde; “Bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev

ve hizmetlerle sınırlı olarak;...2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu,... bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır.” hükmü yer almaktadır.

3. DİĞER MEVZUAT AÇISINDAN BELEDİYELERDE TOPLU TAŞIMA

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 794 üncü maddesinde; “İntifa hakkı, taşınırlar, taşınmazlar, haklar veya bir malvarlığı üzerinde kurulabilir. ...” hükmü ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 12 nci maddesi

“... b) Görev ve yetkiler:

1. İl sınırları içinde mahallî ihtiyaç ve şartlara göre trafik düzeni ve güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak,

2. Trafiğin düzenli bir şekilde akımını sağlamak bakımından alt yapı hizmetleri ile ilgili tedbirleri almak, trafikle ilgili sorunları çözümlenmek, bütün ülkeyi ilgilendiren Trafik Güvenliği Yüksek Kurulunun müdahalesini gerektiren hususları İçişleri Bakanlığına iletmek.

3. Karayolu taşımacılığına ait mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere, trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergahlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek,

4. Gerçek ve tüzelkişiler ile resmi ve özel kurum ve kuruluşlara ait otopark olmaya müsait boş alan, arazi ve arsaları geçici

otopark yeri olarak ilan etmek ve bunların sahiplerine veya üçüncü kişilere işletilmesi için izin vermek,

5. Bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görevleri yapmak. ..." hükmünü amirdir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanununun "Kapsam" başlıklı 1 inci maddesinde; "Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür. ..." hükmü, "İlkeler" başlıklı 2 nci maddesinde; "Bu Kanunun yürütülmesinde, ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve ihalede açıklık ve rekabetin sağlanması esastır. ..." hükmü, "İhale işlem dosyasının düzenlenmesi" başlıklı 15 inci maddesinde; "İhale suretiyle yapılacak işler için bir işlem dosyası düzenlenir. Bu dosyada onay belgesi, varsa tahmin edilen bedele ilişkin hesap tutanağı, şartname ve ekleri, gerekli projeler, ilana ilişkin belge ve gazete nüshaları, sözleşme tasarısı ile saklanması yarar görülen diğer belgeler bulunur..." hükmü, "Uygun bedelin tespiti:" başlıklı 28 inci maddesinde "Arttırmalarda uygun bedel; tahmin edilen bedelden aşağı olmamak üzere teklif edilen bedellerin en yükseğidir. Eksiltmelerde uygun bedel; tahmin edilen bedeli geçmemek şartı ile, teklif edilen bedellerin tercihe layık görülür. Kapalı teklif usulüyle yapılan ihalelerde; bedel tahmini yapılmışsa uygun bedel, teklif edilen bedellerden tahmin edilen bedeli geçmemek şartıyla tercihe layık görülür; bedel tahmini yapılmamışsa uygun

bedel, teklif edilen bedellerin tercihe layık görülür. Tercih gerekçeleri kararlarda belirtilir. Ancak, bedel tahmini yapılmamış kapalı teklif usulü ihalelerde, ihalenin geçerli sayılması bizzat ilgili bakanın onayına bağlıdır. ..." hükmü, "İhalelerde kapalı teklif usulünün esas olduğu" başlıklı 36 ncı maddesinde; "Bu Kanunun 1 inci maddesinde yazılı işlere ilişkin ihalelerde, tekliflerin gizli olarak verilmesini sağlayan kapalı teklif usulü esastır. Ancak, 44 üncü maddede gösterilen işler belli istekliler arasında kapalı teklif usulüyle, 45 inci maddede gösterilen işler açık teklif usulüyle, 51 inci maddede sayılan işler pazarlık, 52 nci maddede gösterilen işler de yarışma usulüyle yaptırılabilir." hükmü, 45 inci maddesinde; "Bu Kanunun 1 inci maddesinde yazılı işlerden, tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile tespit edilecek tutarı geçmeyen ihaleler açık teklif usulüyle yapılabilir." hükmü, "Sözleşme yapılmasında müteahhit veya müşterinin görev ve sorumluluğu:" başlıklı 57 nci maddesinde; "Sözleşme yapılması gerekli olan hallerde müteahhit veya müşteri 31 inci maddeye göre onaylanan ihale kararının veya Hazine ve Maliye Bakanlığının vizesi gereken hallerde bu vizenin yapıldığının bildirilmesini izleyen günden itibaren 15 gün içinde geçici teminatı kesin teminata çevirerek noterlikçe tescil edilmiş sözleşmeyi, idareye vermek zorundadır. Satışlara ilişkin ihalelerde müşterinin aynı süre içinde ihale bedelini ve müşteriye ait bulunan vergi, resim ve harçları yatırmaması, diğer giderleri ödemesi gerekir. Bu zorunluluklara uyulmadığı takdirde, protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın ihale bozulur ve

varsa geçici teminat gelir kaydedilir.” hükmü, “Kiralarda sözleşme süresi” başlıklı 64 üncü maddesinde; “*Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin ve enerji üretimi tesisleri ile iletim ve dağıtım tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin ve doğal gaz iletim, dağıtım ve depolama tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin on yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi mümkündür. Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, önceden Hazine ve Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerde bu izin, idarelerin bağlı buldukları bakanlıktan alınır. Özel İdare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır. Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir.*” hükümleri yer almaktadır. Araçların Satış, Devir ve Tescil Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik’in 34 üncü maddesinde; “... (4) Gerekli görülen yerlerde, ticari amaçla çalışan araçlara UKOME veya trafik komisyonlarından karar almak şartıyla belirlenecek harf gruplarından plaka verilebilir. Bu şekilde belirlenen harf ve rakam grupları Türkiye Noterler Birliğine bildirilir.” hükmü bulunmaktadır.

Öte yandan; **86/10553 sayılı Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Kararın 2 nci maddesinde**; “*Bu Karar, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 12 nci maddesi hükümlerine göre, İl Trafik Komisyonlarınınca plaka tahdidi kararı alınan illerde uygulanır.*” hükmü ile mezkûr Kararın kapsamı belirlenmiş, “Ticari Plaka Veri-

lecekler” başlıklı 3 üncü maddesinin “*Ticari plaka verilebilmesi için; 1) Taksi, dolmuş ve minibüslerde; şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde ise şoförler odasına üye olmak, 2) Umum servis araçlarında; şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçtiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde şoförler odasına üye olmak veya ticaret odalarına kayıtlı taşımacı şirketlerce şehir içinde taşımacılık yapmak, şartı aranır. Taksi, dolmuş ve minibüs sahipleri, bu plakaları bu maddenin (1) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere, umum servis aracı sahipleri, bu maddenin (2) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere ve taşımacı şirketlere satabilirler.*” hükümleri kapsamında taksilere verilecek ticari plakaların verilmiş esas ve usulleri düzenlenmiştir.

Mezkûr Kararın “Ticari Plaka Sayısının Tespiti” başlıklı 4 üncü maddesinde; “*Nüfus artışı ve şehrin ulaşım planı dikkate alınmak suretiyle o il ve ilçenin toplu taşıma ihtiyacı, trafik komisyonu tarafından düzenlenecek bir raporla İçişleri Bakanlığı’na bildirilir. Halen plaka tahdidi uygulanan illerde, taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçları için tespit edilen ticari plaka sayısının arttırılması, iade edilenler ile henüz tahsis edilmemiş olanlar dahil, bunların trafik komisyonlarınınca dağıtılması, İçişleri Bakanı’nın onayına tabidir. Bu Kanunu’n yürürlük tarihinden önce tespit edilip, henüz tahsisi yapılmamış plakalar ile herhangi bir sebeple iade edilen plakaların dağıtımında 5. madde*

hükümleri uygulanır.” hükmü, “Ticari Plakaların Verilme Usul ve Esasları” başlıklı 5 inci maddesinde; “Ticari plaka, kapalı teklif usulü ile aşağıdaki şartlar dikkate alınarak, trafik komisyonunun tespit edeceği esaslara göre verilir. a) İlin ihtiyacı dikkate alınarak dağıtılacak ticari plaka sayısı trafik komisyonunca tespit edilecek ticari plakanın serbest piyasadaki tahmini bedelinin % 80’ine tekabül eden muhammen bedeli, müracaat şekli, süresi, ihale zamanı ve diğer hususlar mahalli vasıta ve/veya en az iki gazete ile kamuoyuna duyurulur. b) Tespit edilen ticari plakalar ikişer aylık dönemlerde bir yılda altı defa verilebilir. c) Kapalı teklif zarfları trafik komisyonları huzurunda açılır ve en yüksek bedeli teklif edenlerden başlamak üzere o dönem için tespit edilen miktarda ticari plaka verilir. Eşit ücret teklif edenler arasında trafik komisyonu huzurunda kura çekilir. d) Müracaat edenlerden, trafik komisyonunun tespit edeceği muhammen bedelin 1/5’i teminat olarak peşin alınır. Plaka bedelinin kalan kısmı ödenmedikçe plaka almaya hak kazananlara ticari plaka verilmeyiz, kazanamayanların teminatları iade edilir.” hükmü yer almaktadır.

Ayrıca İçişleri Bakanlığının 2005/110 sayılı Genelgesinde; “13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 12 nci maddesi kapsamında il ve ilçelerde oluşturulan trafik komisyonlarına, - İl sınırları içinde mahalli ihtiyaç ve şartlara göre trafik düzeni ve güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak, - Karayolu taşımacılığına ait mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere, trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde

ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergahlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek. hususlarında görev verilmiştir. Aynı maddeye göre, il ve ilçe trafik komisyonu kararlarının bütün resmi ve özel kuruluşlarca uygulanması gerekmektedir. Ancak, belediye sınırları içinde toplu taşıma yetkisi, 5393 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile belediyelere verilmiştir. Ayrıca maddenin (p) bendi ile belediye sınırları içinde olmak kaydıyla “Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksî sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.” görevi belediyelere verilmiştir.

Diğer taraftan, 5393 sayılı Belediye Kanununda düzenlenen hususlarda 2918 sayılı Kanun hükümleri de uygulanmayacaktır. Belediye sınırları içinde trafik akışının belirlenmesi hususunda, tek veya çift yön uygulaması ile yolun trafiğe kapatılması konusunda büyükşehirlerde ulaşım koordinasyon kurulları yetkili olup, diğer belediyelerde bu tür uygulamaların ilgili il ve ilçe trafik komisyonu kararıyla yapılması gerekmektedir. Belediye sınırları dışındaki trafik düzeni konusunda ise ilçe ve il trafik komisyonları yetkili bulunmaktadır.

Bu hükümler çerçevesinde, belediyelerce verilecek olan tahditli ticari plakalarla ilgili olarak bu konudaki usul ve esasları belirleyen 86/10553 sayılı “Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Karar”ın 5393 sayılı Kanuna aykırı hükümlerinin uygulanmasına da imkan kalmamıştır.” ifadelerine yer verilmiştir.

Diğer taraftan, Danıştay 13. Dairesinin E. No: 2015/985, K. No: 2015/3164 numaralı kararıyla, “Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştay’ın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıla sınırlı olduğu ve her iki durumunda Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir... Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki

bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği ...” hükmü yer almaktadır.

Danıştay 8. Dairesinin 19/11/2007 tarihli ve E. No: 2007/4194, K. No: 2007/6111 sayılı kararında görülen temyiz davasında Bursa 2. İdare Mahkemesinin 27.3.2007 gün ve E:2006/1401, K:2007/542 sayılı kararındaki “... 5393 sayılı Yasanın 15/f ve 84. maddeleri ile 2918 sayılı Yasanın 12. maddesinden söz edilerek, 5393 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle 2918 sayılı Kanunun Belediye Kanunu ile çelişmeyen hükümlerinin uygulanması gerektiği açık olduğundan, 2918 sayılı Kanun uyarınca alınan 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının da 5393 sayılı Kanun ile çelişmeyen hükümlerinin uygulanması gerektiği, ...” şeklindeki hükmünü usul ve yasaya uygun bulmuştur.

Danıştay 8. Dairesinin 17.09.2020 tarihli ve E. No: 2016/14732, K. No: 2020/3653 sayılı kararındaki “... belediyenin yetki ve imtiyazları arasında yer alan toplu taşıma araçları ve ticari taksilerin sayılarını, zaman ve güzergahlarını belirleme yetkisinin Belediye Meclisi’ne ait olduğu anlaşılmış olup, ticari taksi nitelikli araçların çalışma izinleri, sayı ve güzergahlarının belirlenmesi ve buna yönelik

olarak yapılan başvuruların değerlendirilmesi ile gerekli işlemlerin yapılmasına ilişkin yetkinin yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca belediye meclisine ait olduğu ...” şeklindeki hükmü ile belediye meclisinin ulaşım ve toplu taşımadaki yetki ve imtiyazları yorumlanmıştır.

Öte yandan, Sayıştay’ın 2015 yılında muhtelif mahalli idarelerde yaptığı denetimler sonucu yayımladığı denetim raporlarında; “*Toplu taşıma hatları ihalesi şartnamesinde belirli bir süre öngörülmesi*” ile ilgili bulgusunda özetle, “... toplu taşıma hakkı belediyeye aittir. Bu hakkın ihale yoluyla rekabete uygun, saydam bir şekilde süresinin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekir. ... Hatlar, ihale ile verilmesine rağmen süre belirtilmemiştir. Halbuki Kanunlarla ihale süreleri; kiralama yöntemi için en fazla 10 yıl, imtiyaz yöntemi için en fazla 49 yıl, ruhsat vermede ise muhammen bedelin belirlenerek imtiyaz ve tekel oluşturmayacak şekilde belirli bir süre olarak belirlenmiştir... Her üç yöntem bakımından da bu hizmetin üçüncü kişilere gördürülmesinde mutlak olarak belirli bir sürenin öngörülmüş olması zorunludur. Kanunda öngörülen sürelerden daha uzun bir sürenin öngörülmesi ya da hiçbir şekilde süre öngörülmemesinin hukuka aykırı olacağı şüphesizdir...” hükmü yer almaktadır.

Ayrıca, belediye taşınmazlarının;

2886 sayılı Kanun uyarınca kira süresi 10 yılı, belediye haklarının, 5393 sayılı Kanun uyarınca irtifak süresi 30 yılı geçmemekte diğer bir deyişle belediye meclisi bu süreleri aşacak şekilde bir karar alamamaktadır. Bu bakımdan, toplu ta-

şıma hizmetlerinde imtiyaz usulü dışında Kanun ile bu süreleri aşacak bir süre belirleme noktasında belediyeye özel bir yetki verilmemiştir. Belirtmek gerekir ki belediyeler toplu taşıma hizmeti ile ilgili görevli ve yetkili olduğu kadar bu hizmet kendilerine mahalli müşterek ihtiyaçlar bağlamında bir sorumluluk olarak da tevdi edilmiştir.

Sonuçta, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesi 2886 sayılı Kanun hükümlerine göre ihale **yapılarak 49 yılı aşmayacak şekilde imtiyaz, 10 yılı aşmayacak şekilde hat kirası** veya her halde imtiyaz veya tekele sebep olmayacak ve **30 yılı geçmeyecek şekilde ruhsat verme yöntemlerinden** birisi tercih edilerek yürütülebilecektir.

Yine her 3 yöntemde de toplam süre göz önünde bulundurularak muhammen (tahmin edilen) bedelin 2886 sayılı Kanun kapsamında belirlenerek ve bu Kanunda gösterilen ihale yöntemlerinden somut olaya uygun olanlarından birisi seçilerek ihale edilmesi ve ihale sonucu idarece tespit edilecek uygun bedel uyarınca belirlenen ihale bedelinin 2886 sayılı Kanununun 57 nci maddesinde gösterilen sürelerde tahsil edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, imtiyazda toplu taşıma hakkının belediye sınırları içinde tamamen bir (gerçek veya tüzel) kişiye 49 yıla kadar devredildiği, ruhsat vermede ise kiralamadan farklı bir usul olarak belirli bir hat veya güzergâhın kiralanması şeklinde olmadan ruhsat verilen kişilerin 30 yıla kadar belediye sınırlarında belediyenin belirlediği güzergâhlarda taşımacılık ya-

pabileceği de göz önünde bulundurularak toplu taşıma hizmetlerinin kamu yararına en uygun yöntemle gördürülmesi esas olacaktır.

4. SONUÇ

Belediyelerin toplu taşıma araçları, servis araçları ve taksi sayılarını belirleme yetki ve imtiyazı da bulunmaktadır. Özellikle kendi nam ve hesabına ticari olarak taşımacılık yapan taksi, dolmuş, minibüs ve servis vb. işletmeler belediyelerin belirlediği sayılarda, belediyelerce belirlenen durak ve park yerlerinde, belediyelerin uygun gördüğü zaman, ücret ve tarifeler ile güzergâhlarında aldıkları çalışma izinleri ile ticari taşımacılık yapmaktadır. Bu bakımdan, belediye ve mücavir alan sınırları içinde faaliyet gösterecek ticari taksi, dolmuş, minibüs ve servis vb. işletmelerinde bu araçların plakalarının verilmesine ilişkin usul ve esaslar

noktasında Kanun'da açıkça yetki verilmeyen ve bu belgelerin verileceği kişilerin tespitine ilişkin usul ve esasları kapsayan hususlarda belediyelerce 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 3 üncü maddesi hükümlerine aykırı olmayacak işlemler tesis edilmesi gerekmektedir. Sair hususlarda ve il trafik komisyonunca harf grubu ve sayısı belirlenen plakaların tahdit edilerek ticari olarak taşımacılık yapacak kişilere tahsis edilmesi hususunda 5393 sayılı Kanun ile 2886 sayılı Kanunun ilgili cari hükümlerinin esas alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
(08.12.2001 - 24607)

5393 sayılı Belediye Kanunu
(13.07.2005 - 25874)

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu
(10.09.1983 - 18161)

Erdem AZMAN*

ÜCRETLİ ÇALIŞANLARA TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ İLE GEÇMİŞE DÖNÜK OLARAK ÖDENEN ÜCRET FARKLARI VB. ÖDEMELERİN SGK VE VERGİ DAİRESİNE BİLDİRİMİ

1. GİRİŞ

İşveren/İşveren vekili ile işçi sendikası arasında imzalanan toplu iş sözleşmeleri (TİS) genellikle pazarlık sürecinin uzun sürmesi nedeniyle önceki dönem TİS'in hemen ardından imzalanamaz. Açıklanan sebeple imzalanan yeni TİS çoğu zaman geçmişe dönük ücret, tediye vb. işçiye yapılan ödemeleri içermektedir. Bu kapsamda geçmişe dönük ücret vb. ödemeleri içeren TİS hükümlerinin iki farklı Kurum (Sosyal Güvenlik Kurumu ve Gelir İdaresi Başkanlığı) yönünden bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. 01.08.2020 tarihi itibarıyla (2020/Temmuz dönemi) her iki Kurum için tek bir bildirim olan Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi veriliyor olsa da makalemize konu olan bu durumda her iki Kuruma da iki farklı mantıkla hazırlanmış iki bildirim yapılması gerekmektedir. Açıklanan nedenle yazımızın konusu, Sosyal Güvenlik Kurumu ve Vergi Dairesine anılan ödemelerin hangi dönemlerde nasıl bildirileceği hususudur.

* Silivri Belediyesi, Belediye Müfettişi

2. TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ İLE GEÇMİŞE DÖNÜK OLARAK ÖDENEN ÜCRET FARKLARI VB. ÖDEMELERİN VERGİLENDİRİLMESİ

166 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği¹ ile *Toplu İş Sözleşmeleri ile Eskiye Yönelik Olarak Ödenen Ücret Farklarının Vergilendirilmesi* konusu düzenlenmiş, Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 01.04.2010 tarihli Özelgesi² ile de anılan mevzuat hükmüne atıfta bulunarak *işçilere sonradan ödenecek ücret farklarının vergilendirilmesi* konusuna açıklama getirilmiştir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 61 inci maddesinde, “*Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.*

Ücretin, ödenek, tazminat, kasa tazmi-

1 10 Mart 1991 tarih ve 20810 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 166 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği

2 Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 01.04.2010 tarih ve B.07.1.GİB.4.06.16.01-2010-GVK-94-30-248 sayılı Özelgesi

natı (mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez.” hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasında, “Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dâhil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar.” hükmü yer almaktadır. Aynı fıkranın (1) nolu bendinde, “Hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61 inci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç), 103 ve 104 üncü maddelere göre” vergi tevkifatı yapılacağı hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanununun 96 ncı maddesinde, “Vergi tevkifatı, 94 üncü madde kapsamına giren nakden veya hesaben yapılan ödemelere uygulanır. Bu maddede geçen hesaben ödeme deyimi, vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihkak sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri ifade eder.” hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanununun 98 inci maddesinde de, “94 üncü madde gereğince vergi tevkifatı yapmaya mecbur olanlar bir ay içinde yaptıkları ödemeler veya tahakkuk ettirdikleri karlar ve iratlar ile bunlardan tevkif ettikleri vergileri ertesi ayın yirmüçüncü günü akşamına kadar, ödeme veya tahakkukun yapıldığı yerin bağlı olduğu vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.” hükmü yer almaktadır.

Ayrıca aynı Kanununun 98/A maddesinin birinci fıkrasında, “Muhtasar ve prim hizmet beyannamesi, vergi kanunlarına göre verilmesi gereken muhtasar beyanname ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesinin birleştirilerek, kesilen vergilerin matrahlarıyla birlikte sigortalının sigorta primleri ve kazançları toplamı ile prim ödeme gün sayılarının bildirilmesine mahsustur.” hükmü yer almakta, dördüncü fıkrasında ise “Bu Kanunda ve diğer kanunlarda, muhtasar beyanname ile aylık prim ve hizmet belgesine yapılmış olan atıflar, bu iki belgenin tek bir beyanname olarak birleştirildiği durumlarda, muhtasar ve prim hizmet beyannamesine yapılmış sayılır.” hükmü yer almaktadır.

166 Seri No’lu Gelir Vergisi Genel Tebliği’nin Toplu İş Sözleşmeleri ile Eskiye Yönelik Olarak Ödenen Ücret Farklarının Vergilendirilmesi başlığında, “193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 61 inci maddesinde ücretin tanımı yapılmış, 94 üncü maddesinde ise yaptıkları ödemelerden vergi tevkifatı yapmak zorunda olan vergi sorumluları belirtilmiştir... Kanu-

nun 96 ncı maddesinde ise, tevkifatının nakden veya hesaben yapılan ödemelere uygulanacağı, hesaben ödeme deyiminin de vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihkak sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri ifade edeceği belirtilmiştir.” İfadeleri bulunmakta, “Buna göre, toplu iş sözleşmelerinin uzaması ve sözleşmenin sonraki takvim yılında imzalanması veya sözleşme aynı yılda imzalanmakla beraber sözleşmeden doğan farkların müteakip takvim yılında tahakkuk ettirilerek ödenmesi halinde, toplu sözleşmeden doğan farklar, tahakkuk ve ödemesinin yapıldığı yılın ücreti olarak kabul edilmek suretiyle vergilendirilecektir.” hükmü yer almaktadır.

Anılan Genel Tebliğde, “25 işçi çalıştırılan (A) Anonim Şirketi 1 Ekim 1990 tarihinde (B) Sendikası ile toplu sözleşme görüşmelerine başlamış ve sözleşme 10 Ocak 1991 tarihinde brüt %50 artışla imzalanmıştır.

Şirket, toplu sözleşmeden doğan ücret farklarını 20 Ocak 1991 tarihinde tahakkuk ettirerek ödemiştir. 1990 yılının Ekim, Kasım ve Aralık aylarına ait ücret farkı ödemesi tahakkuk ve ödemenin yapıldığı 1991 yılına ait ücret olarak vergilendirilecektir.” şeklinde Örnek yer almaktadır.

Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 01.04.2010 tarihli Özeldesinde, “14.07.2009 tarihinde emekli olarak işyerinizden ayrılan işçilere ödenecek olan sözleşmeden doğan ücret farkları, hangi dönemle ilgili olduğuna bakılmaksızın, tahakkuk ve ödemenin yapıldığı dönemin ücreti olarak kabul edileceğinden, Şu-

bat/2010 döneminde ödenen ücret farklarının bu dönemin ücreti olarak dikkate alınması ve Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin 2010 yılı için tespit edilen vergi tarifesindeki matrah ve oranlar esas alınarak, 94 üncü maddeye göre tevkifata tabi tutulması gerekmektedir.” denilmektedir.

3. TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ İLE GEÇMİŞE DÖNÜK OLARAK ÖDENEN ÜCRET FARKLARI VB. ÖDEMELERİN SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNA BİLDİRİLMESİ

Sosyal Güvenlik Kurumu, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği³ ve 2020/20 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Genelgesi⁴ ile yazımıza konu durumu düzenlenmiştir.

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin Sigorta primlerinin ödenme süresi ve erken ödeme başlıklı 108 inci maddesinin beşinci fıkrasının a) bendinde, “18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa göre toplu iş sözleşmesi akdedilen işyerlerinde;

1) Toplu iş sözleşmesi nedeniyle geriye yönelik ödenmesine karar verilen ücret farklarına ilişkin sigorta priminin toplu iş sözleşmesinin imzalandığı tarihi,

2) Yüksek Hakem Kurulu kararı nedeniyle geriye yönelik ödenmesine karar verilen ücret farklarına ilişkin sigorta priminin ise işverenin, toplu iş sözleşmesinin dolayısıyla Yüksek Hakem Kurulu kararı-

3 12 Mayıs 2010 tarih ve 27579 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği

4 Sosyal Güvenlik Kurumunca çıkarılmış 18 Haziran 2010 tarihli 2020/20 sayılı İşveren İşlemleri Genelgesi

nın tarafı olan sendikaya üye olması halinde, Yüksek Hakem Kurulu kararının taraf sendikaya tebliğ edildiği tarihi, işverenin herhangi bir sendikaya üye olmamakla birlikte, toplu iş sözleşmesinin dolayısıyla Yüksek Hakem Kurulu kararının tarafı olması halinde, Yüksek Hakem Kurulu kararının işverene tebliğ edildiği tarihi,

3) İşveren ile işyeri sigortalıları arasında akdedilen ve uygulanan iş sözleşmesinin mahkemelerce anılan Kanuna aykırı bulunarak toplu iş sözleşmesi hükümlerinin uygulanması nedeniyle geriye yönelik ödenmesine karar verilen ücret farklarına ilişkin sigorta priminin mahkeme kararının işverene tebliğ edildiği tarihi,

izleyen ay/dönemin sonuna kadar Kuruma ödenmesi halinde yasal süresi içinde ödenmiş kabul edilir.” hükmü yer almaktadır.

2020/20 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Genelgesinin Aylık prim ve hizmet belgelerinin Kuruma verilmesi başlıklı maddesinde de, “Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanları çalıştıranlar yönünden, bu maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen sürelerde verilmemiş olmakla beraber;

a) 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa göre toplu iş sözleşmesi akdedilen işyerlerinde;

1) Toplu iş sözleşmesi nedeniyle geriye yönelik ödenmesine karar verilen ücret farklarına ilişkin düzenlenmesi gereken ek aylık prim ve hizmet belgelerinin, toplu iş sözleşmesinin imzalandığı tarihi,

2) Yüksek Hakem Kurulu kararı nedeniyle geriye yönelik ödenmesine karar verilen ücret farklarına ilişkin düzenlenmesi gereken ek aylık prim ve hizmet belgelerinin ise işverenin, toplu iş sözleşmesinin dolayısıyla Yüksek Hakem Kurulu kararının tarafı olan sendikaya üye olması halinde, Yüksek Hakem Kurulu kararının taraf sendikaya tebliğ edildiği tarihi, işverenin herhangi bir sendikaya üye olmamakla birlikte, toplu iş sözleşmesinin dolayısıyla Yüksek Hakem Kurulu kararının tarafı olması halinde, Yüksek Hakem Kurulu kararının işverene tebliğ edildiği tarihi,

3) İşveren ile işyeri sigortalıları arasında akdedilen ve uygulanan iş sözleşmesinin mahkemelerce anılan Kanuna aykırı bulunması ve toplu iş sözleşmesi hükümlerinin uygulanmasına karar verilmesi nedeniyle geriye yönelik ödenmesi gereken ücret farklarına ilişkin düzenlenmesi gereken ek aylık prim ve hizmet belgelerinin, mahkeme kararının işverene tebliğ edildiği tarihi,

takip eden ayın 23’üne kadar, Kuruma, e-sigorta kanalıyla gönderilmesi veya kağıt ortamında verilmesi halinde yasal süresi içinde verilmiş kabul edilir.” hükmü yer almaktadır.

4. VERGİ BEYANNAMELERİNİN VERİLME SÜRELERİ

29 Mart 2019 tarih ve 2019/5 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirküleri ile Vergi beyannamelerinin verilme süreleri uzatılmıştır. Anılan sirkülerde, “Vergi Usul Kanununun mükerrer 28 inci maddesindeki yetkiye dayanılarak; 1 Nisan 2019 tarihinden itibaren verilmesi gereken bazı vergi beyannamelerinin verilme süreleri-

nin yeni bir belirleme yapılmaya kadar uzatılması bu sirkülerin konusunu oluşturmaktadır.” İfadeleri yer almakta ayrıca, “Buna göre 1 Nisan 2019 tarihinden itibaren verilmesi gereken Muhtasar (Gelir Vergisi Kanununun geçici 67 nci maddesi, Kurumlar Vergisi Kanununun 15 ve 30 uncu maddesi kapsamında verilenler ile Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannameleri dâhil), Damga Vergisi, Katma Değer Vergisi, Kurumlar Vergisi, Yıllık Gelir Vergisi ve Geçici Vergi Beyannamelerinin verilme süreleri tek seferde ödenen vergilerde ödeme süresinin, taksitle ödenen vergilerde ise ilk taksit ödeme süresinin son günü bitimine kadar uzatılmıştır.” hükmü yer almaktadır.

Açıklanan neden ile Muhtasar ve prim hizmet beyannamesinin verilme süresi ayın 23 ü değil 26 sıdır.

5. SONUÇ

İşveren/işveren vekili ile işçi sendikası arasında imzalanan TİS'in imza tarihini takip eden ayın 26 sına kadar anılan TİS'te bulunan geçmişe dönük olarak ödenen ücret farklarına ilişkin ek bildirimlerin e-sigorta kanalıyla SGK ya bildirilmesi ve TİS'i de bağlı bulunduğu

Sosyal Güvenlik Merkezine ibraz etmesi durumunda SGK nezdinde herhangi bir idari para cezası ile karşılaşmayacaktır.

Ayrıca TİS'e istinaden geçmişe dönük olarak tahakkuk eden ve ödenen ücret farklarının, ödeme tarihini takip eden ayın 26 sına kadar Muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile bağlı bulunduğu vergi dairesine bildirilmesi gerekmektedir. İşveren bildirimini bu şekilde yapıp geçmişteki ilgili ayların beyannamelerine ilişkin düzeltme vermeye kalkması durumunda sistem tarafından ceza kesilmiş olacaktır. Ceza yememek için bu ayrıntıya dikkat etmek gerekmektedir.

Her iki Kurum mevzuatı da TİS ile geçmişe dönük olarak ödenen ücret farklarının nasıl bildirileceğini açıklamış olmak ile birlikte Muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile tek bildirimle her iki Kuruma bildirim yapılamayacağı aşikardır. Burada dikkat edilmesi gereken konu SGK ya yapılacak olan bildirimlerin e-sigorta vasıtasıyla ilgili aylara ilişkin verilecek olan ek bildirimler iken vergi dairesi için ücret ödemesi hangi aya ait olursa olsun tahakkuk edip ödendiği aya ilişkin olarak bildirileceği hususudur.

Oktay ÇAMDELEN*

DEVLET MEMURUNUN SİYASİ PARTİ ÜYELİĞİNE İLİŞKİN ÖNEMLİ KARAR

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller" başlıklı 125 inci maddesinin "Devlet Memurluğundan Çıkarma" başlıklı bölümünün (c) bendinde "**siyasi partiye girmek**" fiili sayılmış olup, devlet memurunun siyasi partiye girmesinin müeyyidesi olarak devlet memurluğundan çıkarma cezası öngörülmüştür.

Bununla birlikte, adı geçen Kanun'un "Tarafsızlık ve devlete bağlılık" başlıklı 7 nci maddesinde de "Devlet memurları siyasi partiye üye olamazlar, herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirken dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep gibi ayırım yapamazlar; hiçbir şekilde siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda ve eylemde bulunamazlar ve bu eylemlere katılamazlar..." denilerek, devlet memurlarının ödev ve sorumlulukları arasında siyasi partiye üye ola-

mayacağı açıkça belirtilmiştir. Keza, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 11 inci maddesinde de, kamu kurum ve kuruluşların memur statüsündeki görevlileri ve yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlilerinin siyasi partilere üye olamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Devlet Memurları Kanunu'nun memuriyete girişe ilişkin genel ve özel şartların sayıldığı 48 inci maddesinde "siyasi parti üyesi olmamak" hükmüne yer verilmiş ve madde metninde "Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A) Genel şartlar:

1. Türk Vatandaşı olmak,
2. Bu Kanununun 40 nci maddesindeki yaş şartlarını taşımak,
3. Bu Kanununun 41 nci maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak,
4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

* Başmüfettiş, D.M.O. Genel Müdürlüğü

5. Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) (1) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmak.

6. Askerlik durumu itibariyle;

a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,

b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7. 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak.

B) Özel şartlar:

1. Hizmet göreceği sınıf için 36 ve 41 nci maddelerde belirtilen öğretim ve eğitim kurumlarının birinden diploma almış olmak,

2. Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak” denilmiştir. Her ne kadar memuriyete giriş koşulları arasında yer almasa da, memuriyete girişten itibaren memurun “siyasi partiye girmek” fiilini gerçekleştirmesi halinde devlet memurluğundan çıkarma

cezası ile karşı karşıya kalacağından, memuriyete girerken de siyasi partiye üyesi olmaması gerektiği anlaşılmaktadır.

Devlet memurunun siyasi parti üyeliğine ilişkin Anayasa Mahkemesi tarafından yakın zamanda bir karar vermiş olup, doğrudan devlet memurluğundan çıkarma cezası verilip verilmeyeceğine hususunda oldukça önemli değerlendirme yapılmıştır.

2. KONUYA İLİŞKİN KARARLAR

Danıştay'ın 12.10.2010 tarihli Kararı'nda¹, “... Dosyanın incelenmesinden; ... mühendis olarak görev yapan davacının, hakkında açılan disiplin soruşturması sonucu Devlet memuriyeti görevini sürdürmekte olduğu dönem içerisinde, 18 Mart 1994-18 Nisan 1999 tarihleri ile 18 Nisan 1999-18 Nisan 2004 tarihleri arasında, belediye meclisi üyeliğine bir siyasi partiye bağlı seçilerek göreve başladığı ve bu görevini sürdürürken bağlı bulunduğu siyasi partiden 15.3.2002 tarihinden istifa ederek kalan sürede bağımsız olarak bu görevini sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

Olayda, 27.7.2005 günlü ve 2005/173 sayılı işlemle Devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılan davacının, Devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmasını gerektiren siyasi partiye girme eyleminin en son işlendiği tarih olarak davacının bu partiden istifa ettiği 15.3.2002 tarihinin kabul edilmesi gerekeceği açık olup, davacının bağımsız olarak sürdürdüğü belediye meclisi üyeliği görevinin sona erdiği tarih olan 2004 yılı Mart ayına sonuna kadar bu eylemin

1 DANIŞTAY 12.Daire Esas: 2009/ 6216, Karar: 2010 / 4901 Karar Tarihi: 12.10.2010

işlendiği yolundaki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmadığından, yukarıda hükmüne yer verilen 657 sayılı Kanunun 127 nci maddesinde öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresi geçirildikten sonra tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Bu nedenle işin esasına girilerek verilen davayı reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir...” denilerek, memurun siyasi parti üyeliğinden ayrıldığı tarihten itibaren iki yıllık zamanaşımı süresi içerisinde devlet memurluğundan çıkarma cezasının verilemeyeceğine karar verilmiştir. Söz konusu Karar hükmünün mefhumu muhalifinden, zamanaşımı süresine uyulmak suretiyle siyasi parti üyeliğinden dolayı devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmesinde mevzuat hükümleri açısından bir sorun teşkil etmeyeceği anlaşılmaktadır.

En son Anayasa Mahkemesi tarafından devlet memurlarının siyasi parti üyeliğine ilişkin oldukça önemli bir Karar verilmiş olup, 10.02.2022 tarihli Kararda²;

-gerek 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin lafzı gerek derece mahkemelelerinin uygulamasına bakıldığında devlet memurluğu ile siyasi parti üyeliğinin bir arada bulunmasının kabul edilmediği, düzenlemeye göre ilgili makamlar ve bu makamların kararlarını inceleyen derece mahkemeleri yalnızca kişilerin bir siyasi parti üyeliği olup olmadığı hususuna bakarak, Kanun'un 125. maddesinde yer alan siyasi partiye girme şartının gerçekleşmesi ile devlet memuriyeti sona

² Başvuru No: 2017/27822 (Bkz.18.03.2022 tarih ve 31782 sayılı Resmi Gazete)

erdiği ve bireyler ağır maddi ve manevi bir sonuç ile karşı karşıya kaldığı dikkate alındığında, düzenlemenin örgütlenme özgürlüğüne yönelik oldukça ağır bir müdahale niteliği taşıdığı, somut olayda başvuru, siyasi parti üyesi olduğu sırada devlet memuru (2001 yılında bir siyasi partiye üye olmuş ve partide çeşitli görevlerde bulunmuştur. Bu arada parti üyeliği devam ederken başvurusunun devamsızlık nedeniyle memuriyetten çıkarılma işlemi 2008 yılında derece mahkemelerince iptal edilmiş ve başvuru 2008 yılında tekrar öğretmenlik görevine dönmüştür) olmadığı, ancak siyasi parti üyeliği devam ederken devlet memuru sıfatını kazandığı, başvurusunun barışçıl olmayan eylem ve söylemlerde bulunduğu, anayasal düzene karşı bir duruş sergilediğine, demokratik toplum düzenine aykırı hareket ettiğine dair hiçbir iddiada bulunmadığı, salt başvurusunun siyasi parti üyesi olduğu tespit edilerek hakkında memuriyetten çıkarma cezasının verildiği ve başvurucuya siyasi parti üyeliğini sonlandırması hususunda iradi herhangi bir seçenek sunulmadığı,

-bir devlet memurunun siyasi parti üyeliğinden istifa etmesi için başvurucuya belli bir süre tanınması, siyasi parti üyeliği ile memuriyetten birini tercih etmesi için imkân sağlanması veya memuriyetin askıya alınması gibi daha hafif tedbirlerin alınabileceği, yalnızca bir siyasi partiye üye olması nedeniyle doğrudan memurluktan ihraç edilmesinin son çare prensibine uymayan en ağır müdahale olduğu, idarelerin ve mahkemelerin söz konusu anayasal hükümleri özgürlükler lehine yorumlamalarının mümkün olduğu

değerlendirilerek, örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesince verilen karar oldukça önemli olup, siyasi parti üyeliği olan memurun, doğrudan siyasi parti üyeliği gerekçesiyle devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmesi yerine, devlet memurunun siyasi parti üyeliğinden istifa etmesi için belli bir süre tanınması, siyasi parti üyeliği ile memuriyetten birini tercih etmesi için imkân sağlanması, buna rağmen memurun bu süre içerisinde gerekli işlemi yapmaması halinde de en son çare olarak devlet memurluğundan çıkarma cezasının verilebileceği değerlendirilmiştir. Yani memurun sadece siyasi parti üyeliği nedeniyle doğrudan en ağır ceza olan devlet memurluğundan çıkarma cezasının uygulanmaması gerektiği anlaşılmaktadır.

3. SONUÇ

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125 inci maddesine göre, devlet memurunun siyasi partiye girmesi halinde devlet memurluğundan çıkarma cezasının verileceği hükme bağlanmıştır. Devlet memurunun siyasi partiye üye olması halinde doğrudan devlet memurluğundan çıkarma cezası verilip verilmeyeceğine yönelik Anayasa Mahkemesinin 10.02.2022 tarihli Kararı oldukça önem arz etmektedir.

Yukarıya aktarılan Anayasa Mahkemesinin Kararı'ndan da görüleceği üzere, barışçıl olmayan eylem ve söylemlerde bulunduğu, anayasal düzene karşı bir duruş sergilediğine, demokratik toplum düzenine aykırı hareket ettiğine dair bir hususun bulunmaması durumunda, memurun siyasi parti üyeliği nedeniyle doğrudan en ağır ceza olan devlet memurluğundan çıkarma cezası yerine, devlet memurunun siyasi parti üyeliğinden istifa etmesi için belli bir süre tanınabileceği ya da siyasi parti üyeliği ile memuriyetten birini tercih etmesi için imkân sağlanabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla, devlet memurunun sadece siyasi parti üyeliğinden dolayı doğrudan en ağır ceza olan devlet memurluğundan çıkarma cezası son çare prensibine uymayan en ağır müdahale olarak değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu

Anayasa Mahkemesinin 10.02.2022 tarihli ve 2017/27822 Başvuru Nolu Kararı

Danıştay 12.Daire Esas: 2009/6216, Karar: 2010 / 4901 Karar Tarihi: 12.10.2010

Av. Necati TORUN*

HATALI SÜRE UZATIMINDA HARCAMA YETKİLİSİ VE GERÇEKLEŞTİRME GÖREVLİLERİ SORUMLU OLACAK MIDIR?

1. GİRİŞ

Kamu ihaleleri kamuoyunda sürekli gündemde olan bir alandır. Her gün muhakkak yazılı veya görsel basında kendine yer bulan ihale süreçlerinin hukuki temeli 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu nda kendine yer bulmaktadır. İhale süreçleri bu kanunlarda belirtilmekle birlikte sözleşme yürütümüne ilişkin usul ve esaslar 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Sözleşme yürütümü esnasında, yüklenici firmalara uygulanması gereken cezai yaptırımların uygulanmaması durumunda 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde kamu personellerinin söz konusu zarar kaynaklı sorumlulukları doğabilmektedir.

Sözleşme yürütümü esnasında tartışmalı bir alan olan süre uzatımı konusu ve hatalı verilen süre uzatımında harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlilerinin sorumlu olup olmayacakları örnek bir Sayıştay Temyiz Kurulu kararı çerçevesinde

makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. 4735 SAYILI KAMU İHALE SÖZLEŞMELERİ KANUNU ÇERÇEVESİNDE SÜRE UZATIMI

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilen ihale süreçleri sonucunda idare ve yüklenici sözleşme imzalamaktadırlar. Ve bu sözleşmenin usul ve esasları 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Aşağıda süre uzatımına ilişkin çeşitli sorulara cevaplar verilmektedir.

2.1. Sözleşme Akdedildikten Sonra Süre Uzatımı Verilmesi Mümkün Müdür?

İhaleye katılmadan önce istekli firmalar ihale dokümanını Elektronik Kamu Alımları Platformundan (EKAP) indirmektedirler.

Söz konusu ihale dokümanı ekindeki belgelerden bir tanesi de sözleşme tasarıdır.

Sözleşme tasarılarında aşağıdaki madde bulunmaktadır.

* İhale Hukuku Uzmanı

Madde 9 - İşin süresi

9.1. İşin süresi, işe başlama tarihinden itibaren

9.2. Bu sözleşmenin uygulanmasında sürelerin hesabı takvim günü esasına göre yapılmıştır.

Görüleceği üzere istekliler ihaleye katılmadan önce bu sözleşmenin kaç gün içinde sonuçlanacağını bilerek girmektedirler.

Sorumuzun cevabı ise 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun İlkeler Başlıklı 4'üncü maddesinde kendisine cevap bulmuştur;

İlkeler

Madde 4- Bu Kanuna göre düzenlenecek sözleşmelerde, ihale dokümanında yer alan şartlara aykırı hükümlere yer verilemez.

Bu Kanunda belirtilen haller dışında sözleşme hükümlerinde değişiklik yapılamaz ve ek sözleşme düzenlenemez.

Bu Kanun kapsamında yapılan kamu sözleşmelerinin tarafları, sözleşme hükümlerinin uygulanmasında eşit hak ve yükümlülüklere sahiptir. İhale dokümanı ve sözleşme hükümlerinde bu prensibe aykırı maddelere yer verilemez. Kanunun yorum ve uygulanmasında bu prensip göz önünde bulundurulur.

Görüleceği üzere ilgili Kanunda açıkça sözleşmede değişiklik yapılamayacağı hükmüne bağlanmıştır. Ayrıca sözleşme akdedilmeden önce sözleşmenin 10 gün gibi kısa bir sürede tamamlanacağı örneğinden hareketle ihaleye teklif veremeyenler için sözleşme akdedildikten sonra sözleşme süresi 6 aya çıkarılsa ihalede eşitlik ilkesine de aykırılık teşkil edeceği kesinlik arz etmektedir.

2.2. Sözleşme Akdedildikten Sonra Süre Uzatımı Hangi Hallerde Uygulanır?

Peki sözleşmede hiç bir şekilde sözleşme süresi uzatılmayacak mıdır? Bu soruya ilişkin cevabımız çeşitli şartlarda bu sürenin uzatılabileceğidir. 4735 sayılı Kanunda bu hususa ilişkin ayrıntılı bir düzenleme bulunmayıp İlgili Şartname-lerde bu konuya ilişkin ayrıntılı düzenlemeler bulunmaktadır.

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin "İşin süresi ve sürenin uzatılması" başlıklı 29'uncü maddesinde konuya ilişkin ayrıntılar aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

(1) İşin, sözleşmesinde belirlenen zamanda tamamlanıp geçici kabule hazır hale getirilmemesi durumunda, gecikilen her gün için sözleşmesinde öngörülen günlük gecikme cezası uygulanır.

(2) Mücbir sebepler nedeniyle süre uzatımı verilebilecek haller aşağıda sayılmıştır

- Doğal afetler.
- Kanuni grev
- Genel salgın hastalık.
- Kısmi veya genel seferberlik ilanı.
- Gerektiğinde Kamu İhale Kurumu tarafından belirlenecek benzeri diğer haller.

(3) İkinci fıkrada belirtilen hallerin mücbir sebep olarak kabul edilmesi ve Yükleniciye süre uzatımı verilebilmesi için, mücbir sebep olarak kabul edilecek durumun;

- Yüklenicinin kusurundan kaynaklanmamış olması,
- Taahhüdün yerine getirilmesine engel nitelikte olması,

c) Yüklenicinin bu engeli ortadan kaldırmaya gücünün yetmemesi

ç) Mücbir sebebin meydana geldiği tarihi izleyen yirmi gün içinde Yüklenicinin İdareye yazılı olarak bildirimde bulunması,

d) Yetkili merciler tarafından belgelendirilmesi,

zorunludur.

(4) Mücbir sebepler ve/veya idarenin sebep olduğu hallerden dolayı, işte sorumluluğu yükleniciye ait olmayan gecikmelerin meydana gelmesi halinde, durum idarece incelenerek işi engelleyici sebeplere ve yapılacak işin niteliğine göre işin bir kısmına veya tamamına ait süre uzatılır.

(5) Yüklenicinin, sürenin uzatılmasını gerektiren hallerin meydana geldiği tarihi izleyen yirmi gün içinde, idareye yazılı olarak bildirimde bulunması ve yetkili merciler tarafından usulüne göre düzenlenmiş belgelerle mücbir sebebin meydana geldiğini tevsik etmesi zorunludur. Yüklenici bildiriminde, iş üzerinde gecikmeye yol açtığını düşündüğü sebeplerin ayrıntılarını, işin süresinin ne kadar uzatılması gerektiğini belirtecektir. Uzatılacak sürenin tespiti o anda mümkün değilse bunun da sebeplerini ayrıca belirtecek, durumun netlik kazanmasından sonra istediği süre uzatımını da ayrı bir yazı ile derhal bildirecektir. Ancak idarenin sebep olduğu süre uzatımını gerektiren gecikmelerde, yüklenicinin yirmi gün içinde yazılı bildirimde bulunması şartı aranmaz.

(6) Zamanında yapılmayan yazılı bildirimler dikkate alınmaz ve yüklenici müracaat süresini geçirdikten sonra süre uzatımı talebinde bulunamaz. Mücbir

sebeplerin devamı sırasında yapılacak bildirim, yirmi gün öncesinden geçerli olmak üzere dikkate alınabilir

(7) İşin tamamlanması için sözleşmesinde tespit edilen tarih veya süre hariçinde başkaca kayıt bulunmayan işlerde, havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan devresi ile resmi tatil günleri göz önünde tutularak iş bitim tarihi veya süresi belirlenmiş sayılacağından, yüklenici, çalışmadığı bu gibi günleri öne sürerek süre uzatılması isteğinde bulunamaz. Ancak süre uzatımlarında, yapılacak işin özelliğine göre çalışılmayacak günler de dikkate alınarak verilecek süre belirlenir

3. SAYIŞTAY TEMYİZ KURULU KARARI ÇERÇEVESİNDE HATALI SÜRE UZATIMINDA HARCAMA YETKİLİSİ VE GERÇEKLEŞTİRME GÖREVLİLERİNİN SORUMLULUĞUNUN AÇIKLANMASI

Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 23.06.2021 tarihli ve 49771 Tutanak No'lu kararında makalemizin konusuna ilişkin açıklık getirilmiştir.

3.1. Dava Konusu Olay

69 sayılı ilamın 3'üncü maddesiyle; ... Hafriyat Nak. İnş. ve İnş. Malz. San. ve Tic. Ltd. Şti. yükleniminde bulunan ... TL sözleşme bedelli ... İlçesi Boztepe Mahallesi Hacıhamzaoğlu Sokak M=2500 Mt Üstyapı Yapım İş'i'nde, Yapım İşleri Genel Şartnamesi ve Sözleşme hükümlerine aykırı olarak, bazı iş kalemlerinin havanın fen noktasında çalışmaya uygun olmaması nedeniyle yapılamadığı gerekçesiyle süre uzatımı verilmesi ve bu süreler için kesilmesi gereken gecikme cezasının kesilmemesi nedeniyle, ... TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

3.2. Sayıştay Temyiz Kurulu'nun Mevzuat Değerlendirmesi

Sayıştay Temyiz Kurulu Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin 29'uncu maddesi ile Kamu İhale Genel Tebliği'nin 25'nci maddesi doğrultusunda süre uzatımlarını değerlendirmiştir.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin 25'inci maddesinin "Kamu İhale Kurumu tarafından belirlenen mücbir sebep halleri" başlıklı üçüncü fıkrasının ikinci ve dördüncü bentlerinde;

"4735 sayılı Kanunda düzenlenen haliyle mücbir sebepler, yüklenicinin sözleşme konusu işi sözleşmede belirtilen şartlarda yapmasını engelleyen durumlardır. Maddede sayılan hallerin taahhüdün ifasını engellemesi durumunda yüklenici tarafından süresi içerisinde idareye mücbir sebep başvurusunda bulunulması gerekmektedir. Yüklenicinin talebinin mevzuat çerçevesinde sonuçlandırılması hususundaki yetki ve sorumluluk idarededir. Anılan Kanun maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen şartların varlığı durumunda, idarece yapılan değerlendirme sonucunda mücbir sebep nedeniyle süre uzatımı verilmesi veya sözleşmenin feshi yönünde karar alınabilecektir. Örneğin süre uzatımına ilişkin başvurularda, yüklenicinin mücbir sebebin meydana geldiği tarihi izleyen 20 gün içinde idareye başvurması, mücbir sebep oluşturan olayları belgelemesi ve idare tarafından, meydana gelen olayın iş üzerinde gecikmeye tesiri olup olmadığı ve bu gecikmenin yüklenici kusuraundan kaynaklanıp kaynaklanmadığının incelenmesi ve buna göre karar verilmesi gerekmektedir."

"... 4735 Sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin (a), (b), (c), (d) bentlerinde sayılan mücbir sebep hallerine bakıldığın-

da bu durumlarda hem öngörülmezlik, hem de önlenemezlik şartlarının bir arada gerçekleşmesi gerektiği açıktır. Anılan maddenin (e) bendi çerçevesinde Kurumca belirlenecek "benzeri diğer haller" için de bu iki kriterin bir arada sağlanması şartı aranmaktadır. Buna göre idarelerce yapılacak başvurularda mücbir sebep olarak belirlenmesi istenilen durumun öngörülmezlik ve önlenemezlik kriterlerini birlikte taşıması gerekmektedir."

denilmektedir.

3.3. İhale Sözleşmesinde Sözleşmenin Süresi

İhale konusu işe ait, ... ihale kayıt numaralı söz konusu işe ait Sözleşmenin;

İşe Başlama ve Bitirme Tarihi" başlıklı 9'uncu maddesinde,

"9.1. Sözleşmenin imzalandığı tarihten itibaren 3 (üç) gün içinde Yapım İşleri Genel Şartnamesi hükümlerine göre yer teslimi yapılarak işe başlanır.

9.2. Yüklenici taahhüdün tümünü, iş-yeri teslim tarihinden itibaren 180 (yüz seksen) gün içinde tamamlayarak geçici kabule hazır hale getirmek zorundadır. Sürenin hesaplanmasında; havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan dönemi ile resmi tatil günleri dikkate alındığından, bu nedenlerle ayrıca süre uzatımı verilmez.

9.4. Bu işyerinde havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı günler 01.01 - 15.03 tarihleri arasındaki 75 (yetmiş beş) gündür. Ancak, işin bitiminde bu devre dikkate alınmaz ve İdare Yükleniciden teknik şartları yerine getirerek işi tamamlaması için bu dönemde çalışmasını isteyebilir. Zorunlu nedenlerle ertesi yıla sari hale gelen işlerde, çalışmaya uygun olmayan devre, ödenek durumuna ve imalatın cinsine göre dikkate alınır." denilmekte,

Gecikme Halinde Uygulanacak Ceza- lar ve Sözleşmenin Feshi” başlıklı 25’inci maddesinde ise,

“25.2. Yüklenicinin sözleşmeye uygun olarak işi süresinde bitirmediği takdirde, gecikilen her gün için sözleşme bedelinin %0,03 (on binde 3) oranında gecikme cezası uygulanır.”

hükmüne yer verilmektedir.

Bu hükümlere göre, söz konusu işin süresinin hesaplanmasında, havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan dönem ile resmi tatil günleri de dikkate alındığından, bazı iş kalemlerinin havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmaması nedeniyle yapılamadığı gerekçe gösterilerek süre uzatımı verilmesi mümkün değildir.

3.4. İdare Tarafından Verilen Süre Uzatımının Gerekçesi

Söz konusu işte, işin süresi 180 gün olarak belirlenmiş olup yükleniciye 17.11.2017 tarihinde iş yeri teslimi yapıldığı sözleşmeye göre iş bitim tarihinin 15.05.2018 olduğu görülmektedir.

Ancak 04.05.2018 tarihli ve 70050337-020 E.122539 sayılı Başkanlık Olur’unda;

“... .. İlçesi Boztepe Mahallesi Hacıhamzaoğlu Sokak M = 2500 Mt Üstyapı Yapım İşi kapsamında mücbir sebepler nedeniyle, havanın fen noktasında çalışmaya uygun olmayan döneme denk düşen 01 Ocak 2018-15 Mart 2018 tarihleri arasında yapılması lüzum görülen iş kalemleri havanın fen noktasında uygun olmaması nedeniyle yapılamadığı kontrol teşkilatınca görülmüş, YİĞŞ’in süresi ve sürenin uzatılması başlıklı 29 uncu maddesinin dokuzuncu fıkrası gereğince; ‘İşin tamamlanması için sözleşmesinde tespit edilen tarih veya süre haricinde başkaca

kayıt bulunmayan işlerde, havanın fen noktasında çalışmaya uygun olmayan devresi ile resmi tatil günleri göz önünde tutularak iş bitim tarihi veya süresi belirlenmiş sayılacağından, yüklenici, çalışmadığı bu gibi günleri öne sürerek süre uzatılması isteğinde bulunamaz; ancak süre uzatımlarında yapılacak işin özelliğine göre çalışılmayacak günlerde dikkate alınarak verilecek süre belirlenir.’ İbaresine istinaden verilen sürenin 01 Ocak 2018-15 Mart 2018 tarihlerine denk düşen 75 günlük sürenin 15 Mayıs 2018 tarihinden sonrasına geçerli olacak şekilde, yüklenici firmanın süre uzatımının 75 gün ötelenecek iş bitirme tarihinin 29 Temmuz 2018 olacak şekilde belirlenmesi...” denilerek 75 gün süre uzatımı verilmiştir. İşin geçici kabul itibar tarihi ise 27.07.2018’dir.

3.5. Sayıştay Dairesinin Kararı

Daire ilamında, süre uzatımı kararının yukarıda yazılı hükümlere aykırı olduğundan, 16.05.2018-27.07.2018 tarihleri arası 73 günlük sürenin işte meydana gelen gecikme olarak kabul edilmesi ve bu süre için gecikme cezası uygulanmaması nedeniyle kamu zararı olduğu belirtilmiştir.

3.6. Personelin Savunmaları

Savunmada, söz konusu işin yapım süresini kapsayan 17.11.2017- 15.05.2018 tarihleri arasında (havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan dönemi hariç) meteoroloji raporuna göre 45 günün yağışlı olarak geçtiği, yapılan işin niteliğine bağlı olarak yapılacak tüm çalışmaların yağışlardan direkt olarak etkilendiği, bu nedenle gecikmeler yaşandığı ve süre uzatımı verildiği belirtilse de, savunma ekinde gönderilen ... iline ilişkin 2016, 2017 ve 2018 yıllarını kapsayan meteoroloji raporu in-

celendiğinde, işin yapım dönemi olan 17.11.2017 - 15.05.2018 tarihleri arasında kapsayan dönemden bir önceki dönem olan 17.11.2016 - 15.05.2017 dönemi incelendiğinde (havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan dönemi hariç) bu dönemde gerçekleşen yağışlı gün sayısının 43 gün olduğu görülmüştür.

3.7. Sayıştay Temyiz Kurulu'nun Değerlendirmesi

Sayıştay Temyiz Kurulu tarafından yapılan incelemede, havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan devresi dışındaki yağışların, bölgenin mevsimsel yağış ortalamalarının üzerinde olmadığı, dolayısıyla yağışların mücbir sebebin unsurları olan kaçınılmazlık ve öngörülemezlik unsurlarının her ikisini de taşımadığı, doğal hava koşullarının ihale konusu işe etkisinin hem idare, hem de istekliler tarafından bilinmesi ve dikkate alınması gerektiği anlaşılmıştır.

Bu nedenle, normal mevsim koşullarının gereği olan yağışların süre uzatımı olarak mücbir sebep olarak değerlendirilmesi mümkün değildir demiştir Sayıştay Temyiz Kurulu.

Sorumluluk açısından ise farklı bir değerlendirme yapmıştır.

Diğer taraftan; süre uzatımı, 04.05.2018 tarihli Başkanlık Olur'una istinaden verildiğinden, ortaya çıkan kamu zararından söz konusu Olur'da imzası bulunanların sorumluluğu bulunmadığını belirtmiştir.

Süre uzatım kararlarına dahil olmayan harcama yetkilisi, gerçekleştirme görevlisi ve hakedişi düzenleyen personelin ise sorumlulukları bulunmadığına karar vermiştir.

Bu itibarla, 69 sayılı ilamın 3'üncü

maddesiyle; ... TL'ye verilen tazmin hükmünün TASDİKİNE karar vermiştir.

4. SONUÇ

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilen ihale süreçleri sonucunda idare ve yüklenici sözleşme imzalamaktadırlar. Ve bu sözleşmenin usul ve esasları 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Sözleşme yürütümü esnasında tartışmalı bir alan olan süre uzatımı konusu ve hatalı verilen süre uzatımında harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlilerinin sorumlu olup olmayacakları tartışma konusu olabilmektedir.

Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 23.06.2021 tarihli ve 49771 Tutanak No'lu kararında normal mevsim koşullarının gereği olan yağışların mücbir sebep olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından süre uzatımı verilemeyeceği ve süre uzatımı kadar gecikme cezasının kamu zararı olduğuna karar verilmiştir.

Diğer taraftan; süre uzatımı, Başkanlık Olur'una istinaden verildiğinden, ortaya çıkan kamu zararından söz konusu Olur'da imzası bulunanların sorumluluğu bulunduğunu belirterek Süre uzatım kararlarına dahil olmayan harcama yetkilisi, gerçekleştirme görevlisi ve hakedişi düzenleyen personelin ise sorumluluklarının bulunmadığına karar vermiştir.

KAYNAKÇA

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, www.mevzuat.gov.tr

Yapım İşleri Genel Şartnamesi, www.kik.gov.tr/mevzuat

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı, www.sayistay.gov.tr/kararlar

Tahsin ÇAYIROĞLU *

KAMU SEKTÖRÜNDE ÖRGÜTSEL TÜKENMİŞLİK

Yeşim GEZER AVCI**

1. GİRİŞ

Sigmund Freud “mutluluk nedir” sorusuna, “sevmek ve çalışmaktır” yanıtını vermiştir. Freud’a göre mutlu insan, işini seven ve üreten insandır (<http://ahmet-saltik.net>). Dolayısıyla çalışmanın, insanın temel ihtiyaçlarını karşılama dışında psikolojik bir yönünün de olduğu kabul edilmektedir. Maslow da, bu gerçeğin doğal sonucu olarak çalışmaya dayanan kendini gerçekleştirme faaliyetlerini, ihtiyaçlar hiyerarşisinin en üst bölümüne yerleştirmiştir.

Çalışma faaliyeti, insan hayatında önemli bir yere sahip olan, bireylere toplum içinde belli bir rol, yer ve ekonomik yarar sağlayan, bireyin bir gün içinde uyku hali dışındaki süresinin büyük bir kısmını dolduran bir uğraş olarak açıklanabilir (Soysal, 2011: 14). Buna bağlı olarak işi sadece ekonomik yönüyle ele almak doğru olmayacaktır. Çünkü insan için çalışma faaliyeti, sağladığı ekonomik imkanlar dışında, sahip olduğu potansi-

yeli dışarıya yansıtılabilmek, toplumda yer ve rol sahibi olmak, saygınlık kazanmak (Soysal, 2011: 14), sosyo-psikolojik ihtiyaçlarını gidermek ve kişiliğinin gelişmesine ve mesleki sosyalleşmesine olanak sağlamak için gerekli olan temel toplumsal kurumlar arasında önde gelmektedir (Soysal, 2011: 14).

Bununla birlikte insanların iş sürecinde ya da sonucunda oluşan, olumsuz fiziksel ve psikolojik etkenlere maruz kalması kaçınılmazdır. Bilhassa kötü yönetim, ekonomik sıkıntılar, işyerinin fiziki şartlarının olumsuz olması, çıkar çatışmaları, kişisel sorunlar, yapı ve sistemden kaynaklanan bozukluklar vb. gibi etkenler insanın iş yaşamında verimsiz olması, işe devamsızlığı ve çeşitli hastalıklarla karşı karşıya kalması şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Soysal, 2011: 15).

Çalışanların yaşadıkları tükenmişlik düzeyinde pek çok bireysel ve örgütsel faktörler etkili olmakla birlikte çalışanların tükenmişlik düzeyinde asıl belirleyici

* SGK Denetmeni ve ÇEEİ Bilim Uzmanı.

** SGK VHK İşletmeni ve İşletme Bilim Uzmanı

olan bireylerin sahip olduğu kişilik özellikleridir (Naktiyok ve Kaygın, 2012: 23-32). 20. yüzyılın çalışma hayatına kattığı gelişmelerle çalışma hayatının psikolojik yapısı ve çevresi insan faktörünün daha sık gündeme gelmesine sebep olmuştur. Bu dönem, çalışma hayatının kalitesi ve insancılaştırılması gibi yaklaşımlarla örgütlerin bireyi sadece ekonomik faktör olarak görmekten vazgeçip onların psiko-sosyal ihtiyaç ve taleplerinin de karşılanmasına yönelik Hawthorne araştırmaları ile başlamıştır. Bu gelişmeler örgütsel psikoloji, örgütsel davranış ve çalışma psikolojisi disiplinlerinin gelişmesine neden olmuştur. Böylece örgüt içinde çalışanların psikolojik temelli sorunları ve psikolojik durumları üzerinde yapılan araştırmalar; işe bağlılık, iş tatmini, iş güvencesizliği algısı, tükenmişlik, işe bağlı gerginlik vb. birçok konuda örgütte yönelik olarak çalışan beklentilerinin anlaşılmasına ışık tutmuştur. Bu tür araştırma verilerinin çözümlenmesinden çıkarılan bilimsel sonuçlar, sadece örgütsel literatüre katkı yapmakla kalmamış; aynı zamanda örgütsel politikaların belirlenmesine de katkı sağlamıştır (Öztürk ve Alkış, 2011: 46).

Modern çağda giderek artan insan faktörünün önemi, örgütlerde çalışan ile örgüt arasındaki uyumun bir göstergesi olan örgütsel bağlılık kavramının ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Modern çağın ortaya koyduğu hızlı değişim ve belirsizlik ortamı çalışan ile örgütü arasında uyumlu ilişkiyi engelleyen tükenmişlik kavramının bu süreçte dikkate alınmasını gerektirmektedir (Naktiyok ve Kaygın, 2012: 23-32).

Çalışanlarda tükenmeye ve iş tatminsizliğine neden olan ögeler incelendiğinde, öncelikle stres kavramının öne çıktığı tespit edilmiştir. Stres verici duygular karşısında (üzülmek, kızgın olmak, korkmak gibi) kendilerini nasıl sakinleştireceklerini bilemeyen insanların stres karşısında çaresiz kaldıkları görülmüştür (Ertürk ve Keçecioğlu, 2012: 39). Çalışanların aşırı stres ve bununla başa çıkma yönünde yetersiz kalması, başlangıçta sahip oldukları örgüte bağlılık ve çalışma yeterliliklerini yitirmelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla çalışanlar öncelikle iş tatminsizliğini yaşamakta, daha sonra da tükenmişlik sendromuna girmektedir (Ertürk ve Keçecioğlu, 2012: 39).

Örgütlerin artık sosyal görevi olarak kabul edilen çalışan tatminini sağlamak için yöneticilerin; çalışanların sadece üretim faktörü olmadığını, aynı zamanda sosyal yönlerinin de bulunduğunu, ekonomik beklentilerinin dışında farklı sosyal ve psikolojik beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılamak için de bir örgütte çalıştıklarını her zaman göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Derin ve Demirel, 2012: 509-530).

2. ÖRGÜTSEL TÜKENME

2.1. Tükenmişlik Kavramı

Günümüz toplumlarında özellikle hizmet sektöründe çalışanlar, gittikçe daha fazla insanlarla bir arada ve sürekli ilişki halinde bulunmayı gerektiren mesleklerde yer almaktadır. Bu mesleklerin belli başlı özelliği olan insanlarla sürekli etkileşim gereksinimi ve yoğun iş temposu, çalışanlarda psiko-sosyal birtakım sorunlara sebep olmaktadır. **Bunların en**

başta gelenlerinden biri olan tükenme, iş ve sosyal ilişkiler ve psikolojik yönden hem bireyi hem de örgütü ilgilendiren pek çok soruna yol açmaktadır. Büyük bir coşku ve idealizmle işe başlayan kişi, ilerdeki yıllarda çeşitli nedenlerle bu tutku ve heyecanını kaybederek tekdüze ve silik hale geldiğinde, iş hayatında mutlu olmayacak ve iş performansı düşecektir. Bu durum örgütlere, nitelikli çalışanın kaybı ve verimlilikte düşüş şeklinde yansıyacağından örgütlerin büyük zarar görmesine neden olabilmektedir (Eren ve Durna, 2006: 40-41).

Pek çok alanda görülmekte olan tükenmişlik (Barutçu ve Serinkan, 2008:541'den akt.: Derin ve Demirel, 2012: 511) insanlarla yüz yüze ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı eğitim, sağlık, bankacılık gibi meslek gruplarında daha sık karşılaşılan bir sendromdur (Yeniçeri vd., 2009: 87'den akt.: Derin ve Demirel, 2012: 511).

2.2. Tükenmişlik Tanımları ve Kapsamı

Freudenberger'e göre tükenmişlik, kişilerin içsel değerleri nedeni ile kendisini zorlamaları ya da aile, iş, değerler sistemi veya toplum gibi etkenler tarafından zorlanmaları sonucu enerjilerinin, baş etme mekanizmalarının ve içsel kaynaklarının tükenmesidir (Freudenberger, 1986: 9'den akt: Çetin, Basım ve Aydoğan, 2011: 63).

Tükenmişlik, günümüzde çoğunlukla insanlara yönelik işlerde çalışanlarda oluşan ve yaşanan sürece bağlı olarak, duygusal tükenme, kişisel başarıda düşme hissi, duyarsızlaşma ve duyarsızlaş-

ma olmak üzere üç farklı alt boyutta ele alınmaktadır (Maslach, Schaufeli ve Leiter, 2001:402-403'den akt.: Arı ve Tunçay, 2010: 115):

- *Duygusal tükenme*, günlük baskılar sonucunda kişinin kendisini bitmiş hissetmesini ya da duygusal kaynaklarının giderek azaldığını hissetmesini,
- *Duyarsızlaşma*, kişinin karşısındaki ve birlikte çalıştığı kişilere karşı daha katı ve anlayışsız hale gelmesini,
- *Kişisel başarıda düşme hissi* ise tükenmişliğin üçüncü boyutu olup kişinin kişisel yetenekler ve başarı konusunda kendisini yeteneksiz hissederek olumsuz değerlendirme eğilimine girmesini açıklamaktadır.

Görüldüğü üzere tükenmişlik tanımına ilişkin görüş birliğine varamamış olan birçok araştırmacı tükenmişliğin, "beklentiler, tutumlar, güdüler ve duygular içeren, bireysel düzeyde ortaya çıkan, içsel bir psikolojik deneyim" olduğu konusunda görüş birliğine varmıştır (Sürgevil, 2006:6'den akt.: Arı ve Tunçay, 2010:115).

2.3. TÜKENMİŞLİĞİN EVRELERİ

2.3.1- I. Evre: Şevk ve İdealistik Coşku Evresi

I. evrede kişi kendisine yüklenildiğini, zorlandığını fark ettikçe gücünü daha fazla zorlayarak bu durumdan çıkma çabasına girer. Bu sırada yüksek bir umut ve enerji ile doludur ve bu nedenle kendi gerçeğine, kapasitesine ve şartlarına uymayan boyutlarda beklentiler içine girer.

Bu evrede kişi için mesleğini ya da o sıradaki sürdürdüğü uğraşısı her neyse, onu her şeyin önünde tutarak uykusuzluğa, gergin çalışma ortamlarına katlanır. Kendine ayırması gereken zaman ve enerjiden çalarak gücünü tamamen bu amaç için harcar. Bunu sağlarken de aşırı bir uyum çabasına girdiğinden ve enerjisini aşırı tükettiğinden habersizdir. Ancak bu süreç giderek yorucu olmaya başlar.

2.3.2- II. Evre: Durağanlaşma Evresi

II. evrede kişi zamanla isteğinin ve umudunun azaldığını hissetmeye başlar. Verdiği çabanın beklentileri karşılamadığını, karşılaştığı güçlüklerden, daha önce umursamadığı ya da yok saydığı bazı noktalardan giderek rahatsız olmaya başladığını görerek duygusal olarak çöküş içine girdiğini fark eder. Bu fark edişler kişide aşırı engellenmişlik duygusu oluşturur.

2.3.3. III. Evre: Engellenme Evresi

III. evrede kişi karşılaştığı tüm olumsuzlukları değiştirmenin zorluğu karşısında kendisini engellenmiş ve çaresiz hisseder. Bu durumda kişi uyum sağlamaya odaklı olarak tüm savunma mekanizmalarını harekete geçirirse de yetersiz kalır.

2.3.4- IV. Evre: Umursamazlık Evresi

Son evre, “apati” evresidir. Kişi tüm çabalarının boşa çıkması sonucunda zamanla tepkisiz hale gelmiştir. Bu evrede çevresel olaylara duygusal olarak tepki vermede azalma, donuklaşma ve duyarsızlaşma ortaya çıkar. Belirgin bir umutsuzluk hali ve daha önceden inanılan değerlere karşı derin bir inançsızlık hakim olur.

2.4. Tükenmişlik Belirtileri

Tükenmişlik öncelikle işe duyulan ilginin kaybı, duygularda aşınma ve iş ile birey arasında uyumsuzluk şeklinde belirtiler göstermektedir (Sürgevil, 2006: 17-19; Maslach, Schaufeli ve Leiter, 2001:403-404'den akt.: Arı ve Tunçay, 2010: 115).

Çalışma hayatının bir noktasında tükenmişlik yaşayan çalışanların oranı yaklaşık % 80'dir. Görüldüğü üzere oldukça yaygın görülen bu durum, birdenbire gelişen değil yavaş yavaş gelişen bir durumdur. Ortaya çıktıktan sonra da kişinin ruhsal dengesini bozarak iş, aile ve sosyal yaşamına önemli zararlar vermektedir (<http://www.psikonet.com>).

Çalışma etkinliğinde tükenmişlik belirtileri, aşağıda belirtildiği üzere 5 ayrı kategoride ayrıntılı olarak ele alınabilir (Schaufeli & Buunk,1992; Maslach, Schaufeli ve Leiter, 2001; Oruç, 2007:23-24; Ceyhan ve Siliğ, 2005: 44'den akt: Soysal, 2011: 21):

2.4.1. Psikolojik Belirtiler

Özellikle kendini depresif hissetme, derinlerde hissedilen öfke ve hayal kırıklığı duygusu, zihinsel ve motor hareketlerde beceri zayıflığı, konsantrasyon bozukluğu, nedeni bilinmeyen huzursuzluk veya tedirginlik duygusu gibi psikolojik belirtilerdir.

2.4.2. Fiziksel Belirtiler

Özellikle iş yaşamının kötü fiziksel koşullarının bir sonucu ortaya çıkan bu belirtiler; tansiyon, baş ağrıları, bulantı, yoğun veya kronik yorgunluk, ülsörler, mide bağırsak bozuklukları, kalple ilgili

problemler, solunum yetmezliği – astım, yüksek kan basıncı, yüksek kolestrol seviyesi olarak sayılabilir.

2.4.3. Davranışsal Belirtiler

İş yaşamında çalışanların üzerlerinde baskı hissetmesi ve bunun artması sonucunda ortaya çıkan bu belirtiler; hiperaktivite – yerinde duramama, sigara kullanımında artış, kafein alışlarda artış – kahve içiminde artış, alkol alımında artış, ilaç alımında artış, iş yerinde üretimin düşmesi, işe gelmeme, işten kaytarmaların artması, çalışma ortamında kendini izole etme, iş yerindeki işlerin dışında kalma gibi davranışlarla kendini göstermektedir.

2.4.4. Sosyal Belirtiler

Özellikle iş ortamında görülen bu belirtiler; iş ortamında tükenmişliği yaşayan bireylerin fizik ve psikolojik olarak kendilerini çalışma arkadaşlarından izole etmesi şeklinde kendini göstermektedir. Tükenmişlik yaşayan bireyin insan ilişkileri kopmuş, birey kendi kendisine de yabancılaşmış ve kendisini tanımakta zorluk çekmektedir. Çalışanlar günün önemli bir kısmını çalışma ortamında geçirdiklerinden, çalışma ortamındaki huzur onlar için büyük önem taşımaktadır. “Problem olacak tutum”lar olarak gösterilebilen; negatifiklik, alaycılık, vazgeçme tutumu, pesimist olmak ve ilgisiz olmak gibi davranışlar da diğer sosyal belirtiler arasında yer almaktadır. Bireyler sadece kendileri değil, zaman içinde çevresindeki de etkileri altına aldıklarından onların gerek kişilik yapıları gerekse içinde buldukları ortam gereği sergiledikleri bu davranışları, tükenmişliklerin yaşanmasına zemin hazırlamaktadır.

2.4.5. Organizasyonel belirtiler

Özellikle genç çalışanlar tarafından yaşandığı kabul edilen bu belirtilere ilişkin, Maslach ve Leiter (1998) tükenmişliğe neden olan birçok sebep sıralamıştır. Bu belirtiler; çok fazla iş yükü, otonomi – kendi başınlık- başına buyruk olma, otorite boşluğu veya otoriteyi reddetme, beklenti ve realite olarak sayılabilir.

2.5. Tükenmişlik Nedenleri

Genel hatları ile işine yeni başlamanın vermiş olduğu ilk heyecanla çok fazla enerji harcayan, çok daha heyecanlı ve istekli olan çalışanların daha fazla tükenmişlik yaşadıkları görülmektedir. Tükenmişlik sendromunun oluşmasında oldukça etkili 3 durum dikkati çekmektedir:

- **Rol Çatışması:** Birden fazla sorumluluk taşıyan çalışan, öncelikler koyarak sorumluluklarını sıralamak yerine, sorumluluklarını aynı zamanda en iyi şekilde yapma çabasına girerse yorgun düşer ve sonuçta tükenmişlik yaşayabilir.
- **Rol Belirsizliği:** Çalışan kendisinden iyi bir kariyer portresi çizmesinin beklendiğinin farkındadır; ancak kendisine rehberlik edecek biri belirlenmediğinden bunu nasıl başaracağı konusunda tereddütler yaşar. Bu durumda da fayda sağlayamayacağı düşüncesine kapılır.
- **Aşırı Yüklenme:** Hayır diyemeyerek altından kalkabileceğinden çok daha fazla sorumluluk yüklenmek zorunda kalan çalışanın sonuç olarak tükenme noktasına gelmesi kaçınılmaz olabilir.

Bunların dışında aşağıda belirtilen çalışma ortamıyla ilgili bazı sorunlar da

strese ve çalışanın kendisini yaptığı işte mutsuz hissetmesine sebep olabilir:

- İş yükünün fazla, dinlenme zamanlarının az olması,
- Finansal, bürokratik ve idari nedenlerden dolayı kendisinden hizmet bekleyenlerin gereksinimlerinin yerine getirilememesi,
- Lider ve denetim yetersizliği ya da her ikisi, yetersiz uzman eğitimi ve yönlendirme,
- Yaptığı işi denetleme ya da etkileme duygusundan yoksun olma,
- Çalışanlar arasında destek ve sosyal ilişkilerin bulunmaması,
- Aşırı zor ve yoğun iş ortamı

Bunlarla birlikte tükenmişlik yaşanmasının nedeni tek başına iş yerindeki koşullar değil çalışanlara ait özelliklerdir.

2.6. Tükenmişliği Etkileyen Faktörler

Bu bağlamda, örgütsel tükenmişliği etkileyen faktörler bireysel ve sosyal faktörler ile iş ve örgütle ilgili faktörler olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilir:

2.6.1. Bireysel ve Sosyal Faktörler

Cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durum, iste çalışma süresi, sosyal destek, kişilik ve beklentiler tükenmişliği etkileyen bireysel ve sosyal özellikler arasında yer almaktadır (Arı ve Bal, 2008: 136-137).

2.6.1.1. Yaş

Tükenmişlik ile demografik etmenlerden biri olan yaş faktörü arasında sürekli bir ilişki vardır. 30 – 40 yaş üstün-

deki çalışanlara göre, genç çalışanlarda tükenme oranının daha yüksek olduğu; yaş faktörüne iş deneyimi de eklenince, kariyerinin ilk yıllarında bulunan gençlerin tükenme potansiyellerinin daha fazla olduğu belirtilmektedir (Maslach vd., 2001: 409-410'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 43).

2.6.1.2. Cinsiyet

Cinsiyet faktörü ile tükenmenin üç boyutu arasındaki ilişki konusunda yapılan araştırmalarda; duygusal tükenmenin daha çok kadınlarla, bireysel başarının da baylarla (Peltzer vd., 2003: 276'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 43) ilişkili olduğu, bayların kadınlara göre duyarsızlaşma oranlarının daha yüksek olduğu (Maslach, 2003: 191'den Eren ve Durna, 2006: 43) belirtilmiştir.

2.6.1.3. Medeni Hal

Özellikle bekar erkekler olmak üzere bekârlar, evliler veya boşananlara göre tükenmeye daha fazla yatkındır (Maslach vd., 2001: 410'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 43).

Medeni hal faktörü ile tükenmenin üç boyutu arasındaki ilişki konusunda yapılan araştırmalarda; bireysel başarı boyutu hariç, bekarlar evlilere göre duygusal tükenme ve duyarsızlaşma açısından önemli ölçüde farklılık gösterirken (Lingard, 2003: 73; Peltzer vd., 2003: 278; Boyd, 1997: 177'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 43).

2.6.1.4. Meslekte Geçirilen Süre

Meslekte geçirilen süre ile tükenmenin üç boyutu arasındaki ilişki konusunda yapılan araştırmaların çoğunda; mes-

lekte geçirilen süre ile duygusal tükenme ve duyarsızlaşma arasında büyük ölçüde ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır (Lingard, 2003: 73-76'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 43).

2.6.1.5. Eğitim Düzeyi

Eğitim düzeyi yüksek olanlar daha düşük eğitimlilere göre daha fazla tükenme yaşamaktadır. Çünkü yüksek eğitimin bir sonucu olarak, üst düzeyde sorumluluk alma ve yüksek beklentilere girme, çalışanın tükenmişlik yaşamasını kolaylaştırmaktadır (Maslach vd., 2001: 410'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 43).

2.6.1.6. Sosyal Destek

Aile yapısı ve sosyal destek, tükenmişliği etkileyen en önemli sosyal faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Tatminkar bir aile yaşamına sahip olmak, is arkadaşları ve dostları ile sorunları paylaşarak çözüme yönelik iletişime açık olmak tükenmişliği azaltmada olumlu katkılar sağlamaktadır (Torun, 1997:44-45,49'den akt.: Arı ve Bal, 2008: 137). Diğer taraftan yapılan iş ile alınan ücret arasında da doğru orantılı bir ilişki olduğu ortadadır. Yoksullaşma, bölgeler arası gelir farklılığı, kayıtdışılık, gelir dağılımındaki ve vergilendirmedeki adaletsizlik de bu kapsamda ele alınmalıdır (Çayiroğlu, 2018:129).

2.6.1.7. Kişilik

Bireyin sahip olduğu biyolojik ve psikolojik özellikleri kapsayan kişilik kavramı tükenmişlik düzeyini belirleyen bir diğer faktör olarak ele alınmaktadır. Bireylerin diğer insanlarla ilişkileri, sorunları karşılama biçimleri, olaylara yaklaşımları, kendilerini kontrol edebilme

kabiliyetleri tükenmişlik yaşama düzeyinde belirleyici olmaktadır (Arı ve Bal, 2008: 138).

2.6.1.8. Beklentiler

Çalıştıkları kurum, meslekleri ve kişisel yeterlilikleriyle ilgili gerçekçi olmayan, karşılanması güç beklentiler geliştiren bireylerde daha fazla tükenmişlik görüldüğü tespit edilmiştir (Torun, 1997 : 48'den akt.: <http://www.biyomed.com>).

İnsanların beklentileri gerçekten olabileceklerin çok üzerindeyse ve kişiler bu beklentilerinin gerçekleşmesinde ısrar ediyorsa, kendi içinde yoğun çatışmalar yaşar. Bu durum, insanların yaşam enerjisinin ve işlev görme yeteneğinin tükenmesine neden olacaktır (Tümkaya, 1996 : 4'den akt.: <http://www.biyomed.com>).

Hiçbir kimsenin tükenmişlik yaşamaya karşı bağıksılığı yoktur. Hangi işte çalışırsa çalışsın hangi pozisyonda olursa olsun herkes her an tükenmişlik yaşama durumu ile karşı karşıya kalabilir (<http://www.psikonet.com>).

2.6.2. İş ve Örgütle İlgili Faktörler

2.6.2.1. İş yükü

Aşırı iş yüklenmesinden ya da çalışan bireyin mevcut yetenek ve becerilerinin iş için yeterli olmamasından kaynaklanan iş yükündeki uyumsuzluk, çalışanda tükenmişlik durumu ortaya çıkartmakta ya da artmaktadır (Sat, 2011: 29).

2.6.2.2. Kontrol

İş hayatında, kontrolü ellerinde tutan çalışanlar ile alınmış olan kararlara bağlı olarak çalışmalarını gerektiğini bilen çalışanlar kendi açılarından stresli bir du-

rum yaratmakta ve bu bireyler tükenmeye daha fazla maruz kalmaktadırlar (Akt. Örmən 1996'den akt.: Sat, 2011: 29).

2.6.2.3. Ödül

Performans ile uyumlu olmayan bir ödüllendirme sistemi kişisel başarıda düşme hissine, isteksizlik duygusuna ve sonuçta tükenmişliğe neden olmaktadır (Cordes ve dig.,1997:685, 688-689'den akt: Arı ve Bal: 2008: 139-140).

2.6.2.4. Aidiyet / birlik duygusu

Çalışanlar, gruba dâhil olarak ve değerleri paylaşarak elde ettikleri sosyal destekle iş yaşamında rahat etmekte, mutlu oldukları, saygı duydukları ve gördükleri insanlarla daha başarılı olmaktadır (Maslach, 2001'den akt.: Sat, 2011:29).

2.6.2.5. Adalet

Belirli bir örgütte çalışanların, örgütsel karar ya da politikaların doğruluğu hakkındaki görüşlerini ifade eden bir kavramdır. "Örgütün herkes için tutarlı ve eşit kurallara sahip olması" anlamına gelir (Bilgin, 2003: 273; Leiter, 2003: 2'den akt.: Budak ve Sürgevil, 2005: 97). Kendisine adaletli davranılmadığını hissedilen çalışanlar, işinden soğumakta ve tükenmişlik yaşamaktadır (Sat, 2011: 30).

2.6.2.6. Değer

Çalışanların kişisel değerlerinin yaptıkları işleri ile uyumunu ifade etmektedir. Bu kavram, en yalın bir haliyle, "neyin iyi, neyin kötü olduğuna ilişkin sahip olunan inanç" tır (Bilgin, 2003: 80-81'den akt.: Budak ve Sürgevil, 2005: 97). Çalışanlar kendilerini işle ilgili etik bulmadıkları veya kendi değerleriyle uyuma-

yan işleri yapmaya mecbur hissettikleri zaman tükenmişlik yaşatmaktadır (Sat, 2011: 30).

2.7. Tükenmişliğin Sonuçları

Hem bireyler hem de örgütler açısından önemli sonuçları olan tükenmişlik, bireylerin önceleri içsel olarak yaşadıkları bazı belirti ve durumların bir süre sonra aile ve iş yaşamına da yansımaları olarak karşımıza çıkar (Maslach ve Jackson,1981:100'den akt.: Arı ve Bal: 2008: 141). Birey açısından çok zor bir deneyim olan tükenmişlik, örgütler açısından da yüksek maliyetler getirmektedir (Op-latka, 2002: 214'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 44).

2.7.1. Bireysel Sonuçları

Bireysel olarak tükenmişliğin; depresyon, vesvese, kişisel saygınlığı yitirme, stres gibi psikosomatik bozukluklara neden olduğu iddia edilmektedir (Maslach vd., 2001: 406'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 44). Tükenmenin boyutlarından biri olan duygusal tükenmedeki artış diğer bir boyutu da etkileyerek bireyin daha fazla duyarsızlaşmasına neden olmaktadır. Duyarsızlaşan birey daha fazla saldırgan davranışlar sergilemektedir (Winstanley vd., 2002: 302-313'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 44).

Bununla birlikte yoğun bir tükenmişlik yaşayan bireyin, evlilik ve aile yaşantısındaki sorunları, uykusuzluk ve mide-bağırsak sistem bozuklukları şikayetleri, sigara, alkol, ve madde kullanımını artmakta ve birey sosyal izolasyon yaşamaktadır (Aktuğ ve ark., 2006: 96, Kırılmaz ve ark., 2003: 3, Taycan ve ark., 2006: 101'den akt.: Güneş, Bayraktaroğlu ve Kutanis, 2009: 484).

2.7.2. Kurumsal Sonuçları

Kurumsal olarak tükenmişliğin; işe gelmeme, işten ayrılma, verimliliğin, iş tatmininin ve örgütsel bağlılığın düşmesi gibi hem örgütlere hem de çalışanlara önemli maliyetler getiren pek çok olumsuz sonucu bulunmaktadır. Tükenmeye maruz kalan çalışanlar, iş düzenini bozma ve bireysel çatışmalara girme gibi davranışlarla mesai arkadaşları üzerinde de olumsuz yaratmaktadır (Maslach vd., 2001: 406'den akt.: Eren ve Durna, 2006: 44).

Aynı zamanda tükenmişlik, çalışanların işe geç gelmesi, erken ayrılması, dinlenme raporları alması, iş kazalarında artış, iş yerinde yeniliklerin, yapıcı eleştirilerin, üretkenliğin ve yaratıcı girişimlerin yetersizliği gibi negatif sonuçlara da neden olmaktadır (Güneş, Bayraktaroğlu ve Kutanis, 2009: 484).

2.7.3. Hizmetsel Sonuçları

Tükenmişliğin, hizmet düzeylerini de içeren araştırmalarda, sunulan hizmet kalitesinin düşmesi sonucunda müşterilerin kalitesiz hizmetten dolayı memnuniyetsizlik yaşadığı tespit edilmiştir. Bu olumsuzluk ise rakiplerin güçlenmesine katkı sağlayarak çalışanları tükenmişlik yaşayan işletmeler için negatif sonuçlara sebep olmaktadır (Komala ve Ganesh, 2007: 126'den akt.: Soysal, 2011: 16).

Diğer taraftan tükenmenin toplumsal boyutu üzerinde de durulması gerekmektedir. Toplumsal açıdan tükenme sosyal, ekonomik, hukuksal ve kültürel birçok sorunu da beraberinde getirmektedir (Eren ve Durna, 2006: 44).

2.8. Tükenmişliği Önleme ve Başa Çıkma Önerileri

Tükenmişlik, sadece tükenmişliği yaşayan bireyi değil bireyin hizmet verdiği kişileri, çalıştığı kurumu, aile ve arkadaş çevresini ve de içinde yaşadığı toplumu etkilemektedir. Bu nedenle tükenmişliğin önlenmesi için öncelikle tükenmişlikle baş etme yollarının belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir (Oruç, 2007: 26'den akt.: Soysal, 2011: 22). İş yerlerinde tükenmişliği önleme ve başa çıkma yolları, aşağıda bireysel ve örgütsel düzeyde belirtilmiştir:

2.8.1. Organizasyon Düzeyinde Tükenmişlikle Baş Etmeye Yönelik Önlemler

2.8.1.1. Devlet yönetimi düzeyinde yapılması gerekenler

- Modern yönetim ilkelerine uygun olarak örgütlenilmesi için çalışanların görev ve yetkilerini belirleyen gerekli yasal düzenlemelerin yapılması,
- Demokratik olarak sorumluluk ve yetkileri paylaştıran yönetim yaklaşımının benimsenmesi, personel yetersizliği ve düşük ücret sorunun giderilmesi, uzun çalışma saatlerinin azaltılması,
- Sosyal imkanlar ile ödül kaynaklarının arttırılması olarak sıralanabilir.

2.8.1.2. İş yeri yöneticileri düzeyinde yapılması gerekenler

- Görev tanımlarının açık ve net olması, işe yeni başlayan kişinin oryantasyon programına alınması ve rehberlik sağlanması,

- İş ile çalışan arasında uyumu sağlamak için işin modifiye edilmesi ve eşit dağılımı,
- Etkin personel planının yapılması ve personel sayısının artırılması,
- Düzenli ekip içi toplantıları ile öneri ve eleştirilerin alınması, sorun çözümede kalıcı mekanizmaların oluşturulması,
- Bireysel baş etme becerilerinin kazandırılmasına yönelik eğitim programlarının oluşturulması, sorunların ilk ortaya çıkış anında ele alınması,
- Çalışanların ihtiyaç duyduğu sürekli eğitim olanaklarının sağlanması, ödül kaynaklarının kullanılması,
- Çalışanların bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına önem verilmesi ve kolaylaştırılması, alınan kararlara katılımın sağlanması gereklidir.

• Hoşgörülü, esnek, adaletli, katılımcı bir yönetim anlayışı ve dinleyen, değer veren bir yönetici, tükenmişlikle baş etmeyi kolaylaştıracak hatta tükenmişlik durumunun başlamadan önlenmesini ya da giderilmesini sağlayacaktır.

2.8.2. Bireysel Düzeyde Tükenmişlikle Baş Etmeye Yönelik Önlemler

2.8.2.1. Bireysel düzeyde yapılması gerekenler

- Bakış açısının, düşünce sisteminin, değerler sıralamasının değiştirilmesi ve geliştirilmesi, mantıksız inançların, otomatik düşüncelerin, olumsuz algıların fark edilmesi ve düşüncelerin yeniden yapılandırılması,

- İşe başlamadan önce yapılacak işin zorluklarının ve risklerinin öğrenilmesi, sorumluluk alanlarının sınırlarının bilinmesi, iş yükünün gerçekçi boyutlarda tutulması,

- Tükenme belirtilerinin bilinmesi, duyguların ve sorunların paylaşılması gerektiğinde yardım istenmesi, uyku süresinin iyi planlanması,

- Özel yaşamda iş konuşmalarından uzaklaşılması, iş çıkışı rahatlatıcı, zevk verici aktivitelerde bulunulması, günlük yaşamda nükteye, mizah dergilerine, yer verilmesi, evde sakinleşip dinlenilebilecek bir rahatlama köşesinin oluşturulması, düzenli egzersizlerin yapılması, aileye ve sosyal yaşama zaman ayrılması,

- İş dışındaki yaşam alanlarının geliştirilmesi, tatil ve dinlenme olanaklarının kullanılması, işyerindeki rutin alışkanlıkların bırakılması, monotonluğun azaltılması,

2.8.2.2. İş arkadaşları düzeyinde yapılması gerekenler

- Aynı yerde çalışan kişilerin iş dışı konularda konuşmaları ve birlikte güzel vakit geçirmeleri,

- Uyumlu bir ekip çalışması içinde olmaları, aralarında eşit görev dağılımının olması, birlikte çalışmadan doğan sorunların zamanında çözülmesi,

- İşte karşılaşılan sorunların ve duygusal zorlukların paylaşılacağı destekleyici grupların oluşturulması, daha kıdemli çalışanların, işe yeni başlayanlara rehberlik etmeleri ve rol modeli olmaları şeklinde sıralanabilir.

2.8.2.3. Aile düzeyinde yapılması gerekenler

- Bireyin yaşamında aile ve akrabalar önemlidir. Birey onların varlığı, desteği ve takdirleri ile işi dışında da var olduğunu hissetmektedir.

Günümüzde iş, aile ve sosyal yaşamı önemli derece etkileyen tükenmişlik, çalışanların hizmet kalitesini negatif yönde etkileyerek hizmeti alanların ve verenlerin memnuniyeti azaltmaktadır. Bu nedenle çalışma ortamını oluştururken tükenmişliği önleme ve başa çıkma yollarına ilişkin stratejilerin geliştirilmesinde devlete, iş yeri yöneticilerine ve çalışanlara önemli görevler düşmektedir. Eğer önlenmezse, tükenmişliğin kuşaktan kuşağa geçerek toplumsal bir sorun haline geleceği gerçeğinden hareketle, önlenmesine ya da azaltılmasına yönelik etkin çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir (<http://www.cayd.org.tr>).

3. SONUÇ

Kamu çalışanlarının tükenmişlik düzeyleri ile iş tatmin düzeyleri arasındaki ilişkileri arasındaki ilişki öncelikle tükenmişlik konusunda ele alındıktan sonra iş tatmini üzerine yapılan inceleme ile sonuçlandırılacaktır.

Çağımıza bakıldığında gerek özel, gerekse kamu sektörü açısından tükenmişlik ve iş tatmini konusunda ciddi sıkıntılar olduğu görülmektedir. Özel ve kamu ayrımı yapılmaksızın çalışanların psiko-sosyal açıdan tükenmişlik sorunları yaşadığı ve iş tatmini konusunda başta ya da sonrasında problemlerin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Kamu sektörünün özel sektörden farklı kurumsallaşma

ve iş güvencesi olsa da ülkenin sosyo-ekonomik durumu göz önüne alındığında kamu kurumları ve kamu sektöründe de tükenmişlik ve iş tatmini konusunda özel sektör ile benzer sorunların yaşandığı ortaya konmaktadır.

Kamu sektörü denildiğinde çalışanların ve personelin yaşadığı problemlerin başında beklentilerinin karşılanmaması, ücretlerin düşüklüğü, kariyer olanaklarının kısıtlı olması, liyakat yerine diğer özelliklerin öne çıkartılması, kayırmacılık, iltimas, adaletsizlik, baskı ve diğer unsurlar etkili olmaktadır. Kamu sektöründe personel ve çalışanların yaşadığı tükenmişlik ve iş tatmini konusundaki sorunlu kurumların başında mahalli idareler, özellikle belediyelerin başı çektiği görülmektedir. Bunda da iltimas ve kayırmacılığın daha yoğun yaşanmasının neden olduğu ileri sürülebilir.

Sonuç olarak toparlamak gerekirse kamu sektörü ve özelinde mahalli idarelerdeki personel ve çalışanlarda görülen tükenmişlik ve iş tatmini konusundaki sorunların çözülmesi için öncelikle kamu rejimi ile ilgili yasal değişikliklerin ivedilikle yapılarak insan merkezli adil, liyakati esas alan, iyi gelir ve yaşam düzeyini hedefleyen ücret politikası, eğitim planlaması ve son olarak bürokrasinin siyasetin dışına çıkartılması ile konunun genel anlamda çözüleceği önerilmektedir.

KAYNAKÇA

ARI, Güler Sağlam ve ÇINA BAL, Emine (2008), "Tükenmişlik Kavramı: Birey ve Örgütler Açısından Önemi", Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi, C:15, Sayı:1, s:131-148.

BASIM, H. Nejat, BEGENİRBAŞ, Memduh ve CAN YALÇIN, Rana (2013), “Öğretmenlerde Kişilik Özelliklerinin Duygusal Tükenmeye Etkisi: Duygusal Emeğin Aracılık Rolü”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, Educational Sciences: Theory&Practice, C: 13, Sayı: 3 Yaz, s: 1477-1496.

ÇAYIROĞLU, Tahsin (2018). “Sosyal Politikada Temel Perspektifler ve Türkiye’de Sosyal Politia”, Mahalli İdareler Dergisi 1998, sayı 71, s:118-129

DERİN, Neslihan ve DEMİREL, Erkan T. (2012), “Tükenmişlik Sendromunun Örgütsel Bağlılığı Zayıflatıcı Etkilerinin Malatya Merkez’de Görev Yapan Hemşireler Üzerinde İncelenmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C:17, Sayı:2, s:509-530.

EREN, Veysel ve DURNA, Ufuk (2006), “Üç Boyutlu Bir Yaklaşım Olarak Örgütsel Tükenme”, Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 10, s: 40-51.

ERTÜRK, Emel ve KEÇECİOĞLU, Tamer (2012), “Çalışanların İş Doyumları ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler: Öğretmenler Üzerine Örnek Bir Uygulama”, Ege Akademik Bakış, C:12, Sayı:1, s: 39-5

GÜNEŞ, İlkay, BAYRAKTAROĞLU, Serkan ve ÖZEN KUTANİS, Rana (2009), “Çalışanların Örgütsel Bağlılık ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki: Bir Devlet Üniversitesi Örneği”, Süley-

man Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 14, Sayı: 3, s: 481-497.

NAKTİYOK, Atılhan ve KAYGIN, Erdoğan (2012), “Tükenmişlik ve İş Tatmini Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Akademik Personel Üzerinde Bir Uygulama”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, C:4, Sayı: 1, s: 23-32

ÖZTÜRK, Yüksel ve ALKIŞ, Hüseyin (2011), “Konaklama İşletmelerinde Çalışanların İş Tatmininin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma”, Zonguldak Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 14 s: 437-46

SAT, Sultan (2011), “Örgütsel ve Bireysel Özellikler Açısından İş Doyumu ile Tükenmişlik Düzeyi Arasındaki İlişki: Alanyada Banka Çalışanları Üzerinde Bir İnceleme”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s:1-102.

Sosyal, Abadullah (2011). İş Yaşamında Tükenmişlik, <http://www.ceis.org.tr/dergi/2011kasim/makale2.pdf>, Erişim Tarihi: 12.04.2022, s:14- 26. 2.

http://www.biomed.com/forum/forum_posts.asp?TID=18642, Erişim Tarihi: 16.02.2022

<http://cayd.org.tr/files/antalya-sempozyumu-konusma-ozetleri-kitapcigi---2020-sp.pdf> (erişim tarihi: 01.04.2022)

<http://www.psikonet.com/konu.asp?kid=203>, (Erişim Tarihi: 12.02.2022)

MEVZUAT FİHRİSTİ

02/06/2022-09/08/2022 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

KANUNLAR

- Kanun Adı** : Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- Kanun Tarihi ve No.** : 2/6/2022/7408
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 4/06/2022- 31856
- Konusu** : Bu Kanun ile; 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasına "11. Türkiye'de gerçekleştirilen fuarların düzenlendiği iç alanlarda yapılan ilan ve reklamlar." Bendi eklenmiştir. - 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir. "Üstyapıların tahliyesi ve malların tasfiyesi" başlıklı maddesi ile 5910 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında da değişiklik yapılmıştır.
- Kanun Adı** : Avukatlık Kanunu İle Türk Borçlar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- Kanun Tarihi ve No.** : 8/6/2022/7409
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 4/06/2022- 31856
- Konusu** : Bu Kanun ile; 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16 ncı, 177 nci maddesinin ikinci fıkrası ve 180 inci maddesinin dördüncü fıkrasında değişiklik yapılmıştır. - 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenerek kiralardaki fahiş artışların önlenmesi amaçlanmıştır.
- Kanun Adı** : Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- Kanun Tarihi ve No.** : 10/6/2022/7410
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 15/06/2022- 31867
- Konusu** : Bu Kanun ile; 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel

Müdürlüğünce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanuna, 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanuna ek madde eklenmiştir. 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa geçici madde eklenmiştir. - 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 2, 20, 29 uncu maddelerinde ve ek 2 nci maddesinde değişiklik yapılmış ve Ek Madde 16 eklenmiştir. 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki değişiklik ile 3194 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinin birinci “aykırılıktan sorumlu olan yapı sahibine ve yapı müteahhidine” ibaresi eklenmiştir. 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun, 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu, 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanunun, 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanunun, 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun, 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun, 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunlarının çeşitli maddelerinde değişiklik/geçici/ek madde eklenmiştir.

- Kanun Adı** : **Devlet Memurları Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**
- Kanun Tarihi ve No.** : 1/7/2022/7417
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 05/07/2022- 31887
- Konusu** : Ek Göstergelerin yeniden düzenlenmesine ilişkin yapılan çalışmanın bu kanun ile yasalaşması sağlanmıştır. 9.6.1930 tarihli ve 1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanununun ek 5 inci maddesinde değişiklik yapılmıştır.

MADDE 2- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun mülga ek 70 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile ikinci fıkrası “b) Zam, tazminat ve ödenekler ile benzeri ödemeler toplamına karşılık gelmek üzere en yüksek Devlet memuru aylığı (ek gösterge dahil) brüt tutarının;

- Ek göstergesi 8400 ve daha yüksek olanlarda % 255’ine,
- Ek göstergesi 7800 (dahil) - 8400 (hariç) arasında olanlarda % 215’ine,
- Ek göstergesi 7000 (dahil) - 7800 (hariç) arasında olanlarda % 195’ine,
- Ek göstergesi 5400 (dahil) - 7000 (hariç) arasında olanlarda % 165’ine,
- Ek göstergesi 3600 (dahil) - 5400 (hariç) arasında olanlarda % 145’ine,
- Ek göstergesi 2800 (dahil) - 3600 (hariç) arasında olanlarda % 85’ine,
- Diğerlerinde % 55’ine,

tekabül eden miktarı, emeklilik keseneğine ve kurum karşılığına tabi tutulur.” Şeklinde değiştirilmiş ve 657 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı Ek Gösterge Cetvelleri değişiklik baz alınarak yeniden düzenlenmiştir.

- Kanun Adı** : 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- Kanun Tarihi ve No** : 29/6/2022/7414
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 07/07/2022- 31889
- Konusu** : Enflasyonun hızla yükselmesi ve piyasa şartlarının gerektirdiği şekilde 2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerde Değişiklik yapılmıştır. Değişiklik Yapılan Cetveller: A, B,H, K ve M.

CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

- Kanun Adı** : 102
Adı : **Devlet Yardımlarının Uygulanması, Koordinasyonu, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 9/6/2022 - 31861
Konusu : Devlet yardımlarının etkin uygulanması, koordinasyonu, izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlenmiştir. **Devlet Yardımı:** Sürdürülebilir ve rekabetçi kalkınma amacıyla kamu kaynağı kullanılarak, belirli bir gerçek veya tüzel kişiye veyahut gerçek ve/veya tüzel kişi grubuna, normal piyasa şartlarında elde edemeyeceği ve bir ekonomik fayda sağlayan; hibe, kredi, taşınır/taşınmaz mal tahsisi, kamu gelir veya alacağından vızgeçme, sermaye katılımı, aynı destek gibi araçlarla gerçekleştirilen uygulamadır.

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- Kanun Adı** : 5630
Adı : **6360 Sayılı Kanun Kapsamında Riskli Yapıyı Malik, Kiracı veya Sınırlı Aynı Hak Sahibi Olmaksızın Kullananlara Yardım Yapılmasına Dair Kararda Değişiklik Yapılması hakkında Karar**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 3/6/2022 - 31855
Konusu : 21/3/2016 tarihli ve 2016/8663 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan kararın isminde "Riskli" kelimesi çıkarılarak "6360 sayılı Kanun Kapsamında Yapıyı Malik, Kiracı veya Sınırlı Aynı Hak Sahibi olmaksızın Kullananlara Yardım Yapılmasına Dair Karar" şeklini almıştır. Aynı Kararın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve 5 inci maddesi başlığıyla birlikte "Kira yardımı yapılması ve/veya faiz desteği verilmesi" şeklinde değişiklik yapılmıştır.

- Kanun Adı** : **5741**
Adı : **4/7/1956 Tarihli ve 6772 Sayılı Kanun Kapsamına Giren Kurumlarda Çalışan İşçilere, 2022 Yılında Verilecek İla ve Tediyeinin Sürelerinin Belirlenmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 5741)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 24/6/2022 - 31876
Konusu : 7/7/1976 tarihli ve 6772 sayılı Kanun Kapsamına giren kurumlarda çalışan işçilere, anılan Kanununun 3 üncü maddesine göre 2022 yılında verilecek ilave tediyeinin birinci yarısının 4/7/2022, diğer yarısının 16/12/2022 tarihinde ödenmesine, mezkur Kanununun 3 üncü ve 4 üncü maddeleri gereğince karar verilmiştir.
- Kanun Adı** : **5756**
Adı : **Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararda Değişiklik Yapılması ve Aynı Kararın 2022 Yılında Uygulanmasına Dair karar**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 28/6/2022 - 31880
Konusu : 17/4/200/6 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan devlet Memurlarına Ödenecek zam ve Tazminatlara İlişkin Karar ve eki cetvellerin bu Kararda yer alan değişikliklerle birlikte uygulanmasına 2022 yılında da devam olunur. Adalet ve emniyet kadrolarındaki cetvellerde değişiklik yapılmıştır.
- Kanun Adı** : **5752**
Adı : **27/6/2022 Tarihli ve 5752 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Eki Karar**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 28/6/2022 - 31880
Konusu : 193 sayılı Gelir Vergisi kanununun geçici 67 nci maddesinde yer alan tevkifat oranlarında değişiklik yapılmıştır. Kur korumalı vadeli mevzuat ve katılma hesapları ile Türk Lirası mevzuat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi amaçlanmıştır.
- Kanun Adı** : **5799**
Adı : **7/7/2022 Tarihli ve 5799 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Eki Karar**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 8/7/2022 - 31890
Konusu : 31.12.1960 tarihli 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 23. Maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan tutar 51-TL olarak, (10) numaralı bendinde yer alan

tutar 25,50-TL olarak yeniden belirlenmiştir.

8. (Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştetilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 6.000.000 lirayı (51 TL) aşmaması ve buna ilişkin ödemenin yemek verme hizmetini sağlayan mükelleflere yapılması şarttır. Ödemenin bu tutarı aşması halinde, aşan kısım ile hizmet erbabına yemek bedeli olarak nakten yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir.);

10. Hizmet erbabının toplu olarak işyerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri (Ek parantez içi hüküm: 5/12/2019-7194/11 md.) (İşverenlerce taşıma hizmeti verilmeyen durumlarda, çalışılan günlere ait bir günlük ulaşım bedelinin 10 Türk lirasını (25,50) aşmaması ve buna ilişkin ödemenin toplu taşıma kartı, bileti veya bu amaçla kullanılan ödeme araçlarının temini şeklinde yapılması şarttır. Ödemenin bu tutarı aşması hâlinde aşan kısım ile hizmet erbabına ulaşım bedeli olarak nakden yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir. Bu istisnanın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.)

- Kanun Adı** : **5801**
Adı : **6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan Gecikme Zammı Oranının Yeniden Belirlenmesi**
21/7/2022 - 31899
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında
Konusu : Kanunun "Gecikme Zammı, Nispet ve Hesabı" başlıklı 51 inci maddesi "Amme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısmına vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı % 4 oranında gecikme zammı tatbik olunur. Ay kesirlerine isabet eden gecikme zammı günlük olarak hesap edilir., '%4', '%2,5' olarak değiştirilmiştir.

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : **Ölçü ve Ölçü Aletleri Muayene Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 09.08. 2022 – 31918
- Konusu** : 24/7/1994 tarihli ve 22000 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ölçü ve Ölçü Aletleri Muayene Yönetmeliğine “Elektrik sayaçlarının periyodik muayenesine ilişkin geçici madde ile 1/12/2023 tarihine kadar muayenelerini yaptırmayan sayaç ilgilileri hakkında damga süresi geçmiş ölçü aleti kullanma fiilinden dolayı 3516 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı belirtilmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Belediye Su ve Kanalizasyon Hizmetlerinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 09.08. 2022 – 31918
- Konusu** : 3/4/2012 ve 28253 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Belediye Su ve Kanalizasyon Hizmetlerinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasına (k) bendi ile güvence bedeline ilişkin düzenleme eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Okul Servis Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 05.08. 2022 – 31914
- Konusu** : 25/10/2017 tarihli ve 30221 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Okul Servis Araçları Yönetmeliğinin geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
“(1) Bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (i), (l), (m) ve (o) bentleri kapsamındaki şartlar;
a) 2017 model okul servis araçları için 1/7/2024,
b) 2016 model okul servis araçları için 1/7/2025,
c) 2015 ve öncesi model okul servis araçları için 1/7/2026, tarihinden sonraki ilk periyodik muayenesine kadar aranmaz.”

- Yönetmeliğin Adı** : **Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği**
R.G. Tarih ve Sayısı : 29.08. 2022 – 31907
Konusu : Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik; a) Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ile Proje Tanıtım Dosyasının hangi tür projeler için isteneceği ve içereceği konuları, b) Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları, c) Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamına giren projelerin başvuru, inşaat öncesi, inşaat, işletme ve işletme sonrası izlenmesi, kontrolü ve denetlenmesini,ç) Çevresel Etki Değerlendirmesi sisteminin, çevre yönetiminde etkin ve yaygın biçimde uygulanabilmesi ve kurumsal yapısının güçlendirilmesi için gerekli eğitim çalışmalarını, kapsar.
- Yönetmeliğin Adı** : **Maden Bölgelerine ve Ruhsatların Taşınmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 28.08. 2022 – 31880
Konusu : 23/5/2018 tarihli ve 30429 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Maden Bölgelerine ve Ruhsatların Taşınmasına İlişkin Yönetmeliğin bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 24.08. 2022 – 31876
Konusu : 26/3/2010 tarihli ve 27533 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğinde yapılan değişiklik ile personellerin eğitimlerinin düzenli olarak yapılması yasal zorunluluk olmuştur.
- Yönetmeliğin Adı** : **Otopark Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 16.06. 2022 – 31868
Konusu : 22/2/2018 tarihli ve 30340 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Otopark Yönetmeliğinin 4, 12 ve 13 üncü maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Ticari binalarda her daire için bir araçlık otopark zorunluluğu düzenlenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması ile İlgili Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 17.06. 2022 – 31869
- Konusu** : - 13/7/1974 tarihli ve 14944 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması ile İlgili Yönetmeliğin 3 üncü maddesi
“Madde 3- Bu Yönetmelikte geçen; a) Aile reisi: Eşlerden biri, eşlerin yerleşim yerinin ayrı olması halinde ayrı ayrı eşleri ya da aynı konutu paylaşan aile fertlerinden yaşça en büyük olanı,” tanımlamalar yapılmış ve elektronik ortamda bildirimlere ilişkin düzenleme ile “**KONUTTA KALANLARA AİT KİMLİK BİLDİRME BELGESİ (FORM-5)**” yürürlükten kaldırılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görev Yapanlar İle Sigortalı Olarak Çalışanların Avukatlık Stajı Hakkında Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 22.06. 2022 – 31874
- Konusu** : Kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar ile sigortalı olarak çalışanların avukatlık stajı yapmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Hayvanat Bahçelerinin ve Doğal Yaşam Parklarının Kuruluşu İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.06. 2022 – 31863
- Konusu** : Biyolojik çeşitliliğin korunması kapsamında, evcil ve yabani hayvanların doğal ortamındaki yaşam koşullarının azami düzeyde sağlanması için hayvanat bahçeleri ve doğal yaşam parklarının teknik, sağlık, refah ve hijyen şartları ile kuruluşu, çalışması, ruhsatlandırılması ve denetlenmesine yönelik usul ve esaslar düzenlenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Binalar ile Yerleşmeler İçin Yeşil Sertifika Yönetmeliği**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 12.06. 2022 – 31864
- Konusu** : Binalar ve yerleşmelerin doğal kaynakları ve enerjiyi verimli kullanarak çevreye olan olumsuz etkilerini azaltmak için değerlendirme ve sertifikalandırma sistemlerinin oluşturulmasına; yeşil sertifika uzmanlarının, yeşil sertifika değerlendirme uzmanlarının ve eğitici kuruluşların nitelikleri ile yeşil bina ve yeşil yerleşmelerin değerlendirme kriterlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : **Proje Ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları Hakkında Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 05.08.2021 – 31914
- Konusu** : 28/7/1988 tarihli ve 88/13181 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Sektörüne Dahil İdarelerin İhalesi Yapılmış ve Yapılacak İşlerinde İhale Usul ve Şekillerine Göre Fiyat Farkı Hesabında Uygulayacakları Esasların 4 üncü maddesinin (4.5) numaralı bendi gereği, 1.7.2022 tarihinden itibaren, proje ve kontrollük işlerinde uygulanacak fiyat artış oranları yayımlanmıştır.
- Tebliğin Adı** : **Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 2022/1)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 03.08.2021 – 31912
- Konusu** : 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 95 inci maddesi gereğince, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının görüşü alınarak nüfusları ile sosyal ve ekonomik gelişme durumlarına göre hazırlanan **BELEDİYE GRUPLARI** belirlenmiştir. a) Nüfusu 250.000'den fazla olan belediyeler 1. grup, b) Nüfusu 100.001 - 250.000 arasında olan belediyeler 2. grup, c) Nüfusu 50.001 - 100.000 arasında olan belediyeler 3. grup, ç) Nüfusu 10.001 - 50.000 arasında olan belediyeler 4. grup, d) Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyeler 5. grup.
- Tebliğin Adı** : **Yapı Denetimi İzin Belgesi Almak İçin Yapılan Müracaatların Değerlendirilmesi Ve Sıralamaya Alınmasına Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 30.07.2021 – 31908
- Konusu** : 30/7/2019 tarihli ve 30847 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yapı Denetimi İzin Belgesi Almak İçin Yapılan Müracaatların Değerlendirilmesi ve Sıralamaya Alınmasına Dair Tebliğinde değişiklikler ile yeni düzenlemeler yapılmıştır.
- Tebliğin Adı** : **Tahsilat Genel Tebliği (Seri: B Sıra No:14)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 21.07.2021 – 31899
- Konusu** : 7417 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 46 ncı maddesiyle değiştirilen 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17 nci maddesinin altıncı fıkrasının uygulamasına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

- Tebliğın Adı** : **Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 1'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 14)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 07.07.2021 – 31889
- Konusu** : 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 1'de Değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler içerisinde V. Amme Alacağı Ödenmeden Yapılmayacak İşlemler ile İşlem Yapanların Sorumlulukları” başlıklı bölümünün (6.1.) numaralı alt bölümünde yer alan(5.000,00-TL) ve üzerinde ödemelerde vergi borcu yoktur sorgulamayan kişi/kurumlara verilecek idari para ceza miktarı 9.013-TL olmuştur.
- Tebliğın Adı** : **Yapı, Tesis ve Onarım İşleri İhalelerinde Kullanılan Müteahhitlik Karneleri ve İş Bitirme Belgelerinin 2022/2 Yılına Ait Değerlendirme Katsayıları Hakkında Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 06.07.2021 – 31888
- Konusu** : 28/3/1981 tarihli ve 17293 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yapı, Tesis ve Onarım İşleri İhalelerine Katılma Yönetmeliği uyarınca, ihalelere iştirak edecek olan müteahhitlerin, ellerinde bulunan ve geçerliliği sona ermemiş müteahhitlik karneleri, ilgili kuruluşlarca, R.G'de belirtildiği şekilde ve grubu aynı kalmak şartıyla aktarılarak kabul edilmiştir.
- Tebliğın Adı** : **Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 01.07.2021 –31883 (Mükerrer)
- Konusu** : Her türlü işçinin asgari ücretini tespit etmekle görevli Asgari Ücret Tespit Komisyonu, 29/06/2022 tarihinde başladığı çalışmalarını 01/07/2022 tarihine kadar sürdürmüş ve yaptığı iki toplantı sonucunda; işçinin günlük asgari ücreti; 1/7/2022-31/12/2022 tarihleri arasında (215,70) ikiyüzonbeş lira yetmiş kuruş olarak belirlenmiştir
- Tebliğın Adı** : **Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2022/2 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 01.07.2021 –31873
- Konusu** : Mimarlık ve mühendislik hizmet bedellerinin hesabında kullanılacak 2022/2 yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri, yapının mimarlık hizmetlerine esas olan sınıfı dikkate alınarak; KDV hariç, genel giderler (%15) ile yüklenici kârı (%10) dâhil edilerek yeniden belirlenmiştir.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARI

PARA CEZASI TUTANAKLARINDA EYLEMLER AÇIKÇA YAZILMALIDIR¹

... Büyükşehir Belediyesi Emir Ve Yasakları Uygulama Yönetmeliğine aykırı davranmak eyleminden kabahatli ... Turizm Nakliye ve Ticaret Limited Şirketi hakkında ... Büyükşehir Belediyesi Mali Hizmetler Daire Başkanlığının 21/06/2017 tarihli ve 342 takip numaralı kararı ile uygulanan 266.726,00 Türk lirası idari para cezasına yönelik başvurunun reddine ilişkin Mersin 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 10/04/2018 tarihli ve 2017/2891 değişik iş sayılı kararına karşı yapılan itirazın reddine dair MERSİN 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin 10/05/2018 tarihli ve 2018/3224 değişik iş sayılı kararı aleyhine Yüksek Adalet Bakanlığından verilen 27/08/2020 tarihli kanun yararına bozma istemini içeren dava dosyası Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 16/09/2020 tarihli ve KYB. 2020/75963 sayılı ihbarnamesi ile daireye verilmekle okundu.

Mezkür ihbarnamede;

Benzer bir olaya ilişkin Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 09/12/2019 tarihli ve 2019/32666 esas, 2019/15194 karar sayılı ilâmında yer alan, "...1608 sayılı Kanunun 1. maddesinin "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir.

Belediye encümeni kararında belli bir fiilin muayyen bir süre zarfında yapılmasını da emredebilir. Emredilen fiilin ilgili kişi tarafından yapılmaması hâlinde, masrafları yüzde yirmi zammı ile birlikte tahsil edilmek üzere belediye tarafından yerine getirilir.

Bu madde hükümleri ilgili kanunda ayrıca hüküm bulunmayan hâllerde uygulanır." şeklinde düzenleme içerdiği, madde metninde açıkça ifade edildiği şekli ile belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32. maddesi hükmüne göre idarî para cezası verilmesi konusunda belediye encümenlerine yetki verildiği, tespit tutanaklarına dair çizelge ile ... vekili tarafından sunulan 12.10.2017 tarihli

1 "İçtihat Metni" 7. Ceza Dairesi, 2021/12366 E., 2021/16408 K.

cevap dilekçesi içeriği uyarınca idari para cezalarına konu eylemler nedeniyle belediye encümeni tarafından alınan kararlar uyarınca idari para cezası uygulandığının sabit olduğu, anılan aşamaya kadar idari para cezası uygulanması eyleminin 1608 sayılı Kanun ve 5326 sayılı Kanun hükümlerine uygun olduğu görülmekte ise de; muterize tebliğ edilen Mersin Büyükşehir Belediyesi Mali Hizmetler Daire Başkanlığının 21/06/2017 tarihli ve 320 takip numaralı kararı ile uygulanan 67.752,00 Türk lirası idari para cezası içeriğinde açıkça kabahati oluşturan fiillerin neler olduğu, hangi tarihlerde ve nerede işlendiği ile anılan tutanakta söz konusu ihlâlin kimin hangi işlemleri neticesinde tespit edildiğinin de belirtilmediği anlaşılmış ve bu haliyle 5326 sayılı Kanununun 25. maddesinde sayılan şartları taşımadığı görülmekle;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden, Mersin 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 27/06/2018 tarihli ve 2018/3406 değişik iş sayılı kararının CMK'nin 309/4-d maddesi uyarınca KANUN YARARINA BOZULMASINA..." şeklindeki açıklamalar karşısında,

Dosya kapsamına göre, muteriz hakkında düzenlenen 21/06/2017 tarihli idari para cezası yaptırım kararı tutanağında, idari yaptırım nedenini oluşturan kabahat konusu fiil, işlendiği yer ve zamanın belirtilmediği, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 25. maddesinde yer alan " İdari yaptırım kararına ilişkin tutanakta;

- Hakkında idari yaptırım kararı verilen kişinin kimlik ve adresi,
- İdari yaptırım kararı verilmesini gerektiren kabahat fiili,
- Bu fiilin işlendiğini ispata yarayacak bütün deliller,
- Karar tarihi ve kararı veren kamu görevlilerinin kimliği,

Açık bir şekilde yazılır. Tutanakta, ayrıca kabahati oluşturan fiil, işlendiği yer ve zaman gösterilerek açıklanır. " şeklinde bir düzenlemenin bulunduğu, somut olayda mezkur yaptırım kararı tutanağında kabahati oluşturan fiil, yer ve zamandan bahsedilmediği, ayrıca anılan tutanakta söz konusu ihlâllerin kimin hangi işlemleri neticesinde tespit edildiğinin de belirtilmediği, usul ve yasa hükümlerine aykırı olarak düzenlenen idari yaptırım karar tutanağına istinaden kabahatli hakkında idari yaptırım kararı verilemeyeceği gözetilmeksizin, itirazın kabulüne yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla,

Türk Milleti adına gereği görüşülüp düşünüldü;

1608 sayılı Kanununun 1. maddesinin "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idari para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir.

Belediye encümeni kararında belli bir fiilin muayyen bir süre zarfında yapılmasını

da emredebilir. Emredilen fiilin ilgili kişi tarafından yapılmaması halinde, masrafları yüzde yirmi zammı ile birlikte tahsil edilmek üzere belediye tarafından yerine getirilir.

Bu madde hükümleri ilgili kanunda ayrıca hüküm bulunmayan hallerde uygulanır." şeklinde düzenleme içerdiği, madde metninde açıkça ifade edildiği şekli ile belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 maddesi hükmüne göre idari para cezası verilmesi konusunda belediye encümenlerine yetki verildiği, tespit tutanaklarına dair çizelge ile ... vekili tarafından sunulan cevap dilekçesi içeriği uyarınca idari para cezalarına konu eylemler nedeniyle belediye encümeni tarafından alınan kararlar uyarınca idari para cezası uygulandığının sabit olduğu, anılan aşamaya kadar idari para cezası uygulanması eyleminin 1608 sayılı Kanun ve 5326 sayılı Kanun hükümlerine uygun olduğu görülmekte ise de; muterize tebliğ edilen ... Büyükşehir Belediyesi Mali Hizmetler Daire Başkanlığının 21/06/2017 tarihli ve 342 takip numaralı kararı ile uygulanan idari para cezası içeriğinde açıkça kabahati oluşturan fiillerin neler olduğu, hangi tarihlerde ve nerede işlendiği ile anılan tutanakta söz konusu ihlalin kimin hangi işlemleri neticesinde tespit edildiğinin de belirtilmediği anlaşılmış ve bu haliyle 5326 sayılı Kanunun 25. maddesinde sayılan şartları taşımadığı görülmekle;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriğindeki husus yerinde görüldüğünden Mersin 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 10/05/2018 tarihli ve 2018/3224 değişik iş sayılı kararının CMK'nun 309/4-d maddesi uyarınca BOZULMASINA, muteriz hakkında uygulanan idari para cezasının kaldırılmasına, Mersin Büyükşehir Belediyesi Mali Hizmetler Daire Başkanlığının 21/06/2017 tarihli ve 342 takip numaralı kararı ile uygulanan 266.726,00 Türk lirası idari para cezasının iptaline, 06/12/2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

KAMU ALACAĞI²

- K A R A R -

Şikayetçi vekili, borçluya ait aracın satıldığını, düzenlenen sıra cetvelinde rehin alacağından sonra sırasıyla şikayet olunanlar belediye alacağına ve vergi dairesi alacağına yer verildiğini, rehin alacağına ve şikayet olunanların alacaklarına ödeme yapıldıktan sonra başka para kalmadığını, müvekkili alacağının ilama dayalı olduğunu ve İİK 100. madde kapsamında hacze iştirak etmesi gerektiğini ileri sürerek sıra cetvelinin iptalini talep ve şikayet etmiştir.

İlk Derece Mahkemesince, iddia savunma ve dosya kapsamına göre 6183 sayılı Yasanın 21. maddesi kamu hacizlerinin ilk hacze iştirakini düzenlemiş olup kamu alacaklarına iştirak mümkün olmadığı gerekçesiyle şikayetin reddine karar verilmiştir. Karara karşı şikayetçi vekilince istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine

2 6. Hukuk Dairesi, 2021/1660 E., 2021/1919 K. "İçtihat Metni"

Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesince; şikayetçi alacaklının ilamlı icra takibine dayanak yapmış olduğu davanın dava tarihinin 06.02.2015 olduğu, ilk haciz sahibi alacaklının haciz tarihinin ise 31.12.2015 olduğu, şikayetçinin ilamlı icra takibine dayanak dava tarihi ilk tesis edilen haciz tarihinden önce olduğundan İİK'nun 100/1-2. maddesi gereğince 2. sıradaki kamu alacağına ilişkin hacze iştirak etmesi gerektiği gerekçesiyle şikayetçi vekilinin istinaf başvurusunun esastan kabulü ile İlk Derece Mahkemesinin kararının kaldırılarak sıra cetvelinin iptaline karar verilmiştir.

Kararı şikayet olunan Akçaabat Vergi Dairesi vekili ve Trabzon Büyükşehir Belediyesi İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığı vekili temyiz etmiştir.

1- Şikayet konusu sıra cetveli haciz sıra cetvelidir. Haciz sıra cetvelinde haciz sırasına göre sıralama yapılır. İştirak için İİK'nun 100. maddesi, imtiyazlı alacaklar için 140/2 maddesi yollamasıyla 206. maddesini uygulanır.

6183 sayılı Kanununun 21. maddesi kamu alacağının diğer alacaklıların koyduğu hacze iştirakini düzenlemiş aynı Kanun'un 69. Maddesi ise kamu alacağının diğer kamu alacaklarına iştirakini düzenlemiştir. İlk haczin kamu alacağı için konulması halinde diğer (özel) alacakların kamu alacağına iştiraki düzenlenmemiştir. Bu nedenle kamu alacağına ilişkin haczin daha önce olması halinde diğer alacakların kamu haczine iştiraki mümkün değildir.

Somut olayda şikayetçinin alacağı ilamlı icra takibine dayalıdır ve dava tarihi 06.02.2015'tir. Rehinden sonra İlk haciz sahibi olan Trabzon Büyükşehir Belediyesi İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığının haczi 31.12.2015 tarihli olması nedeniyle şikayetçinin Belediye haczine iştiraki mümkündür. Ancak yukarıda izah edildiği üzere rehin alacağına ve kamu alacağına iştirak mümkün olmadığından sıra cetvelinde 2. sırada yer verilen belediyenin alacağının kamu alacağı olup olmadığı iştirak hükümlerinin uygulanması açısından önemlidir. Bu durumda mahkemece Trabzon Belediyesi alacağının kamu alacağı olup olmadığının araştırılarak yukarıdaki ilkeler de gözetilerek bir karar verilmesi gerekirken bu husus araştırılmadan eksik inceleme ile verilen şikayetin reddine dair kararı ile Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesinin İlk Derece Mahkemesinin kararının kaldırılarak sıra cetvelinin iptaline dair kararı usul ve yasaya aykırı görülmüştür.

2- Bozma nedenine göre, Akçaabat Vergi Dairesi vekilinin harca yönelik temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik gerek görülmemiştir.³

3 (Haciz sıra cetvelinde haciz sırasına göre sıralama yapılır. İştirak için İİK'nun 100. maddesi, imtiyazlı alacaklar için 140/2 maddesi yollamasıyla 206. maddesini uygulanır.

6183 sayılı Kanununun 21. maddesi kamu alacağının diğer alacaklıların koyduğu hacze iştirakini düzenlemiş aynı Kanun'un 69. Maddesi ise kamu alacağının diğer kamu alacaklarına iştirakini düzenlemiştir. İlk haczin kamu alacağı için konulması halinde diğer (özel) alacakların kamu alacağına iştiraki düzenlenmemiştir. Bu nedenle kamu alacağına ilişkin haczin daha önce olması halinde diğer alacakların kamu haczine iştiraki mümkün değildir.

Somut olayda şikayetçinin alacağı ilamlı icra takibine dayalıdır ve dava tarihi 06.02.2015'tir. Rehinden sonra İlk haciz sahibi olan ... Büyükşehir Belediyesi İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığının haczi 31.12.2015 tarihli olması nedeniyle şikayetçinin Belediye haczine iştiraki mümkündür. Ancak yukarıda izah edildiği üzere rehin alacağına ve kamu alacağına iştirak mümkün olmadığından sıra cetvelinde 2. sırada yer verilen belediyenin alacağının kamu alacağı olup olmadığı iştirak hükümlerinin uygulanması açısından önemlidir.

Bu durumda mahkemece ... Belediyesi alacağının kamu alacağı olup olmadığının araştırılarak yukarıdaki ilkeler de gözetilerek bir karar verilmesi gerekir.) <https://www.hukukihaber.net/sira-cetveli-makale,9779.html>

DANIŞTAY KARARI

BELEDİYE ENCÜMENİ YOL FAZLASI TAŞINMAZ¹

MAHKEMESİ : ... BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ 1. HUKUK DAİRESİ

DAVA TÜRÜ : TAPU İPTALİ VE TESCİL-TAZMİNAT

Taraflar arasında görülen davada;

Davacı, Belediye Encümeni'nin 09.07.2013 tarih ve 2013/133 sayılı kararı ile; ... ada ... parsel ve ... ada ... parsel taşınmazların birleştirildiğini ve dava konusu ... ada ... parsel sayılı taşınmazın oluştuğunu, anılan yol fazlası taşınmazın 15.07.2013 tarih ve ... yevmiye numaralı işlem ile Belediye adına tescil edildiğini ve ardından aynı tarih 3736 yevmiye numaralı işlemle, satış suretiyle, 350.000,00 TL bedelle davalı ...Ş.'ye devredildiğini, İçişleri Bakanlığı kontrolörleri tarafından yapılan denetlemede taşınmazın gerçek değerinin 1.139.504,34 TL olarak belirlendiğini ve 789.504,34 TL kamu zararı oluştuğunun tespit edildiğini, dava konusu taşınmazın değeri ile satış bedeli arasında aşırı fark bulunduğunu, gabin şartlarının gerçekleştiğini ileri sürerek, tapu kaydının iptali ile davacı ... adına tesciline, olmadığı takdirde 789.504,34 TL farkın satış tarihi olan 15.07.2013 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı, satış bedelinin davacı ... tarafından belirlendiğini, emsal taşınmazlar ile kıyaslandığında satış bedelinin yerinde olduğunu, denetim memurları tarafından yapılan hesaplanmanın hatalı olduğunu belirterek, davanın reddini savunmuştur.

Mahkemece, yapılan keşif neticesinde alınan bilirkişi raporu ve ek raporlarında dava konusu taşınmazın değerinin satış tarihinde 362.938,00 TL olarak tespit edildiği, davalı belediyeye ise 350.000,00 TL bedel ile satıldığı, edimler arasında aşırı oransızlık bulunmadığı, gabin şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, kararın davacı vekili tarafından istinafi üzerine, ... Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesince; 6100 sayılı HMK'nin 353/1-b-1 maddesi uyarınca, davacının istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Karar, davacı vekili tarafından süresinde temyiz edilmiş olmakla, Tetkik Hakimi ...'un raporu okundu, düşüncesi alındı. Dosya incelendi, gereği görüülüp, düşünüldü.

-KARAR-

Dosya içeriğine, toplanan delillere, hükmün dayandığı yasal ve hukuksal gerekçeye ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre; davacının yerinde bulunmayan temyiz itirazının reddiyle usul ve yasaya uygun olan hükmün ONANMASINA,

1 1. Hukuk Dairesi 2021/1686 E. , 2021/5977 K. "İçtihat Metni"

İMAR KİRLİLİĞİNE NEDEN OLMAK²

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 17.03.2021 tarih ve 2021/2529 sayılı kanun yararına bozma istemine atfen, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 06.04.2021 tarih ve KYB-2021/39147 sayılı ihbarname ile;

Resmi belgede sahtecilik, görevi kötüye kullanmak ve imar kirliliğine neden olmak suçlarından meçhul şüpheli hakkında yapılan soruşturma evresi sonucunda ... Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen 09.07.2020 tarihli ve 2020/2075 esas, 2020/6980 sayılı kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara karşı yapılan itirazın reddine ilişkin mercii ... 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 27.07.2020 tarihli ve 2020/3041 değişik iş sayılı kararının "5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 160. maddesinde yer alan "Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür." şeklindeki düzenleme karşısında, Cumhuriyet savcısının soruşturma yapmak zorunda olduğu,

Dosya kapsamına göre, olay ile ilgili 09.07.2020 tarihli bilirkişi raporunda, suçta konu inşaatın ve yapının herhangi bir imar kirliliğine neden olmadığı, yapının mimari açıdan projeye veya ruhsata herhangi bir aykırılığının bulunmadığı ve projeye aykırılıkların da sonradan projeye uygun hale getirildiğinin belirtilmiş olduğu şeklinde gerekçe ile kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş ise de,

Müşteki tarafından verilen 29.01.2020 tarihli şikayet dilekçesi ve ifadesinde, ... ili ... İlçesi Saraycık Mahallesi 2341 sayılı parselde bulunan ve kendisininde 13 numaralı dairenin maliki olduğu inşaat, **yapının imara aykırı olarak yapıldığını, imara aykırı olarak yapılan inşaat hakkında ... Belediyesine ihbarda bulunması üzerine inşaatta 6 dairenin imara aykırılık nedeniyle mühürlendiğini, ancak sonradan şikayetinden vazgeçmesi üzerine adı geçen Belediye görevlilerince mühürlerin sökülerek sanki hiç bir aykırılık yokmuş gibi işlem yapılarak görevin kötüye kullanıldığını**, Ocak 2018 tarihinde tamamlanan inşaatın imara aykırı yapılması hususunun ... Yapı Denetim Ltd. Şti. görevlilerince sahte belgeler düzenlenerek yapı kullanım izin belgesi alındığını, yapı denetim firması ve belediye görevlilerince görevlerinin kötüye kullanıldığını iddia ve beyan edilerek şikayette bulunduğu, bilirkişi ... tarafından hazırlanan 23.03.2020 ve 04.05.2020 tarihli bilirkişi raporlarında suçta konu inşaatta imara aykırı olarak yapıların bulunduğu ve bu yapıların yapı kullanım belgesi öncesinde yapının inşaatı aşamasında yapılmış olduğunun belirtildiği, ayrıca ... Kaymakamlığının 17.08.2020 tarihli ve 3 sayılı kararı ile soruşturma konusu olaya ilişkin ... Belediyesinde görevli bazı kişiler hakkında 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca soruşturma izni verildiği gözetildiğinde, ... ili ... İlçesi ... Mahallesi 2341 sayılı

2 1. Ceza Dairesi 2021/11941 E. , 2021/7731 K. "İçtihat Metni"

parselde bulunan inşaatın başlama ve bitiş tarihlerinin tespit edilerek, inşaat yapım aşamasında imara aykırı olarak yapılan yapıların denetiminde yapı denetim firması görevlilerinin ihmallerinin bulunup bulunmadığı, söz konusu imara aykırı yapıların aykırılıklarının giderilmesi amacıyla sahte belge oluşturulup oluşturulmadığı, imara aykırılık durumunun bilinmesine rağmen ilgili belediye görevlileri tarafından yapı kullanım belgesi verilerek görevin kötüye kullanılıp kullanılmadığı, imara aykırılığın tespitinden sonra mühürleme işlemi yapılan dairelerin mühürlerinin açılması suretiyle görevlerini kötüye kullanan ilgi belediye görevlilerinin olup olmadığı hususları hakkında soruşturma yapılması, dosyanın gerektiğinde bir bütün halinde bilirkişiye verilerek belirtilen konularda görüş alınması, kamu görevlisi veya kamu görevlisi statüsünde olan şüpheliler hakkında ilgi kamu kuruluşlarından soruşturma izni alınması gerekirken, belirtilen hususların yerine getirilmediği, bu haliyle eksik soruşturmaya dayalı kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yönelik itiraz üzerine soruşturmanın genişletilmesine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde itirazın reddine karar verilmesinde isabet görülmediğinden” bahisle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 309. maddesi uyarınca, bozulması istenilmiş olmakla,

Dosya incelendi, gereği görüşüldü:

İncelenen dosya içeriğine göre; kanun yararına bozma istemine atfen düzenlenen **ihbarnamedeki düşünce yerinde görüldüğünden**, ... Cumhuriyet Başsavcılığının 09.07.2020 tarihli, 2020/2075 Soruşturma ve 2020/6980 Karar sayılı kovuşturmaya yer olmadığına dair kararına karşı yapılan itirazın reddine ilişkin merci ... 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 27.07.2020 tarih ve 2020/3041 Değişik İş sayılı kararının, 5271 sayılı CMK’nin 309. maddesi uyarınca **BOZULMASINA**; müteakip işlemlerin mahallinde takdir ve ifasına, dosyanın mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına İADESİNE, 04.10.2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

Yukarıda sözü edilen Yönetmelik hükmünde yer verilen "kesintisiz olarak on gün görev başında bulunulmaması" ifadesinden anlaşılacağı üzere, **sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin dikkate alınmaması halinde kesintisiz olarak 10 gün göreve gelmeme durumunun fiilen mümkün olamayacağı, bu nedenle sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin de dikkate alınacağı açıktır. T.C. DANIŞTAY İKİNCİ DAİRE Esas No: 2021/17145, Karar No: 2022/2410**

Uyuşmazlıkta, davacının 01/06/2018 - 15/06/2018 tarihleri arasında on günü aşkın süre ile özürsüz ve kesintisiz olarak göreve gelmediği sabit olup, her ne kadar Mahkeme tarafından davacının göreve gitmediği günlerden 02-03-09-10/06/2018 tarihlerine isabet eden günlerin hafta sonu tatiline rastlaması nedeniyle on günlük sürenin hesabında dikkate alınmaması gerektiği ileri sürülmekte ise de, yukarıda sözü edilen Yönetmelik hükmünde yer verilen "kesintisiz olarak on gün görev başında bulunulmaması" ifadesinden anlaşılacağı üzere, sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin dikkate alınmaması halinde kesintisiz olarak 10 gün göreve gelmeme durumunun fiilen mümkün olamayacağı, bu nedenle sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin de dikkate alınacağı açıktır.

SAYIŞTAY KARARI

TANITIM GİDERİ¹

(Yerel Gazeteciye Tanıtım Gideri Olarak Yapılan Ödeme)

Tanıtım ve reklam faaliyetleri için hizmet alınan yerel gazeteci'nın, kendi sosyal medya hesabından, belediyeye ilişkin haberler ile belediye başkanının duyurularını paylaşmasına istinaden gönderilerin içeriği ile fiyatını tespit eden herhangi bir kritere yer verilmeden ödeme yapılması konusuna ilişkin olarak;

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 14'üncü maddesinde; belediyelerin kültür, sanat, turizm ve tanıtım hizmetlerini yapabileceği veya yaptırabileceği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un "Belediyenin giderleri" başlıklı 60'ıncı maddesinin (k) bendinde; temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri belediyelerin giderleri arasında sayılmış olup, İçişleri Bakanlığının 25.04.1984 gün ve 27302 sayılı onayı ile belediye bütçelerinde yer alan temsil, ağırlama ve tören giderlerinin esas ve usullerini düzenlemek üzere yürürlüğe konulan Yönerge'de anılan giderlerin kapsamı belirtilmiştir.

Yukarıdaki yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca belediyelerin, beldenin tanıtımı kapsamında yazılı veya görsel basında ilan ve reklam harcamaları yapabilmelerine imkân tanınmışsa da bu tür harcamaların hangi hallerde gerçekleştirilebileceği İçişleri Bakanlığı Yönergesi ile sınırlandırılmıştır.

Yapılan incelemede, adlı yerel gazetecinin şahsi hesabından Belediye faaliyetleri ile Belediye Başkanının tebrik ve kutlamalarına ilişkin çeşitli paylaşımlar yaptığı görülmüştür. Bu paylaşımların, Belediye Başkanı ve Belediyesi hesapları ile Belediyenin resmi internet sitesinde paylaşılan gönderilerin birebir aynısı olduğu veya bu gönderiler ile benzer içerikler ihtiva ettiği belirlenmiştir. Ayrıca, Belediye Başkanı ve Belediyeye ait hesapların, takipçi sayısı itibarıyla'ın hesabından daha fazla takipçiye sahip olduğu da açıktır ve bu durumda satın alınan tanıtım faaliyetinin, Beldenin tanıtımına fazladan bir şey kattığını söylemek de mümkün değildir.

Bu itibarla, belediyeye ait bir vazifenin ifası kapsamında olmayan ve Beldenin tanıtımına ek bir katkısı bulunmayan, yerel bir gazetecinin sosyal medyada paylaşım yapması maksadıyla gerçekleştirilen hizmet alımı sonucu oluşan TL kamu zararının;

Harcama Yetkilisi (.....) ile Gerçekleştirme Görevlileri (.....) ve (.....)'a müştereken ve müteselsilen,gereği işleyecek faizleri ile birlikte ödettilmesine, oy birliğiyle karar verildi.

1 Sayıştay 8. Dairesi 14.4.2022 tarih ve 244 No'lu Kararı

EKSİK İŞGAL HARCİ TAHSİLATI²

Büyükşehir Belediyesine ait ... Mahallesi ... Alanı No: 14 adresinde bulunan taşınmazı kiralaayan işletmeye, taşınmazın önünde yer alan 8 metrekare alan için işgaliye izni verilmiş olmasına ve işgaliye harcının da 8 metrekare üzerinden tahsil edilmesine rağmen, ilgili işletmenin 100 metrekare alanı işgal ettiğinin tespit edilmesi üzerine, işletmeye ait işgal harcının 8 metrekare alan üzerinden tahsil edilmesi sonucunda ... TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

Sorumlu ... temyiz dilekçesinde özetle;

Belediyelere ait olan taşınmazların kiralama işlemlerinin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca yapıldığını, yine belediyenin sorumluluğunda bulunan alanların günlük, saatlik işgaliye işlemlerinin ise 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununa dayanılarak çıkarılan belediye meclis kararı ile belirlenen ücret (metrekare) tarifeleri üzerinden yapıldığını, 11.04.2007 tarih ve 26490 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren Belediye Zabıta Yönetmeliğinin Görev Yetki ve Sorumluluk başlıklı 10. Maddesinin 15.fıkrasında zabitanın konuya yönelik görevi olarak **"26.05.1981 tarihli ve 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununa göre izin verilmeyen yerlerin işgaline engel olmak, işgallerle ilgili tahsilat görevlerine yardımcı olmak"** ibaresinin yer aldığı,

Herhangi bir işyerinin önünde kullanmak istediği alanla ilgili olarak öncelikle Belediye'ye dilekçe ile başvurduğunu, söz konusu talebin mahallinde incelendiğini, memurlarca inceleme neticesinde uygun görülen alanların Belediye Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na yazı yazılarak belirlenen işgaliye alanın tahakkukunun yapılmasının istenildiğini,

1- ... Mahallesi ... Alanı No: 14 adresinde bulunan ... Ticaret Ltd.Şti. tarafından işletilen ... isimli firmanın, 01.03.2018 tarihinde Zabıta Dairesi Başkanlığı'na dilekçe vererek işyerinin önüne masa, sandalye koyarak çay kahve servisi yapabilmek için işyeri önü işgaliyesi talebinde bulunduğunu (EK-1), işgaliye talebi uygun görülerek 01.03.2018 tarihinde taahhütname imzalandığını, (EK-2).

Başkanlık tarafından Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığına yazılan E.7537 sayılı yazı ile söz konusu işletmeye 02.03.2018 tarihinden itibaren 8 m2 işgaliye tahakkuk ettirilmesinin talep edildiğini, (EK-3) işgaliye izninin verilmesi sürecindeki tüm iş ve işlemlerin hukuka ve prosedürlere uygun olarak yürütüldüğünü, işgaliye verilmesi aşamasında şuan kapalı mekan durumunda olan söz konusu alanın etrafının açık pozisyonda olması münasebetiyle şahsın talep ettiği işgaliye için 8 m2 alanın kullanıma uygun olduğu görülerek ilk işgaliyenin 8 m2 olarak tahakkuk edilmesinin talep edildiğini, ancak, söz konusu işletme daha sonraki süreçlerde işyerinin, önündeki tüm alanın etrafını cemekele ile çevirerek kullanım alanına kattığını ve 100 m2 olarak kapalı alan dahilinde kullanmaya başladığını,

Bunun üzerine; konunun takip edildiğini, Belediye ve kamunun herhangi bir zarara uğramaması amacıyla İşletme ve İştirakler Dairesi Başkanlığı'na 29.04.2019 tarih ve 6476 sayılı yazı ile başvurularak mevcut işletmenin işgaliye alanının yeniden

² Sayıştay 1. Dairesi 3.11.2021 tarih ve 50375 Tutanak No'lu Kararı

belirlenmesinin talep edildiğini, (EK-4) söz konusu daire başkanlığınca Zabıta Dairesi Başkanlığı'na gönderilen 02.05.2019 tarih ve 6727 sayılı cevabi yazıda mevcut işletmenin işgalie kullanım alanının 100 m2 olduğunun belirtildiğini, (EK-5) bu yazıya istinaden Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığına yazılan 07.05.2019 tarih ve E.6917 sayılı yazı ile ... Shop Company isimli işletmeye 100 m2 üzerinde işgalie tahakkuk ettirilmesinin talep edildiğini, (EK-6).

Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığına yazılan 30.07.2019 tarih ve E. 11712 sayılı yazı ile söz konusu işletmenin 31.12.2018 tarihine kadar olan dönem içerisindeki işgaliesinin 100 m2 alan üzerinden tahakkuk ettirilmesinin talep edildiğini, (EK-7), söz konusu talebe istinaden ilgili daire başkanlığı tarafından adı geçen işletmeye ödediği aylık miktarlar düşülerek 100 m2 üzerinden gerekli tahakkuk yapılarak (EK-8), 31.07.2019 tarih ve 20-6742 nolu ihbarname nevili tebliğ zarfını şirket muhasebe yetkilisine tebliğ edildiğini, (EK-9). (100 m2 - 8 m2 = 92 m2'lik kısım)

Söz konusu ... Tic.Ltd.Şti. işletme vekili ... tarafından ... Vergi Mahkemesi'nin 2019/335 Esasında ... Büyükşehir Belediye Başkanlığınca düzenlenen 31.07.2019 tarih ve 20-6742 sayılı ihbarname ile tahakkuk ettirilen 2018/3,4,5,6,9,10,11,12 dönemlerine ilişkin işgal harçlarının iptali istemiyle dava açılmış olup, henüz karar verilmediğini, (EK-10).

Yine ... Tic.Ltd.Şti. işletme vekili ... tarafından ... Vergi Mahkemesinin 2019/334 Esasında ... Büyükşehir Belediye Başkanlığınca düzenlenen 31.07.2019 tarih ve 20-6742 sayılı ihbarname ile tahakkuk ettirilen 2019/ 1,2,3,4, 5,6,7, 8,9,10,11,12 dönemlerine ilişkin işgal harçlarının iptali istemiyle dava açılmış olup henüz karar verilmediğini,(EK-11) kararların idare lehine sonuçlanacağını değerlendirildiğini,

Benzer bir olayda ... Bölge İdare Mahkemesinin 2016/72E.2016/339K Sayılı ve 29.03.2016 tarihli kararı ile onanan ... Vergi Mahkemesinin 2015/355E 2015/669K ve 11.11.2015 tarihli kararı ile işgal harcının iptaline ilişkin açılan davanın reddine karar verildiğini, (EK-12) bahse konu emsal kararda mahkeme; önce 42 m2 olarak verilen ve sonraki tespitlerde 100 m2 olduğu belirlenen işgal alanına yönelik olarak davalı idare tarafından işgal harcının tarh ve tahakkukuna yönelik olarak açılan davada, davacının işgal ettiği yerin 2464 sayılı Kanununun 52. Maddesinde sayılan yerlerden umuma ait bir yer niteliği taşıdığı ve umuma ait bu yerin kendi başvuru dilekçesinde yer aldığı şekilde işgal edildiği sonuç ve kanaatine varılmış olduğu belirtilerek, kanunun 55. Maddesinde de harcın matrahının işgal edilen yerlerin metrekare olarak alanı olduğu yönündeki mevzuat hükmü esas alınarak davacı şirket adına tahakkuk ettirilen işgal harçlarında hukuka aykırılık görülmediği belirtilerek davanın RED edildiğini,

Benzer nitelikteki tazmine konu yer için de Mahkeme kararlarının lehe sonuçlanarak işgalciden fazla işgal edilen alanın ücretinin tahsil edileceğini, Belediye'nin/kamunun bir zararının olmayacağını

Son olarak Sayıştay Temyiz Kurulu tarafından İlama esas olayda zaman aşımına uğramış bir alacağın söz konusu olmadığını ve yargısal yollardan takip edilen alacakla ilgili olarak sorumluların mesuliyetlerini yerine getirmesiyle kamu zararına sebebiyet verilmediği yönünde örnek kararların olduğunu,(EK-13).

Yukarıda ekleriyle birlikte sunmuş olduğu yasal dayanaklar da incelendiğinde görüleceği üzere önce 8 m2 olarak tahakkuk ettirilen sonraki süreçte 100 m2 olarak kullanıldığı tespit edilen işgaliye alanıyla ilgili tüm iş ve işlemlerin eksiksiz yapılarak, 2018 yılı içerisinde eksik tahsil edildiği belirtilen ve **İlama konu olan işgal harcının ödendiği bölümler düşülerek ilgisine tahakkuk ettirildiğini, İlama esas olayda zaman aşımına uğramış bir alacağın da söz konusu olmadığını, ayrıca yargısal yollardan takip edilen alacakla ilgili iş ve işlemlere başlanıldığını ve devam ettiğini, üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirdiğini ve zarara sebebiyet vermediğini belirterek verilen tazmin hükmünün kaldırılmasını talep etmiştir.**

Başsavcılık mütalaasında;

“Adı geçen dilekçesinde özetle; Daha önceki savunmalarını da tekrar ederek;

... Büyükşehir Belediyesine ait ... Mahallesi ... Alanı No: 14 adresinde bulunan taşınmazı kiralayan işletmeye, taşınmazın önünde yer alan 8 m alan için işgaliye izni verilmiş olmasına ve işgaliye harcının da 8 m üzerinden tahsil edilmesine rağmen, ilgili işletmenin 100 m alanı işgal ettiğinin tespit edilmesi üzerine, işletmeye ait işgal harcının 100 m alan üzerinden tahakkuk ettirilerek ihbarnamenin ilgilieye tebliği edildiğini,

İlgili işletmeden 2018 yılı içinde eksik tahsil edildiği tespit edilen işgal harcının tahsilatıyla ilgili gerekli işlemlere başlanmış olduğunu ve alacağın zamanaşımına uğramadığını,

Benzer konu ile ilgili örnek kararlar bulunduğunu,

İfade ederek, ilamda belirtilen ve kendisi aleyhine verilen tazmin hükmünün kaldırılması talebinde bulunmuştur.

İlamda;... TL kamu zararının tahakkuka bağlandığı ancak karar tarihine kadar tahsilatin yapılmadığı anlaşıldığından, söz konusu kamu zararının Harcama Yetkilisi (Zabıta Daire Başkanı) ...' e ödettilmesine karar verilmiş ve savunmada ileri sürülen hususlar karşılanmıştır.

Bu nedenlerle temyiz talebinin reddi ile ... Büyükşehir Belediyesi 2018 yılı hesabının 1. Dairede yargılanması sonucu çıkarılan 26.12.2019 tarih ve 23 numaralı ilamın 1. Maddesi ile verilen tazmin hükmünün, tasdikine karar verilmesinin uygun olacağı mütalâa edilmektedir.

Arz ederim.” denilmiştir.

Dosyada mevcut belgelerin okunup incelenmesinden sonra,

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ:

23 sayılı İlamın 1. maddesi ile ... TL'ye verilen tazmin hükmü, sorumlunun 1. Daireye yaptığı Yargılamanın İadesi başvurusu üzerine, 28.06.2021 tarih ve 186 Sayılı Ek İlamla kaldırıldığından, sorumlunun işbu madde ile ilgili itirazı hususunda Temyiz Kurulunca YAPILACAK İŞLEM OLMADIĞINA, oybirliği ile,

Karar verildiği 03.11.2021 tarih ve 50375 sayılı tutanakta yazılı olmakla işbu ilam tanzim kılındı.

TEBLİĞLER GENELGE VE GÖRÜŞLER

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı: E-53773008-900-4152760
Konu: İşçinin Naklen Atanması

22/07/2022

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: Valiliğinin (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) 06.06.2022 tarihli ve E-29648304-900-3811932 sayılı yazısı.

.....Belediyelerinin..... Belediyeler Birliğinin kurucu üyeleri olduğu ve 4857 sayılı İş Kanununa tabi işçi statüsünde bulunan personelin söz konusu Birlikteki belediyeler arası nakil talebinde bulunduğu belirtilerek, 4857 sayılı İş Kanununa tabi personelin nakil hakkının olup olmadığı hususunda görüş talep eden ilgi yazı ve eki incelenmiştir.

Bilindiği üzere, alt işveren işçilerinin kamuda istihdamına ilişkin çalışmalar tamamlanmış olup 24/12/2017 tarihli ve 30280 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 127 nci maddesiyle, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23 ve geçici 24 üncü maddelerinde belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarında 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından çalıştırılanların sürekli işçi kadrolarına veya mahalli idare şirketlerinde işçi statüsüne geçirilmesine ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Anılan Kanun Hükmünde Kararname'nin 127 nci maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 25 inci maddesinde de, "Geçici 23 üncü ve geçici 24 üncü maddeler kapsamına giren hususlara ilişkin usul ve esaslar ile bu maddelerin uygulanmasında ortaya çıkacak tereddütleri giderecek idareler, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Hazine ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir." hükmü öngörülmüştür. Bu hükmeye dayanılarak hazırlanan "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımı Sözleşmeleri Kapsamında Çalıştırılmakta Olan İşçilerin Sürekli İşçi Kadrolarına veya Mahalli İdare Şirketlerinde İşçi Statüsüne Geçirilmesine İlişkin 375 sayılı Kanun Hükmünde

Kararnamenin Geçici 23 ve Geçici 24 üncü Maddelerinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar" 1/1/2018 tarihli ve 30288 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Mezkûr Tebliğde, kurumlar ve hizmet alımı sözleşmesi itibarıyla hak sahipliği açısından kapsam, sürekli işçi kadrosuna geçirilme süreci, tespit komisyonu, inceleme kriterleri, ilan, tespit komisyonu kararına itiraz ve süresi, sınava girmeye hak kazananların belirlenmesi, sınavlara ilişkin hususlar, işçi kadrosuna geçirilme, ücret ve sosyal hakları belirlenmesi ile benzeri hususlar düzenlenmiştir.

Bununla birlikte, 5620 sayılı Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Ek 2 nci maddesinde, "Kamu kurum ve kuruluşlarında sürekli işçi kadrosunda görev yapan ve ilgili mevzuatına göre alınan sağlık kurulu raporunda en az yüzde kırk oranında engelli olduğu belirtilen işçiler ile ağır engelli raporlu eşi veya bakmakla yükümlü olduğu birinci derece kan hısımları bulunan işçiler, engellilik durumundan kaynaklanan gereklere dayalı olarak kurum içinde yer değiştirme talebinde bulunabilir.

Bu kapsamdaki talepler kamu kurum ve kuruluşlarının kadro imkânları ve teşkilat yapıları dikkate alınarak karşılanır. İşçinin kendisinin veya birlikte yaşadığı eşi ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının engellilik durumunun tedavisi sebebiyle kurum içinde yer değişikliği talep etmesi hâlinde, yer değiştirme suretiyle atama yapılacak yerin, işçinin ve bu fıkra kapsamındaki yakınlarının engellilik durumuna uygun olması esastır. Engellilik durumu devam ettiği sürece kurum ve kuruluşlarca isteği dışında işçinin görev yeri değiştirilmez. Engellilik durumu ortadan kalkan işçiler hakkında genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır." Hükmüne yer verilmiştir.

Bu çerçevede, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca işlemler yürütülmektedir. Diğer taraftan, 4857 sayılı İş Kanununda işçilerin kurum içinde görevlendirilmeleri veya nakli konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu konuda, yazımız ekinde yer verilen Hazine ve Maliye Bakanlığının 18/9/2012 tarihli ve 9939 sayılı örnek görüş yazısında işçilerin çalışmakta oldukları kamu kurum veya kuruluşundan başka bir kamu kurum veya kuruluşuna naklen geçişine imkân bulunmadığı ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.

Yerel Yönetimler Genel Müdürü

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 71188846-622.02/3885553

22/06/2022

Konu : Görüş (Meclis kararının iptal edilmesi hakkında)

.....**VALİLİĞİNE**
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü)

İlgi :tarihli vesayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ile, . Şti. adına . ve . tarafından Valiliğimize yapılan başvurular-
da; . Belediye Meclisinin . tarih ve . numaralı kararı ile çıkarılan Servis Araçları (S-C)
Plakalar/Taksi Durakları ve (T) Plakalı Ticari Taksi Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin
beşinci fıkrasında "(S) plaka sahibi gerçek ve tüzel kişiler Maliye, İlgili Meslek Odası-
na ve ... Otobüsçüler ve Servisçiler Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifine gerekli kayıtları
yaptırmadan başlayamazlar." ve 4 üncü maddesinde "Özel Kuruluş: Her Türü Özel
Şirket, Ortaklık, Banka, Kooperatif vb. kuruluş" hükümlerinin yer aldığı bildirilerek,
. Otobüsçüler ve Servisçiler Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifinin özel hukuk tüzel kişi
olduğu ve meslek odası vb. kuruluş olmadığı belirtilmiştir, söz konusu hükümlerin
hukuka aykırı olduğu iddia edildiği ve haksız/hukuksuz işlemlere, eylemlere ve tekel-
leşmeye sebebiyet verdiği belirtilen ilgili hükümlerin iptali ve/veya kaldırılması talep
edildiği, öte yandan Isparta Valiliğince (İdare ve Denetim Müdürlüğü) ilgili husus
hakkında Müdürlüğünüzce rapor hazırlanması istendiği belirtilerek bahsedilen yö-
netmelik maddesinin ilgili mevzuat kapsamında değerlendirilerek hukuka aykırılık
olup olmadığı ve ilgili yönetmeliğin iptali için hangi kurumun yetkili olduğu hususla-
rında Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

Bilindiği üzere, 5393 sayılı Belediye Kanununun "Belediyenin görev ve sorumlulu-
kları" başlıklı 14 üncü maddesi "(a) ., ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi
sistemleri; .; şehir içi trafik;" hükmünü,

"Belediyenin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 15 inci maddesi "Belediyenin yetkileri
ve imtiyazları şunlardır:

p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma
araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirle-
mek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde
araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletmek veya kiraya vermek; kanunların
belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

." hükmünü,

“Belediye Meclisi” başlıklı 17 nci maddesi “*Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usüllere göre seçilmiş üyelerden oluşur.*” hükmünü,

18 inci maddesinin (m) bendi “*Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.*” hükmünü,

“Uygulanmayacak hükümler” başlıklı 84 üncü maddesi “*Bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak;... 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu,... bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır.*” hükmünü,

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun “*Kapsam ve nitelik.*” başlıklı 1 inci maddesi “*1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin görevine giren uyuşmazlıkların çözümü, bu Kanunda gösterilen usullere tabidir.*

2. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır.” hükmünü,

“*İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı.*” başlıklı 2 nci maddesi “*İdari dava türleri şunlardır:*

İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

.” hükmünü,

“*İdari davaların açılması.*” başlıklı 3 üncü maddesi “*İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır.*

.” hükmünü,

“*Dilekçelerin verileceği yerler.*” başlıklı 4 üncü maddesi “*Dilekçeler ve savunmalar ile davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına, idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalıp kalmadığına bakılmaksızın asliye hukuk hakimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir.*” hükmünü,

“*Dava açma süresi.*” başlıklı 7 nci maddesi “*1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.*

.” hükmünü,

“*İptal ve tam yargı davaları.*” başlıklı 12 nci maddesi “*İlgililer haklarını ihlal eden*

bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.” hükmünü,

“Yürütmenin durdurulması” başlıklı 27 nci maddesi “1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2. Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir.

.” hükmünü,

“Kararların sonuçları:” başlıklı 28 inci maddesi “Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.” hükmünü amirdir.

Danıştay 8. Dairesinin 19/11/2007 tarihli ve E. No: 2007/4194, K. No: 2007/6111 sayılı kararında görülen temyiz davasında Bursa 2. İdare Mahkemesinin 27/03/2007 tarihli ve E:2006/1401, K:2007/542 sayılı kararındaki “... 5393 sayılı Yasanın 15/f ve 84. maddeleri ile 2918 sayılı Yasanın 12. maddesinden söz edilerek, 5393 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle 2918 sayılı Kanunun Belediye Kanunu ile çelişmeyen hükümlerinin uygulanması gerektiği açık olduğundan, 2918 sayılı Kanun uyarınca alınan 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının da 5393 sayılı Kanun ile çelişmeyen hükümlerinin uygulanması gerektiği, ” şeklindeki hükmünü usul ve yasaya uygun bulmuştur.

Danıştay 8. Dairesinin 17/09/2020 tarihli ve E. No: 2016/14732, K. No: 2020/3653 sayılı kararındaki “ belediyenin yetki ve imtiyazları arasında yer alan toplu taşıma araçları ve ticari taksilerin sayılarını, zaman ve güzergahlarını belirleme yetkisinin Belediye Meclisi'ne ait olduğu anlaşılmış olup, ticari taksi nitelikli araçların çalışma izinleri, sayı ve güzergahlarının belirlenmesi ve buna yönelik olarak yapılan başvuruların değerlendirilmesi ile gerekli işlemlerin yapılmasına ilişkin yetkinin yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca belediye meclisine ait olduğu .” şeklindeki hükmü ile belediye meclisinin ulaşım ve toplu taşımadaki yetki ve imtiyazları yorumlanmıştır.

86/10553 sayılı Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Kararın "Ticari Plaka Verilecekler" başlıklı 3 üncü maddesinin "Ticari plaka verilebilmesi için; 1) Taksi, dolmuş ve minibüslerde; şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde ise şoförler odasına üye olmak,

2) Umum servis araçlarında; şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçtiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde şoförler odasına üye olmak veya ticaret odalarına kayıtlı taşımacı şirketlerce şehir içinde taşımacılık yapmak, şartı aranır.

Taksi, dolmuş ve minibüs sahipleri, bu plakaları bu maddenin (1) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere, umum servis aracı sahipleri, bu maddenin (2) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere ve taşımacı şirketlere satabilirler." hükümleri kapsamında ticari plaka verileceklere ilişkin esas ve usuller düzenlenmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve Danıştay kararları çerçevesinde; belediye ve mücavir alan sınırları içinde faaliyet gösterecek ticari taksi, dolmuş, minibüs ve servis vb. işletmelerinde bu araçların plakalarının verilmesine ilişkin usul ve esaslar noktasında 5393 sayılı Kanun'da açıkça yetki verilmeyen ve bu belgelerin verileceği kişilerin tespitine ilişkin usul ve esasları kapsayan hususlarda belediyelerce 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 3 üncü maddesi hükümlerine aykırı olmayacak şekilde işlemler tesis edilmesi gerektiği, sair hususlarda harf grubu ve sıra sayısı belirlenen plakaların tahdit edilerek ticari olarak taşımacılık yapacak kişilere tahsis edilmesi hususunda 5393 sayılı Kanun ile 2886 sayılı Kanunun ilgili cari hükümlerinin esas alınması gerektiği,

Diğer taraftan, belediye meclisi kararı ile çıkarılan ve hukuka aykırı olduğu iddia edilen yönetmeliklere karşı 2577 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde idare mahkemelerinde dava açılabilceği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Turan KONAK
Bakan a.
Genel Müdür

SORU - CEVAP

Soru? Tam zamanlı sözleşmeli personeller belediyeler arasında (rızası olmak şartıyla) geçici görevlendirme yapılabilir mi?

Cevap: Geçici görevlendirmelere ilişkin yapılan düzenlemelerden Kurumlar Arası Geçici Görevlendirme Yönetmeliği 3.5.2019 tarih ve 30763 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmelik kapsamı: (...) (Ek:RG-29/2/2020-31054-CK-2180/1 md.) (Danıştay Sekizinci Dairesinin 23/9/2020 tarihli ve E.:2020/2303 sayılı Kararı ile Yürütmesi Durdurulan ibare: Yükseköğretim kurumları,) **il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile bunların kurdukları birlik, müessese, işletme, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar bu Yönetmelik kapsamında geçici görevlendirme yapamaz**

GEÇİCİ MADDE 2- (Ek:RG-29/2/2020-31054-CK-2180/3 md.)

(1) (...) il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile bunların kurdukları birlik, müessese, işletme, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar tarafından bu Yönetmeliğe göre yapılmış olan geçici görevlendirmeler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde sonlandırılır.

(2) Bu maddenin yayımı tarihinden önce kurumlarca yapılan geçici görevlendirmelerden, bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine uygun olmayanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde sonlandırılır

Geçici görevlendirme için kamu kurumlarından belediyelere geçici görevlendirme şeklinde olabileceği, Fakat belediyelerden bir başka kuruma görevlendirme yapılamayacağı görüşündeyiz.

Görevlendirmeye ilişkin bilgi için Dergimizin https://www.mahalliidarelerdergisi.com.tr/pg_1570_kamuda-gecici-gorevlendirme-ve-belediyelerde-ozel-durumlar-ile-son-degisiklikler makalesini ziyaret edebilirsiniz.

Soru: 2020 yılına 2886 sayılı Kanuna göre 3 yıllık ihale edilip kira sözleşmesi imzalanan taşınmazın kira artış oranları için Borçlar Kanunu 344. maddede tüfenin oniki aylık ortalamasına göre yapılır hükmü,

Ancak kira sözleşmesinde ise önceki yılın aynı ayına göre değişim üzerinde artış yapılır denmiştir.

İki oran arasındaki fark epey büyük olduğu göz önüne alındığında (on iki aylık ortalama yaklaşık %25; önceki yılın aynı ayına göre yaklaşık %55) uymamız gereken kanun mu yoksa kira sözleşmesi mi?

Cevap: 2886 sayılı Kamu İhale Kanunu gereği kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi (sözleşme süresinin) 10 yıldan fazla olamayacağı, turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin 10 yıldan fazla süreyle kiraya verilebileceği belirtilmiştir.

2886 sayılı Kamu İhale Kanununun 64 üncü maddesi kapsamında üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmedeki esaslara göre yeniden tespit edilecektir. 3 yılı aşan taşınır ve taşınmaz mal kiralalamalarında, **her yıl kiranın yeniden nasıl tespit olunacağı** Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmeliğin ekinde (ek-4)'de yer alan hükümleri dikkate alınmalıdır. Azami süreyi aşan kira sözleşmelerinde, azami süreyi aşan kısmın geçersiz olduğu Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 26.09.1969 tarih ve 7945 sayılı Kararı ile belirlenmiştir.

Üç yıldan fazla süreli kiraya verme işlemlerinde, önceden Maliye Bakanlığından izin alma şartı getirilmiş, özel idare ve belediyeler için kendi özel kanunlarındaki hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununun (34. Mad. (g), 18.mad.(e) mad ile **6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Kesin hükümsüzlük" başlıklı 27'nci maddesinde;** "(...) Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur." hükmü Kanunun emredici hükümlerine aykırı sözleşmelerin kesin olarak hükümsüz olduğu belirtilmiştir.

Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün 25.08.2021 tarihli Kira Artış oranına ilişkin görüşünde "(...) çerçevesinde, 6217 sayılı Kanunun geçici 2 maddesi gereği, 1/7/2020 tarihinden sonra akdedilecek ve 1 yıldan fazla sürecek olan kiraya verme işleri için hazırlanan şartname ve sözleşmedeki kira artış oranlarının tespitinde 6098 sayılı Kanun'un 344 üncü madde hükümlerine uyulması gerekmektedir.

Diğer taraftan, kamu kurum ve kuruluşlarının, hangi usul ve esaslar içinde olursa olsun yaptıkları bütün kira sözleşmeleri konut ve çatılı iş yeri kiralarına ilişkin hükümlere tabi olduğundan yazınızda bahsi geçen taşınmazın niteliğinin mahiyetine bakılmaksızın 6098/344 üncü maddedeki hüküm kapsamında yer alacağı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, 6217 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi kapsamında; 08.08.2016 tarihinde yürürlüğe giren ve 5 yılını doldurmuş olan 10 yıl kira süreli somut olaya konu sözleşmedeki 2017, 2018 ve 2019 yılı kira artış oranlarının sözleşme hükümlerine göre, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024 ve 2025 yılları kira artış oranlarının ise bir önceki kira yılında tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek üzere belirlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir." görüşü, ile birlikte 2886 sayılı

Kanun kapsamındaki kiralarda kira artış oranlarının 12 aylık TÜFE ortalamasını geçmeyeceğine ilişkin 344 üncü maddesi emredici mahiyette olduğundan, bu maddeye aykırı mevcut sözleşme hükümleri değil, söz konusu Kanun maddesi hükümleri uygulanması gerekir.

Soru: Emlak vergisi bildirim (bina, arsa, arazi), (taşınmazın alım-satımı, ifraz tevhid işlemleri, veraset intikal işlemleri, vb) taşınmazla ilgili değişikliğin olduğu mali yıl içerisinde ilgili belediyeye verilir. (mali yılın son 3 ayına denk gelen değişikliklerde 3 aylık bir uzama süresi mevcut.) Ancak, kullandığımız programda mali yıl içinde de 3 aylık bir zaman mühleti olduğunu ve bu zamanı geçirirse cezai işlem uygulamakta. Bu üç aylık süreyi örneğin: 01.02.2022 tarihli bir taşınmaz satışının bildirim 28.06.2022 tarihinde olduğu zaman cezalı duruma düşer mi?

Cevap: 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununda 4751 sayılı Kanunun ile 9.4.2022 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere yapılan değişiklikler soncu beyanname esası kaldırılmış ve bildirim esası getirilmiştir. Bu değişiklik kapsamında Kanunun 23 üncü maddesi olan “Bildirim verme ve süresi” başlıklı maddede “Bu Kanunun 33 üncü maddesinde (8 numaralı fıkra hariç) yazılı vergi değerini tadil eden nedenlerin bulunması halinde (geçici ve daimi muafiyetten faydalanılması hali dahil) emlak vergisi bildirim verilmesi zorunludur.

Bildirimler;

a) Yeni inşa edilen binalar için, inşaatın sona erdiği veya inşaatın sona ermesinden evvel kısmen kullanılmaya başlanmış ise her kısmın kullanılmasına başlandığı bütçe yılı içerisinde,

b) Bu Kanunun 33 üncü maddesinde (8 numaralı fıkra hariç) yazılı vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması halinde, değişikliğin vuku bulduğu bütçe yılı içerisinde,

Emlâkın bulunduğu yerdeki ilgili belediyeye verilir

Yukarıdaki fıkralarda yazılı haller bütçe yılının son üç ayı içinde vuku bulduğu takdirde bildirim, olayın vuku bulduğu tarihten itibaren üç ay içinde verilir”

hükmü mevcuttur.

Mali yılın son 3 ayına denk gelen değişikliklerde 3 aylık bir uzama süresi söz konusu değil, mali yılın son 3 ayına denk gelen değişikliklerde bildirim olayın vuku bulduğu tarihten itibaren üç ay içinde verilmesi zorunludur.

Dolayısıyla sadece "**mali yılın son 3 ayına denk gelen değişikliklerde bildirim olayın vuku bulduğu tarihten itibaren üç ay içinde verilmez ise**" ceza uygulanabilir.

PRATİK BİLGİLER

DEVLET MEMURLARIYLA İLGİLİ MALİ HAKLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 04.07.2022 tarih ve 27998389-010.06.02-.1342135 sayılı Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Genelgesi (Genelge No: 9).	01.07.2022 31.12.2022 Dönemi
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,333603
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yıl ve fazlası için azami 500 gösterge	20
Taban Aylığı Katsayısı	5,221532
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,105796
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	3.169,22 TL
399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin ücret tavanı	18.258,96 TL
6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ücret tavanı	16.277,45 TL
Mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 7/7/2021 tarihli ve 13659 sayılı Bakanlığımız Genelgesinin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 41,69
Mevzuatı uyarınca vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarının, anılan Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 41,69
Çeşitli statülerde 2020 yılında sözleşmeli olarak çalıştırılanlardan 2022 yılında da görevlerine devam etmeleri ilgili kamu idarelerince uygun görülenlerin, söz konusu Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendiyle yükseltilmiş bulunan mevcut brüt sözleşme ücretleri	% 41,69

29.12.2020 tarihli ve 3342 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Uygulanacak Ücretlerin Tespitine İlişkin Karara ekli listede gösterilen grupların 30.06.2022 tarih itibarıyla en düşük ve en yüksek temel ücretleri ile bu gruplara göre temel ücreti belirlenen personelin anılan tarih itibarıyla geçerli olan temel ücretleri	% 41,69
Özelleştirme programında bulunan kuruluşlarda 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesine istinaden istihdam edilen sözleşmeli personelin 30.06.2022 tarihi itibarıyla geçerli olan sözleşme ücretleri %41,69 oranında artırılmıştır. (Ancak, bunların sözleşme ücreti tutarları, ilgili dönemde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvele dahil emsali personelin toplam sözleşme ücreti tutarını geçmeyecektir.)	% 41,69
8/2/2002 tarihli ve 2002/3729 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, 2 nci maddesinde yer alan ortalama ücret toplamı üst sınırı	33.226,83 TL
3 üncü maddesi kapsamındaki personelin mali ve sosyal hakları söz konusu maddede yer alan usul ve esaslar dahilinde %41,69 oranında artırılmıştır.	% 41,69
01.07.2022 tarihinden itibaren işçilere ödenecek kıdem tazminatının yıllık tavan tutarı	15.371,40 TL
19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca Bakanlığımızca ilan edilmesi gereken genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı 01.07.2022 tarihi itibarıyla	14.783,61 TL

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

(657 s.Kanun md. 202, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Sıra No:1, 22.01.2022 tarih ve 903791 sayılı genelgesi)

Konusu		01.07.2022 31.12.2022 Dönemi TL.
Aile Yardımı (2.273x Maaş Katsayısı)		758,28
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	166,81
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	83,40
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300
	2. Çocuk için	400
	3. Çocuk için	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için 633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	3.169,22
	Memurun Ölümü (8.000+.1500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	6.338,46

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2022 - 30.06.2022	0,333603	24.112,83
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2022 - 30.06.2022	0,333603	27.448,86
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2022 - 30.06.2022	0,333603	34.120,92
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2022 - 30.06.2022	0,333603	39.124,96
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2022 - 30.06.2022	0,333603	45.797,02
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2022 - 30.06.2022	0,333603	52.469,08
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2022 - 30.06.2022	0,333603	64.145,19
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2022 - 30.06.2022	0,333603	77.489,31

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 34.120,92 TL'dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1]

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.07.2022 - 31.12.2022 Dönemi Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	267,92 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	304,99 TL
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	379,13 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	395,21 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	508,86 TL
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	529,99 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	647,94 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	782,72 TL

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYENİN NÜFUSUNA GÖRE BELEDİYE ENCÜMEN ÖDENEĞİ

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01.07.2022 31.12.2022 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	1.167,61 TL
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	1.501,22 TL
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	2.001,62 TL
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	2.502,13 TL
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	4.003,24 TL

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI

Görevi	Dönemi 01.07.2022-31.12.2022
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x 0,333603)	2.010,30 TL
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,333603)	742,60 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ

Görevi	Dönemi 01.07.2022-31.12.2022
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,333603)	4.670,45 TL
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,333603)	4.003,24 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

ASGARİ ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2022-01.06.2022 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.07.2022-31.12.2022 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	5.004,00	6.471,00
SSK Primi (%14)	700,56	905,94
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	50,04	64,71
Gelir vergisi (%15)	-	-
Asgari Geçim İndirimi	-	-
Damga Vergisi (%07,59)	-	-
Kesintiler Toplamı	750,60	970,65
Net Asgari Ücret	4.253,40	5.500,35
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	5.004,00	6.471,00
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (**))	775,62	1.003,01
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	100,08	129,42
İşverene Toplam Maliyet	5.879,70	7.603,43

Not : 28/01/2004 tarih ve 5083 Sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Gelir Vergisi ve Damga Vergisi hesaplanmamıştır.

(**) 5510 sayılı Kanununun 81. maddesinin (1) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanununun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

Günlük Kazanç Alt Sınır	215,70 TL
Aylık Kazanç Alt Sınır	6.471,00 TL
Günlük Kazanç Üst Sınır	1.617,75 TL
Aylık Kazanç Üst Sınır	48.532,50 TL

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>
Asgari ücret tespit komisyon kararı 01 Temmuz 2022 tarih ve 31883 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
Bir işçinin günlük normal çalışma karşılığı ücreti 215,70 TL'dir.

**GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE
ESAS ALINAN TARİFE**
GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:317)
21.12.2021 tarih ve 31696 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2022 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
32.000 TL'ye kadar	15%
70.000 TL'nin 32.000 TL'si için 4.800 TL, fazlası	20%
170.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL (ücret gelirlerinde 250.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL), fazlası	27%
880.000 TL'nin 170.000 TL'si için 39.400 TL (ücret gelirlerinde 880.000 TL'nin 250.000 TL'si için 61.000 TL), fazlası	35%
880.000 TL'den fazlasının 880.000 TL'si için 287.900 TL (ücret gelirlerinde 880.000 TL'den fazlasının 880.000 TL'si için 281.500 TL), fazlası	40%

**1608 SAYILI KANUNA GÖRE 2022 YILI
BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI**

Kanun, Tüzük, Yönetmeliklerin men ettiği veya yasakladığı fiilleri işleyenlere ve Kanun Tüzük ve Yönetmelikler gibi mevzuat çerçevesinde meclislerin aldıkları kararlara aykırı hareket edenlere belediye encümenince para cezaları verilir.	
Belediye Meclisi Kararlarına Muhalefet veya Mevzuatın Men veya Emrettiği Fiilleri İşleyenler	581 TL
Yolcu Nakil Araçları Ücret Tarifesine Uymayanlara	en az 1.171 TL en fazla 23.700 TL
5393 Sayılı Belediye Kanununun 15. Maddesinin (b) bendinde "Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, belediye yasakları koymak ve uygulamak...", belediyenin yetki ve imtiyazları arasında yer almış, ve 1608 sayılı Kanun'un değişik 1 inci maddesi, "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde itihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezaları verilmektedir.	

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2022 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır. 2559 S.K. Md. 7)

	KABAHAHAT	CEZAYI VERECEK MAKAM	2022 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri			
m. 6/1-a	İşyerlerinden süreli olarak faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	3.317 - 6.668 TL
m. 6/1-b	İşyerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	3.317 - 6.668 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	3.317 - 6.668 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	3.317 - 6.668 TL
m.6/1-d	İşyerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	3.317 - 6.668 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2022 YILI İDARİ PARA CEZALARI

Kanuni Dayanağı	Fiil	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m2 için)
42/2-a ve 42/5	Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapmak, AYRICA 42. MADDENİN 5. FIKRASINA GÖRE (KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLAN tarım ve hayvancılık maksatlı yapılar)	I	A	12,50
			B	21,06
		II.	A	33,72
			B	46,46
		III	A	76,08
			B	84,52
		IV	A	97,20
			B	105,73
			C	131,09
		V	A	194,64
B	220,09			
C	131,09			
D	266,62			
42/2-b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan			Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20

42/2-c maddesindeki artırım sebepleri (42/2-a ve b bentlerinde belirtilen ceza miktarına uygulanır)

42/2-c (42/2-a ve b bentlerinde yapılan yapı)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise	30%
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise	40%
	Uygulama imar planında veya parsellasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise	60%
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise	100%
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise	20%
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise	80%
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise	50%
	Ruhsatsız ise	180%
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	50%
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	100%
42/2	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	10%
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	20%
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	20%
	42. maddenin 2. fıkrasındaki aykırılıklarda minimum ceza miktarı yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre hesaplanacak ceza miktarı	1.839 TL'den az olamaz

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2022 YILI İDARİ PARA CEZALARI*

7226 s. Kanun ile eklenen bent	İdari Para Cezası (Emlak Vergi Değeri)	Aykırılığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel (Sadece 42/2-a için uygulanır) 42/2-a uyarınca hesaplanan bedel, 7226 s. Kanun ile eklenen bent gereğince hesaplanan bedel ile toplanarak toplam imar para cezası miktarı tespit edilir.
--------------------------------	--	--

Yasal Dayanak	Fiil	Ceza Miktarı	Fiillerin Çevre Ve Sağlık Şartlarına Aykırı Olması Halinde	Can ve Mal Emniyetini Tehdit Etmesi Halinde
42/3	18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmemek veya bu maddelere aykırı davranmak yapı veya parsel sahibine, harita, plan, etüt ve proje müellifine veya gözetmenine, yapı müteahhidi, şantiye şefine ilgisine göre ayrı ayrı	8.452,00	16.920,00	25.393,00
42/4	Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği tespit olunan yapıları, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmamak veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmamak	42.333,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz
42/5	(KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLMAYAN) 27 nci maddeye göre belirlenmiş köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi	1.485,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz

Bu yapılarıdaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılarıdaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, 1.485 TL'den az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarı uygulanır.

* Daha geniş bilgi için: Mahalli İdareler Dergisi 2021 Yılı Kasım - Aralık Sayısında yayımlanan "2022 Yılında Uygulanacak İmar Para Cezaları ve Bunların Hesaplanma Şekli" başlıklı Suat ŞİMŞEK makalesini inceleyebilirsiniz.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2022 YILI)

Ka- nun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)	
3	98	İşyerini muvazaalı olarak bildirmek	47.409,9	İşyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren vekillerine ayrı ayrı.
5	99/1-a	İşçilere eşit davranma ilkesine aykırı davranmak	397	Bu durumdaki her işçi için
7	99/1-b	Madde öngörülen ilke ve yükümlülükler aykırı olarak geçici işçi çalıştırmak	653	Bu durumdaki her işçi için
7/2 (f) bendi	99/2	7. maddenin 2 fıkrasının f bendine aykırı davranmak	2.665	
8	99/1-c	İş sözleşmesinin içeriğini belirtir yazılı belgeyi vermemek	397	Bu durumdaki her işçi için
14	99/1-c	Çağrı üzerine ve uzaktan çalışma hükümlerine aykırı davranmak	397	Bu durumdaki her işçi için
28	99/1-d	İşten ayrılan işçiye Çalışma Belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	397	Bu durumdaki her işçi için
29	100	Madde hükmüne aykırı olarak işçi çıkartmak (toplu işçi çıkarma)	1.559	Bu durumdaki her işçi için
30	101	Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmamak	5.917	Çalıştırılmayan her engelli ve eski hükümlü ve çalıştırılmayan her ay için
32	102/a	Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den yada iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek	429	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
32	102/a	Ücret, pirim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	429	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlememek	1.559	
38	102/b	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	1.559	
39	102/a	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	429	Bu durumdaki her işçi ve her ay için
41	102/c	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek, işçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak, fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak.	755	Bu durumdaki her işçi için
52	102/b	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	1.559	

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2022 YILI)

56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek,	755	Bu durumdaki her işçi için
57	103	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	755	Bu durumdaki her işçi için
59	103	Sözleşmesi fesh edilen işçiye yıllık izin ücreti ödememek	755	Bu durumdaki her işçi için
60	103	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	755	Bu durumdaki her işçi için
63	104	Çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uymamak	4.173	
64	104	Telafi çalışması usullerine uymamak	755	Bu durumdaki her işçi için
68	104	Ara dinlenmesini uygulamamak	4.173	
69	104	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek	4.173	
71	104	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yaşına aykırı davranmak	4.173	
72	104	Yer ve sualtında çalıştırma yaşına uymamak	4.173	
73	104	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	4.173	
74	104	Doğum öncesi - sonrası sürelerde kadın işçiyi çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek	4.173	
75	104	İşçi Özlük dosyasını düzenlememek	4.173	
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	4.173	
92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermemek, İş Müfettişlerinin 92/1.fıkıradaki yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermemek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmemek.	37.929	
96/1	107/1-b	İfade ve bilgilerine başvuru işçilere işverenlerce telkinlerde bulunma, gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye zorlama veyahut ilgili makamlara ifade vermeleri üzerine onlara karşı kötü davranışlarda bulunmak	37.929	
107/2		İş Müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerinin yapılmasını ve sonuçlandırılmasını engellemek.	37.929	

'Not:5083 sayılı T.C. Devletin Para Birimi Hakkında Kanunun 2. maddesine 21/04/2005 tarihli 5335 sayılı Kanunun 22. maddesi ile eklenen fıkra uyarınca 1 YTL'nin altında kalan tutarlar dikkate alınmamıştır.

ÇEŞİTLİ KANUN ve CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLARA AİT CETVEL (2022 YILI)*

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
5018 s. K/35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	2.370
	2-İlçelerde	1.235
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	27.320
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	125.505
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	12.350
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	50.272
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin	
	Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	1.714,125
	Merkez dışındaki birim mutemetlerine	689.140
40	4- Bağış ve yardımlar için	52.600
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imtanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	20.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	20
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 4	ı) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 409 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi gereğince kurum yararının bulunması halinde hak ve alacakların terkinini	909
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	432.000

* 2022 Yılı Bütçe Kanun 31.12.2021 Tarih ve 31706 (Mükerrer) R.G. yayımlanmıştır.

**5326 SAYILI KABAHAHLER KANUNU'NA GÖRE
VERİLECEK PARA CEZALARI (2022 YILI)**

Cezanın Türü ve Ceza Mercii	Yasal Dayanağı	Tutarı (TL)	
		En Az	En Çok
Emre aykırı davranış (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.32	581	581
Dilencilik (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.33	277	277
Gürültü (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.36/1 (Kişiyi)	277	277
	5326 s. K. md.36/2 (Tic. İşl. sahibine)	5.995	30.072
Rahatsız etme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.37 (Mal/hizmet satmak için rahatsız etme)	277	277
İşgal (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.38/1 (Cad. sokak, kaldırımları işgal)	277	277
	5326 s. K. md.38/2 (Cad. sokak, kaldırım inşaat malzeme yığma)	581	2.977
Tütün mamullerinin tüketilmesi (Bel. Bşk. yetki verdiği görevli)	5326 s. K. md.39; 4207 s. K. m.5/1; 2/1	277	277
Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt vb. atıklar çevreye atılması (Bel. Zab.)	4207 s. K. m.5/1 ve 3/12	164	164
Kimliği bildirmeme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.40 (Görevle bağlantılı ol. kamu görevli. kimliği ve adresle ilgili bilgi vermeme)	277	277
Çevreyi Kirletme (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.41/1 (Evsel, bireysel atıklarla çevreyi kirletme)	89	89
	5326 s. K. md.41/2 (Yem. Pişirme servisi işlet. atıklarının toplanma ve depolanmasına özgü yerler dışına atılması)	2.977	30.072
	5326 s. K. md.41/3 (Belirlenen yerler dışında hayvan kesme veya atıklarını sokağa atma)	277	277
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıkları sokağa veya kamusal alana atma)	581	18.028
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıklarını belirlenen yerler dışına atma/şirketler)	581	30.072
	5326 s. K. md.41/5 (Kullanılmayacak ev eşyasını özel gün dışında sokağa bırakma)	277	277
	5326 s. K. md.41/6 (Hurda motorlu taşıtları ve parçalarını sokağa bırakma)	1.480	1.480
Afiş Asma (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.42 (İzinsiz afiş ve ilan asma)	581	18.028

(* 5326 s. K. 17/7 md. uyarınca; idarî para cezasının hesabında bir TL'nin küsuru dikkate alınmaz.

Not: Daha geniş bilgi için Kasım-Aralık 2021 Dergisinde yayımlanan M. Lamih Çelik'in makalesine bakınız.

İDARİ PARA CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİN TEKRARI

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile ilgili olarak, 2559 sayılı Yasa'nın 6 ncı maddesinin son fıkrasında; *"Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu fıkra hükmüne göre; 6 ncı maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, **en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.**

Bu madde kapsamında akla şöyle bir soru gelebilir: *"Aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde" ibaresinden bir takvim yılı mı yoksa ilk fiil ile son fiil arasındaki zaman mı esas alınacaktır ?*

Dikkat edilirse, madde hükmünün son fıkrasında mali yıldan söz edilmemiştir. Bu itibarla; artırımlı ceza uygulanmasında, bir yıllık sürenin tespiti için suçun ilk işlendiği tarihten itibaren bir yıllık zaman diliminin esas alınması, başka bir deyişle birinci fiil ile ikinci aynı fiilin, bir yıl içinde tekrarı halinde, idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması gerekmektedir.

Diğer idari cezaları gerektiren fiillerin tekrarı halinde, Belediye encümeni Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesine göre idari para cezasını verirken ihlal edilen kararın tarih ve sayısına kısaca konusu da yer vermelidir. Kabahatler Kanunu'nda tekerrür olmadığından tekerrür nedeniyle cezanın iki kat olarak alınması gibi bir encümen kararı alınmaz. Ayrıca encümen 32. maddeye göre tahakkuk eden para cezası miktarını az bulup artıramaz aynı şekilde indiremez.

Danıştay 14. Daire E:2013/2967, K: 2014/620

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre kararın düzeltilmesi istemi yerinde görülmediğinden, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29.11.2012 günlü, E:2011/11988, K:2012/8892 sayılı kararı kaldırılarak, işin esası yeniden incelendi.

.... Dava konusu uyuşmazlıkta; davalı idarece yapılan 26.04.2010 ve 27.04.2010 tarihli bir ve ikinci tespitler üzerine para cezası uygulanmaksızın, 28.04.2010 ve 29.04.2010 tarihli üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine, verilen temel para cezasının iki katının alınarak tekerrür hükmünün uygulandığı görülmektedir.

Bu durumda; tespit tutanakları ile belirlenen aykırılıklar nedeniyle para cezası verilmesinden sonra, aynı aykırı fiil ve hallerin yeniden tespiti halinde, bu miktar üzerinden tekerrür hükmü uygulanmak suretiyle, ceza verilmesi gerekirken, davalı idarece yapılan ilk tespitler üzerine para cezası verilmeksizin dolayısıyla tekerrürün şartı olan daha önce ceza verilmiş olma şartı yerine getirilmeksizin, yapılan üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine verilen cezanın iki katının alınması suretiyle tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 31.12.2010 günlü; E:2010/1286, K:2010/2178 sayılı kararının bozulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, 08.01.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve 775 sayılı **Gecekondu Kanunu**,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**
- 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı **Ölçüler ve Ayar Kanunu**.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, "*Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.*" hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.

EMLAK VERGİSİ KANUNU GENEL TEBLİĞİ

21 Aralık 2021 Salı ve 31696 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından hazırlanan Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 80)

2022 YILINDA UYGULANACAK OLAN (1319 S. Kan./44-2.fık.) VERGİ ORANLARINA ESAS MESKEN NİTELİKLİ TAŞINMAZ DEĞERLERİNİN ALT VE ÜST SINIRLARI

6.173.000 TL ile 9.260.000 TL arasında olanlar (bu tutar dahil)	
6.173.000 TL'yi aşan kısmı için	(Binde 3)
12.347.000 TL'ye kadar olanlar (bu tutar dahil) 9.260.000 TL'si için 9.261 TL, fazlası için	(Binde 6)
12.347.000 TL'den fazla olanlar 12.347.000 TL'si için 27.783 TL, fazlası için	(Binde 10)

olarak tespit edilmiştir.

1319 sayılı Kanunun 42 nci maddesi (Türkiye sınırları içinde bulunan mesken nitelikli taşınmazlardan 29 uncu maddeye göre belirlenen bina vergi değeri 5.000.000 Türk lirasının üzerinde olanlar değerli konut göresine tabidir.) yer alan tutar 6.173.000 TL. olarak belirlenmiştir. (1319 S. Kanun'un 44. Md.)

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2022 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
5846	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	277 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2022 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	581 TL

6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2022 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
6301 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	457 TL

SİGORTALI ÇALIŞANLARDAN PRİME ESAS KAZANÇLARDAN İSTİSNA TUTULACAK

(Asgari ücret tespit komisyon kararı 01 Temmuz 2022 tarih ve 31883 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Yemek parası		12,94
Çocuk zammı	5510 s. K.4/a md.	129,42
Aile zammı (yardımı)		647,10
Emzirme ödeneği	5510 s. K. 4/a-b, 16/a md.	316,00
Cenaze ödeneği	5510 s. K. 37.md.	1.250,00

H - CETVELİ

10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları*

YURTIÇİ HARCIRAHLAR	GÜNDELİK MİKTARI (TL)
I. Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (Madde : 33)	
B. Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (1)	129
b) Ek göstergesi 5800 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	121
c) Ek göstergesi 3000 (dahil) - 5800 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	115
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	102
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	100
1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır. * 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin %95'i mütakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %75'i esas alınır.	
II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)	
50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel:	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	38,00
a) Kadro derecesi 5-15 olanlar	37,00
Bu tazminattan yararlananlardan;	
1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.	
2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.	

* 15.04.2022 tarih ve 31810 sayılı R.G. 7394 Sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi Ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Geçici 2 nci maddesi ile Bütçe Kanununun (H) Cetvelinin Yurt İçinde Verilecek Gündelikler dipnotunda değişiklik yapılmıştır. Değişiklik 15.04.2022-31.12.2022 tarihleri arasında uygulanacaktır.

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

		Tutar
Saat Başlı Fazla Çalışma Ücreti	657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca	4,40 TL
	Özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınmaktadır.	
	Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden	4,60 TL

Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktu ödeneyeceği (K) işaretli cetvelde düzenlenmiş ve bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti de en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusuna göre yapılmaktadır.

		Tutar
Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti	Belediye Nüfusu	
	10.000'e kadar olanlar için	584 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olanlar için	625 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olanlar için	691 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olanlar için	780 TL
	250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için	931 TL
	1.000.001'den fazla olanlar için	1.080 TL
	Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindeki için	1.080 TL
Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindeki için	1.437 TL	

Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılamayacağı ve yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

- Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,
- Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,
- İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,
- Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödenmeye devam olunacağı, diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

- 442 Sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı (14.640), mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı (9.189) olarak geçerli olacaktır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1.1.2022 – 31.12.2022 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026), (2.226) olarak uygulanır.
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan gösterge rakamları 1.1.2022-31.12.2022 tarihleri arasındaki dönemde (2.280) eklenmesi suretiyle uygulanır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2022 YILI

(21.12.2021 tarih ve 31696 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	9.500 TL
--	----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2022 YILI)

(21.12.2021 tarih ve 31696 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan, işverenlerce işyeri veya işyerinin müştemilatı dışında kalan yerlerde hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlara ilişkin istisna tutarı,	51.00 TL
--	----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2022 YILI)

(21.12.2021 tarih ve 31696 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2022 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	16.000 TL
-Diğer yerlerde	10.000 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(21.12.2021 tarih ve 31696 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

193 Sayılı Kanun'un 31. Maddesinde yer alan Engellilik indirimi

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	2.000
II. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	1.170
III. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	500

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2021	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%36,20
2020	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:521) (28.11.2020 tarih ve 31318)	%9,11
2019	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (23.12.2019 tarih ve 30987)	%22,58
2018	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (31/12/2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer)	%23,73
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47
2016	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:474)	%3,83

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarıısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açığına ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcirah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanunun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranıdır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıdır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetçi eğitime katılma halleriyle geçi boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve O.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

1593 SAYILI UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

AÇIKLAMA	CEZAYI VERECEK MAKAM	2022
<p>a) 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amaçlı Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup, 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara (Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müştemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şartını, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştigal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazım gelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilir.</p>	Belediye Encümeni	581 TL
<p>b) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatıyesı olmadan cenaze defnedenden mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasalara aykırı hareket edenlere</p>	Belediye Encümeni	581 TL
<p>c) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; müsaadesiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.</p>	Belediye Encümeni	581 TL
<p>İdarî para cezasına itiraz : 1593 sayılı Yasa'da itiraz mercii belirtilmediğinden, 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre idarî para cezasına ilişkin idarî yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.</p>		

ÖDEMELERDE VERGİ BORCU SORGULAMA

3 Mart 2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere;	Limit-TL
– 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına giren kurumların, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri nedeniyle yapacakları ödemeler,	5.000,00
– Kanun, kararname ve diğer mevzuatla nakdi olarak sağlanan Devlet yardımları, teşvikler ve destekler nedeniyle yapılacak ödemeler,	

ÖDEMELERDE SGK BORCU YOKTUR TALEP ETME BORÇ LİMİTLERİ 2022 YILI İÇİN¹

4a SSK kapsamında işçi çalıştırıyorsanız ödeme vadesi geçmiş sigorta prim borcunuz brüt asgari ücretin tavan tutarının 3 katına kadar kesinleşmiş borç olarak kabul edilmez ve bu tutarı geçmeyen borçlar SGK ihale borç yok yazısı için engel teşkil etmez. Tüzel kişiler ve işçi çalıştıranlarda ihaleye katılmak için SGK borcu sınırı	145.598,00 TL
Alt yükleniciler ve alt yüklenici çalıştıran işverenler için ise brüt asgari ücretin tavan tutarının 6 katına kadar olan borçlar ihale borcu olmadığına dair yazı için engel teşkil etmemekte Bu kapsamda 2022 yılı için SGK borcu yoktur limiti	291.195,00 TL
Eğer işveren aynı zamanda gerçek kişi ise ve tabi ki vergi mükellefi ise brüt asgari ücretin 3 katına kadar olan ödeme vadesi geçmiş BAĞ-KUR prim borcu sgk borcu yok yazısı almak için engel teşkil etmez. Bunun için ihale SGK borç limiti	19.413,00 TL
4734 Sayılı Kanun ile diğer Kanunlara tabi olan ihalelere katılmak için geçerlidir. Hakediş ödemelerinde bir sınır yoktur. Eğer son ödeme vadesi geçmiş borçlar varsa hakediş ödemeleri yapılmaz ya da yapılsa bile hakediş ödemelerinden kesinti yapılır.	

1 Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sigorta Primleri Genel Müdürlüğünün 01.07.2022 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin (2022/1) sayılı genelge.

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER (2022 YILI)*

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	1.188.000
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	3.564.000
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	3.562.000
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.- TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	130.000
b-Diğer İlçelerde	64.400
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde	784.000
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde	393.000
c) Diğer İllerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	285.000
ç) Diğer İlçelerde	213.000

Bu madde ile ilgili parasal sınırların herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. Fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye yetkileri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

* 2022 Yılı Bütçe Kanun 31.12.2021 Tarih ve 31706 (Mükerrer) R.G. yayımlanmıştır.

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2022 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	581 TL

28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanun'un Ek 7 nci maddesine göre; içme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisleri tarafından yasak edilebilir.

Belediye meclisleri, su kaynaklarının, su yollarının ve su depolarının korunması amacıyla çeşitli önlem ve kararlar alabilirler. Bu konuda çeşitli yasaklar koyabilirler. Bu yasaklara uyulmadığı takdirde, 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesine göre, ceza uygulaması gerekmektedir.

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesinde; "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir." hükmü yer almaktadır.

Para cezası uygulamasında, belediye mücavir alanı ile sınırlı kalmayıp, su kaynaklarına kadar gidebilecektir. İçme ve kullanma suyu ihtiyacının mahallî idare birlikleri tarafından karşılanması halinde, belediyelere tanınan bütün yetki ve görevler, bu birlikler tarafından yerine getirilecektir

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2022-31.12.2022)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fülük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	4.740 TL
	10.000' den fazla olan belediyeler	9.480 TL

BELEDİYE MECLİS VE ENCÜMEN İÇİN UZLAŞMA LİMİTLERİ (01.01.2022-31.12.2022 Tarihleri Arası)

	Yasal Dayanak	Tutarlar
Belediye Encümeni	5393 sayılı Kanun md.34/f	30.088,98 TL'den az olan tutarlar için
Belediye Meclisi	5393 sayılı Kanun md.18/h	30.088,98 TL'den fazla olan tutarlar için

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 74) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
19 Şubat 2022 tarih ve 31755 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1. Kasa işlemleri:	TL
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı;	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	2.875
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	1.500
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile askeralma bölge-askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkere bedeli, ikamet tezkere harcı, vize harcı ve yolcu telefon harçlarının iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir. teminet iadelerinde sağlık turizm ve turizm sağlığı kapsamında sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin peşin alınan tutarların iadesi ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27 nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı;	
1.2.1. Vergi dairelerinde,	4.300
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	28.400
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç),	16.250
2. Kaybedilen alıncılar için ilân: İlgilileri tarafından kaybedilen alıncılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 528 inci maddesine göre ilân gerektirmeyen parasal sınır,	1.660
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	5.400
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı	17.250

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 74) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
19 Şubat 2022 tarih ve 31755 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler: Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Sattırılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	6.750
C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)	
1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	5.500
1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	7.750
1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin, kısmen veya tamamen ilgili-sine iadesine ilişkin işlemlerde	27.625
2. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; Maliye Bakanlığı Merkez Muhasebe Birimi, İstanbul İl Muhasebe Birimi ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı muhasebe birimlerinde 4, diğer merkez muhasebe birimleri, Ankara İl Muhasebe Birimi ile İzmir İl Muhasebe Biriminde 3 kat olarak uygulanır.	
4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler.	
Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.	101.000
D-TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limitler,	
1.1. Taşınırların kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında	8.500
1.2. Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde	40.000
2. Yukarıda belirtilen limitler; kuruluş merkezleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde 3 kat olarak uygulanır.	

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 74) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
19 Şubat 2022 tarih ve 31755 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ

A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	(TL)
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için:	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen ilçelerde	2.100
1.2. Diğer ilçelerde	1.095
2. Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sev kullanılmak üzere	24.200
3. Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	14.035
4. Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	40.665
5. Mahkeme harç ve giderleri	
5.1. İstanbul il merkezi için	153.000
5.2. Ankara ve İzmir İl Merkezlerinde	100.000
5.3. Diğer il ve ilçeler için	38.000
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	100.600
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	9.940
8. Yakalanan yasadışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	44.530
9. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği	805.440
10. Yargılama Giderleri	22.430
11. Posta ve telgraf giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	5.085
12. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için	
12.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	11.050
12.2. Diğer il ve ilçelerde	6.630
B - ÖZEL BÜTÇE İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli İdarelerin mutemetleri için	2.100
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince;	TL
1.1. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 74) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
19 Şubat 2022 tarih ve 31755 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacakların dışında kalan;	
2.1. Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	20.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	20,00

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

1-6728 SAYILI Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenleme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanamayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birinmince kayıtlarından çıkarılacak ilgili bankalara iade edilecek tutar	980
--	-----

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yıllar itibarıyla uygulanması gereken kanuni faiz ve temerrüt faizi oranları: (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.)	Yıllık Oran (%)
1.1/1/2021 tarihinden itibaren :	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (19/12/2020 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	16,75
2. 1/1/2020-31/12-2021-31/12/2019 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (29/6/2018 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75
3. 1/1/2018 - 31/12/2019 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (29/08/2018 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	10,50

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

(20 Ocak 2022 Tarih ve 31725 Sayılı Resmî Gazete) 01/02/2021-31/01/2022)

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/b Md.	6.673,409
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/c Md.	146.815,969
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	6.673,409
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	146.815,969
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	6.673,409
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	146.815,969
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	6.673,409
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	146.815,969
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	436.830
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	873.705
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	436.830 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	873.705 485.689 -
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	873.705 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	6.673,409 7.281,278 -
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	218.395
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	72.752
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	33.494,082
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	728.072
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	1.456,202
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	808.172
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	2.305,178-TL'ye kadar		13.819
	2.305,178-TL'den - 9.220,744-TL'ye kadar		27.654
	9.220,744-TL'den - 69.155,600-TL'ye kadar		41.482
	69.155,600-TL ve üzeri		55.316